

ACTIVITEITENVERSLAG 2017

Toekomstgericht denken en handelen

INHOUD

Woord vooraf van de voorzitter van de Raad van Bestuur en de CEO
p. 3

Eandis System Operator in een oogopslag
p. 4

Voorstelling van de vennootschap
p. 5

2017 in vogelvlucht
p. 9

Cijfers en grafieken
p. 10

Verslag van de Raad van Bestuur
p. 14

Activiteitenverslag Toekomstgericht denken en handelen

p. 38

Materialiteit
p. 41

Waardepropositie 1:
Op een veilige, betaalbare en betrouwbare wijze
netwerken beheren
p. 53

Waardepropositie 2:
Als onafhankelijke databeheerder
de vlotte werking van de energiemarkt bevorderen
p. 64

Waardepropositie 3:
Als Vlaams energiekenniscentrum
de klimaatdoelstellingen helpen realiseren
p. 68

Waardepropositie 4:
In samenwerking met alle betrokken partijen
energiewaarde helpen terugdringen
p. 84

Toekomstperspectieven:
welke richting gaan we uit?
p. 88

GRI-verwijzingstabel
p. 90

Financieel verslag
in afzonderlijk document

Link:
www.eandis.be/jaarverslag

WOORD VOORAF

Beste lezer,

Momenteel heeft u het laatste volledige Eandis-jaarverslag voor ogen. Want op het moment dat we in dit verslag terugblikken op 2017, wordt Fluvius System Operator officieel geboren, uit de integratie van Eandis en Infrac. In het voorjaar van 2019 zal het grote publiek officieel kennismaken met dit nieuwe nutsbedrijf. Een unieke Vlaamse dienstverlener die toekomstgerichte oplossingen biedt op het vlak van netwerkbeheer. Een bedrijf dat toonaangevend moet worden op Europees niveau.

Al sinds vorig jaar wordt er binnen Eandis en Infrac hard gewerkt om de integratie voor te bereiden. Elke dag wordt ze een stukje concreter en tastbaarder. En ook al is een jaarverslag eerst en vooral een terugblik, in het licht van de integratie kozen we er bewust voor om het als thema **'Toekomstgericht denken en handelen'** mee te geven.

Die sprong voorwaarts is de enige juiste keuze. Want we moeten klaar zijn voor de vele omwentelingen die afkomen op al wie deel uitmaakt van de energiewereld – niet het minst op onze aandeelhouders-opdrachtgevers, de Vlaamse steden en gemeenten. Ik denk aan de overgang naar een samenleving gebaseerd op hernieuwbare energie, de klimaatverandering en de geboorte van smart cities. Of aan de opkomst van de eindklant als energie-speler, die zijn teveel aan zelf opgewekte energie verkoopt, of die misschien wel overweegt om off-grid te gaan. Dat is allerm minst een ver-van-mijn-bed-show. Met concrete maatregelen kan het lokale beleidsniveau – dat het dichtst bij de burger staat – de ambitieuze agenda helpen waar te maken.

Maar dat hoeft het niet op zijn eentje te doen. Als distributienetbeheerders kunnen Eandis en Infrac – straks samen Fluvius – helpen om het lokale beleid op het vlak van nutsvoorzieningen succesvol en krachtadig vorm te geven.

We ondersteunen bij het uittekenen van een lokale energievisie, met oplossingen voor energievoorziening, openbare verlichting, duurzame mobiliteit en armoedebestrijding. We geven overheden hefboomen in handen voor een toekomstgericht rioolbeleid. We hebben de ambitie om te helpen bij de uitbouw van een glasvezelnetwerk dat alle inwoners van een gemeente toegang geeft tot digitale toptechnologie. En met uitgebreide infrastructuur en (data) diensten helpen Eandis en Infrac lokale overheden op weg naar een slimme gemeente of stad.

In dit jaarverslag leest u wat Eandis op dit vlak vandaag al realiseert. Opnieuw zijn de operationele resultaten sterk. Opnieuw is het resultaat daarvan een indrukwekkende klantentevredenheid. Opnieuw leest u over de vele stappen die we zetten om met future-proof diensten en oplos-

singen te anticiperen op de uitdagingen van morgen. Het resultaat van de toewijding en de expertise van bijna 4.000 Eandis-medewerkers.

Vanaf juli 2018 neemt Fluvius de handschoen op. Daarbij combineren we de unieke sterktes van Eandis en Infrac en bundelen we ze tot iets nieuws, iets wat geen van beide partijen alleen kan waarmaken. De strategie is duidelijk: het nieuwe bedrijf kiest voor operationele excellentie om zo meerwaarde te creëren voor haar vele stakeholders – van de eindklant en onze vele partners tot de Vlaamse overheid en de lokale besturen.

U kunt op ons vertrouwen, vandaag en morgen.

EANDIS SYSTEM OPERATOR IN EEN OOGOPSLAG

Eandis, altijd in uw buurt

Eandis System Operator cvba (actief en bekend onder de naam 'Eandis') biedt netwerkoplossingen voor elektriciteit, aardgas, openbare verlichting en warmte. Eandis heeft ook een belangrijke maatschappelijke rol in de realisatie van de klimaatdoelstellingen, de strijd tegen energiearmoede en het onafhankelijke beheer van energiedata.

De inwoners van 229 Vlaamse en 4 Waalse steden en gemeenten kunnen rekenen op de dienstverlening van onze 3 863 medewerkers (cijfer op 31 december 2017).

Een onmisbare schakel

In de vrije energiemarkt vormt Eandis de onmisbare verbinding tussen energieproducenten en transmissienetbeheerders (stroomopwaarts) en energieleveranciers en -eindverbruikers (stroomafwaarts).

In opdracht van de distributienetbeheerders

Eandis System Operator (kortweg Eandis) is de werkmaatschappij voor zeven Vlaamse distributienetbeheerders (DNB's) voor elektriciteit en aardgas: Gaselwest, IMEA, Imewo, Intergem, Iveka, Iverlek en Sibelgas.

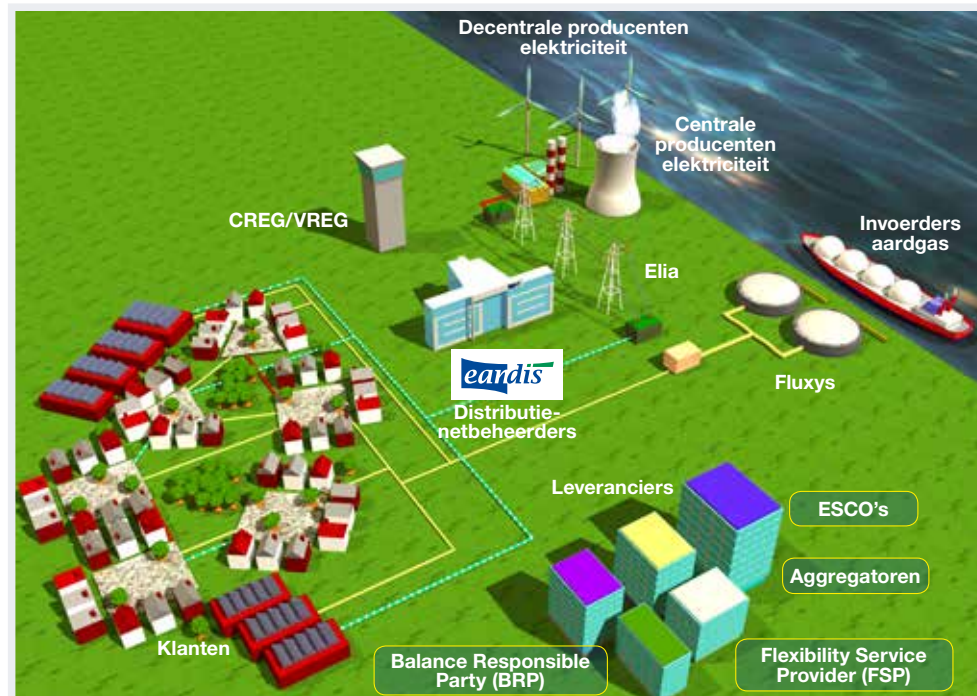
Eandis werkt bijna helemaal op het grondgebied van het Vlaams Gewest⁽¹⁾. Aangezien we werken in opdracht van gereguleerde distributienetbeheerders (DNB's) voor energie, zijn ook onze activiteiten nagenoeg volledig gereguleerd. De Vlaamse energieregulator VREG is bevoegd voor de regulering van het distributienetbeheer in het Vlaams Gewest, zowel op technisch als op tarifair vlak.

Een distributienetbeheerder wordt door de regulator erkend voor een periode van twaalf jaar en voor een bepaald werkingsgebied. Een netbeheerder kan een beroep doen op een erkende werkmaatschappij.

Reguleringsmechanismen zorgen ervoor dat de netbeheerders en hun werkmaatschappij hun activiteiten uitvoeren onder aanvaardbare (prijs)voorwaarden, efficiënt, transparant en met een gelijke behandeling van alle netgebruikers.

Eandis werkt als exploitant voor haar aandeelhouders/opdrachtgevers tegen kostprijs, zonder winstmarge op de uitgevoerde exploitatietaken. Eandis rekent al haar directe en indirecte kosten voor exploitatie, investeringen en openbaredienstverplichtingen (personeel, aannemers, leveranciers, financieringskosten) maandelijks integraal door aan de DNB's. Daarom sluit de jaarrekening van Eandis System Operator telkens met een nulsaldo.

Eandis System Operator is niet de eigenaar van de distributie-infrastructuur (distributienetten, cabines, meetinstallaties ...). De netinfrastructuur is eigendom van de distributienetbeheerders.

Ondersteund door 5 dochterbedrijven

Om haar taken uit voeren, rekent Eandis System Operator ook op haar geassocieerde ondernemingen:

- **De Stroomlijn** cvba: het klantencommunicatiecentrum dat de oproepen van onze eindklanten behandelt
- **Atrias** cvba: het clearing house-platform voor de energiesector in België
- **Synductis** cvba: coördinatie en synergie bij infrastructuurwerken van nutsbedrijven
- **Warmte@Vlaanderen** cvba: projecten voor warmte en geothermie
- **Fluvius** cvba: synergie in de operationele werking van Eandis System Operator en Infrac

¹ Eandis System Operator levert ook nog diensten van distributienetbeheer in vier Waalse gemeenten, via de distributienetbeheerder Gaselwest.

VOORSTELLING VAN DE VENNOOTSCHAP

Onze missie, visie, strategie en waarden

Missie

De missie geeft aan wat onze reden van bestaan is, en wat de meerwaarde is van Eandis voor de wereld van vandaag.

'De samenleving duurzaam verbinden met onze netwerkoplossingen'

Visie

De visie geeft aan wat we concreet willen doen om onze missie waar te maken. Waar gaan we voor als bedrijf, welke beloften doen we aan onze klanten?

Eandis zal ...

- op een veilige, betaalbare en betrouwbare wijze netwerken beheren
- als onafhankelijke databeheerder de vlotte werking van de energiemarkt bevorderen
- als Vlaams energiekenniscentrum de klimaatdoelstellingen helpen realiseren
- in samenwerking met alle betrokken partijen energiearmoede helpen terugdringen.

Strategie

Onze strategie zegt hoe Eandis haar visie wil realiseren.

De bedrijfsstrategie steunt op vijf pijlers:

1. Compliance: het draagvlak voor onze activiteiten blijvend verankeren binnen de gereguleerde kringlijnen
2. Performantie: de kost van energie verminderen voor klant en maatschappij
3. Klantgerichtheid: kwalitatief en transparant diensten aanbieden
4. Organisatiegerichtheid: onze organisatie doeltreffend, veilig en milieubewust ontwikkelen
5. Leer & groei: ons voorbereiden op veranderende marktomstandigheden.

Voor de **gereguleerde activiteiten** stellen we operationele excellentie voorop, om kwalitatieve services te bieden aan onze klanten.

Voor de **niet-gereguleerde activiteiten** spelen we actief in op opportuniteiten die de strategische focus ondersteunen en die voortbouwen op onze sterktes.

Waarden

Onze waarden verduidelijken 'wie we zijn' en 'waar we voor staan', wat ons typeert en verbindt.

Bij de uitvoering van onze activiteit houden we vier basiswaarden voor ogen.

Deze waarden zijn het DNA van Eandis:

1. gedreven door vakmanschap
2. altijd integer
3. engagementen nakomen
4. samen sterker.

Bestuursorganen (samenstelling op 31 december 2017)

Raad van Bestuur

Piet Buyse

Voorzitter

Koen Kennis

1ste Ondervoorzitter

Geert Versnick

2de Ondervoorzitter

Louis Tobback

3de Ondervoorzitter

David Coppens

Jean-Pierre De Groef

Christof Dejaegher

Paul Diels

Greet Geypen

Luc Janssens

Piet Lombaerts

Luc Martens

Katrien Partyka

Ilse Stockbroeckx

Paul Teerlinck

Filip Thienpont

Nick Vandavelde

Secretaris

Managementcomité

voorzitter

Walter Van den Bossche

leden

Guy Cosyns

Wim Den Roover

Jean Pierre Hollevoet

David Termont

Donald Vanbeveren

Werner Verlinden

secretaris

Nick Vandevelde

Auditcomité

voorzitter

Paul Diels

leden

Luc Janssens

Koen Kennis

Paul Teerlinck

secretaris

Nick Vandevelde

HR-Comité

voorzitter

Paul Teerlinck

leden

Piet Buyse

Greet Geypen

Koen Kennis

secretaris

Nick Vandevelde

Strategisch Comité

voorzitter

Piet Buyse

leden

Koen Kennis

Louis Tobback

Geert Versnick

secretaris

Nick Vandevelde

Administratieve gegevens

- Opgericht op 29 april 2002, onder de naam Electrabel Netmanagement Flanders nv. Later werd de naam gewijzigd in Electrabel Netten Vlaanderen nv. Op 30 maart 2006 werd de vennootschap omgevormd tot Eandis cvba. Vanaf 1 januari 2016 kreeg de vennootschap haar huidige naam Eandis System Operator cvba.
- Rechtsvorm: coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (cvba)
- Zetel van de vennootschap:
Brusselsesteenweg 199 in
9090 Melle
- Ondernemingsnummer 0477.445.084
- Btw-nummer BE 0477.445.084 -
RPR Gent, afdeling Gent
- Website: www.eandis.be
- Algemeen correspondentieadres:
Eandis System Operator cvba
Brusselsesteenweg 199
9090 Melle

Andere nuttige contacten

Dringende oproepen (7/7 - 24/24)

- ▶ Gasreuk 0800 65 0 65
- ▶ Storingen en defecten 078 35 35 00
- ▶ Mensen met een spraak- en/of gehoorstoornis kunnen een gasreuk, storingen en defecten melden via sms-codebericht naar 8635
meer info op www.eandis.be/spraakofgehoorstoornis.

Website

www.eandis.be

Algemeen nummer (zonaal tarief) 078 35 35 34

Werkdagen 8 - 20 uur, zaterdag 9 - 13 uur

Klantenkantoren

Alle adressen en openingsuren van onze 25 kantoren vind je op www.eandis.be/klantenkantoren.

Hulp bij de hand

Energieke webtools maken het je makkelijk

- ▶ **Hoe zit het met die stroomonderbreking?**
www.eandis.be/stroomonderbrekingen
- ▶ **Wat als ik geen stroom heb in huis?**
www.eandis.be/geenstroom
- ▶ **Waar werkt Eandis in mijn buurt?**
www.eandis.be/werkeneandis
- ▶ **Wat bij een defecte straatlamp?**
www.eandis.be/defecte-straatlamp-melden
- ▶ **Waar vind je een oplaadpunt budgetmeterkaart?**
www.eandis.be/oplaadpunten

Volg ons!

@eandis_cvba

company/eandis

eandis cvba

eandis_cvba

Eandis System Operator en haar sectorgenoot Infrac nemen het initiatief tot een volledige samenwerking en integratie van beide werkmaatschappijen, tot één enkele werkmaatschappij voor de Vlaamse distributienetbeheerders (Fluvius System Operator). De juridische totstandkoming van het geïntegreerde Fluvius System Operator is voorzien voor midden 2018.

Twee grote incidenten op middenspanning (in het transformatorstation Gent in september en Meningen in december) hebben een negatieve invloed op de leveringsbeschikbaarheid voor elektriciteit.

Eandis System Operator herfinanciert op vervalddag in juni 2017 met succes een retailobligatie van 150 miljoen euro, met een nieuwe retailobligatie van 200 miljoen euro.

Het gespecialiseerde, onafhankelijke Duitse bureau oekom research verleent de Prime Status aan Eandis System Operator. Deze onderscheiding wordt enkel toegekend aan bedrijven die prima scores op het vlak van milieu, sociale verantwoordelijkheid en behoorlijk bestuur.

Eandis System Operator blijft werken aan alle aspecten van haar operationele efficiëntie.

CIJFERS EN GRAFIEKEN 31 DECEMBER 2017

Balanstotaal	Omzet	
4 060 miljoen euro	1 046 miljoen euro	

	Aantal		Volrijds equivalent
	824	Kaderleden	808,10
3 863 medewerkers	3 039	Uitvoerend	2 885,11
Totaal	3 863		3 693,21

Klantencontacten	
25 Klantenkantoren	
121 377 Bezoekers	
Bezoekers van een klantenkantoor voor een selfservice oplading van een budgetmeterkaart worden niet geregistreerd als bezoeker van een klantenkantoor.	
1 435 416 Telefonische oproepen callcenter	
	366 949 Aantal selfservice opladingen van budgetmeterkaart
	466 206 Gemiddeld bezoekers website per maand

Meteropneming
4 552 794 opgenomen toegangspunten met jaarlijkse opneming
22 604 gemiddeld aantal opgenomen toegangspunten/maand met maandelijkse opneming
43 797 toegangspunten met automatische (kwartier)uitlezing

Aankopen

Bedrag geplaatste bestellingen namens distributienetbeheerders (in miljoen euro)

733

Aantal medewerkers gecontracteerde aannemers (VTE)

1 487

Sociale openbaardienstverplichtingen

Toegangspunten toegewezen aan DNB als sociale leverancier

Elektriciteit

63 695

Aardgas

49 078

Opgestelde budgetmeters

103 686

57 187

Budgetmeters geplaatst tijdens boekjaar

4 700

3 707

Actieve budgetmeters

33 502

24 200

358 oplaadpunten budgetmeterkaarten

Aantal opladingen

590 826

346 876

Omzet opladingen budgetmeters **43 miljoen euro**

LAC-zittingen

1 353

LAC-dossiers

49 778

Rationeel energiegebruik (REG)

Toegekende REG-premies

85 317

Bedrag uitgekeerde premies (in euro)

60 230 440

Uitbating en beheer netten

Gerealiseerd investeringsbudget (bruto, in miljoen euro, excl. slimme meters/netten en Clearing House) 478,7	Nieuwe aansluitingspunten 59 808		Nieuw aangelegd net (km)		Aantal minuten /jaar/klant leveringsonbeschikbaarheid 24_{min}	Behaald percentage herstelling openbare verlichting binnen de norm van 14 dagen 93,12 %
	Elektriciteit 26 740	Aardgas 33 068	Elektriciteit 1 252	Aardgas 481		

VERSLAG VAN DE RAAD VAN BESTUUR

VERSLAG VAN DE RAAD VAN BESTUUR

Inhoud van de verslaggeving

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen brengen we in dit jaarrapport verslag uit over de belangrijkste activiteiten, evoluties en financiële prestaties van Eandis System Operator cvba ('Eandis') tijdens haar vijftiende boekjaar.

Dit rapport is opgevat als een gecombineerd verslag: het omvat zowel het **Activiteitenverslag**, het **Financieel Verslag** als het **rapport Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen** (MVO-verslag).

Voor de rapportering over de specifieke MVO-aspecten maken we in dit verslag gebruik van de GRI-standaarden zoals die in het najaar van 2016 werden uitgevaardigd door Global Reporting Initiative (GRI). Hiermee komt Eandis System Operator tegemoet aan de wettelijke verplichting voor grote Belgische ondernemingen om verslag uit te brengen over bepaalde niet-financiële elementen en aspecten van diversiteit. Dit wordt opgelegd door de wet van 3 september 2017, betreffende de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote vennootschappen en groepen. Eandis System Operator is als genoteerde vennootschap onderworpen aan de bepalingen van deze wet.

In het **Financieel Verslag** presenteren we de volgende documenten:

- de enkelvoudige jaarrekening over het boekjaar afgesloten op 31 december 2017. Deze jaarrekening werd opgesteld volgens de Belgische boekhoudnormen (BE-GAAP). Het gaat met name om de balans, de resultatenrekening met commentaar, de toelichting, de winstverdeling en de sociale balans
- de geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar 2017 van de Eandis-groep, ook afgesloten op 31 december 2017. Deze jaarrekening is enerzijds opgesteld volgens de Belgische boekhoudnormen (BE-GAAP) en anderzijds volgens de International Financial Reporting Standards (IFRS)
- de verslagen van de commissaris over de jaarrekeningen 2017 in BE-GAAP en IFRS
- de verklaring van de personen die verantwoordelijk zijn voor de jaarrekeningen en het jaarverslag (*artikel 12, §2 van het Koninklijk Besluit van 14 november 2007 betreffende de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt*).

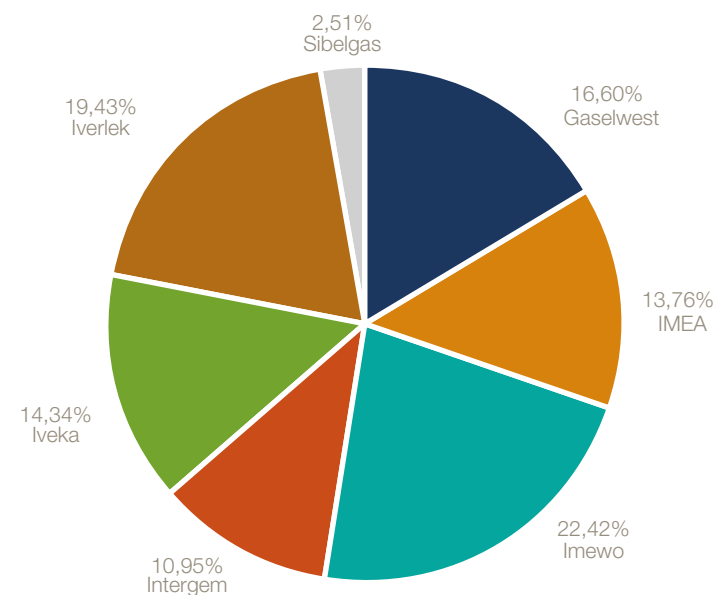

Aandeelhouders- en groepsstructuur

Het rechtstreekse aandeelhouderschap van Eandis System Operator cvba veranderde niet in de loop van 2017. Dit betekent dat de zeven distributienetbeheerders voor gas en elektriciteit aan het eind van 2017 gezamenlijk alle aandelen van hun werkmaatschappij Eandis System Operator cvba aanhouden. Deze zeven distributienetbeheerders zijn de opdrachthoudende verenigingen Gaselwest, IMEA, Imewo, Intergem, Iveka, Iverlek en Sibelgas. Ook de onderlinge verhoudingen tussen de zeven aandeelhouders van Eandis bleven dezelfde:

Distributienetbeheerder	Aantal aandelen	% op totaal
Gaselwest	2 852 920	16,60%
IMEA	2 365 216	13,76%
Imewo	3 853 144	22,42%
Intergem	1 881 507	10,95%
Iveka	2 465 460	14,34%
Iverlek	3 339 885	19,43%
Sibelgas	430 972	2,51%
TOTAAL	17 189 104	100,00%

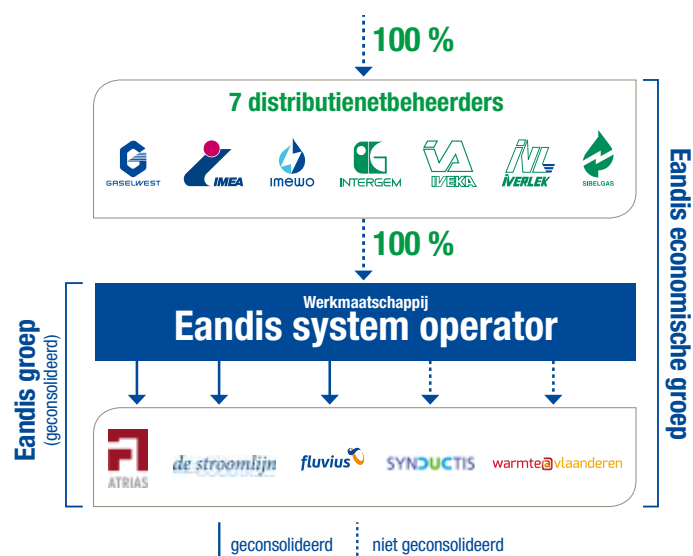
Aandeelhoudersstructuur Eandis

DISTRIBUTIENETBEHEERDERS ELEKTRICITEIT

229 Vlaamse steden/gemeenten / Provincie West-Vlaanderen

Eandis Groep en Eandis Economische Groep (31.12.2016)

Warmte@Vlaanderen cvba en Fluvius cvba waren op 31 december 2017 nog niet operationeel.

De moeder vennootschap Eandis System Operator verwierf geen aandelen van dochtervennootschappen uit de Eandis-groep in 2017. Evenmin verwierven dochtervennootschappen aandelen van hun moeder vennootschap.

Consolidatiekring

De consolidatiekring van de Eandis-groep (met Eandis System Operator cvba als consoliderende vennootschap) ziet er voor het boekjaar 2017 als volgt uit:

geconsolideerde dochtervennootschap	consolidatiemethode	kapitaalparticipatie van Eandis System Operator
De Stroomlijn cvba Brusselsesteenweg 199, 9090 Melle	integrale consolidatie	64,03%
Atrias cvba Ravensteingalerij 4 (bus 2), 1000 Brussel	vermogensmutatie	25,00%
Synductis cvba Brusselsesteenweg 199, 9090 Melle	vermogensmutatie	33,33%
Warmte@Vlaanderen cvba Boombekelaan 14, 2660 Hoboken (Antwerpen)	niet van toepassing	50,00%
Fluvius cvba Koning Albert II-laan 37, 1030 Schaarbeek (Brussel)	niet van toepassing	50,00%

De coöperatieve vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid Warmte@Vlaanderen cvba en Fluvius cvba worden voor het boekjaar 2017 niet geconsolideerd met de rekeningen van Eandis System Operator cvba. In de desbetreffende periode waren er bij geen van beide vennootschappen namelijk operationele activiteiten. Het (verlengde) eerste boekjaar van zowel Warmte@Vlaanderen als Fluvius liep af op 31 december 2017.

De participaties van Eandis System Operator in een aantal regionale bedrijventra worden niet geconsolideerd. De vennootschap kan er geen beslissende invloed uitoefenen op het beleid of heeft niet het recht om er een meerderheid van de bestuurders aan te duiden.

Btw- eenheid

Eandis System Operator cvba maakt deel uit van de btw- eenheid 'Eandis Economische Groep'. Die bestaat verder uit de zeven distributienetbeheerders en de dochterondernemingen De Stroomlijn en Synductis. Eandis System Operator treedt op als de vertegenwoordiger voor de btw- eenheid.

Samenstelling van de bestuursorganen en het managementremuneratie

RAAD VAN BESTUUR

De Raad van Bestuur van Eandis System Operator zag er op 31 december 2017 als volgt uit:

Naam	Voorge- dragen door	Start huidig mandaat	Einde huidig mandaat	Openbaar mandaat
Piet BUYSE voorzitter	Intergem	2013	2019	Dendermonde, burgemeester
Koen KENNIS 1ste ondervoorzitter	IMEA	2013	2019	Antwerpen, schepen
Geert VERSNICK 2de ondervoorzitter	Imewo	2013	2019	Oost-Vlaanderen, gedeputeerde
Louis TOBBACK 3de ondervoorzitter	Iverlek	2013	2019	Leuven, burgemeester
David COPPENS	Intergem	2016	2019	Aalst, gemeenteraadslid
Jean-Pierre DE GROEF	Sibelgas	2013	2019	Machelen, burgemeester
Christof DEJAEGHER	Gaselwest	2013	2019	Poperinge, burgemeester
Paul DIELS	Iveka	2013	2019	Lille, burgemeester
Greet GEYPEN	Iverlek	2013	2019	Mechelen, schepen
Luc JANSSENS	IMEA	2013	2019	Kapellen, schepen
Piet LOMBAERTS	Gaselwest	2013	2019	Kortrijk, voorzitter gemeenteraad
Luc MARTENS	Gaselwest	2013	2019	Roeselare, burgemeester
Katrien PARTYKA	Iverlek	2013	2019	Tienen, burgemeester
Ilse STOCKBROEKX	Iveka	2013	2019	Schoten, gemeenteraadslid
Sven TAELEMAN	Imewo	2013	2019	Gent, gemeenteraadslid
Filip THIENPONT	Imewo	2013	2019	Merelbeke, burgemeester

De Algemene Aandeelhoudersvergadering van 19 mei 2017 bekrachtigde de benoeming als bestuurder van de heer Paul Teerlinck. De heer Teerlinck vervangt de heer Sven Taeldeman, die op 20 februari 2017 met onmiddellijke ingang al zijn functies bij Eandis System Operator had neergelegd.

Alle bestuurders vertegenwoordigen één van de aandeelhouders. In de Raad van Bestuur van Eandis System Operator zetelen geen onafhankelijke bestuurders in de zin van artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen.

Onafhankelijkheid gegarandeerd

Binnen Eandis System Operator is er een strikte scheiding tussen de Raad van Bestuur en het management. Zo zijn de CEO en de andere leden van het Managementcomité geen lid van de Raad van Bestuur. Tijdens de zitting van de Raad van Bestuur van 22 februari 2017 verklaarde de Raad van Bestuur van Eandis System Operator formeel dat zij onafhankelijk is ten opzichte van het management van Eandis System Operator, conform COSO-principe 2.

Alle bestuursmandaten – behoudens tussentijdse vervangingen – lopen in principe over een periode van zes jaar. Voor de huidige legislatuur is dit de periode 2013-2019. De mandaten zijn hernieuwbaar.

Het artikel 523 van het Wetboek van Vennootschappen voorziet een specifieke procedure binnen de Raad van Bestuur in geval van een mogelijk rechtstreeks of onrechtstreeks belangenconflict van vermogensrechtelijke aard in hoofde van een bestuurder, dat strijdig is met een beslissing of een verrichting die behoort tot de bevoegdheid van de Raad van Bestuur van de onderneming. Deze wettelijke bepaling moest in 2017 niet worden toegepast.

Ervaring en expertise

Eandis is lid van Guberna, Instituut voor Bestuurders. De bestuurders van de vennootschap kunnen deelnemen aan diverse opleidingen die hun achtergrondkennis en know-how versterken, ten behoeve van hun functie in de Raad van Bestuur, het Auditcomité en/of het HR-Comité.

Remuneratie

In 2017 kwam de Raad van Bestuur van Eandis System Operator tien keer samen, waarvan één keer volgens de statutair voorziene schriftelijke procedure.

De bestuurders van de vennootschap ontvingen voor hun prestaties in 2017 gezamenlijk een brutovergoeding van 37 328,60 euro (verplaatsingsvergoedingen inbegrepen). Die vergoedingen zijn gebaseerd op een zitpenning van 205,04 euro per effectief bijgewoonde zitting. Dit bedrag is gebaseerd op de hoogste vergoeding die aan gemeenteraadsleden kan worden uitgekeerd. Het is geldig sinds 1 januari 2017 (voorheen 201,02 euro). De voorzitter en ondervoorzitters ontvangen een dubbele zitpenning. De verplaatsingsvergoeding bedraagt 0,35 euro/km.

Er worden géén forfaitaire of andere vergoedingen uitgekeerd aan de bestuurders van de vennootschap.

AUDITCOMITE

Volgens artikel 20.B van de statuten heeft de Raad van Bestuur van Eandis System Operator een Auditcomité opgericht. De samenstelling hiervan op 31 december 2017 was als volgt:

Naam	Functie
Paul DIELS	Voorzitter
Luc JANSSENS	Lid
Koen KENNIS	Lid
Paul TEERLINCK	Lid

De enige wijziging in de samenstelling van het Auditcomité tijdens 2017 was de vervanging als lid van de heer Sven Taldeman door de heer Paul Teerlinck.

Het Auditcomité vergaderde zes keer in de loop van 2017. De belangrijkste dossiers die het Auditcomité behandelde:

- de financiële rapportering (per 31 december en per 30 juni)
- de budgettering: werkwijze en vastleggen budgetten
- de financiering van de Eandis Economische Groep
- de DNB-tarieven
- de dividendpolitiek voor de Eandis Economische Groep
- het mandaat van de commissaris
- diverse aspecten van het risicobeheer
- een bespreking van de uitgevoerde audits en bepaling van de daaruit voortvloeiende maatregelen.

Het Auditcomité van Eandis rapporteert over zijn bevindingen aan de Raad van Bestuur.

Ervaring en expertise

De leden van het Auditcomité kunnen een beroep doen op hun ruime kennis en ervaring als gemeentelijk mandataris: de heer Paul Diels als burgemeester met bevoegdheid inzake financiën en de heren Koen Kennis en Luc Janssens als schepenen voor financiën. De heer Paul Teerlinck kan als gewezen stadssecretaris van de Stad Gent bogen op een ruime ervaring in bestuurlijke aangelegenheden.

HR-COMITE

Zoals voorzien in de statuten (artikel 20.C) heeft de Raad van Bestuur van Eandis System Operator in haar schoot ook een HR-Comité opgericht. Op 31 december 2017 was het als volgt samengesteld:

Naam	Functie
Paul TEERLINCK	Voorzitter
Piet BUYSE	Lid
Greet GEYPEN	Lid
Koen KENNIS	Lid

De samenstelling van het HR-comité veranderde in de loop van 2017:

- De heer Paul Teerlinck volgde de heer Sven Taeldeman op als lid.
- De heer Paul Teerlinck werd vervolgens ook benoemd als voorzitter van het HR-comité. Hij volgde in die functie de heer Piet Buyse op, die evenwel lid bleef van het HR-comité.

Het HR-Comité volgt de ontwikkelingen in het HR-beleid van Eandis System Operator actief op en geeft er aanbevelingen over. Het Comité kwam in 2017 vijf keer samen en besprak onder meer de volgende dossiers:

- de langetermijnincentives voor het management
- de algemene remuneratiepolitiek met inbegrip van cao-90 en het performantiemanagement
- de aanwervingen en de evolutie van het organigram
- het mobiliteitsbeleid
- de ontwikkelingen bij de pensioenfondsen.

Ook het HR-Comité rapporteert aan de Raad van Bestuur.

Ervaring en expertise

Alle leden van het HR-Comité van Eandis System Operator hebben ruime ervaring in het aansturen van complexe organisaties met raakvlakken met de publieke sector. Dit geldt in het bijzonder voor de voorzitter van het comité, Paul Teerlinck, die jarenlang stadssecretaris van de Stad Gent was. In die hoedanigheid was hij de functionele eindverantwoordelijke voor alle personeelsleden van de stad.

STRATEGISCH COMITE

Het Strategisch Comité zag er eind december 2017 als volgt uit:

Naam	Functie
Piet BUYSE	Voorzitter
Koen KENNIS	Lid
Louis TOBBACK	Lid
Geert VERSNICK	Lid

De voorzitter van de Raad van Bestuur is ambtshalve ook voorzitter van het Strategisch Comité, zoals vastgelegd in artikel 20.D van de statuten.

Het Strategisch Comité stippelt de algemene strategie uit voor Eandis System Operator en de volledige Eandis Economische Groep. Bijzondere aandacht gaat naar de relaties van de vennootschap met de overheid en de regulator, met de aandeelhouders en met de andere stakeholders binnen het distributienetbeheer in Vlaanderen.

In 2017 kwam het Strategisch Comité zes keer samen. Het Strategisch Comité boog zich onder meer over de spin-ins van Eandis, het dossier van de digitale metering, fibre-to-the-home en Fluvius. Terugkerende punten op de agenda van het Strategisch Comité zijn de algemene ontwikkelingen in de marktwerking, wetgeving en de bredere context voor de distributienetbeheerders en hun werkmaatschappij.

Het Strategisch Comité rapporteert aan de Raad van Bestuur.

MANAGEMENTCOMITE

De dagelijkse leiding van Eandis is toevertrouwd aan het Managementcomité. Dit zijn de zeven personen die op 31 december 2017 het Managementcomité van Eandis System Operator vormden:

Naam	Bevoegdheid
Walter VAN DEN BOSSCHE	CEO, Voorzitter Managementcomité
Guy COSYNS	Directeur Klantwerking
Wim DEN ROOVER	Directeur Netuitbating
Jean Pierre HOLLEVOET	Directeur Netbeheer
David TERMONT	CFO, Directeur Financieel & ICT-beheer
Donald VANBEVEREN	Directeur Regulering & Strategie
Werner VERLINDEN	Directeur Personeels- & Organisatiebeheer

De leden van het Managementcomité wonen de zittingen van de Raad van Bestuur bij, maar ze hebben er geen stemrecht. Het Managementcomité vergadert in principe wekelijks, met uitzondering van een aantal vakantieperiodes.

Remuneratie

De gezamenlijke brutoloonkost 2017 voor de leden van het Managementcomité bedroeg 3 661 290,87 euro. De brutoloonkost bestaat uit drie componenten:

- de basisjaarwedde = het brutoloon inclusief vakantiegeld en eindejaarspremie, maar zonder afhouding van bedrijfsvoorheffing en RSZ-bijdragen
- het prestatieafhankelijk, variabel deel van de verloning
- de patronale pensioenlast (697.822,50 euro).

Voor de basiswedde baseert de onderneming zich op de internationaal erkende Hay-methodiek. Die is marktconform in de Belgische context. De verloning van de leden van het managementcomité wordt elk jaar gevalideerd door de aandeelhouders in de bevoegde bestuursorganen.

Het variabel deel van de verloning voor de leden van het Managementcomité is gekoppeld aan de score die de onderneming behaalt op 31 nauwkeurig gekozen bedrijfsindicatoren. Deze indicatoren worden opgesteld en gevalideerd door het HR-Comité en de Raad van Bestuur. Deze twee bestuursorganen evalueren ook de behaalde scores en de daaraan gekoppelde remuneratie voor de leden van het Managementcomité. Eandis wil op die manier het langetermijnperspectief in het beleid versterken en de betrokken managers voor een langere periode aan het bedrijf binden, wat de continuïteit in het beleid moet bevorderen.

Sommige van de 31 bedrijfsindicatoren hebben een directe link met duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen:

- de mate van samenwerking met de lokale besturen voor energiediensten (energiebesparing en energie-efficiëntie)
- de externe klantentevredenheid
- het aantal tweedelijnsklachten
- ongevallenstatistieken (frequentie- en ernstgraad, aantal fluidumongevallen)
- de ecologische voetafdruk
- het opleidingspercentage
- het ziekteverzuim.

Omwille van de privacy van de betrokkenen communiceert de vennootschap niet over de performantie van de individuele leden van het managementcomité, en dus ook niet over hun deels daaraan gekoppelde exacte verloning.

Genderdiversiteit in de bestuurs- en managementorganen (31 december 2017)

	Totaal	Man	Vrouw
Raad van Bestuur	16	13	3
Auditcomité	4	4	0
HR-Comité	4	3	1
Strategisch Comité	4	4	0
Managementcomité	7	7	0
Senior management	56	50	6

Beleid inzake diversiteit

De bestuursorganen van Eandis bespraken uitgebreid het tweejaarlijks loonkloofrapport (2015-2016). Dit rapport analyseert de bezoldigingsstructuur binnen de onderneming. De verloning is volledig afhankelijk van de functie van de medewerkers, waarbij hun geslacht geen enkele rol speelt. Daarom concludeert het rapport dat een actieplan met het oog op een genderneutrale bezoldigingsstructuur niet aan de orde is.

Op het vlak van aanwervingen, promoties, enz. hanteert Eandis een strikte gelijkheid tussen kandidaten, ongeacht hun geslacht, afkomst, overtuiging ...

Voor de leden van de bestuursorganen (Raad van Bestuur, Auditcomité, HR-Comité) gelden de statutaire regels: de aandeelhouders kunnen volledig autonoom en onafhankelijk van elkaar kandidaten voordragen voor de Raad van Bestuur. Daarom is het voor Eandis zelf niet mogelijk om actief te streven naar een verhouding waarbij minstens één derde van de bestuurders van het andere geslacht is dan dat van de overige bestuurders.

Verklaring inzake deugdelijk bestuur

Eandis System Operator streeft ernaar de principes van deugdelijk bestuur in de praktijk te brengen. De onderneming hanteert enerzijds de Belgische Corporate Governance-code voor beursgenoteerde ondernemingen en anderzijds de Belgische code voor niet-beursgenoteerde ondernemingen als maatstaf voor de kwaliteit van deugdelijk bestuur. Deze beide documenten vormden de inspiratiebron voor het eigen Corporate Governance Charter van Eandis System Operator. Net zoals beide codes steunt ook dit Charter op een correct evenwicht tussen ondernemerschap en controle, en tussen prestaties en conformiteit.

Het Corporate Governance Charter is ook opgesteld met het oog op de bepalingen die de wet- en decreetgevers opleggen om de correcte werking van de energiemarkt te garanderen. Die bepalingen spitsen zich in eerste instantie toe op de verhouding tussen de netwerkbeheerder en de netwerkgebruikers: de regels garanderen dat alle netwerkgebruikers een niet-discriminerende toegang hebben tot het netwerk van gas en elektriciteit.

Wat met afwijkingen van het Eandis-charter ten opzichte van de in België gangbare codes?

Afwijkingen zijn hoofdzakelijk een gevolg van de specifieke wetgeving die van toepassing is op Eandis System Operator als werkmaatschappij voor beheerders van distributienetwerken voor gas en elektriciteit. Die afwijkingen worden ook verklaard door de aandeelhoudersstructuur van de vennootschap: het gaat om de zeven distributienetbeheerders, van wie eind 2017 uitsluitend openbare lokale besturen de aandeelhouders zijn.

Voortdurende opvolging en bijsturing

Het is de Raad van Bestuur die het Corporate Governance Charter van de vennootschap vastlegt, in uitvoering van de opdrachten die haar werden toegewezen door de distributienetbeheerders. De huidige versie van het Corporate Governance Charter werd goedgekeurd op 7 december 2016.

De Raad van Bestuur, het Auditcomité, het HR-Comité en het Managementcomité hebben aandacht voor mogelijke toepassingsproblemen met betrekking tot het Charter. Indien nodig nemen ze maatregelen om die problemen te corrigeren. De concrete invulling van het Charter en de naleving ervan berusten zowel bij de bestuurders, het management als het personeel van Eandis.

Vrij te bekijken

Het Corporate Governance Charter van Eandis System Operator is een publiek document. De integrale versie kan men nalezen op de website van Eandis.

Het Ethisch Charter, ons ethisch kompas

Het Ethisch Charter van Eandis beschrijft de norm voor ethisch handelen in een professionele Eandis-context. Het reikt medewerkers een ethisch kompas aan om morele kwesties te benaderen, complexe situaties correct in te schatten, de juiste beslissingen te nemen en passend te handelen. Zo vormt het een houvast om onze basiswaarden in de praktijk om te zetten en ethisch correcte beslissingen te nemen.

Al onze medewerkers kunnen zich ook tot hun leidinggevende richten voor raad over ethische kwesties.

Advies en meldingen in verband met inbreuken op de ethische regels

Iedere medewerker kan mogelijke of vermoedelijke inbreuken op het Ethisch Charter of externe regels melden bij de dienst Bedrijfscultuur. Meldingen kunnen gaan over strafrechtelijke feiten, ernstige overtredingen van de ethische regels, of inbreuken in de sfeer van geweld, pesten, ongewenst seksueel gedrag en/of psychosociale risico's op de werkvloer. Bij een anonieme melding start de dienst bedrijfscultuur in volledige onafhankelijkheid en objectiviteit een eerste onderzoek naar de ontvankelijkheid en rondt dit onderzoek af binnen de tien werkdagen.

Ontvankelijke klachten worden dan overgemaakt aan de Deontologische Cel die de strikt vertrouwelijke behandeling van alle meldingen en klachten waarborgt. De Deontologische Cel is samengesteld uit specialisten van verschillende geledingen van ons bedrijf en wordt voorgezeten door het afdelingshoofd Juridisch Beheer. Ook de interne audit wordt ingeschakeld bij het feitenonderzoek. Als de melding terecht blijkt, dan wordt het dossier met een concreet advies overgemaakt aan de directie Personeelsbeheer. Die geeft er het gepaste gevolg aan (sancties ...).

Deze procedure is ingeschreven in het Arbeidsreglement van Eandis System Operator (artikel 26), wat een juridische waarborg biedt aan alle medewerkers die inbreuken willen melden.

Overzicht van het aantal ethische dossiers (2015-2017)

Aard van het dossier	2015	2016	2017
Effectieve inbreuken op interne/ externe regelgeving	17	19	10
Informele psychosociale interventies	13	12	8
Formele psychosociale interventies	1	0	1

De vermelde ethische dossiers hebben inhoudelijk hoofdzakelijk betrekking op misbruik van de arbeidstijd, niet-naleving van veiligheidsvoorschriften en attitudeproblemen.

Mensenrechten

Eandis heeft vandaag geen uitgewerkt beleid op het vlak van mensenrechten. Er worden geen specifieke indicatoren op het vlak van mensenrechten gehanteerd en opgevolgd. Het management is van oordeel dat het risico op inbreuken daarvoor onvoldoende groot is, omwille van diverse redenen. Zo heeft de onderneming geen activiteiten in of directe banden met landen of regio's waar het respect voor de mensenrechten in het gedrang kan komen. De meeste aankoopdossiers worden gegund aan leveranciers uit eigen land of EU-landen, wat het risico op kinderarbeid, dwangarbeid ... ernstig beperkt.

Wel neemt Eandis in de lastenboeken van bepaalde aankoopdossiers waarborgen op inzake respect voor mensenrechten, en bij de toepassing van criteria voor uitsluiting, selectie en gunning.

Beleid inzake risico's en risicobeheersing

Elk bedrijf wordt geconfronteerd met een aantal onzekerheden en risico's. Eandis pakt de potentiële risico's gestructureerd aan via een methodiek van 'integraal risicobeheer', van toepassing op al onze bedrijfsdomeinen. Permanente opvolging en diverse procedures moeten helpen om de onzekerheden en risico's maximaal te beheersen.

Voor een gedetailleerde beschrijving van de belangrijkste risico's waarmee Eandis System Operator geconfronteerd wordt, verwijzen we naar het prospectus van 2 juni 2017: de bladzijden 20 t.e.m. 36 van het officiële Engelstalige prospectus of de bladzijden 24-42 in de Nederlandse vertaling ervan.

De risico's worden ingeschaald in vijf categorieën: (1) strategische risico's, (2) bedrijfsrisico's, (3) generieke bedrijfsrisico's, (4) operationele risico's en (5) generieke operationele risico's. We behouden enkel de risico's die relevant zijn voor één of meer bedrijfsprocessen.

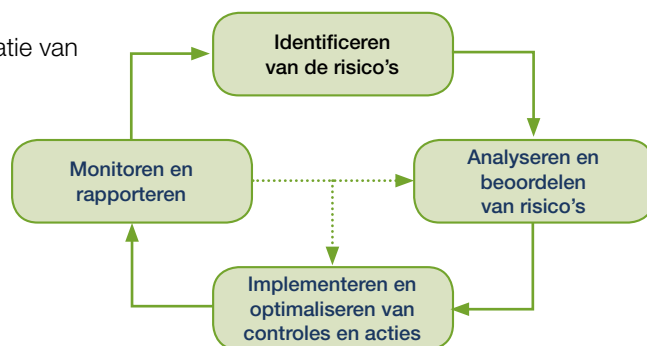
In het prospectus worden de risico's thematisch ingedeeld als volgt: (1) risico's in verband met het regelgevend kader op Europees, federaal en regionaal vlak: bv. het risico voor Eandis System Operator op verlies van erkenning als werkmaatschappij, (2) financiële risico's (zie verder), en (3) operationele risico's, bv. een defect aan de IT-systemen.

We actualiseren de risico's jaarlijks. Aanpassingen aan risico's of hun scores kunnen recurrent worden doorgevoerd. De rapportering over de risico's gebeurt op kwartaalbasis; indien nodig volgt er ook een ad hoc rapportering.

Risico's inschatten en aanpakken

De methodiek van het risicobeheer omvat vier stappen:

- identificatie van risico's
- analyse en beoordeling volgens impact en waarschijnlijkheid
- implementatie en optimalisatie van controles en acties
- monitoring en rapportering.

Voor de beoordeling of scoring van de strategische risico's gebruikt Eandis een eenvoudige kleurenschaal:

Risiconiveau	Definitie/criteria
rood	Dit risico wordt als bedreigend ingeschat voor het realiseren van de strategische doelstellingen van Eandis System Operator. Er is onmiddellijk een gecoördineerde actie nodig.
oranje	Dit risico wordt als hinderend ingeschat voor het realiseren van de strategische doelstellingen van Eandis System Operator. Er is op korte termijn actie nodig.
geel	Dit risico wordt als remmend ingeschat voor het realiseren van de strategische doelstellingen van Eandis System Operator. Het vraagt om aandacht en acties op onderliggende bedrijfsrisico's door de betrokken bedrijfsproces-eigenaars.
groen	Dit risico wordt niet ervaren als een gevaar voor het realiseren van de strategische doelstellingen van Eandis System Operator.

Een gelijkaardige schaal is er voor de scoring van de operationele risico's.

Strategische risico's worden gevalideerd door de Raad van Bestuur, bedrijfsrisico's door het Managementcomité van Eandis en operationele risico's door de bevoegde bedrijfsproces-eigenaar.

De interne auditdiensten auditeren stelselmatig en regelmatig alle bedrijfsprocessen – waaronder de financiële processen – op mogelijke risico's. Elke aanbeveling krijgt een score mee die de prioriteit voor remediëring bepaalt.

De interne audit bij Eandis werkt volgens de internationaal gangbare IIA-standaarden. IIA staat voor 'Institute of Internal Auditors'. Deze werkwijze en certificering garandeert een professionele aanpak van de interne auditwerkzaamheden.

ISO-certificaat 9001: Eandis staat voor kwaliteit

Eandis beschikt over het ISO 9001:2015-certificaat, als onafhankelijke waarborg voor haar kwaliteitsvolle operationele werking.

In september 2017 vond een ISO-opvolgingsaudit plaats met een doorlichting van het infrastructuurgebied Schelde-Waas, de aankoopdienst, de personeelsdienst, de dienst Regulering & Strategie en de bedrijfsprocessen netuitbating, interne audit en organisatiebeheer. Het resultaat van deze grondige doorlichting was dat het ISO-certificaat voor de hele organisatie behouden blijft. Dit bevestigt de efficiëntie en doeltreffendheid van de kernprocessen bij Eandis.

Aandacht voor de gevaren van cybercriminaliteit

In 2017 schonk Eandis veel aandacht aan de bewustmaking van haar medewerkers over de gevaren van cybercriminaliteit. De dienst informatiebeveiliging coördineert de beveiliging van de IT-systemen en beperkt de risico's zo veel mogelijk (zie ook blz. 24 / 66).

Milieurisico's en het Globaal Milieuplan

Eandis heeft twee belangrijke types van milieurisico's geïdentificeerd. Vooreerst zijn er de risico's door een gebrekkig milieubeheer en milieubeleving, wat kan leiden tot milieuklachten, incidenten en schade. Het tweede type risico's kenmerkt zich door een toenemende graad van milieuschade, wat dan aanleiding kan zijn tot verhoogde kosten en specifieke juridische gevolgen.

Om deze risico's maximaal tegen te gaan werd – op basis van een gedetailleerde milieurisico-analyse – een Globaal Milieuplan 2015-2019 opgesteld. De krachtlijnen van dit meerjarenplan zijn samengevat de volgende:

- de uitwerking van een milieuzorgsysteem (in analogie met de ISO 14001:2015 norm)
- het verhogen van het milieubewustzijn bij alle eigen medewerkers en het ingeschakelde personeel van aannemers
- het verminderen van de ecologische voetafdruk van Eandis
- de uitvoering van diverse projecten en studies in verband met compliance ten opzichte van de milieuwetgeving
- de sanering van historische bodemverontreiniging
- de bevordering van externe communicatie over milieuzorg
- de bevordering van opleiding en competentie over milieuzorg bij de medewerkers
- de analyse van milieurisico's en milieunoodplanning
- de implementatie van milieuzorg in nieuwe projecten of technologieën.

Het globaal milieuplan van Eandis, dat over verschillende jaren loopt, wordt elk jaar geconcretiseerd en geïmplementeerd in een milieujaractieplan, waarin gedetailleerde acties worden ingepland.

Crisismanagement: werken volgens de norm

Eandis beschikt al jaren over plannen die beschrijven hoe in bepaalde noodsituaties moet worden opgetreden, wie in dergelijke omstandigheden welke verantwoordelijkheden heeft en hoe de communicatie dan moet verlopen. Het gaat om noodplannen, disaster recovery-plannen, bedrijfscontinuïteitsplannen en een crisis management plan. In veel gevallen werken we samen met de lokale en overkoepelende overheden en veiligheidsdiensten. Om ons bedrijfscontinuïteitsbeheer maximaal te enten op de gangbare praktijken, hanteren we de internationaal erkende ISO-standaard 22301:2012.

Mogelijke specifieke financiële risico's

De Raad van Bestuur brengt volgende geïdentificeerde risico's onder de aandacht:

- **Prijrisico**

Eandis System Operator rekent als werkmaatschappij al haar kosten voor het distributienetbeheer in het haar toegewezen werkingsgebied integraal en zonder enige winstmarge door aan haar aandeelhouders/opdrachtgevers, de zeven distributienetbeheerders. Deze netbeheerders zelf zijn voor hun inkomsten onderworpen aan een reguleringssysteem. De Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) staat in voor de vaststelling en goedkeuring van de tariefinkomsten van de DNB's. Er is dus geen wezenlijk prijsrisico voor Eandis System Operator¹.

Ook de geconsolideerde en niet-geconsolideerde ondernemingen waarin Eandis een kapitaalparticipatie heeft (De Stroomlijn, Atrias, Synductis), werken op dezelfde manier: zij rekenen elk het relevante deel van hun kosten door aan Eandis System Operator, die deze kosten vervolgens integreert in haar eigen totale werkingskosten voor doorrekening aan de DNB's.

- **Liquiditeitsrisico**

De financiële diensten van Eandis System Operator volgen de liquiditeitspositie van de Eandis Economische Groep dagelijks op. De cashpooling tussen Eandis System Operator, de zeven distributienetbeheerders, De Stroomlijn en Synductis is daarbij een belangrijk hulpmiddel.

De vennootschap beschikt over een gecommiteerde vaste voorschottenlijn en straight loan facilities. Eén van deze straight loan-faciliteiten kan met een overnight maturiteit worden aangewend en wordt gecombineerd met een debetlijn. Deze instrumenten voor liquiditeitsbeheer zijn gecommiteerd door de bankinstellingen die als tegenpartij fungeren. Deze instrumenten zijn gespreid geplaatst bij diverse bankinstellingen.

Tenslotte kan de vennootschap thesauriebewijzen uitgeven met diverse looptijden, voor een totaalbedrag van 522 miljoen euro. Deze kortetermijnkredietfaciliteit is evenwel niet gecommiteerd.

- **Kredietrisico**

Eandis System Operator is in het kader van haar exploitatietaken voor de DNB's sinds enkele jaren actief als emittent van diverse schuldinstrumenten. We volgen daarbij een politiek van diversificatie (op het vlak van instrumenten, tegenpartij, met of zonder kapitaalaflossingen enz.). We beheren het maturiteitsprofiel actief om de nodige herfinancieringen maximaal in de tijd te kunnen spreiden.

- **Incassorisico**

Het incassorisico is voor Eandis System Operator beperkt, aangezien de vennootschap bijna al haar inkomsten genereert uit de doorrekening van de kostprijs van haar activiteiten aan haar opdrachtgevers. Het gaat om de zeven distributienetbeheerders voor gas en elektriciteit die ook de enige aandeelhouders van de vennootschap zijn.

- **Valutarisico**

Alle gereguleerde en niet-gereguleerde inkomsten van Eandis System Operator en de ondernemingen die zij opneemt in de consolidatiekring, zijn uitgedrukt in euro. Dat geldt ook voor alle uitstaande schuldinstrumenten, van welke aard ook. Hierdoor is de Eandis-groep niet blootgesteld aan wezenlijke valutarisico's.

Juridische geschillen

De correctionele rechtbank van Gent veroordeelde Eandis voor een arbeidsongeval uit juli 2015. Eandis werd als werkgever veroordeeld tot een boete van 18 000 euro, waarvan de helft met drie jaar uitstel. De vennootschap is om principiële redenen tegen dit vonnis in beroep gegaan. De beroepsprocedure liep nog aan het eind van 2017.

¹ Voor meer details over de werkwijze van de regulering, zie het Financieel Verslag.

Belangrijkste evoluties bij de ondernemingen waarin Eandis System Operator participeert

De Stroomlijn

De Stroomlijn is het klantencommunicatiecentrum voor Eandis en TMVW/Farys. De aandeelhouders van De Stroomlijn zijn Eandis System Operator (64%), TMVW/Farys (33%) en Synductis (3%).

De Stroomlijn wordt integraal geconsolideerd met Eandis System Operator.

In 2017 stemde De Stroomlijn haar werking af op de nieuwe regels die vanaf mei 2018 zullen gelden voor gegevensbescherming (Algemene Verordening Gegevensbescherming). Een grondige analyse had vooraf uitgewezen welke acties daarvoor nodig waren.

Verder testte De Stroomlijn haar eigen noodplannen. Op basis van de resultaten werden enkele corrigerende maatregelen genomen.

Er is principieel beslist om De Stroomlijn in te zetten als het contactcenter voor Fluvius, zodra de geïntegreerde werkmaatschappij van start kan gaan. Deze beslissing volgde op een benchmarkoefening van De Stroomlijn en het contactcenter van Infracore. De klantgerichtheid en de autonomie van de eerstelijnsafhandeling werden onder de loep genomen.

Eind 2017 telde De Stroomlijn 257,9 voltijds equivalente medewerkers, verdeeld over haar drie sites (Mechelen, Ieper en Ledeborg-Gent). Ongeveer 14% van deze medewerkers was tewerkgesteld met een interim-contract. Interimkrachten worden ingeschakeld om flexibel te kunnen omgaan met een schommelend verloop van het aantal oproepen vanuit de cliënteel.

De Stroomlijn realiseerde in 2017 een omzet van 14,1 miljoen euro uit de dienstverlening die zij leverde aan haar opdrachtgevers/aandeelhouders Eandis, TMVW/Farys en Synductis.

Risico's identificeren en beperken

De bedrijfsleiding van De Stroomlijn identificeerde het volgende operationele risico als prioriteit: technische panes die de werking van het klantencommunicatiecentrum een aanzienlijke periode ernstig kunnen verstoren of zelfs onmogelijk maken. Om dit risico tegen te gaan, werden gedetailleerde noodplannen uitgewerkt die de impact van ingrijpende incidenten maximaal inperken en een incident zo snel mogelijk oplossen. Deze noodscenario's worden permanent geëvalueerd en bijgestuurd waar nodig.

Een tweede hoofd risico situeert zich in de sfeer van de privacybescherming. De Raad van Bestuur van De Stroomlijn volgt de impact van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) op de onderneming nauwgezet op. Deze Europese Verordening wordt in mei 2018 van kracht. Ze moet de privacy van natuurlijke personen beschermen en wil de burgers meer controle geven over het gebruik van hun persoonlijke gegevens. Zie ook het activiteitenverslag over het boekjaar 2017.

Alle personeelsleden van De Stroomlijn vallen onder de bescherming van een sectorale cao. De activiteiten van De Stroomlijn houden weinig directe risico's in voor milieu en omgeving.

De Stroomlijn stelt voor mensen met een spraak- of gehoorstoornis een speciaal oproepnummer ter beschikking. Via een sms-codebericht kunnen zij gasreuk, storingen en defecten melden.

de stroomlijn

Atrias

Atrias staat in voor de uitwerking van de MIG-6 (Message Implementation Guide) en voor de ontwikkeling van de clearing house-toepassing, alsook het beheer, het onderhoud en de exploitatie ervan. MIG en clearing house zijn essentiële bouwstenen voor een vlot functionerende vrije energiemarkt in België. Atrias zal op termijn alle aparte datasystemen bij de Belgische distributienetbeheerders vervangen en centraliseren in één enkel Centraal Marktsysteem (CMS). Het CMS moet een gemakkelijke uitwisseling van (verbruiks)gegevens in de Belgische energiemarkt mogelijk maken.

De aandeelhouders van Atrias zijn Eandis System Operator (25%), Infracore (25%), Ores (16,67%), Sibelga (16,67%), RESA (16,64%), AIEG (0,01%), AIESH (0,01%) en Régie de Wavre (0,01%).

Uit testen bleek dat de verschillende IT-onderdelen van het Centraal Marktsysteem (CMS) nog niet perfect op elkaar waren afgestemd. Daarom werd beslist om de lancering van het CMS uit te stellen. In het voorjaar van 2017 werd een crisismanager aangesteld om de onderliggende problemen op te lossen. Eind oktober 2017 kondigde Atrias aan dat de heer Frank De Saer, op dat ogenblik Chief Information Officer bij Eandis System Operator, was aangesteld als nieuwe CEO voor Atrias. Hij kreeg de uitdrukkelijke opdracht mee om de verdere realisatie van het CMS in goede banen te leiden. Ook het vastleggen van nieuwe deadlines voor het project is daar een onderdeel van.

In het kader van de globale financiering van Atrias nam Eandis deel aan een extra kredietlijn aan Atrias. Het ging om een bedrag van 4,5 miljoen euro, op een totaal van 9,2 miljoen euro.

Eind 2017 telde Atrias 23 medewerkers, die allemaal in een voltijds arbeidsregime werken. De omzet van Atrias over 2017 bedroeg 22,6 miljoen euro.

Voor consolidatiedoeleinden geldt Atrias als een geassocieerde deelneming. Atrias wordt geconsolideerd met Eandis System Operator volgens de methodiek van de vermogensmutatie.

Synductis

Synductis bevordert de synergie bij werken op het openbaar domein en geeft gestalte aan een actief minderhinderbeleid. Binnen Synductis zijn er zeven sectoren: planningscoördinatie, elektriciteit, aardgas, drinkwater, riolering, wagenis en telecom.

Eandis System Operator heeft in Synductis een participatie van 620 aandelen, op een totaal van 1 860 (33%). De overige aandeelhouders van Synductis zijn de waterbedrijven TMVW/Farys (45%), IWVA (2%) en IWVB (3%), en de telecomoperator Proximus (17%). Pidpa, Infrac, De Watergroep en Aquafin zijn enkel toetreders voor de sector 'planningscoördinatie'. Elke vennoot bezit één aandeel voor deze sector.

Gesprekken met de Vlaamse Administratie Wegen en Verkeer (AWV) leidden niet tot de toetreding van AWV tot Synductis. Wel werd afgesproken dat AWV en Synductis nauw zullen samenwerken. Dat gebeurt op basis van een onderlinge samenwerkingsovereenkomst, gebaseerd op de principes van de VVSG-code¹.

De belangrijkste evolutie bij Synductis in 2017 was dat het pilotschap verbreed werd naar de uitvoering van de werken (dit gaat van de aanleg van nutsleidingen tot en met overkoppelingen). Het nutsbedrijf dat op een bepaalde werf instaat voor het graven van de sleuven voor kabels en leidingen, is nu ook verantwoordelijk voor de uitvoeringscoördinatie, van voorontwerp tot oplevering. Deze aanpak garandeert een duidelijke afbakening van de verantwoordelijkheden. Uiteraard blijft Synductis een belangrijke rol spelen bij de snelle detectie van synergiemogelijkheden, bij de coördinatie van de planning van de verschillende partners en bij de uitbouw van de synergiekaart.

Synductis werkt niet met eigen personeel: de deelnemende nutsbedrijven stellen eigen medewerkers ter beschikking van Synductis.

Synductis boekte over het boekjaar 2017 een omzet van 1 714 372 euro. Dit is 12,3% lager dan de omzet over het boekjaar 2016.

Synductis wordt als onderneming met een deelnemingsverhouding geconsolideerd volgens de vermogensmutatie.

SYNDUCTIS

¹ Deze code (editie 2016) is ontstaan onder impuls van de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG). Het is een afsprakenkader tussen gemeenten en nutsbedrijven. De code moet helpen zorgen voor een goed herstel van straten of trottoirs na nutswerken.

Warmte@Vlaanderen

Warmte@Vlaanderen werd opgericht op 18 mei 2016. De vennootschap staat (onder bepaalde voorwaarden) in voor de productie, de distributie en de levering van warmte. Eind 2017 was deze vennootschap nog niet operationeel.

De aandeelhouders zijn Eandis System Operator en Infracore, elk voor 50%. De beide netoperatoren hebben de bedoeling om in de toekomst zo hun expertise en middelen te bundelen om rendabele, lokale warmtenetten uit te bouwen. De klemtoon ligt daarbij op de bouw en het onderhoud van de benodigde netinfrastructuur. Op die manier willen Eandis en Infracore met een beloftevolle energiebron inspelen op een belangrijke uitdaging voor de lokale besturen: tegen het jaar 2050 een CO₂-neutrale energievoorziening realiseren.

De operationele start van Warmte@Vlaanderen werd besproken met de Belgische Mededingingsautoriteit (BMA), maar dit leverde op het jaareinde van 2017 nog geen resultaat op. In afwachting daarvan werden de warmteactiviteiten verder ondergebracht bij de distributienetbeheerders met uitvoering door hun overeenstemmende werkmaatschappijen (Eandis System Operator of Infracore).

Het eerste boekjaar van Warmte@Vlaanderen liep af op 31 december 2017. Vermits de vennootschap nog niet operationeel was in 2017, werd er geen omzet geboekt in dit eerste boekjaar.

Deze onderneming met een deelnemingsverhouding werd voor het boekjaar 2017 niet geconsolideerd, aangezien er bij Warmte@Vlaanderen geen activiteiten waren.

warmte@vlaanderen

Fluvius

Fluvius werd opgericht op 27 december 2016, met een eerste – verlengde – boekjaar tot 31 december 2017.

Met hun gezamenlijke onderneming willen Eandis System Operator en Infrax synergieën ontwikkelen die hen op hun uitdrukkelijke vraag kunnen ondersteunen bij het distributienetbeheer en andere activiteiten. Daarbij krijgt de slimmemeterketting prioriteit.

Ook Fluvius was per einde boekjaar 2017 nog niet operationeel, in afwachting van duidelijkheid over de mogelijks in het geding zijnde mededingingsrechtelijke aspecten.

Het eerste boekjaar van Fluvius liep ten einde op 31 december 2017. Vermits de vennootschap nog niet operationeel was, werd er over het eerste boekjaar nog geen omzet geboekt.

Ook deze onderneming met een deelnemingsverhouding werd voor het boekjaar 2017 niet opgenomen in de consolidatie met Eandis System Operator. Fluvius ontplooidde in die periode immers geen activiteiten.

Controle door de commissaris en remuneratie van de commissaris

Het revisorenkantoor Ernst & Young Bedrijfsrevisoren (EY) – met als vaste vertegenwoordiger bedrijfsrevisor Paul Eelen – treedt op als commissaris van de vennootschap. De Algemene Aandeelhoudersvergadering van 19 mei 2017 vernieuwde het huidige mandaat van EY als commissaris van Eandis System Operator, voor een periode van drie jaar (d.i. voor de boekjaren 2017 tot en met 2019). Deze vernieuwing geldt eveneens voor de opdracht van EY inzake de IFRS-rapportering.

De bovengenoemde Algemene Aandeelhoudersvergadering legde ook de vergoeding vast voor de controlewerkzaamheden van de commissaris. Voor de controle van de boekjaren 2017-2019 gelden dezelfde voorwaarden als voor de afgelopen mandaattermijn van EY: een jaarlijkse vergoeding van 46.744 euro (onderworpen aan de index, exclusief btw).

In 2017 werden geen bedragen uitbetaald aan de commissaris voor supplementaire (controle)werkzaamheden buiten zijn opdracht (one-to-one regel).

EY Bedrijfsrevisoren heeft over het boekjaar 2017 zowel een controle uitgevoerd op de financiële verslaggeving (zie hiervoor het Financieel Verslag) als een zogenaamde compliance check op de niet-financiële en diversiteitsinformatie die krachtens de wet van 3 september 2017 verplicht moet worden opgenomen in de verslaggeving.

EY Bedrijfsrevisoren verklaarde op 15 februari 2017 formeel aan het Auditcomité dat zij onafhankelijk zijn in de uitvoering van hun commissarismandaat.

Eandis System Operator belastte het revisorenkantoor BDO met de attestering van het cashmanagement, en met de waardering van de Regulatory Asset Base (RAB) en de slopingen. Dit mandaat voor BDO werd in 2017 verlengd met drie jaar.

Korte bespreking van de financiële resultaten

Samengevat vertonen de geconsolideerde jaarcijfers over 2017 voor de Eandis-groep de volgende evoluties.

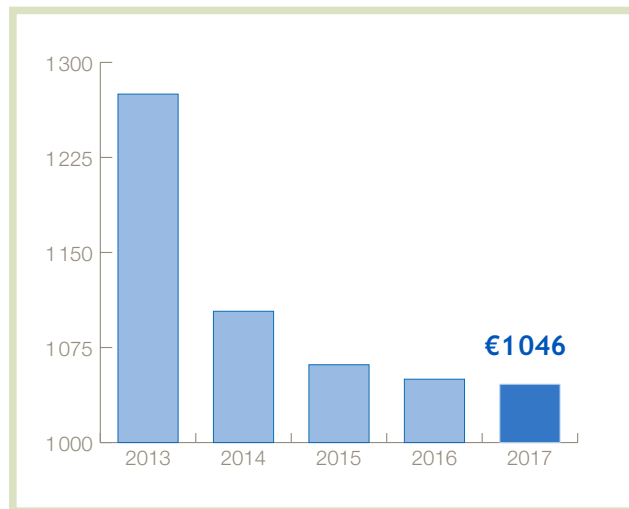
We verwijzen naar de integrale enkelvoudige jaarrekening over 2017 voor Eandis System Operator cvba en de geconsolideerde jaarrekening 2017 voor de Eandis-groep (d.i. Eandis System Operator als consoliderende entiteit met de geconsolideerde ondernemingen). Die zijn verderop in dit jaarverslag opgenomen.

Balans

- De voorraden daalden opnieuw, dit keer met 4,7%.
- De kortlopende vorderingen daalden in sterke mate (-63,7%) vooral omdat er geen financiële schulden op vervaldag komen in 2018 (zie ook de schulden op ten hoogste één jaar).
- De geldbeleggingen daalden van 6,7 miljoen euro naar 0,7 miljoen euro. Dit heeft te maken met schommelingen in de indekkingsopties voor de optieplannen voor het personeel.
- Aan de passivazijde bleef het kapitaal ongewijzigd op 915.125 euro.
- De voorzieningen voor pensioenen en soortgelijke verplichtingen daalden van 259,4 miljoen euro naar 210,9 miljoen euro, of -18,7%.
- De langlopende schulden stegen met ongeveer 200 miljoen euro, wat overeenkomt met het bedrag van de obligatielening die in juni 2017 werd geplaatst.

Resultatenrekening

De omzet daalde met 0,4%, tot 1 046,0 miljoen euro. We zien een dalende omzet tijdens de voorbije vijf jaar.

De bedrijfswinst (13,6 miljoen euro, +0,9%) nam beperkt toe over 2017.

De financiële kosten daalden met 1,1% tot 112,3 miljoen euro.

Omzet
- 0,4%

Investerings
- 23,9%

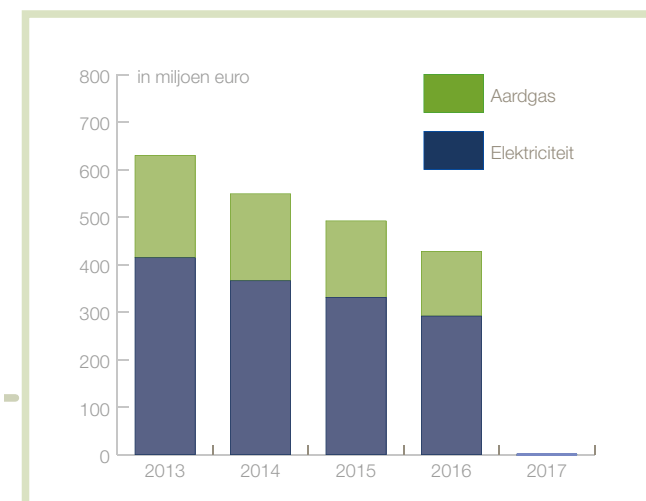
Investerings in 2017

Na enkele jaren met een lager volume, stegen onze bruto investeringen in 2017 met 11,9% tot 478,7 miljoen euro. Tegenover 2013 ligt het investeringsvolume nog altijd aanzienlijk lager (-23,9 procent).

Er zijn verschillende redenen voor deze daling.

- Er zijn minder werken op initiatief van de lokale besturen.
- Het aantal nieuwe verkavelingen loopt terug.
- Onze grote vervangingsinvesteringen – die infrastructuur uit de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw vernieuwden – zijn achter de rug¹.
- Alle distributienetbeheerders uit de Eandis Economische Groep hebben de door de Vlaamse overheid opgelegde graad van aansluitbaarheid op het distributienet bereikt, waardoor ook deze investeringen zijn stilgevallen.

In 2017 ging 68,2% van onze bruto investeringen naar de activiteit elektriciteit, 31,8% werd besteed in de gasactiviteit.

¹ Deze cijfers voor de bruto-investeringen houden geen rekening met de investeringen voor de diverse smart-programma's van Eandis System Operator en ook niet met de eventuele tussenkomsten van derden.

Financiering van Eandis System Operator

Eandis System Operator doet een beroep op het publieke spaarwezen. De relevante wet- en regelgeving is dan ook van toepassing op de vennootschap. Ook werkt Eandis conform de regels inzake markt-misbruik.

De distributienetbeheerders/aandeelhouders staan gezamenlijk borg voor de obligaties en aanverwante schuldinstrumenten die Eandis System Operator sinds 2010 uitgaf. Deze schuldinstrumenten zijn genoteerd op de volgende beurzen:

- Beurs van Luxemburg – gereguleerde markt
- Euronext Brussel – gereguleerde markt
- Euronext Growth Brussel – niet-gereguleerde markt
- Open Market Frankfurt ('Freiverkehr') – niet-gereguleerde markt

In 2017 deed Eandis System Operator geen nieuwe uitgiftes onder haar bestaande Euro Medium Term Note-programma (EMTN) voor de uitgifte van internationaal geplaatste obligaties.

Op 23 juni 2017 heeft Eandis System Operator een retailobligatie uitgegeven en geplaatst bij het brede beleggerspubliek in België. Het ging om een opgehaald bedrag van 200 miljoen euro, met een looptijd van 8 jaar (vervaldag op 23 juni 2025) en een jaarlijkse bruto couponvergoeding van 2,000%. De obligatie 2017-2025 werd aangeboden in coupures van 500 euro. Ze staat genoteerd op Euronext Brussel. Met deze uitgifte werd hoofdzakelijk de obligatie 2010-2017 (150 miljoen euro, 4,000% coupon) geherfinancierd. Die was op 23 juni 2017 op eindvervaldag gekomen. De FSMA keurde het prospectus voor de uitgifte goed op 2 juni 2017.

In 2017 voerde Eandis System Operator geen enkele nieuwe transactie uit met afgeleide producten ('derivaten').

De vennootschap vertoont in haar jaarrekeningen, zowel enkelvoudig als geconsolideerd, geen overgedragen verliezen.

Evolutie van de rating

Sinds 2011 heeft Eandis een langetermijnkredietrating bij het ratingbureau Moody's Investors Service (*Moody's*).

Tot 14 december 2016 ging het om een A1-rating met negatieve vooruitzichten. Na een periode waarin de rating onder review for downgrade stond, besliste Moody's op 14 december 2016 de rating van Eandis System Operator neerwaarts te herzien, tot A3 met stabiele vooruitzichten. Deze A3-stabiele rating bleef in 2017 ongewijzigd.

Het Duitse ratingagentschap Creditreform Rating AG (*Creditreform*) kende op 18 januari 2017 een A+-rating met stabiele vooruitzichten toe aan Eandis System Operator. Dit is de eerste rating van Eandis bij Creditreform. De A+-rating is vooral ingegeven door het strategisch belang van Eandis voor Vlaanderen, het lage risicoprofiel en de hoge waarschijnlijkheid van ondersteuning vanuit de regionale overheden. Ook deze rating bij Creditreform bleef dezelfde in 2017.

Erkenning voor ons MVO-beleid (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen)

Eandis System Operator levert grote inspanningen om haar activiteiten op een maatschappelijk verantwoorde manier uit te voeren. In het Activiteitenverslag, verderop in dit rapport, gaan we uitgebreid in op dit onderwerp.

De buitenwereld apprecieert onze verwezenlijkingen op het vlak van MVO. Getuige daarvan twee onderscheidingen die we het afgelopen jaar ontvingen.

Eandis kreeg opnieuw het Charter Duurzaam Ondernemen van VOKA, het Vlaams netwerk van ondernemingen.

Daarnaast kende het onafhankelijke Duitse ratingbureau Oekom op 22 november 2017 de Prime-status toe aan Eandis. Oekom kent de Prime-status enkel toe aan die bedrijven die binnen hun sector de beste resultaten kunnen voorleggen op het vlak van duurzaamheid. De specialisten van Oekom deden een grondige doorlichting van de governance, de milieuaspecten, de sociale aspecten en de aan- of afwezigheid van controversiële elementen. Eandis behaalde een score van C+, waarmee het zich internationaal tot de betere ondernemingen uit de sector 'nutsbedrijven/netwerkoperatoren' kan rekenen.

Bijkantoren

Eandis heeft geen bijkantoren.

Beleid inzake onderzoek & ontwikkeling

Eandis is voortdurend op zoek naar oplossingen om haar activiteiten te verbeteren. We investeren op een doordachte manier in innovatie, om nieuwe diensten en producten te ontwikkelen. Bij elke ontwikkeling gaat Eandis bovendien na of ze in aanmerking komt voor een octrooi.

Eandis werkt onder de noemer van '**slim assetbeheer**' aan een nieuwe, sterk geïntegreerde werkomgeving voor de aanleg en uitbating van de distributienetten. We onderzoeken en testen allerlei nieuwe technieken die op de werven kunnen worden gebruikt. Twee projecten springen in het oog.

- In het eerste project worden door middel van een augmented reality-techniek leidinggegevens digitaal op een scherm getoond.
- In een tweede project pogen onze technici met fotogrammetrie op (semi-)automatische wijze ondergrondse beelden in te tekenen in de systemen en databanken. De technische teams in de infrastructuurgebieden testen ook gps-meettoestellen uit om de exacte ligging van leidingen en kabels volledig digitaal op te meten.

In Turnhout en Zele werd dan weer een proefproject met **digitale budgetmeters** op gang getrokken (zie ook blz. 86). De bedoeling is om het opladen van een budgetmeter makkelijker te maken voor deze specifieke klantendoelgroep, en om meer gebruiksmogelijkheden aan te bieden.

Eandis maakte ook haar intentie bekend om twee projecten met **energieopslag** te starten. Een ervan gaat om een slimme batterij-container die wordt gekoppeld met de zonnepanelen op het dak van het eigen distributiecentrum in Lokeren. Het tweede project slaat op een mobiel opslagsysteem voor aansluiting op het laagspanningsnet in congestiezones.

Ten slotte heeft Eandis beslist om toe te treden tot het consortium **EWf**, wat staat voor Energy Web Foundation. Dit consortium heeft de ambitie om een fundamentele en allesomvattende blockchain voor de energiesector te creëren. We werken er samen met tal van andere internationale energiebedrijven.

Andere beleidselementen

Databeheer

Eandis heeft de ambitie om als databeheerder te fungeren, en dit voor heel Vlaanderen (in het kader van de nakende integratie van de twee werkmaatschappijen). Zo willen we bijdragen tot een uniforme marktwerking die voldoet aan de onafhankelijkheidseisen.

Fibre-to-the-home (FTTH)

De Raad van Bestuur gaf haar zegen aan het management om met privéondernemingen en de overheid een voorstel te bespreken voor de uitrol van glasvezel tot bij de Vlaamse huishoudens ('fibre-to-the-home' of FTTH). Eandis wil in 2018 verdere stappen zetten en startte met de voorbereidingen van een FTTH proof of concept.

In samenwerking met de lokale besturen in Vlaanderen wil Eandis tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kost en tegen de laagste tarieven een performante telecominfrastructuur aanbieden, op basis van vrije en eerlijke concurrentievoorwaarden. Zo kan onze regio op het vlak van telecommunicatie tot de wereldtop blijven behoren.

Spin-ins

Eandis wil nieuwe diensten ontwikkelen die nauw aansluiten bij onze huidige kernactiviteiten. Om deze ontwikkelingen alle kansen te geven, werden er vier zogenaamde spin-ins opgericht. Dit zijn afzonderlijke – maar nog steeds interne – activiteiten. De spin-ins zijn:

- **Verticale infrastructuur:** ondersteuning van lokale besturen die openbareverlichtingspalen ter beschikking willen stellen aan derden
- **Netten voor derden:** het beheer van privénetten van derde partijen
- **Consulting:** advies aan derden over het beheer van netten
- **Telecom:** de verhuur van vrije capaciteit op het Eandis-glasvezelnet

De activiteiten van de spin-ins zijn ondergebracht bij de distributienetbeheerders, maar Eandis vult de activiteiten in met haar medewerkers.

Vlaanderen mikt op een hervorming van de energiesector

De Vlaamse regering keurde in 2017 twee belangrijke visienota's goed. De ene gaat over de intergemeentelijke samenwerking, de andere over de distributienetbeheerders, hun werkmaatschappijen en de financieringsverenigingen. De Vlaamse regering mikt hiermee op een afslanking en vereenvoudiging van de bestaande (intergemeentelijke) structuren.

Hervorming van de Vlaamse financieringsverenigingen en Intermixt

In het kader van een brede reorganisatie van de structuren en entiteiten binnen de Vlaamse energiesector, werd beslist tot splitsing van de verschillende financieringsverenigingen. Het gaat om Finiwo, Fingem, IKA, Figga, Finilek en Finea. Na de splitsing zouden de individuele financieringsverenigingen ophouden te bestaan. In het verlengde daarvan zou ook de federale structuur van openbaar nut Intermixt worden ontmanteld, omdat die dan geen nut meer heeft.

- Tot voorheen verzorgde Intermixt het secretariaat van de financieringsverenigingen en hun participaties in Publi-T (belangrijk aandeelhouder binnen de elektriciteitstransmissie-onderneming Elia) en Publigas (aandeelhouder bij gasvervoeronderneming Fluxys). Voor de gemeentelijke participaties in Publi-T en Publigas werd voorgesteld om ze over te hevelen ('inkanteling') naar de overeenstemmende distributienetbeheerder: Imewo, Intergem, Iveka, Gaselwest, Iverlek en IMEA. Deze inkanteling ging gepaard met de overstap van zes personeelsleden van Intermixt naar Eandis System Operator, op 1 januari 2018. De vereniging Intermixt hield op 1 januari 2018 op te bestaan.
- De tweede opdracht van de financieringsverenigingen is het beheer van de gemeentelijke participaties in allerlei projecten van hernieuwbare energie. Deze participaties zouden worden samengebracht binnen één enkele nieuw opgerichte entiteit, Zefier CVBA.

Het resultaat van deze dubbele operatie zou zijn dat de individuele financieringsverenigingen zonder invereffeningstelling ophouden te bestaan.

Op 31 december 2017 bleek dat de aandeelhouders van Finiwo, Fingem, Figga, Finilek en Finea hadden ingestemd met de voorgestelde herstructurering. Enkel bij IKA was er aan het eind van 2017 voorlopig nog geen definitieve beslissing. Dit betekent dat op 1 januari 2018 de vijf genoemde distributienetbeheerders voortaan de participaties in Publi-T en Publigas beheren. Voorwaarde daarvoor is wel dat de goedkeuringsprocedure bij de Vlaamse voogdijoverheid met betrekking tot de desbetreffende beslissingen van de Algemene Aandeelhoudersvergaderingen een gunstig gevolg kent.

Naar een volledige integratie van Eandis System Operator en Infrac

De twee werkmaatschappijen die in Vlaanderen actief zijn, Eandis System Operator en Infrac, zochten in 2017 groeiende toenadering en onderlinge samenwerking. De aanzet daartoe gaven ze al in 2016, met de oprichting van het gezamenlijke filiaal Warmte@Vlaanderen (18 mei 2016), het afsluiten van een Memorandum of Understanding tussen beide ondernemingen (7 juli 2016) en de oprichting van Fluvius cvba, een tweede gezamenlijk filiaal (27 december 2016).

Tegelijk kreeg een gerenommeerd studie bureau de opdracht om de synergie-mogelijkheden tussen beide bedrijven en de mogelijke valorisatie ervan in kaart te brengen. In eerste instantie bleef deze analyse beperkt tot de oorspronkelijke opzet van Fluvius: de gezamenlijke aanpak van nieuwe programma's en projecten met voorrang voor de digitale meterketting en een samenwerking op het vlak van een aantal ondersteunende diensten (uitgezonderd klantendiensten en netuitbating).

Volledige samenwerking komt op tafel

Bij deze analyse bleek al snel dat er aanzienlijke synergiemogelijkheden waren binnen Fluvius, maar ook dat er nog aanzienlijk meer synergiepotentieel was bij een volledige of integrale samenwerking tussen Eandis en Infrac. Deze vaststelling bracht het management van zowel Eandis als Infrac ertoe om hun respectieve Raden van Bestuur en aandeelhouders een integrale, volledige samenwerking tussen beide werkmaatschappijen voor te stellen.

De Raden van Bestuur van Eandis en Infrac bogen zich over de voorliggende elementen van het plan tot integratie van de beide vennootschappen. Ze beslisten de integratie van Eandis en Infrac in Fluvius System Operator voor te leggen aan de aandeelhouders. Op 10 mei 2017 kondigde Eandis aan dat al haar aandeelhouders het licht op groen hadden gezet voor de integratie van beide werkmaatschappijen tot één enkele entiteit. Ook bij Infrac stemden alle aandeelhouders in met de voorgenomen integratie. De netbeheerders/aandeelhouders zien Fluvius System Operator uitgroeien tot een vooraanstaande multi-utility operator voor energie, riolering en kabeltelevisie.

De Vlaamse gemeentebesturen worden bij deze besluitvorming betrokken via hun distributienetbeheerder. Zij zullen op een Buitengewone Algemene Vergadering (tijdens het eerste semester van 2018) kennis nemen van de verschillende aspecten van de voorgenomen integratie. Bij die gelegenheid krijgen ze ook de vraag om de participatie van hun distributienetbeheerder in de door de fusie te creëren werkmaatschappij Fluvius System Operator te bevestigen.

De initiatiefnemers tot de integratie onderstreepten ook hun ambitie om op termijn een jaarlijkse besparing van 100 miljoen euro te realiseren. Dat kan dankzij een doorgedreven synergie, zodra de integratie volledig is doorgevoerd in alle operationele aspecten. In de aanvangsfase zal de besparing waarschijnlijk al snel tot 35 miljoen euro bedragen.

Juridische aspecten

Voor de juridische totstandkoming van het geïntegreerde Fluvius System Operator werd geopteerd voor een fusie door overname van Infrac door Eandis System Operator. Eandis System Operator cvba zal haar naam veranderen in Fluvius System Operator cvba. Deze stap leidt meteen tot de ontbinding zonder vereffening van het huidige Fluvius cvba. De gekozen rechtsfiguur biedt de meeste voordelen bij de realisatie van de integratie van de twee werkmaatschappijen – op het vlak van personeelszaken, lopende financiële verplichtingen en juridische aspecten.

De datum van 1 juli 2018 is de streefdatum voor de juridische totstandkoming van Fluvius System Operator als de geïntegreerde werkmaatschappij ter opvolging van Eandis System Operator en Infrac (met boekhoudkundig en fiscaal terugwerkende kracht tot 1 januari 2018). De volledige operationele integratie zal echter verschillende jaren in beslag nemen.

De voorgenomen integratie werd besproken met de bevoegde Belgische Mededingingsautoriteit. Op 31 december 2017 was er nog geen definitieve uitspraak van deze instantie bekend.

Inmiddels lopen de interne voorbereidingen voor deze integrale samenwerking volop. Daarbij kregen het startorganogram van Fluvius en de continuïteit van de operationele dienstverlening voorrang.

BELANGRIJKE GEBEURTENISSEN NA AFSLUITING VAN HET BOEKJAAR 2017

Integratie Eandis System Operator en Infrac in Fluvius System Operator

Eind 2017 was er nog voorbehoud ten aanzien van de voorgenomen fusie van Eandis System Operator cvba en Infrac cvba tot de geïntegreerde entiteit Fluvius System Operator cvba. Reden hiervoor was een mogelijke beslissing van de Belgische Mededingingsautoriteit (BMA). Begin 2018 werd evenwel duidelijk dat dit voorbehoud wegviel. Hiermee is een belangrijke stap gezet naar de daadwerkelijke realisatie van één geïntegreerde werkmatschappij voor gans Vlaanderen, vanaf 1 juli 2018.

Rating bij Creditreform bevestigd

Op 19 januari 2018 bevestigde het ratingagentschap Creditreform Rating de A+ rating met stabiele vooruitzichten van Eandis.

Beslissing tot ontbinding met invereffeningstelling van Warmte@Vlaanderen cvba

Op 7 februari 2018 besliste de Raad van Bestuur van Warmte@Vlaanderen cvba de vennootschap zo spoedig mogelijk te ontbinden met invereffeningstelling. Dit betekent dat de vennootschap Warmte@Vlaanderen cvba zich thans in een toestand van discontinuïteit bevindt.

Beslissing tot ontbinding met invereffeningstelling van Fluvius cvba

Op 17 maart 2018 besliste de Raad van Bestuur van Fluvius cvba de vennootschap zo spoedig mogelijk te ontbinden met invereffeningstelling. Dit betekent dat deze vennootschap zich thans in een toestand van discontinuïteit bevindt.

Gunning van de digitale meter

Eandis nam – in samenspraak met Infrac – een gezamenlijke gunningsbeslissing in de aanbestedingsprocedure voor de digitale meter. Dit verzekert de ontwikkeling, productie en levering van de digitale energiemeters. Deze beslissing vormt de basis voor de uitrol van de digitale meter in Vlaanderen. Die zal in 2019 gefaseerd van start gaan.

Benoeming van de heer Christophe Peeters

De Raad van Bestuur benoemde op 24 januari 2018 de heer Christophe Peeters voorlopig als lid van de Raad van Bestuur van Eandis System Operator, ter vervanging van de ontslagnemende bestuurder Geert Versnick. De definitieve benoeming van dhr. Peeters wordt voorgelegd aan de Algemene Aandeelhoudersvergadering van 28 juni 2018.

Dhr. Peeters zal ook de mandaten van dhr. Versnick overnemen als 2de Ondervoorzitter van de Raad van Bestuur, en vanuit die functie ook als lid van het Strategisch Comité.

de Raad van Bestuur,
Brussel, 29 maart 2017

ACTIVITEITENVERSLAG

TOEKOMSTGERICHT DENKEN EN HANDELEN

Over dit Activiteitenverslag

Dit is het gecombineerde rapport van Eandis System Operator. Het verenigt het klassieke Activiteitenverslag en het rapport Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) in één enkel document.

In dit Activiteitenverslag rapporteren we over de manier waarop we onze strategische doelstellingen in 2017 hebben omgezet in concrete realisaties. We doen dat aan de hand van onze visie. Die vormt de basis voor de strategie van Eandis en geeft aan waar we voor gaan als bedrijf:

- op een veilige, betaalbare en betrouwbare wijze netwerken beheren
- als onafhankelijke databeheerder de vlotte werking van de energiemarkt bevorderen
- als Vlaams energiekenniscentrum de klimaatdoelstellingen helpen realiseren
- in samenwerking met alle betrokken partijen energiearmoede helpen terugdringen.

In de rest van dit rapport verbinden we deze vier elementen van onze visie met de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties. Dit zijn de doelstellingen die de wereld zich stelt richting 2030 om aan duurzame ontwikkeling te werken. De 17 hoofddoelstellingen en 169 subdoelstellingen vormen het belangrijkste internationale duurzaamheidskader voor de komende 15 jaar. Als bedrijf dat zoekt naar duurzame verbinding met de samenleving, stemt Eandis haar werking hier zo veel mogelijk op af.

Praktische info

Het rapport is hoofdzakelijk gebaseerd op de gegevens die onze interne diensten hebben aangeleverd. De rapportering gebeurt op basis van de toestand en de cijfers op 31 december 2017. Waar mogelijk en beschikbaar werd de informatie over 2017 vergeleken met die over 2016 en eerdere jaren. Zo kan u de evolutie van onze prestaties goed inschatten.

Cijfers met betrekking tot de jaarrekening 2017 (zowel volgens de Belgische boekhoudregels BE-GAAP als volgens de internationale IFRS-regels) werden geattesteerd door Ernst & Young Bedrijfsrevisoren (EY), de commissaris van de vennootschap die daarover een auditverslag opstelt.

Dit rapport is ook beschikbaar op onze website.

Het verslag wordt opgesteld in het Nederlands en in het Engels. De Nederlandse versie is de originele versie, de Engelse versie is een vertaling ervan.

De Raad van Bestuur van Eandis keurde dit gecombineerd jaarverslag goed op 29 maart 2018

Reikwijdte

Dit gecombineerd verslag over 2017 rapporteert over Eandis System Operator cvba, een onderneming naar Belgisch recht. De maatschappelijke zetel van de onderneming is gevestigd in Melle (9090), Brusselsesteenweg 199.

Eandis System Operator telt vijf dochterondernemingen: De Stroomlijn, Atrias, Synductis, Warmte@Vlaanderen en Fluvius. Deze laatste twee worden niet betrokken in dit rapport, omdat er tot einde 2017 geen activiteiten hebben plaatsgevonden, ze niet financieel geconsolideerd werden voor het boekjaar 2017 en er ook geen personeel is tewerkgesteld.

Synductis heeft evenmin eigen personeel, maar werkt met medewerkers die door de aandeelhouders ter beschikking worden gesteld. Het maatschappelijk belang van Synductis ligt in een projectgericht minder-hinderbeleid in Vlaanderen, door de gestructureerde samenwerking van diverse nutsbedrijven. De werking van Synductis sluit naadloos aan bij die van Eandis System Operator als werkmaatschappij voor Vlaamse distributienetbeheerders voor gas en elektriciteit. Daarom worden er geen specifieke cijfers over Synductis opgenomen in dit jaarverslag.

Atrias moet een performant IT-systeem voor de Belgische energiemarkt ontwikkelen. Die activiteit wordt met een beperkt aantal personeelsleden uitgevoerd en draagt weinig risico's in

zich op het vlak van milieu en sociale aspecten. De impact van de activiteiten van Atrias is – in vergelijking met die van moedermaatschappij Eandis System Operator – dermate beperkt dat er ook voor deze dochter geen cijfers worden opgenomen.

De Stroomlijn is het klantencontactcentrum van en voor Eandis System Operator. Voor een korte toelichting bij deze dochteronderneming, haar activiteiten en risico's, verwijzen we naar het Administratief Verslag op blz. 27.

De structuur van de volledige Eandis Economische Groep vindt u op bladzijde 16 van dit verslag.

Eandis System Operator is een werkmaatschappij voor zeven Vlaamse distributienetbeheerders (DNB's) voor elektriciteit en aardgas. Daarom is het niet altijd mogelijk een strikte scheiding te maken tussen Eandis System Operator en die distributienetbeheerders. Om die reden bieden we bepaalde elementen van de rapportering aan op het niveau van de Eandis Economische Groep. In de Eandis Economische Groep beschouwen we Eandis System Operator cvba samen met de zeven distributienetbeheerders als één enkele entiteit.

Identificatie van de materiële MVO-elementen

Voor de identificatie van de materiële MVO-elementen die we in dit verslag toelichten, steunen we grotendeels op de missie, visie en strategie van Eandis. Meer info daarover vindt u op bladzijde 5 van dit verslag.

GRI-status

Voor de rapportering van de specifieke MVO-aspecten wordt in dit verslag gebruik gemaakt van de GRI-standaarden ('Core') zoals die in het najaar van 2016 werden uitgevaardigd door Global Reporting Initiative (GRI). Hiermee komt Eandis System Operator tegemoet aan de wettelijke verplichting voor grote Belgische ondernemingen om verslag uit te brengen over bepaalde niet-financiële elementen en aspecten van diversiteit, zoals opgelegd door de wet van 3 september 2017 betreffende de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote vennootschappen en groepen. Eandis System Operator is als genoteerde vennootschap onderworpen aan de bepalingen van deze wet.

Meer informatie over GRI is te vinden op de website van het Global Reporting Initiative: www.globalreporting.org.

De integrale GRI-verwijzingstabellen (Profiel en Prestatie-indicatoren) vindt u achteraan in dit jaarrapport.

MATERIALITEIT

Wie zijn onze stakeholders?

Vanuit onze maatschappelijke opdracht en wegens de specifieke aard van onze onderneming heeft Eandis heel wat verschillende belanghebbende partijen. Deze stakeholders werden geïnventariseerd en geselecteerd op basis van de interne strategiebepaling door het management. De Raad van Bestuur heeft deze strategie gevalideerd en goedgekeurd.

Eandis System Operator heeft tot op heden nog geen alomvattende stakeholderconsultatie opgezet. Wel voert de onderneming langs allerlei kanalen een gestructureerde dialoog met aparte stakeholdergroepen. We bevragen systematisch en met een vaste regelmaat het eigen personeel. Dat doen we ook met de eindverbruikers die op ons een beroep hebben gedaan.

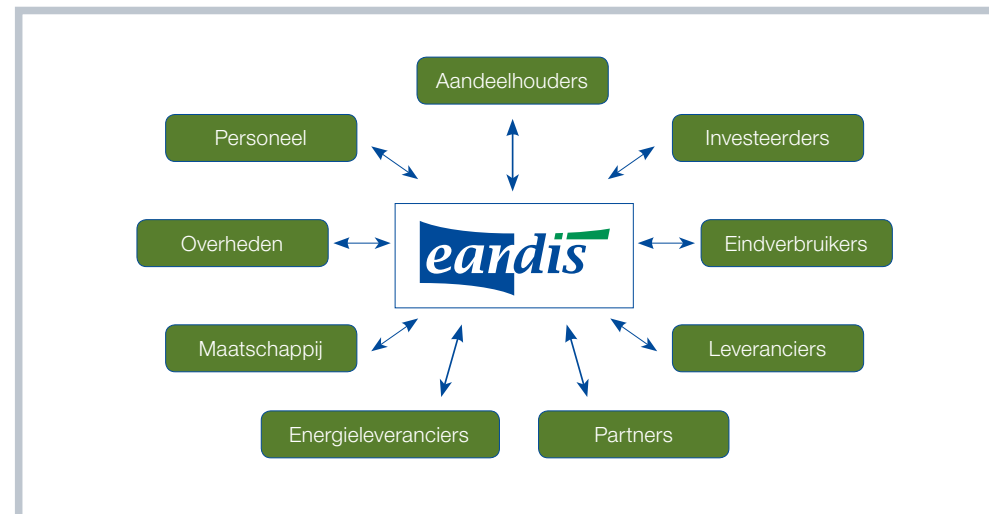
Op basis van de feedback die we ontvangen hebben van onze stakeholders en de inzichten van de bestuurders en het Managementcomité gaat bij het uitstippelen van het beleid de meeste aandacht naar die elementen die als materieel belangrijk en prioritair worden beoordeeld. Concrete doelstellingen worden geformuleerd en worden mee geïntegreerd in de prestatiebeoordeling van de leidinggevenden (via lange-termijnincentives voor het Managementcomité en prestatie-objectieven voor kaderleden), en het totale personeel (cao-90). Deze parameters slaan bijvoorbeeld op de veiligheidsresultaten, of de deelnamegraad aan de personeelstevredenheidsenquête.

In voorbereiding op de integrale samenwerking en integratie van Eandis System

Operator met Infracore tot Fluvius System Operator heeft er begin 2018 wel een gestructureerde bevraging van diverse stakeholders en stakeholdergroepen plaatsgegrepen.

Overzicht van de stakeholders

We gaan kort in op wie deze stakeholders zijn, en op de manier waarop Eandis in 2017 aan hun verwachtingen tegemoetkwam.

Aandeelhouders

Onze aandeelhouders zijn zeven Vlaamse distributienetbeheerders voor elektriciteit en gas (DNB's): IMEA, Iverlek, Gaselwest, Iveka, Intergem, Imewo en Sibelgas. Het kapitaal van ieder van die DNB's is volledig in handen van lokale besturen. Zo bestrijkt het werkingsgebied van Eandis System Operator 229 Vlaamse (en 4 Waalse) steden en gemeenten, of ongeveer 80% van alle steden en gemeenten in Vlaanderen.

De structuur van de Eandis Economische Groep is van onderuit opgebouwd, vanuit de basis. Op die manier kunnen we inspraak en een nauw contact met elk van deze gemeenten waarborgen.

Bestuursniveaus in de Eandis Economische Groep

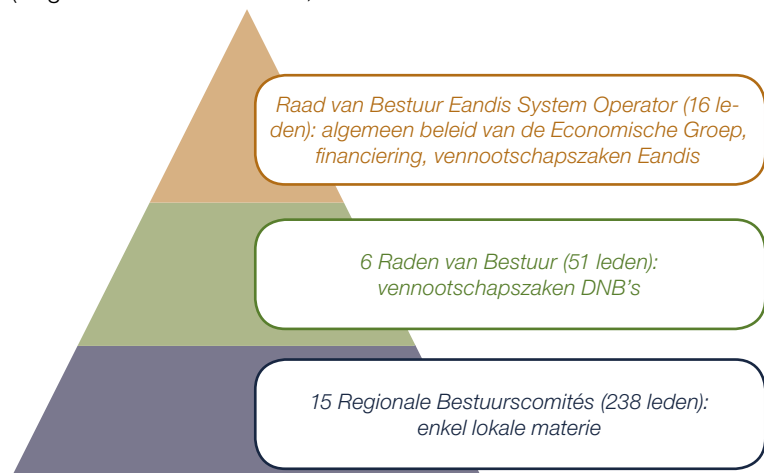
Het gemeenschappelijk beleid voor de Eandis Economische Groep wordt uitgestippeld door de Raad van Bestuur van Eandis System Operator. De mandaten op elk niveau van de governancestructuur (Regionaal Bestuurscomité, Raad van Be-

stuur van een DNB en Raad van Bestuur van Eandis System Operator) zijn voorberhouden voor vertegenwoordigers uit de democratisch verkozen gemeenteraden.

Er zijn geen onafhankelijke bestuurders (= bestuurders die geen aandeelhouder vertegenwoordigen).

Het management van Eandis System Operator is aanwezig bij alle bestuursvergaderingen van Eandis System Operator en van de zeven DNB's om er te rapporteren over de gang van zaken en om beleidsvoorstellen toe te lichten. Deze personen hebben er geen stemrecht.

Voor de dagelijkse operationele contacten met de gemeentebesturen schakelt Eandis dertig Lokale Relatiebeheerders in (drie per infrastructuurgebied). Zij overleggen regelmatig met de politiek en administratief verantwoordelijken van de gemeenten in hun regio.

Eindverbruikers

Eandis beheert – in opdracht van de DNB's – 2,7 miljoen aansluitingen voor elektriciteit (op midden- en laagspanning) en 1,8 miljoen gasaansluitingen (op midden- en lagedruk). Dit betekent dat ongeveer vier op vijf Vlamingen aangesloten is op energiedistributienetten die Eandis onder haar hoede heeft.

In het kader van de Vlaamse openbaredienstverplichtingen leveren we energie aan sociale klanten. Deze mensen kunnen – vaak wegens betaalproblemen – niet meer terecht op de commerciële markt van energieleveranciers.

Het kanalenbeleid van Eandis verzekert dat de individuele eindklant op de vlotst mogelijke manier een oplossing voor zijn vraag of probleem vindt. Dat kan online, via onze toegankelijke website (gemiddeld meer dan 460 000 bezoekers per maand in 2017) en sociale media, telefonisch via het klantencontactcentrum De Stroomlijn (meer dan 1,4 miljoen oproepen in 2017) of rechtstreeks bij onze medewerkers in 25 klantenkantoren (meer dan 120 000 bezoeken in 2017). Het valt op dat klanten meer en meer de weg vinden naar onze digitale kanalen, vooral ten nadele van onze klantenkantoren.

We verspreiden informatie over onze werking – zoals tips over energiebesparing of premies voor energiebesparende maatregelen – via ons huis-aan-huisblad 'Eandismagazine'. Elke klant krijgt jaarlijks drie nummers in de bus. Eandis tekent ook present op tal van beurzen die gericht zijn op het grote publiek.

In de jaarlijkse klantentevredenheidsenquête peilen we naar de tevredenheid van onze klanten over onze diensten. Een onafhankelijk enquêtebureau voert deze enquête uit bij klanten die niet lang daarvoor een werk lieten uitvoeren door Eandis.

In deze figuur wordt geen rekening gehouden met de specifieke en tijdelijke (tot 30 juni 2019) situatie bij Sibelgas. In deze DNB is er een Raad van Bestuur (30 leden) en een Sectorcomité Noord (10 leden).

Leveranciers

Een deel van onze activiteiten besteden we uit aan aannemers. En we doen een beroep op talloze leveranciers van materialen en diensten. De wetgeving op de Overheidsopdrachten regelt op dwingende wijze de procedures die we daarbij volgen.

De opdrachten die Eandis System Operator in de markt plaatst, zijn een belangrijke bron van tewerkstelling en economische activiteit in Vlaanderen en daarbuiten. Via aannemers die in onze opdracht werken uitvoeren, stellen we onrechtstreeks 1 542 voltijds equivalenten te werk.

In 2017 plaatste Eandis System Operator voor 518,5 miljoen euro (2016: 471,3 miljoen euro) aan bestellingen bij leveranciers¹. Een overzicht van de opdrachten die we in 2017 hebben gegund:

in miljoen euro	Diensten	ICT	Leveringen	Werken	TOTAAL
België	86,6	74,2	129,4	210,4	500,6
EU (excl. België)	2,1	1,3	9,1	1,1	13,6
Buiten EU	0,1	0,1	4,1	0,0	4,3
Totaal	88,7	75,6	142,6	211,5	518,5

Reden voor het grote aandeel van Belgische leveranciers is het omvangrijke pakket aan aannemerij, een activiteit die vooral rekt op plaatselijke aanbieders.

¹ De aankopen van netverliezen en financieringsdossiers zijn hier niet in begrepen.

Duidelijke normen

In bepaalde aankoopdossiers hanteert Eandis duidelijke criteria op het vlak van duurzaamheid en milieu. In onze lastenboeken zijn voorwaarden opgenomen die verwijzen naar het respect voor de mensenrechten, het verbod op kinderarbeid en dergelijke, gebaseerd op de Verklaring van de Universele Rechten van de Mens.

We hanteren uitsluitingscriteria om offertes te beoordelen: sommige kandidaten kunnen niet deelnemen aan het dossier. Een tweede stap is het gebruik van selectiecriteria: die leggen bijkomende eisen op aan kandidaat-leveranciers op het vlak van maatschappelijk verantwoord ondernemen, anti-fraude, financiële stabiliteit, enz. Wie onvoldoende scoort, valt af. Ten slotte hanteren we ook gunningscriteria: kandidaten krijgen de opdracht in laatste instantie wel/niet.

Daarnaast behouden we sommige aankoopdossiers – binnen het kader van de Wet Overheidsopdrachten – voor aan partners uit de sociale economie.

Aantal aankoopdossiers waarin criteria op het vlak van duurzaamheid in 2017 een rol speelden

Gebruikte criteria	Soort dossier			
	Werken	Leveringen	Diensten	ICT
Uitsluitingscriteria	0	0	0	0
Selectiecriteria	1	0	0	0
Gunningscriteria	0	2	3	0

Eandis gaat voor een samenwerking met leveranciers en aannemers die verder gaat dan een commercieel contract. We willen constructief in dialoog treden. Dat doen we in de eerste plaats tijdens regelmatige overlegvergaderingen. Om de kwaliteit van de geleverde diensten en goederen te bewaken, zijn er ook formele evaluaties.

Om onze aannemers te informeren, is er een 'Nieuwsbrief Aannemers'. Elk jaar verschijnen er vier edities.

Regelmatig organiseren we opleidingen om onze aannemers te sensibiliseren over de wettelijke verplichtingen die gelden voor werven. Dat gebeurt in samenwerking met de Sociale Inspectie. In veiligheidsworkshops brengen we aannemers samen om van elkaar te leren over veilig werken in opdracht van Eandis.

Energieleveranciers

De energieleveranciers zijn belangrijke stakeholders voor Eandis. De eindklant heeft een contract voor elektriciteit en/of aardgas met een leverancier naar keuze. Eandis factureert haar prestaties en het gebruik van de distributienetten aan de energieleveranciers, die de kosten op hun beurt doorrekenen aan de klant.

In het belang van de eindverbruikers en om een goede marktwerking te kunnen verzekeren, streven we naar open communicatie met de energieleveranciers. Dit gebeurt op een formele manier: als netbeheerder hebben we via overlegplatformen regelmatig contact met de energieleveranciers.

Overheden

Energie- en milieubeleid is een belangrijk beleidsdomein bij de overheden in België. Eandis is één van de partners op wie de overheid terugvalt om dit beleid in de praktijk om te zetten.

De lokale besturen zijn voor ons een strategische partner. Het zijn – via de DNB's – onze enige aandeelhouders. Voor de lokale besturen vormt hun participatie in de DNB een belangrijke inkomstenbron voor de gemeentelijke begroting.

Ook de Vlaamse energieregulator VREG is uiteraard een belangrijke partner voor Eandis en de distributienetbeheerders. Deze speler legt in aanzienlijke mate de spelregels vast die de werking van Eandis en de DNB's bepalen.

Eandis System Operator voert een formele en informele dialoog met diverse overheden en de bevoegde energieregulator. De contacten met de aangesloten lokale besturen verlopen in eerste instantie via de bestuursorganen van de distributienetbeheerders en via de Lokale Relatiebeheerders.

Investeerders en kredietverstrekkers

Eandis System Operator is voor een deel van haar financiering aangewezen op lokale banken en de (internationale) financiële markten. Voor heel wat nationale en internationale investeerders – zoals verzekeraars, pensioenfondsen en andere institutionele beleggers – blijft Eandis System Operator (en bij uitbreiding de hele Eandis Economische Groep) een aantrekkelijke investeringsopportunity: we worden ondersteund door sterke ratings. Via financiële instellingen, voornamelijk in eigen land, kan Eandis zich financieren door middel van bankfinanciering.

De dialoog met investeerders en kredietverstrekkers verloopt via een aparte rubriek op de bedrijfswebsite. We brengen alle relevante informatie voor deze doelgroepen daar samen. Via deelname aan conferenties, bilaterale contacten en investor calls hebben we ook rechtstreeks contact met de financiële wereld.

Eandis werd de voorbije jaren diverse malen grondig gescreend door gespecialiseerde ratingbureaus die de prestaties van bedrijven beoordelen op het vlak van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Bureaus als oekom, Vigeo en Sustainalytics stelden rapporten op over het MVO-beleid en de MVO-prestaties van Eandis. Internationale investeerders die MVO laten meespelen in hun investeringsbeslissingen, kunnen deze rapporten opvragen.

Maatschappij

Als een maatschappelijk betrokken onderneming wil Eandis met verschillende geledingen van de samenleving in dialoog treden. We denken aan de onderwijswereld, architecten, installateurs, studiebureaus, consultancy-firma's, belangenorganisaties, sectororganisaties en nutsbedrijven uit diverse sectoren.

Jongeren uit het technisch onderwijs krijgen de kans om tijdens de paasvakantie een korte praktijkgerichte stage te volgen bij Eandis. In 2017 maakten 13 laatstejaarsstudenten TSO en BSO in een professionele omgeving kennis met de technische en veiligheidsaspecten van de energiedistributie. Dat gebeurde onder de bekwame begeleiding van Eandis-trainers. Daarnaast bieden we ook 'gewone' stages aan. In 2017 verwelkomden we 21 technische en 11 administratieve stagiairs.

In onze vestigingen in Brugge en Mechelen kunnen leerlingen uit het technisch onderwijs kennismaken met alle facetten van de energiedistributie: schakelaars, kabeltypes, isolatoren ... Vooral een didactische middenspanningscabine spreekt tot de verbeelding. In 2017 deden 565 leerlingen uit 44 scholen in 282 opleidingsdagen op die manier extra kennis en ervaring op. Voor 190 studenten uit het Hoger Onderwijs (7 scholen/universiteitscampussen) verzorgden we 134 opleidingsdagen. Het programma wordt aangepast aan de doelgroep, maar uiteraard hadden we het ook over de (veiligheids)aspecten van de elektriciteits- en gasdistributie door Eandis.

In 2017 organiseerden we voor het elfde jaar op rij 'Spitsdagen', in Melle en Mechelen. Dit zijn ontmoetingsmomenten voor leerkrachten elektriciteit en elektromechanica uit het secundair onderwijs. Tijdens deze vormingsnamiddagen krijgen de leerkrachten de kans om zich te informeren over de nieuwste ontwikkelingen in ons vakgebied. Dit jaar hadden we het over duurzame mobiliteit, gasnetten en warmtenetten.

'Neen, we zijn niet de brandweer'

Bij Eandis zetten we graag onze schouders onder het STEM+-onderwijs (Science, Technology, Engineering & Mathematics). Dat begeleidt en ondersteunt allerlei projecten die onze schoolgaande jeugd laten kennismaken met alles wat met techniek en wetenschap te maken heeft.

Een voorbeeld van zo'n project kon je op woensdag 22 maart vinden in VBS Sint-Augustinus in Stasegem, een deelgemeente van Harelbeke. Daar leerde een 'beroepenmarkt' de ongeveer 350 leerlingen van de school op verschillende standjes welke impact technologie op tal van beroepen heeft. Zo gaf een afgevaardigde van de politie uitleg over de werking van zijn wapens en nachtkijker, een specialist deed medische apparatuur uit de doeken, en er was iemand die met behulp van lasers etst in steen. Op zo'n beurs kan Eandis natuurlijk niet ontbreken.

Enthousiasme slaat aan

Op de Eandis-stand ontvingen we alle kinderen van de Sint-Augustinusschool, van kleuters tot leerlingen uit het zesde leerjaar. De kleuters – 'Nee, we zijn niet de brandweer' – mochten de dikte van onze handschoenen voelen en zien hoe onze reflecterende kledij werkt. De oudere studentjes mochten dan weer met materiaal van ons opleidingscentrum aan de slag, om een gasbuis te monteren of een elektriciteitsnetwerk op te zetten.

'Het is altijd leuk om ons enthousiasme te zien overslaan op de jeugd', vertelt Bert Frits, STEM+-coach van de school en onze technoloog ter plaatse. 'Zeker als je van de directrice hoort dat een aantal van de oudere leerlingen nu eerder een technische dan een algemene richting overweegt. Dan weet je dat je een verschil hebt kunnen maken.'

Schakel – Verbind je mee?

In 2016 besliste Eandis om haar interne beleid voor maatschappelijk engagement te professionaliseren en versterken. We lanceerden een project onder de naam Schakel. Medewerkers konden goede doelen voorstellen die Eandis structureel zou gaan ondersteunen. We stelden duidelijke criteria voorop voor de keuze van goede doelen, waaronder een band met de kernactiviteiten van Eandis. Ook de betrokkenheid van onze medewerkers is belangrijk, net als de inzet van hun eigen tijd en middelen. Op die manier hopen we een win-win te realiseren voor Eandis, onze medewerkers, en de goede doelen die we ondersteunen.

In 2017 viel de keuze op De Voedselbanken. Die verzamelen levensmiddelen en bezorgden die in 2017 aan meer dan 157 000 mensen. De Voedselbanken passen goed bij Eandis. Ook wij bezorgen energie aan mensen, en we hebben grote aandacht voor duurzaamheid. Opvallend: veel bezoekers van De Voedselbanken zijn ook klant bij de sociale leverancier Eandis. Ideaal is dat De Voedselbanken regionaal georganiseerd zijn. In elke Vlaamse provincie vind je een Voedselbank. Alle Eandissers zullen dus dicht bij huis hun steentje kunnen bijdragen.

We begonnen de samenwerking in West-Vlaanderen (Kuurne). Daar proberen we uit en sturen we bij. Als deze test lukt, zullen we de samenwerking ook in de andere provincies opstarten. Het is duidelijk dat er veel mogelijkheden zijn om individueel of als team een bijdrage te leveren: communicatie, logistiek, hulp bij de voedselverdeling ... We betrekken ook onze gepensioneerde collega's bij dit verhaal.

We realiseerden ondertussen al een aantal mooie zaken voor De Voedselbank West-Vlaanderen. We schonken afgeschreven kantoormeubilair weg, voerden een REG-audit uit in het magazijn van de West-Vlaamse Voedselbank (rationeel energiegebruik), versterkten de ICT-infrastructuur ... We gaan samen verder op dit spoor.

Eandis gelooft in de sociale economie

In de sociale economie staat niet winst, maar wel de sociale meerwaarde van werk centraal. Bedrijven in deze sector geven vaak werk aan mensen die ergens anders moeilijk aan de slag kunnen.

Als onderneming die mensen wil verbinden, is Eandis dat idee helemaal genegen. We hebben langdurige samenwerkingsverbanden met 5 sociale werkplaatsen in Vlaanderen. Zo proberen we ecologische, economische en sociale overwegingen te combineren.

Onze samenwerking is goed voor een permanente tewerkstelling van ongeveer 83 voltijdse medewerkers. Onze partners helpen ons bij verschillende activiteiten, die meestal relatief eenvoudig en eenduidig zijn. Denk aan groenonderhoud, communicatie (beheer van drukwerk/mailings) of technische ondersteuning (bedrading/demontage van installaties, onderhoud/herstelling van bedrijfsfietsen).

Eandis onderzoekt momenteel ook nieuwe samenwerkingsmogelijkheden. Daarbij evalueren we het tewerkstellingspotentieel bij de werkplaats, de duurzaamheid van de samenwerking en de kostprijs voor Eandis.

Partners

We werken samen met derden als dit een meerwaarde is voor de realisatie van onze strategische en operationele doelstellingen.

Eandis System Operator is betrokken bij een aantal partnerships. Getuige hiervan onze dochterondernemingen De Stroomlijn, Atrias en Synductis. Er is ook onze actieve deelname aan thematische samenwerkingsverbanden, zoals EDSO (European Distribution System Operators' Association for Smart Grids).

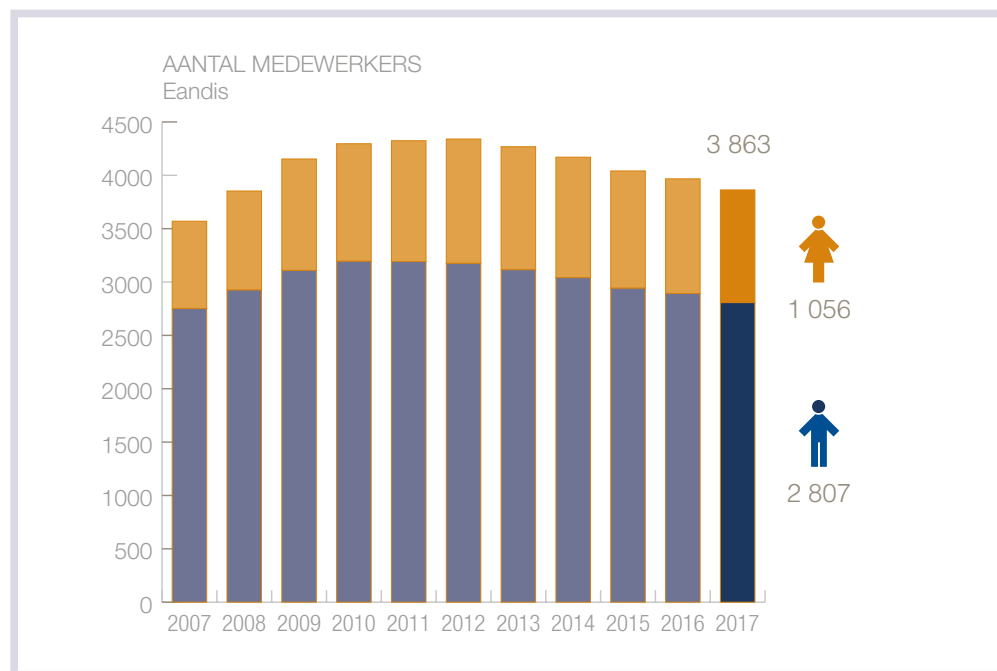
Personeel

De trendmatige daling van het personeelsbestand begon in 2013 en heeft zich in 2017 doorgezet. Eind 2017 telde Eandis 3 863 medewerkers (of 3 693,21 voltijds equivalenten), een daling met 104 eenheden of -2,6% tegenover eind 2016. Met de dochterondernemingen erbij loopt het aantal werknemers op tot 4 167.

Indirect stellen we via aannemers nog eens 1 542 mensen aan het werk.

Meer dan een op vier (27,3%) is nu vrouw. In 2006, bij de start van Eandis, was dit nog ongeveer één op vijf (21,5%).

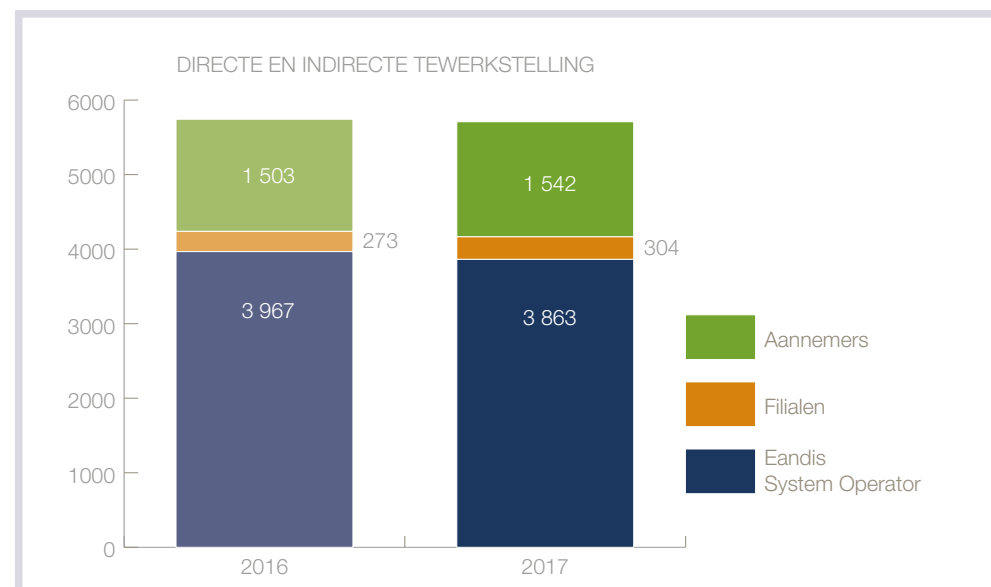
Bijna één op vijf van onze medewerkers (19,8%) werkt vandaag deeltijds.

Medewerkers
tov 2016
- 2,6%

Aantal medewerkers in de Eandis Economische Groep

	31.12.2016	31.12.2017
Eandis System Operator	3 967	3 863
DNB's	0	0
De Stroomlijn	253	281
Atrias	20	23
Warmte@vlaanderen	0	0
Synductis	0	0
Fluvius	0	0
TOTAAL	4 240	4 167
via aannemers	1 503	1 542
TOTAAL	5 743	5 709

Oog voor aandachtsgroepen

In 2017 had Eandis 11 medewerkers uit de zogenaamde 'aandachtsgroepen'. Het gaat om mensen met minder kansen op de arbeidsmarkt. Dit aantal is de voorbije jaren vrij stabiel gebleven.

Jaar	Aantal
2013	18
2014	22
2015	13
2016	11
2017	11
Gem. 2013-2017	15

Gelijkekansenbeleid

Het gelijkekansenbeleid bij Eandis wordt in eerste instantie en als absoluut minimum bepaald door het Koninklijk Besluit van 14 juli 1987 houdende maatregelen tot bevordering van gelijke kansen voor mannen en vrouwen in de privésector.

Voor aanwerving, promotiekansen, kwalificatie en arbeids- en loonvoorwaarden geldt een absolute gelijkheid tussen mannelijke en vrouwelijke collega's.

Sociale relaties

De formele regels voor de dialoog tussen werkgever en medewerkers zijn vastgelegd in de Belgische arbeidswetgeving. Ze bepalen in grote mate de werking van de Ondernemingsraad, het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk (CPBW) en de lokale syndicale afvaardigingen (LSA's).

Specifiek overleg tussen de bedrijfsleiding en de kaderleden gebeurt in de Kaderraad. Eandis System Operator valt voor de arbeidswetgeving onder het toepassingsgebied van het Paritair Comité voor het Gas- en Elektriciteitsbedrijf (PC 326).

De bedrijfsleiding van Eandis heeft voor het sociaal overleg binnen de onderneming ondubbelzinnig gekozen voor een 'win more/win more'-model: werkgever en werknemers zoeken samen oplossingen vanuit gemeenschappelijke belangen, eerder dan in conflict te treden.

Remuneratiepolitiek

Het loonbeleid voor de kaderleden is gekoppeld aan een gewijzigd performantiemanagement en een ecologisch bedrijfswagenbeleid (meer daarover op pagina 78-79).

Belangrijke andere aspecten van het loonbeleid worden geregeld op het federale niveau van de sector 'gas- en elektriciteitsbedrijven'.

Leiderschap is de sleutel

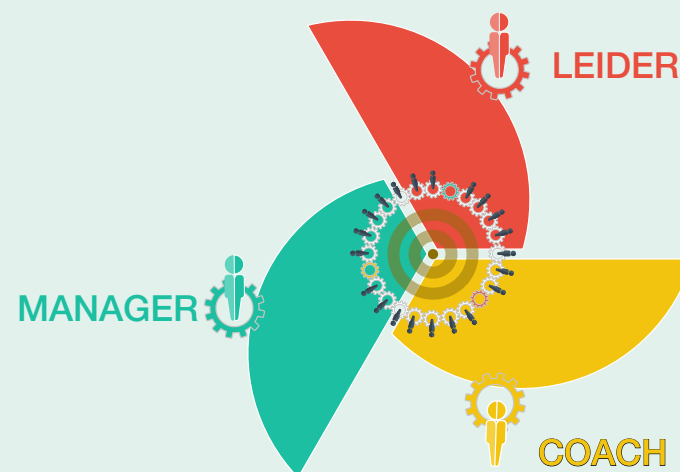
Eandis werkt hard aan het leiderschap binnen de onderneming. Daarbij hebben we aandacht voor de drie rollen van de sterke leidinggevende: coach, leider en manager.

In 2017 zetten we verder in op zowel individuele ontwikkeling als teamontwikkeling rond leiderschap. Zo is er het leiderschapsopleidingsaanbod en het LEAD-ontwikkeltraject voor individuele leidinggevendenden enerzijds, en tal van workshops, tools en teamcoachings anderzijds (katalysatordagen, 360° feedback ...).

Ondertussen lopen er binnen alle directies leiderschapstrajecten.

Er is ook een leiderschapsbibliotheek. Vorig jaar namen we 40 extra titels op.

Verder bieden we leidinggevendenden fora om samen van gedachten te wisselen over leiderschap: de leiderschapsblog, lunch & learns en interviewsessies.

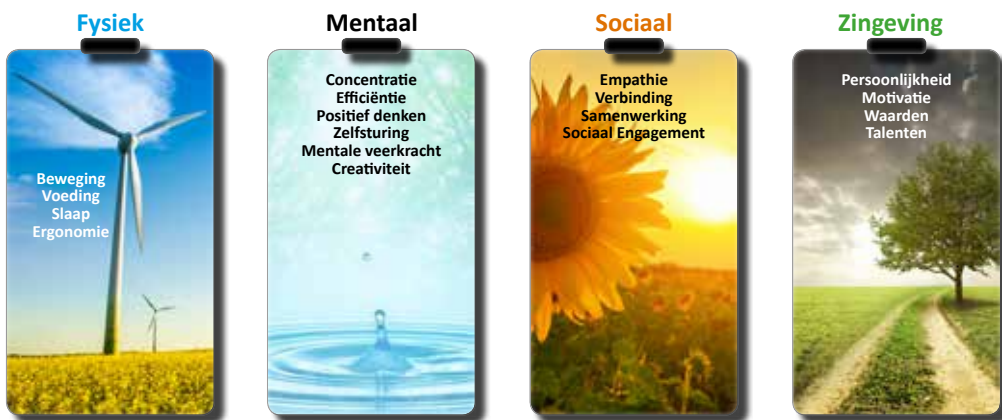

PULSE: 'stuur je eigen energie'

In 2017 lanceerden we de interne PULSE-campagne, om het welzijn van onze medewerkers te beschermen. PULSE stimuleert medewerkers om doordacht om te gaan met hun energie. De campagne vertrekt vanuit vier energiebronnen. We noemen ze de vier batterijen: fysieke batterij, mentale batterij, sociale batterij en de zingevingsbatterij.

Via diverse kanalen zorgen we ervoor dat medewerkers te weten komen hoe de batterijen werken en hoe je ze kunt opladen. We organiseren tal van acties – zoals conditietesten, een sportdag, workshops over omgaan met verandering of samenwerken, loopbaanbegeleiding ...

We lanceerden ook de opleiding 'introductie stressmanagement en burn-out'. Die geeft medewerkers de kans om meer kennis op te bouwen over stress, hoe je het herkent en hoe je je eigen stress kan managen. 875 collega's namen deel. We organiseerden ook 32 workshops 'dialogo over stress', voor 347 medewerkers.

Eandis behaalt VOKA-charter 'Duurzaam ondernemen'

In juni 2017 kreeg Eandis opnieuw het Charter voor 'Duurzaam Ondernemen' van VOKA Oost-Vlaanderen. Dit charter belooft bedrijven die naast milieu-inspanningen ook andere acties opzetten rond maatschappelijk verantwoord ondernemen. De jury waardeerde vooral onze inspanningen op het vlak van activity based working (Sherpa), waarmee we startten in 2016 (zie pagina 51).

Volg de Sherpa

In 2016 startten we twee tests van activity-based working binnen Eandis (het project Sherpa), met in totaal 109 medewerkers uit 15 teams. Daarbij werken zo veel mogelijk medewerkers plaats- en tijdsafhankelijk. In 2017 hebben we de pilootprojecten uitgebreid: er doen nu 485 medewerkers uit ongeveer 50 teams mee.

Daarbij zetten medewerkers het werk centraal en niet langer de plaats of tijd van hun werk, op drie manieren:

- je kiest die werkplek waar je het meest effectief kan doen wat je moet doen
- je werkt vlot samen op kantoor of van thuis via nieuwe technologieën
- je stuurt je eigen werk en toont zelfleiderschap. Vooral het resultaat van je inspanningen telt, en minder waar en wanneer je die inspanningen leverde.

Hierbij staan een cultuur van vertrouwen, medeverantwoordelijkheid, en open en directe dialoog centraal. Na deze pilootprojecten in diverse centrale en operationele diensten evalueren we of activity-based working de juiste keuze is voor andere collega's bij Eandis.

Inspanningen voor opleiding

Bij Eandis kunnen medewerkers leren en groeien. We trekken veel middelen uit voor opleiding en coaching. Zo zorgen we ervoor dat onze medewerkers met kennis van zaken en veilig aan het werk kunnen.

Bovendien: nu we langer moeten werken, is het belangrijk dat we ons kunnen blijven ontwikkelen. Door onze sterktes te stimuleren of nieuwe inzichten op te doen, passen we ons aan nieuwe omstandigheden aan. Klaar om kansen te grijpen als ze zich voordoen tijdens onze langere loopbaan.

Online leren

In januari kwam er een open platform om een online cursus te volgen. Alle Eandis-medewerkers hebben met één klik toegang tot een 30-tal e-learning's en filmpjes. Ze kiezen waar en wanneer ze een cursus doornemen.

Mooi budget per collega

In 2016 besteedde Eandis 11,3 miljoen euro aan de opleiding van haar medewerkers. Omgerekend is dit ongeveer 2.919 euro per collega. In 2016 was dat 2.827 euro per medewerker.

97,9% van de Eandis-medewerkers volgde in 2017 een formele opleiding (2016: 86,3%). In 2017 volgde een Eandis-medewerker gemiddeld 22,95 uur formele opleiding (2016: 23,2 uur).

Link met veiligheid en duurzaamheid

In alle technische opleidingen komen veiligheidsaspecten uitgebreid aan bod.

Eandis probeert overigens om opleiding te koppelen aan duurzaamheid: onze lesgevers verplaatsen zich zo veel mogelijk naar de vestiging van de groep cursisten, om zo het aantal verplaatsingen te beperken.

WAARDEPROPOSITIE 1: OP EEN VEILIGE, BETAALBARE EN BETROUWBARE WIJZE NETWERKEN BEHEREN

Eandis legt netwerken aan en onderhoudt ze. Vandaag hebben we het in de eerste plaats over elektriciteit en aardgas, maar we kunnen onze expertise op termijn ook inzetten voor bijvoorbeeld warmte en datacommunicatie.

De sleutelbegrippen daarbij zijn veilig, betrouwbaar en betaalbaar. Dat zijn onze prioriteiten.

- Veiligheid staat altijd voorop bij alles wat we doen, voor onze klanten en voor al onze medewerkers. Het is onze absolute prioriteit, een voortdurend aandachtspunt.
- Betrouwbaar zijn we door klanten maximaal comfort te bieden. We zullen ook inspelen op nieuwe klantenbehoeften.
- Betaalbaar zijn we door onze interne werking voortdurend te verbeteren. Efficiëntie is een aandachtspunt, zonder aan kwaliteit in te boeten. We leveren inspanningen om onze werkingskosten zo laag mogelijk te houden, voor maatschappelijk aanvaardbare tarieven.

In 2017 verzorgden onze techniekers **59 808 aansluitingen**:

26 740 voor elektriciteit en **33 068** voor aardgas.

Ze legden **1 252 km** nieuwe elektriciteitsleidingen aan en
481 km nieuwe gasleidingen.

Zo komt de totale lengte van de netten die Eandis beheert op
98 241 km voor elektriciteit en op **43 323 km** voor aardgas.

Werken onder Vlaamse Velden hebben zo hun verrassingen in petto. De diensten van het infrastructuurgebied IJzer-Mandel verzorgden de aanleg van toevoerleidingen naar het nieuwe gasontvangststation van Fluxys in de omgeving van Ieper. Daarbij stootten ze regelmatig op restanten uit de Grote Oorlog van 1914-1918. Pas nadat de archeologen alle vondsten in kaart hadden gebracht, konden we alles afwerken.

De voorbereidende werken voor de Oosterweelverbinding rond Antwerpen gingen van start. Eandis is betrokken bij een aantal van de voorbereidende deelprojecten. Opvallend is de bouw van vier gigantische kokers voor nutsleidingen op een diepte van 20 à 25 meter. In de eerste koker, aan de Ijzerlaan, kwamen stalen gasleidingen met een diameter tot wel 500 mm, twee waterleidingen, hoogspanningskabels van Elia en een 40-tal telecomleidingen.

Een primeur in Leuven. Voor het eerst werd er een telebeheerde werfcabine ingezet bij de saneringswerken aan een schakelpost. De werfcabine werd uitgerust met slimme storingsverklidders. Bij een eventueel incident kunnen we snel en vanop afstand herschakelen om de stroomvoorziening herstellen.

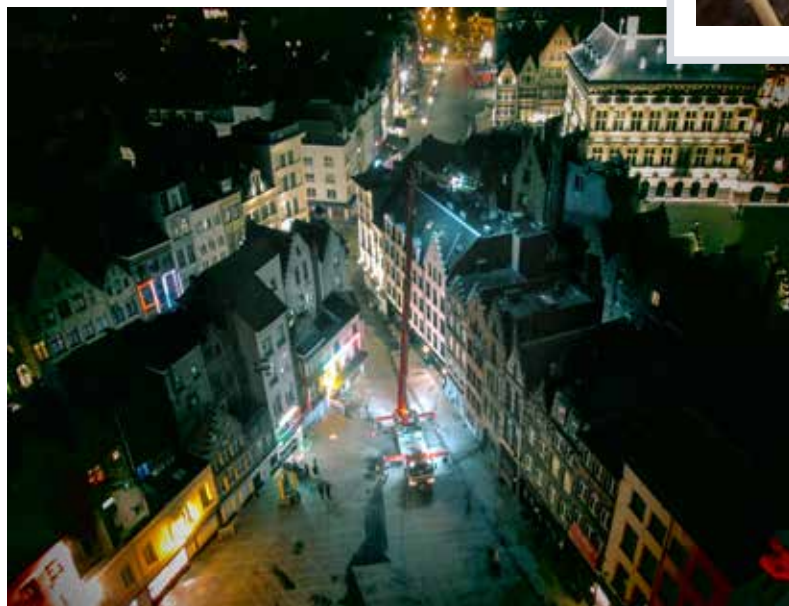
De aanleg van nutsleidingen is op sommige plaatsen niet vanzelfsprekend. Twee voorbeelden. In Lokeren was een onderboring van 210 meter onder de spoorlijn nodig in het kader van de aanleg van een nieuwe spoortunnel. En in Roeselare vroeg de uitbreiding van het warmtenet om een onderboring van 230 meter, voor twee ondergrondse leidingen onder de Grote Bassin.

De meetwagens van Eandis zorgen er mee voor dat de beats op het dancefestival Tomorrowland kunnen daveren. Elk jaar wordt het festivalterrein van De Schorre in Boom volledig uitgemeten om de exacte positie van alle elektriciteitskabels te bepalen en om defecten preventief op te lossen.

Eandis faciliteert elektrische mobiliteit, ook langs de snelwegen. In de tankstations langs beide zijden van de E19 in Waarloos hebben we laadinfrastructuur geplaatst. Voor de aansluiting ervan moesten we de E19 onderboren.

Het Europacentrum in Oostende is met zijn 36 verdiepingen het hoogste gebouw aan de kust. In dit reusachtige flatgebouw vernieuwden onze teams in acht kokers van 100 m hoogte alle toevoeringen voor de elektriciteit. We maakten van die gelegenheid gebruik om 217 digitale elektriciteitsmeters te plaatsen. Er was in totaal 880 meter kabel nodig.

In het belfort van Aalst plaatste de dienst Bedrijfsvoering een splinternieuwe hoogspanningscabine met twee zware transformatoren. Alle materiaal bevindt zich in de kelder van dit historisch gebouw uit de 15de eeuw. Het was een waar huzarenstukje om oud en nieuw te verzoenen.

Elke Antwerpenaar is trots op de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal. En nog meer sinds het lichtplan dit gebouw en de directe omgeving in harmonie belicht. De nieuwe verlichting van de kathedraal is onderdeel van het algemene lichtplan voor de stad Antwerpen. Eandis staat in voor de uitvoering en de technische begeleiding.

Van arm naar rijk

De Nederlandse overheid bouwt de uitvoer van 'arm' aardgas naar België af vanaf 2024 en stopt ze tegen 2030. Om de bevoorrading op lange termijn te verzekeren, zal de overheid heel het land voorzien van 'rijk' gas. (Arm gas bestaat voor 83% uit methaan, bij rijk gas is dat 87 tot 90%. Bij een identiek aantal m³ en eenzelfde druk, levert arm gas minder warmte dan rijk gas.)

Binnen het distributiegebied van Eandis zal de omschakeling ('de conversie') beginnen in 2019 en doorlopen tot 2029. Elk jaar wordt een aantal gemeenten in de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant geconverteerd. De conversie start in de Kempen met de gemeenten Essen, Kalmthout en Wuustwezel en een deel van de gemeenten Brasschaat en Kapellen. In deze eerste conversiegolf gaat het om 19 000 aardgasklanten.

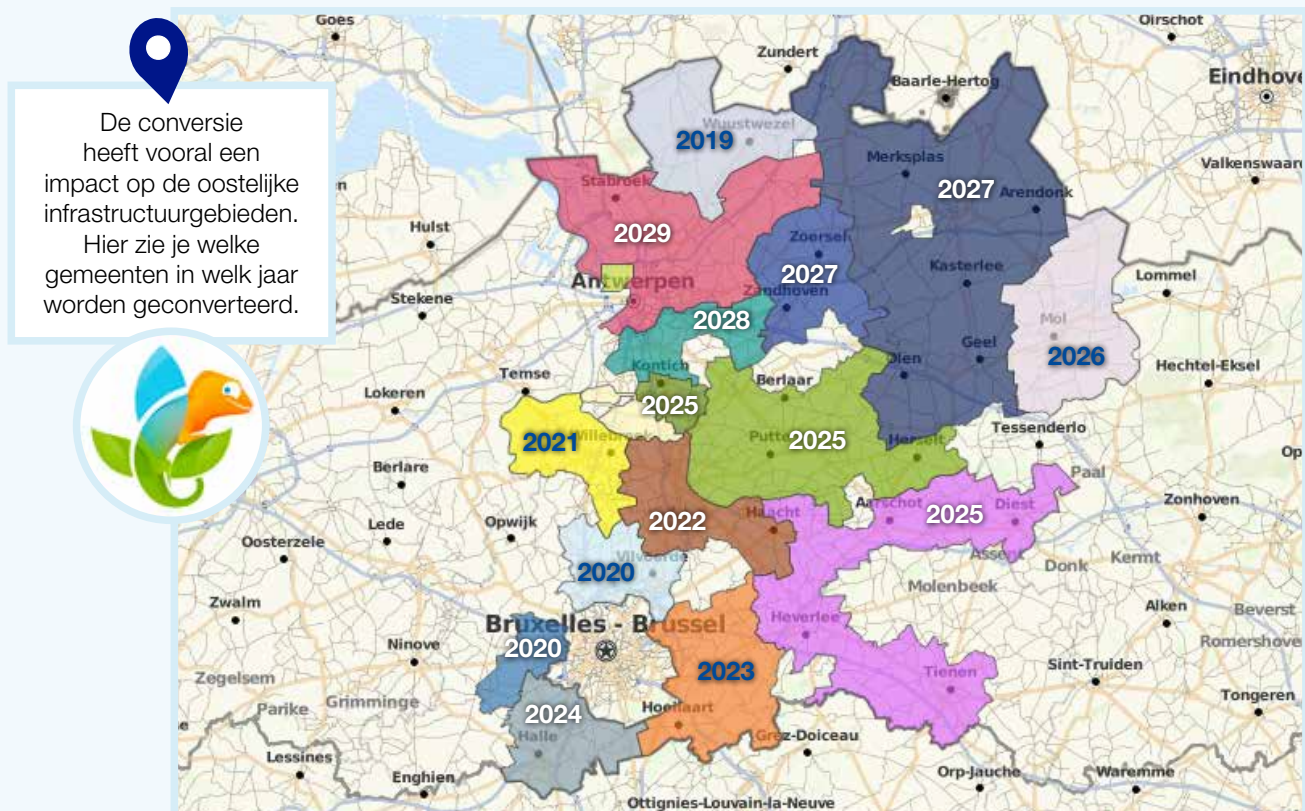
Nazicht gastoestellen

Eandis brengt betrokken klanten tijdig op de hoogte per brief. Om zeker te zijn dat de toestellen goed en veilig blijven functioneren op rijk gas, moeten ze vooraf worden nagekeken door een erkend vakman/aardgasinstallateur. Bij huishoudelijke klanten gaat het vooral over aardgastoestellen: verwarmingsketels, grote en kleine boilers, fornuizen, kookplaten, grills, convectoren en sierhaarden.

Aanpassing (huis)drukregelaar bij de aardgasmeter

Bij 17 000 aardgasaansluitingen in Essen, Kalmthout en Wuustwezel moet bovendien de (huis)drukregelaar worden aangepast of vervangen. Dit is belangrijk voor de goede en veilige werking van de aardgastoestellen. Eandis startte met deze werken in januari 2017.

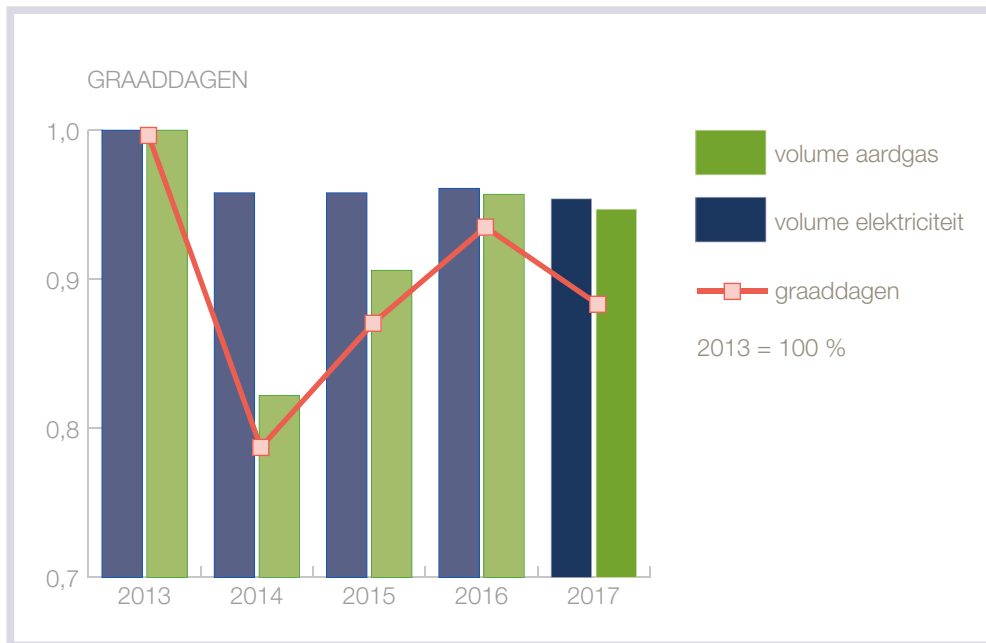
Meer informatie is beschikbaar op de websites www.gasverandert.be en www.eandis.be.

Evolutie van de gedistribueerde energievolumes 2013-2017

Eandis distribueerde in 2017 iets minder elektriciteit dan in 2016 (-0,8%). De elektriciteitsvolumes zijn de voorbije drie jaar vrij stabiel gebleven. Voor de gasvolumes noteren we voor 2017 een daling met 1,1%. Het aantal graaddagen ¹ (-7,5%) is eveneens teruggelopen, wat duidt op warmere temperaturen. Het gasverbruik blijft sterk afhankelijk van de buitentemperaturen (correlatie van meer dan 96%).

Het elektriciteitsverbruik in 2017 ligt beneden het vijfjaarsgemiddelde 2013-2017 (-1,3%), het gasverbruik ligt erboven (+2,2%).

¹ Het aantal graaddagen is een maatstaf voor de reëel gemeten temperatuur in een bepaalde periode ten opzichte van een referentietemperatuur. In België hanteert men de referentietemperatuur van 16,5 C°. wanneer de dagtemperatuur één graad beneden 16,5 C° ligt, wordt één graaddag genoteerd. Dus: hoe meer graaddagen, hoe kouder de gemiddelde temperatuur.

Veiligheid

Arbeidsongevallen (eigen personeel)

De belangrijkste parameters voor arbeidsongevallen zijn de ernst- en de frequentiegraad.¹

De tabellen en grafieken hiernaast tonen de evolutie van die parameters over een langere periode.

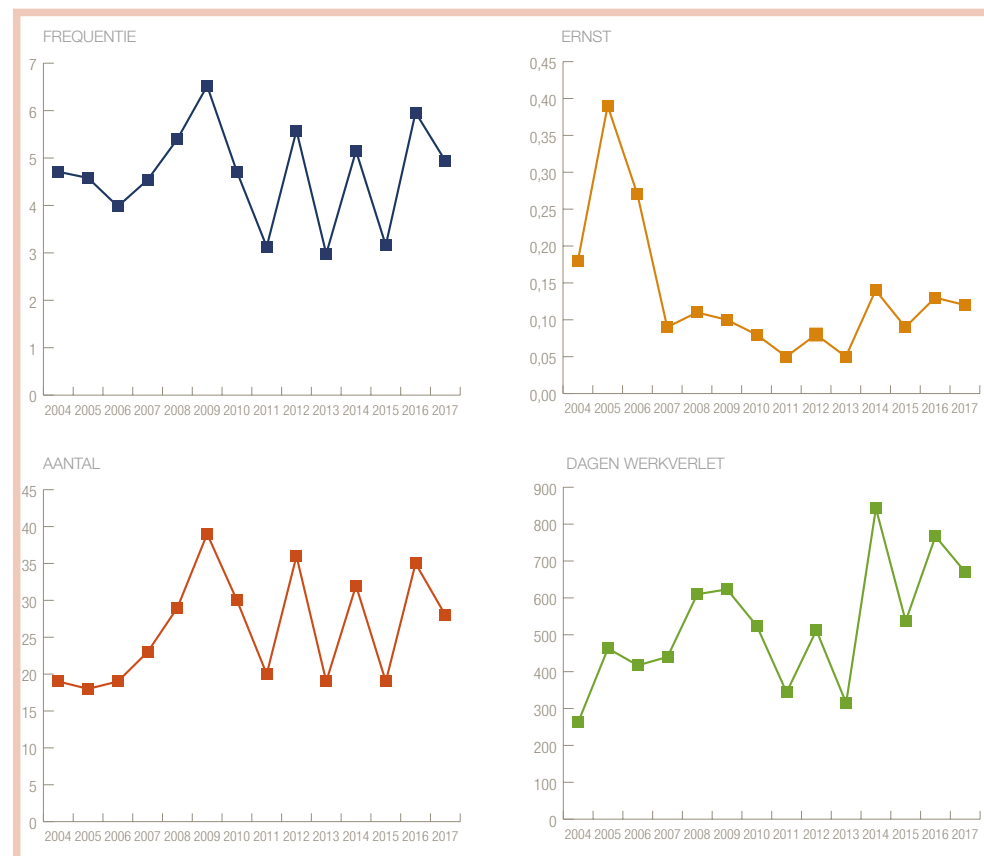
De voorbije jaren leverden we voortdurend inspanningen om een veiligheidscultuur te laten groeien bij onze medewerkers. Na 2016 was 2017 een beter veiligheidsjaar, met een ernstgraad van 0,12 en een frequentiegraad van 4,94. Netuitbating – de directie waarbinnen de ruime meerderheid van onze technische medewerkers aan de slag is – tekende zeer positieve cijfers op. Twee struikelgevallen zijn verantwoordelijk voor niet minder dan 40% van het werkverlet.

Als we de veiligheidsresultaten van Eandis System Operator vergelijken met die van sectorgenoten in eigen land, blijkt dat Eandis nog altijd het beste scoort op beide parameters.

¹ **Ernstgraad** = aantal verloren kalenderdagen x 103/aantal risico-uren
Frequentiegraad = aantal ongevallen x 106/aantal risico-uren

	2013	2014	2015	2016	2017	Gemiddelde 2012-2016
aantal arbeidsongevallen	71	74	66	86	78	75
arbeidsongevallen met werkverlet	19	24	19	35	28	20,8
aantal dagen werkverlet	315	861	537	767	670	630

Fluïdumongevallen

Onze ambities zijn duidelijk. We tolereren geen fluïdumongevallen (ongevallen met onze basisproducten elektriciteit en aardgas). In 2017 was er helaas opnieuw één fluïdumongeval met eigen personeel en één bij aannemers.

Naar aanleiding hiervan wezen we alle medewerkers nogmaals nadrukkelijk op de gevaren. De bestaande preventieve procedures werden verscherpt, en we brachten alle beschermingsmaatregelen nogmaals onder de aandacht. Ook in onze communicatie met aannemers blijven we beklemtonen dat het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen en respect voor de veiligheidsprocedures cruciaal zijn.

aantal fluïdum-ongevallen met werkverlet	2013	2014	2015	2016	2017	Gemiddelde 2012-2016
eigen personeel	3	6	1	2	1	2,6
aannemers	1	12	2	2	1	3,6
totaal	4	18	3	4	2	6,2

Woonst-werkongevallen

Het aantal dagen werkverlet door ongevallen met fietsers tijdens het woon-werkverkeer was in 2016 verontrustend gestegen. Gelukkig zijn de resultaten in 2017 iets verbeterd. Als nieuwjaarsattentie kreeg elke medewerker van Eandis een fietsverlichtingsset. Bovendien namen we in de loop van het jaar verschillende initiatieven om de veiligheid van onze fietsers te bevorderen.

Een klein gebaar

Eandis wil het veiligheidsbesef maximaal laten door-dringen bij alle collega's. Onze veiligheidsincentive is een van de vele manieren waarop we hen motiveren om veilig aan het werk te gaan. Teams die een belangrijke veiligheidskaap bereiken (bv. '1 000 dagen ongevalvrij'), krijgen een vast bedrag per teamlid. Ze mogen dat budget besteden aan een teamactiviteit.

Veel teams kiezen er echter voor om (een deel van) hun budget te schenken aan een goed doel. Op die manier schonken de Eandissers in 2017 zo'n 18 000 euro weg. Een mooi gebaar, dat we met veel plezier ondersteunen!

Betaalbaarheid

Actieplan energiefraude: elk betaalt zijn deel

De strijd tegen energiefraude is onlosmakelijk verbonden met betaalbare energie. Het is belangrijk dat iedereen zijn rechtmatige bijdrage in de energievoorziening betaalt en alleen die voordelen krijgt waarop hij of zij recht heeft. Want we betalen samen mee voor mensen die het spel niet volgens de regels spelen.

In 2017 werden het energiedecreet en het energiebesluit aangepast, zodat de distributienetbeheerders meer bevoegdheden en middelen krijgen om energiefraude tegen te gaan. Het voorkomen, opsporen en vaststellen van energiefraude is nu een openbaardienstverplichting voor de netbeheerders.

Op vraag van de overheid moeten we een jaarlijks actieplan tegen energiefraude opstellen. In 2017 concentreerden we ons op de strijd tegen onrechtmatige voordelen bij groenestroomcertificaten en bij premies voor rationeel energiegebruik. Ook fraude door manipulatie van de verbruiksmeters is een voortdurend aandachtspunt. In 2017 kon Eandis met deze acties ongeveer 2 miljoen euro onrechtmatig voordeel afblokken of terugvorderen.

We zijn FIT

Eandis startte in 2013 met een intern programma ('FIT') om de aandacht voor kostencontrole in alle geledingen van het bedrijf te vergroten. Als onze interne kosten onder controle zijn, heeft dit onmiddellijk positieve gevolgen voor de distributietarieven die onze klanten betalen.

Onze doelstellingen:

- de kosten voor investeringen, personeel en andere (huur, consultancy ...) beperken
- concrete verbetertrajecten opzetten die de werking van directies fundamenteel herbekijken
- evolueren naar een ingebakken kostenbewustzijn dat ingebed is in een cultuur van voortdurende verbetering.

Na vijf jaar is de balans positief. De doelstellingen die we vooropstelden, zijn behaald of Eandis is goed op weg om ze te behalen. Het staat vast dat we deze focus op kostenefficiënt en kwalitatief werken binnen Fluvius zullen bewaren.

Betrouwbaarheid

Klantentevredenheid blijft groot

Zoals elk jaar polsten we ook in 2017 naar de algemene tevredenheid van onze klanten over de dienstverlening die ze van Eandis krijgen.

Een onafhankelijk onderzoeksbureau bevroeg klanten die onlangs met Eandis in contact kwamen: in welke mate waren ze tevreden over de dienstverlening (snelheid, klantvriendelijkheid, correcte uitvoering ...).

De algemene score voor 2017 bedroeg 95,10% (2015: 94,5%). Deze score ligt al een aantal jaar zeer hoog. Ze motiveert ons om onze kernprocessen verder correct uit te voeren, met de focus op operationele excellentie.

Omgaan met klachten

In eerste lijn...

In 2017 steeg het aantal klachten dat Eandis in eerste lijn registreerde, tot 25 273 (bijna 5 000 klachten meer dan in het jaar 2016). De verklaring ligt grotendeels bij de grote stroompanne in Gent op 14 september 2017.

Verder is er ook een lichte stijging merkbaar van de klachten over meterstanden en verbruiken, aangezien deze processen in 2017 werden geoptimaliseerd op vraag van de VREG.

De meeste klachten in eerste lijn gingen over een defect of schade door stroomonderbrekingen, de uitvoering van een concreet werk, betwistingen van meterstanden en de nazorg bij werken.

... en in de tweede

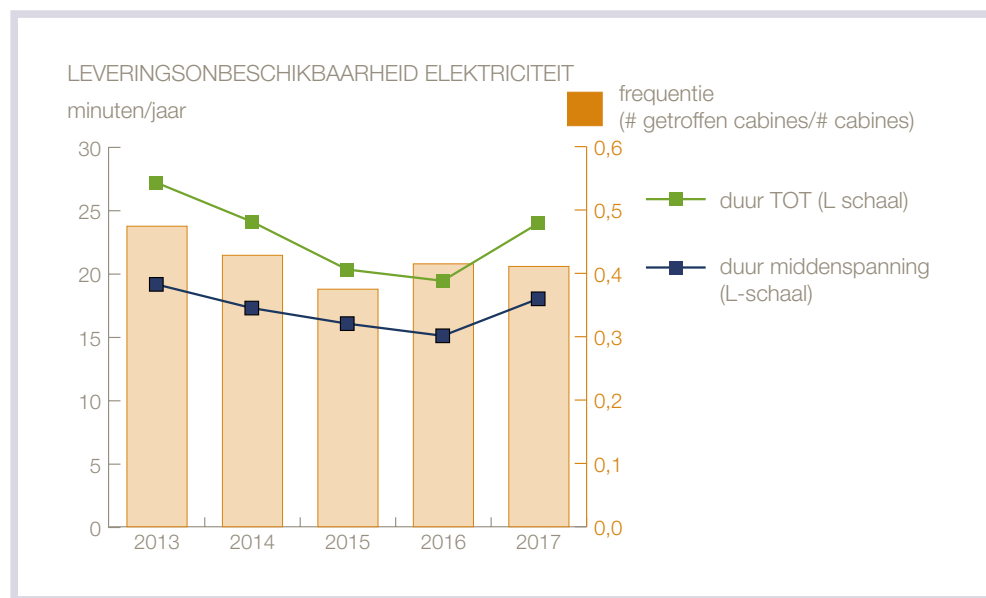
De Eandis Klachtencommissie ontving in 2017 1 824 tweedelijnsklachten, een stijging met 7% ten opzichte van 2016. Het gaat om klachten van klanten die ontevreden zijn over de manier waarop Eandis een klacht van hen behandelde in eerste lijn.

Een deel van de stijging bij tweedelijnsklachten heeft te maken met het uniek loket dat eind 2016 werd opgericht voor klanten met zonnepanelen. Deze service werd overgenomen van de VREG en genereerde in 2017 bijgevolg voor het eerst klachten bij de netbeheerder. Ook het aantal tweedelijnsklachten over de meterstanden en verbruiken steeg in 2017 ten opzichte van 2016.

Klanten-
tevredenheid
95,10%

Netbetrouwbaarheid: op Eandis kun je vertrouwen

Door onderbrekingen op laagspanning en op middenspanning werd een laagspanningsklant in 2017 geconfronteerd met een leveringsonbeschikbaarheid op onze distributienetten voor elektriciteit van precies 24 minuten. Dat is een stijging ten opzichte van vorig jaar (toen: 19 min 47 sec) en de jaren daarvoor, waarin we een dalende trend zagen. Deze stijging is vooral te verklaren door twee grote incidenten op ons middenspanningsnet, die de leveringsonbeschikbaarheid elk ongeveer 2 minuten de hoogte induwen.

- Incident Gent Nieuwe Vaart (14 september 2017): brand in een middenspanningscel, waardoor een volledig transformatorstation werd uitgeschakeld. Honderden elektriciteitscabines (en duizenden klanten) zaten daardoor meer dan negen uur lang zonder stroom.
- Incident Menen West en Ieper Noord (11 december 2017): uitschakeling van twee transformatorstations door galloping van de 150 kV-lijn van Elia. Honderden cabines zaten meer dan drie uur lang zonder stroom.

Op ons laagspanningsnet waren er geen grote onderbrekingen.

De onderbrekingsfrequentie middenspanning (incl. Elia) bedroeg in 2017 0,4109 (afgerond 0,411) (2016: 0,415).

Pluimen op onze hoed

In 2017 kreeg Eandis enkele onderscheidingen die onze kwalitatieve en betrouwbare manier van werken bevestigen.

- Eandis won zilver op de SAP Quality Awards België/Luxemburg. Deze prijs belooft bedrijven die zich onderscheiden bij de planning en uitvoering van SAP-projecten. Eandis kreeg de award in de categorie Business Transformation (grote projecten) voor haar project dat de onderlinge afstemming van technische en financiële data mogelijk maakt.
- Voor het excellente beheer en de grondige reorganisatie van haar logistieke keten en voorraadbeheer won Eandis de prijs Logistics Project of the Year 2017.
- Het is minder bekend dat Eandis naast elektriciteits- en gasnetten al vele jaren ook ongeveer 3 000 km eigen glasvezelnet beheert. De overschot aan capaciteit op dit glasvezelnet verhuren we aan derden. Eandis werd voor haar doorgedreven commercialiseringsinspanningen bekroond met de First Class Commercial Policy 2017, een onderscheiding uitgereikt door LCL. Dat bedrijf is actief in de sector van de telecom.

Tegemoetkoming bij hinder

Sinds 2015 betalen de netbeheerders een compensatie ('ongemakkenvergoeding') aan wie getroffen wordt door een ongeplande langdurige stroomuitval (> 4 uur). In 2017 betaalde Eandis 507 810,28 euro aan ongemakkenvergoedingen voor langdurige onderbrekingen uit. Dat is aanzienlijk meer dan in de jaren daarvoor (67 930 euro in 2016 en 24 343 euro in 2015).

De grote stijging is vooral een gevolg van het incident in Gent (Transformatorstation Nieuwe Vaart) van 14 september 2017. Eandis liet getroffen via de media weten dat ze de premie konden aanvragen: 'We begrijpen dat de onderbreking veel problemen en frustraties heeft veroorzaakt. Het is onze missie om onze netwerken betrouwbaar uit te baten, en we voelen ons verantwoordelijk als dat uitzonderlijk niet lukt. Eandis zal de tijdig ingediende aanvragen, die voldoen aan de voorwaarden voor een dergelijke vergoeding, met zorg behandelen en daarvoor dan ook de vergoeding betalen.'

WAARDEPROPOSITIE 2: ALS ONAFHANKELIJKE DATABEHEERDER DE VLOTTE WERKING VAN DE ENERGIEMARKT BEVORDEREN

Eandis beheert heel wat gegevens over energie. Daarbij horen verbruiksgegevens van gezinnen en bedrijven, maar ook enorm veel bijbehorende data, zoals adressen, technische info, verhuisinfo en de energiecontracten van elke klant. Eandis zorgt ervoor dat elke energieleverancier tijdig correcte informatie krijgt om een eindafrekening te maken. Het is een belangrijke taak achter de schermen, cruciaal om de energiemarkt te laten werken.

Maar energiedata zijn niet enkel belangrijk voor facturering. Ze zijn ook de basis van allerlei energiestudies, -diensten en innovaties. Daarom wil Eandis een echte marktfacilitator zijn: een onafhankelijke en neutrale databeheerder die de markt laat werken en zelfs helpt bevorderen, telkens met respect voor de privacy van alle klanten.

Alle gegevens op één plaats

In de energiemarkt van morgen moet een enorm aantal gegevens correct kunnen worden bijgehouden en uitgewisseld, waaronder verbruiksgegevens, adressen en de persoonlijke keuzes van klanten over diensten en contracten. De huidige informaticasystemen zijn niet in staat om die 'nieuwe marktwerking' te dragen. Daarom staken alle Belgische netbeheerders in 2013 de koppen bijeen om hun gegevensplatformen samen te voegen in één nieuw federaal marktsysteem. Door allemaal samen te werken, wordt het gegevensbeheer een stuk efficiënter en goedkoper.

Uitwisseling energiegegevens vernieuwd

Maar ook de manier waarop energiegegevens worden uitgewisseld wordt in de komende jaren vernieuwd. Alle spelers op de Belgische energiemarkt, waaronder energieleveranciers, netbeheerders en regulatoren, werken daar samen aan. Ze beschreven hun afspraken in een nieuwe gids voor gegevensuitwisseling: 'MIG6'.

MIG6 biedt heel wat voordelen, zoals minder foute gegevens, een correctere afrekening van energieverbruik en een scherpere inschatting van vraag en aanbod van energie, inclusief alle lokaal geproduceerde groene stroom. Maar er is meer. Zo biedt MIG6 de juiste fundamenten om in de komende decennia heel wat nieuwe keuzemogelijkheden aan te bieden aan energieconsumenten als jij en ik. De komst van digitale meters zal daar uiteraard een belangrijke rol in spelen.

Centraal, snel, digitaal biedt meer mogelijkheden

De liberalisering van de energiemarkt, in 2003, zorgde voor een revolutie. Voor het eerst kregen particulieren en bedrijven de vrijheid om zelf hun energieleverancier te kiezen. Sindsdien maakten honderdduizenden energieconsumenten gebruik van die keuzevrijheid. Dat gebeurde natuurlijk niet zomaar. Achter de schermen nam Eandis heel wat initiatieven om een vlotte overstap naar een andere energieleverancier mogelijk te maken.

En met groeiend succes. In 2017 wisselden liefst 600 000 Vlaamse gezinnen en bedrijven van energieleverancier. Dat ligt in lijn met de bijzonder hoge switch-cijfers van de vorige jaren (670 000 in 2016 en 513 000 in 2015). Bron: VREG

Vandaag staan we voor de volgende grote stap, vooral ingegeven door een snel wijzigende energiemarkt en veranderende behoeften van gezinnen en bedrijven. Zo zien we nu al de opmars van zonnepanelen en windmolens, samen met de behoefte aan flexibel energieverbruik om optimaal gebruik te maken van die energie. Er ontstaan nieuwe spelers en energiediensten op de energiemarkt, die klanten vrij moeten kunnen kiezen. Alleen zo kunnen ze evolueren naar 'slimme energiegebruikers', een noodzaak in de energiemarkt van morgen.

Digitale meters op komst

Op 3 februari 2017 keurde de Vlaamse Regering de invoering van digitale meters goed. Die zullen vanaf 2019 gefaseerd worden geplaatst, in eerste instantie bij nieuwbouw of grondige renovatie, of bij specifieke klantengroepen, zoals eigenaars van zonnepanelen en klanten met een budgetmeter.

De invoering van digitale meters is cruciaal in het kader van de energietransitie. Ze bieden concrete voordelen, zoals diensten op afstand en bruikbare informatie over het energieverbruik in een gebouw of woning. Dat is uiteraard

enkel mogelijk via een efficiënt dataverkeer en -beheer door de netbeheerder. Daarom besloot Eandis samen te werken met branchegeenoot Infrac. Samen richtten we de gemeenschappelijke dochteronderneming 'Fluvius' op, die de 'digitale meterketting' opvolgde tot haar ontbinding (zie pagina 31 en 37). Door het samengaan van Infrac en Eandis is deze dochteronderneming de facto overbodig geworden. De opvolging van de digitale meterketting wordt voortgezet binnen Fluvius System Operator, de integratie van Eandis en Infrac.

Bescherming van de privacy: topprioriteit

Voor Eandis is de bescherming van de persoonsgegevens van al haar klanten uitermate belangrijk. Die klanten blijven immers eigenaar van de gegevens die Eandis beheert. De privacy-toets is standaard opgenomen in onze processen en toepassingen die persoonsgegevens verwerken. We zorgen ervoor dat het hele bedrijf van dit idee doordrongen is.

Voorbereid op de toekomst

In het kader van de komende GDPR-wetgeving (mei 2018) leggen we de lat zo mogelijk nog hoger. Zo is er een DPO (Data Protection Officer) aangesteld die zorgt voor de naleving van deze nieuwe EU-privacywetgeving. Hij biedt ook advies en ondersteuning aan de organisatie, door bijvoorbeeld onze privacyverklaring actueel te houden.

Persoonsgegevens: betrouwbare partner

Energiegegevens lopen steeds meer over digitale communicatieplatformen. Daarbij komt nog dat Eandis heel wat gegevens met andere marktspelers moet delen om de energiemarkt en -netten goed te laten werken. Dat zorgt voor extra uitdagingen op het vlak van de bescherming van persoonsgegevens.

We maakten duidelijke afspraken met onze gemeentes over hoe de verwerking van persoonsgegevens tussen beide partijen verloopt en borgen die afspraken in het verwerkingsregister. Hierdoor kan Eandis garanderen dat de uitwisseling van persoonsgegevens correct verloopt, volgens de GDPR-vereisten. We werken bovendien samen met veel derde partijen – zoals onze aannemers – die gebruik maken van de persoonsgegevens van onze klant of ze in onze opdracht verwerken. Als eindverantwoordelijke voor de verwerking maken we goede afspraken om alles in goede – en veilige – banen te leiden. We borgen die afspraken in een verwerkersovereenkomst.

Iedereen mee

Ons hele bedrijf moet zich bewust zijn van het belang van de bescherming van bedrijfsinformatie in het algemeen, en van persoonsgegevens in het bijzonder. Dat doen we met een uitgebreid intern communicatieplan, gericht op leidinggevenden en medewerkers. Nieuwsbrieven, workshops, posters, berichten op ons intranet ... : we zetten elk kanaal optimaal in om te werken aan bewustwording.

In 2017 zetten we ook in op een uitgebreid e-learningproject. Daarin komt een breed scala van thema's aan bod: de gegevensclassificatie, sterke wachtwoorden, phishingmails en social hacking, de correcte manier om met mails en internet om te springen en – vanzelfsprekend – wat wel of niet kan op het vlak van persoonsgegevens. We testten ook in welke mate de collega's deze aangereikte tips al in de praktijk omzetten. Op die manier slagen we erin het aantal incidenten en datalekken tot een minimum te beperken. We zijn ook voorbereid om gepast te reageren als er toch iets verkeerd loopt. Nu en in de toekomst.

‘Open Data’ om energie-innovatie te stimuleren

In 2016 startte Eandis met een nieuw aanbod ‘open data’, beschikbaar via de website. Daarop stellen we heel wat gegevenssets beschikbaar, waaronder verbruiksgegevens per sector, maand en straat, en ‘energievraagkaarten’ per gemeente: ruwe verbruiksdata gekoppeld aan de geografische locatie. Die laatste data kunnen worden bekeken met speciale software, maar zijn ook een onderdeel van de ‘Vlaamse energievraagkaart’ beschikbaar via www.geopunt.be.

Het gaat telkens om anonieme, gegroepeerde data die vrij en gratis beschikbaar staan. Met de nieuwe open datasets wil Eandis vooral innovatie stimuleren bij tal van partijen, zoals applicatieontwikkelaars, studie bureaus, energiedienstverleners of lokale besturen. Zo spelen we in op de snelle evolutie naar ‘slimme steden en gemeenten’ die nood hebben aan heel wat gegevens, zoals bijvoorbeeld energieverbruik in straten, wijken of regio’s.

Meer info over de ‘open data’ van Eandis?
Surf naar www.eandis.be/opendata.

WAARDEPROPOSITIE 3: ALS VLAAMS ENERGIEKENNISCENTRUM DE KLIMAATDOELSTELLINGEN HELPEN REALISEREN

Eandis wil haar expertise op het vlak van energie ten dienste stellen van de maatschappij. In samenspel met een grote groep partners kunnen we helpen om de klimaatdoelstellingen te realiseren.

- *We gebruiken onze kennis en middelen als hefboom om meer hernieuwbare energie te creëren, de CO₂-uitstoot in Vlaanderen te verminderen en de verbruikte kWh tot een minimum te beperken. Daarbij nemen we eerder een faciliterende rol op door onze kennis maximaal in te zetten voor en in samenwerking met andere partijen.*
- *Ook intern zetten we verdere stappen op weg naar een bedrijf dat de klimaatdoelen hoog in het vaandel draagt. Elke medewerker kan hier zijn of haar steentje toe bijdragen.*

Energie voor duurzame energie: gebouwen, mobiliteit en openbare verlichting

Eandis ondersteunt haar aandeelhouders-gemeenten om hun klimaatdoelstellingen te behalen. Eind 2017 hebben 169 van de gemeenten in ons werkingsgebied het zogenaamde Burgemeestersconvenant ondertekend. Gemeenten die dat doen, engageren zich minstens om de Europese klimaatdoelstellingen te behalen en in 2020 minstens 20% minder CO₂ uit te stoten op hun grondgebied. Een aantal onder hen engageerden zich ook al voor de Europese doelstelling in 2030: een reductie van minstens 40% CO₂-uitstoot.

Eandis ondersteunt haar gemeenten bij de opmaak en de realisatie van hun plannen voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie. Via een ketting van producten en diensten helpen we hen op weg naar duurzame gebouwen, mobiliteit en openbare verlichting. Tegelijkertijd zetten we stappen om ook de inwoners van die gemeenten en steden te ondersteunen op weg naar energiezuinigheid.

We kijken ook in eigen boezem

Op het vlak van duurzame ecologie wil Eandis een inspirerende voorbeeldrol spelen.

We nemen tal van initiatieven om de ecologische voetafdruk van onze eigen werking te verkleinen. Ons Globaal Milieuplan geeft daarbij de richting aan. Het legt de hoofdthema's van ons milieubeleid vast voor een periode van vijf jaar (2015-2019).

Het Globaal Milieuplan werd opgesteld in overleg met het management, de hiërarchische lijn en de interne milieudienst. Het biedt een antwoord op de vraag naar een intern milieuzorgsysteem en naar maatregelen of acties die het resultaat zijn van een globale milieurisico-analyse binnen Eandis.

Voor de kortetermijnuitwerking van het Globaal Milieuplan stellen we elk jaar een 'Jaarlijks Actieplan Milieu' op. Dit actieplan bepaalt de prioritaire doelstellingen van ons milieubeleid voor het desbetreffende jaar.

Carbon footprint: op schema

In het milieubeleid schuiven we de daling van onze 'carbon footprint' naar voren als een belangrijke doelstelling. De CO₂-voetafdruk is een graadmeter voor het milieubeleid binnen ons bedrijf, onder andere op het vlak van mobiliteit en brandstofverbruik, afvalbeheer, energieverbruik, gebouwen, en materiaaltransport en -gebruik.

We engageren ons om de CO₂-uitstoot per medewerker tegen 2020 te doen dalen met 20%, ten opzichte van het referentiejaar 2008. Om onze vooruitgang te meten, gebruiken we tot voor kort de Bilan Carbone®-methodiek. We beslisten echter om over te gaan naar het GHG-Protocol. Het portfolio van de gebruikte emissiefactoren binnen de Bilan Carbone®-methodiek was niet meer toereikend voor de berekening van de carbon footprint van Eandis: zo ontbreken bijvoorbeeld opkomende nieuwe technologieën, denk aan CNG-voertuigen. Anderzijds is deze berekeningsmethodiek internationaal weinig gekend.

Met de nieuwe berekeningsmethodiek, herbekeken we ook de scope van de carbon footprint.

Het doel:

- de scope afstemmen op de strategische visie van Eandis – een voorbeeldrol opnemen op het vlak van duurzaam energie- & mobiliteitsbeheer
- enkel de relevantie emissiestromen opnemen waarop we vat hebben (cf. Burgemeestersconvenant stap 2 en 3)

Daardoor zijn er enkele nieuwe emissiestromen opgenomen, maar werden er ook meerdere geschrapt.

Carbon footprint: minder is meer

De dalende trend van onze carbon footprint zette zich door in 2016. Aan de basis daarvan liggen vooral het lagere energieverbruik in de kantoorgebouwen van Eandis, de verdere vergroening van het woon-werkverkeer van onze medewerkers en een lager brandstofverbruik bij transportbewegingen van en naar het distributiecentrum in Lokeren.

De accenten die Eandis in 2017 legde op het vlak van duurzame mobiliteit en energiebeheer, zullen de gestage daling van de carbon footprint verder ondersteunen.

	2008	2014	2015	2016
Carbon footprint (ton CO₂eq/medewerker)	7,78	5,81	5,71	5,84
Percentage	100%	74,67%	73,39%	75,04

Tabel: carbon footprint van Eandis (2008-2016)

Green Deal Circulaire economie: Eandis doet mee

Circulaire economie gaat over meer dan recycleren. Door het herdenken van producten en systemen, slim design, levensloopverlenging, herbruikbaarheid, demonteerbaarheid voor herstel en vervanging, enz. hoeven grondstoffen niet telkens opnieuw uit de aarde te worden gehaald, maar blijven ze maximaal in de economie.

In juni ondertekende Eandis de 'Green Deal Circulair Aankopen'. Daarmee engageren we ons tot een versnelde implementatie van circulair aankopen in ons eigen aankoopproces: we kopen producten of diensten die volgens de principes van de circulaire economie zijn vervaardigd en worden aangeboden, en na gebruik ook weer volgens die principes worden verwerkt.

Ons engagement:

- De opstart van 2 circulaire aankooptrajecten in de periode tussen juni 2017 en juni 2019. We maakten al een keuze voor het eerste aankooptraject. Het gaat om de aankoop van polyethyleenbuizen voor de distributie van aardgas.
- De aantoonbare integratie (tegen juni 2019) van circulair aankopen in de aankoopprocessen, -beleid en -strategie, gebaseerd op gebleken toegevoegde waarde, mogelijkheden en relevantie.

Duurzame gebouwen

Voor gemeenten en hun inwoners

Elk stads- of gemeentebestuur is eigenaar van grotere gebouwen zoals gemeentehuizen, schoolgebouwen, technische werkplaatsen, zwembaden, sporthallen, woonzorgcentra en dergelijke. Eandis biedt een totaaloplossing aan voor een efficiënt(er) energiebeheer ervan. We besparen telkens op kosten én op energieverbruik. Zowel de gemeente als het milieu gaan er dus op vooruit.

Onze modulaire dienstverlening gaat van meting en energieadvies, over begeleiding bij uitvoering, tot sensibilisering van gebruikers achteraf. We organiseren ook tal van acties om particulieren en ondernemingen te engageren voor een duurzamer energiegebruik thuis en op kantoor.

Actie Deeltijds Kunstonderwijs

In het kader van het Vlaams Klimaatplan deed minister van Onderwijs Hilde Crevits in 2017 een oproep aan instellingen van het deeltijds kunstonderwijs uit het stedelijk en gemeentelijk gesubsidieerd onderwijs. Ze kregen de vraag om investeringsvoorstellen in te dienen voor energiebesparende ingrepen in hun onderwijsinfrastructuur: isolatie, hoogrendementsglas, zonneboiler, warmtepompen en hoogrendementsketels.

Eandis speelde hierop in door de betrokken gemeenten energie-advies voor hun gebouw aan te bieden. We deden een gedetailleerde energie-audit en formuleerden investeringsvoorstellen voor 43 gebouwen. Als alle geadviseerde maatregelen worden uitgevoerd, realiseren we een CO₂-reductie van 1 486 ton. Eandis hielp de gemeenten ook om hun subsidieaanvraag tijdig en volledig in te dienen bij Agion. Eind 2017 keurde Agion de subsidie van verschillende projecten goed, die in de loop van 2018 zullen worden gerealiseerd.

Vilvoorde en Eandis verduurzamen samen

In februari 2017 ondertekende de Stad Vilvoorde een overeenkomst met Eandis om het patrimonium van de stad te verduurzamen. De overeenkomst volgde na de opmaak van een Energiezorgplan door Eandis, dat het potentieel voor energiebesparing in de gebouwen in kaart bracht. De overeenkomst stelt Eandis aan om het investeringsprogramma in de stadsgebouwen volledig te coördineren.

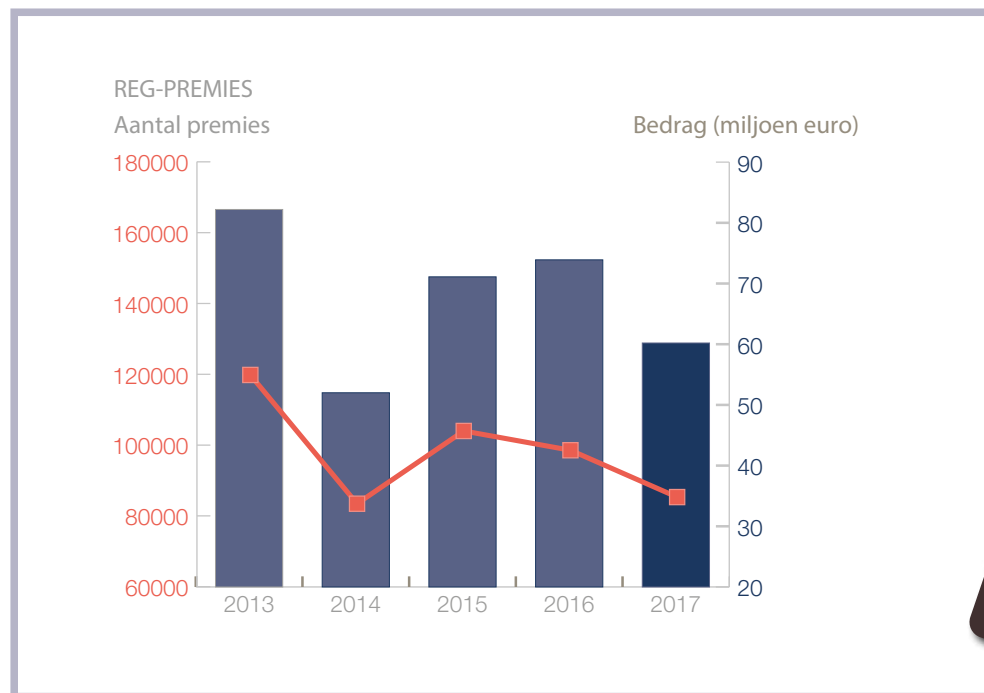
In de komende drie jaar wordt er voor 2,3 miljoen euro aan investeringen uitgevoerd, o.a. renovaties van stookplaatsen, isolatieprojecten, relightings en de plaatsing van zonnepanelen. Met dit plan zal Vilvoorde 1 200 MWh aardgas en 600 MWh elektriciteit minder verbruiken, een reductie van 20% in de CO₂-uitstoot van het totale patrimonium van de stad. In 2017 werd bv. de stookplaats van het zwembad gerenoveerd, een project dat meteen een mooie besparing oplevert.

BENOveren: dat is Beter Renoveren!

2017 stond in het teken van BENOveren. Het REG-premiestelsel werd op 1 januari 2017 immers grondig aangepast n.a.v. de conclusies uit het Renovatiepact. Bedoeling is om meer in te zetten op totaalrenovatie en drempels weg te nemen door begeleiding aan te bieden bij collectieve renovatie.

Wie energiezuinige investeringen doet, kan hiervoor nog altijd een premie aanvragen bij Eandis. In 2017 werden er 85 317 uitbetaald voor een totaalbedrag van ongeveer 60 miljoen euro. Dit is een daling ten opzichte van 2016.

Als investeerders in woningen drie of meer maatregelen combineren in een totaalrenovatie, komen zij sinds 2017 in aanmerking voor extra totaalrenovatiebonussen, bovenop de premies. Mensen die de begeleiding van een renovatie als een drempel ervaren, kunnen vanaf 2017 instappen in een Burenpremie-project. Ze krijgen dan een BENOvatiecoach die hen begeleidt doorheen het ganse traject.

De Burenpremie: doe het samen

De Burenpremie is een nieuwe ondersteuning voor renovatie van woningen. Renoveer samen met minstens 9 anderen binnen je gemeente en je krijgt de begeleiding van een professionele BENOvatiecoach. Deze coach neemt je heel wat werk uit handen. De coach geeft renovatieadvies, helpt je de juiste volgorde van maatregelen te bepalen, vergelijkt de offertes voor je, geeft advies bij de uitvoering en vraagt alle premies voor je aan. Eandis vergoedt deze BENOvatiecoach voor zijn werk via de Burenpremie.

Eandis verzorgt de opleiding van BENOvatiecoaches. Intussen zijn in elke Vlaamse gemeente erkende en opgeleide BENOvatiecoaches actief. De eerste projecten werden intussen opgestart. Eind 2017 hadden zich al meer dan 250 woningeigenaars ingeschreven voor een Burenpremieproject.

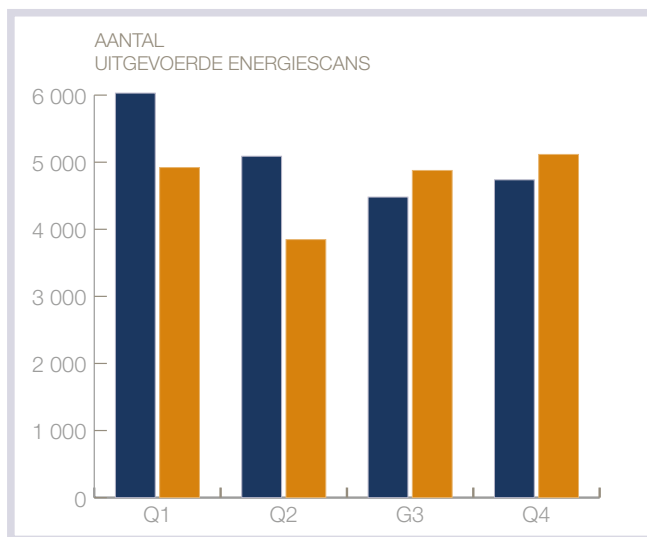
Energiescans, kortingsbonnen en sociale energie-efficiëntieprojecten: iedereen mee

Ook bij kwetsbare doelgroepen zetten we in op energie-efficiëntie: enerzijds door werk te maken van energiebewust gedrag, anderzijds door energiebewuste investeringen aan te moedigen.

In 2017 werden opnieuw meer dan 20 000 energiescans uitgevoerd, waarbij gezinnen uit de kwetsbare doelgroep concrete tips krijgen over de manier waarop ze hun energiekosten kunnen verminderen. Bij zo'n scan wordt ook meteen een pakket kleine energiebesparende maatregelen geïnstalleerd (LED-lamp, spaardouchekop, tochtstrips ...).

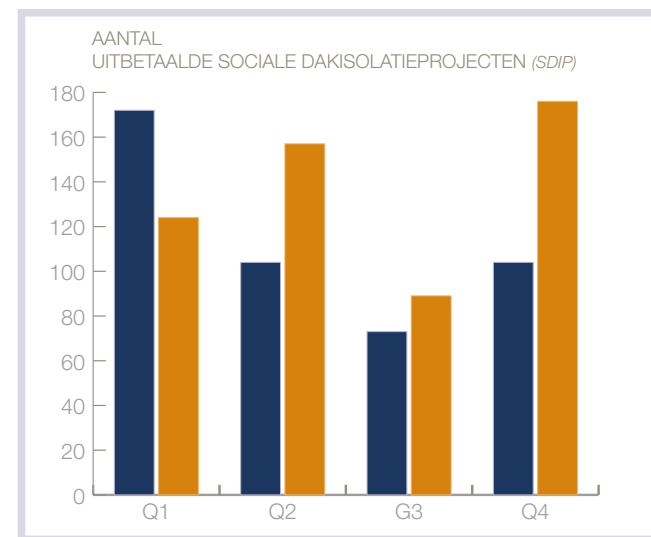
We moedigen de beschermde doelgroep ook aan om te investeren in energiezuinige toestellen. In 2017 werden 7 351 kortingsbonnen aangevraagd ter waarde van 150 euro. Die zijn beschikbaar bij de aankoop van een energiezuinige koelkast of wasmachine.

De gekende sociale dakisolatieprojecten werden begin 2017 uitgebreid. Nu komen ook investeringen in hoogrendementsglas en spouwmuurisolatie in woningen op de private huurmarkt in aanmerking voor een hogere premie en begeleiding. Op deze manier werden 453 woningen bijkomend geïsoleerd.

	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal 2017	6 030	5 089	4 480	4 737
Aantal 2016	4 920	3 846	4 877	5 116

Aantal
energiescans
+8 %

	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal 2017	172	104	73	104
Aantal 2016	124	157	89	176

Aantal
projecten
-17 %

Voor ons eigen patrimonium

We gaan voor minder energieverbruik

Eandis heeft een groot werkingsgebied en beheert dan ook een indrukwekkend aantal gebouwen. Al enkele jaren nemen we maatregelen om het energieverbruik in die gebouwen te verminderen.

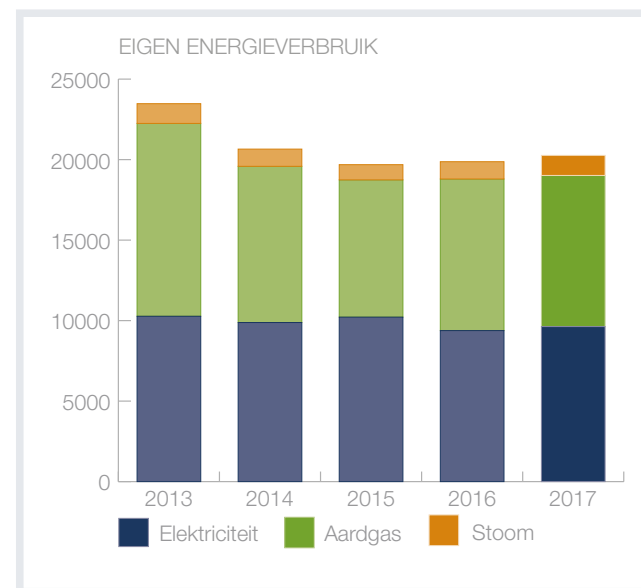
Toch is het elektriciteitsverbruik licht gestegen in 2017, o.a. door het gebruik van laadpalen voor oplading van voertuigen op onze sites. Het aantal graaddagen was in 2017 lager is dan in 2016. Toch tekenden we een meerverbruik voor stoom op.

Energieverbruik: over de methodologie

Om een vergelijkingsbasis te hebben over de verschillende jaren, werken we telkens met het relatieve energieverbruik. Dat houdt rekening met het aantal graaddagen.

Om het verbruik van onze eigen gebouwen te berekenen, gebruiken we graaddagen '16,5/16,5', waarbij we 16,5°C beschouwen als de gemiddelde binnentemperatuur.

Wat deden we in 2017?

In 2017 zetten we nieuwe acties op touw om onze gebouwen energiezuiniger te maken:

- Op basis van de energieaudits die we in onze kantoorgebouwen hebben uitgevoerd, werken we verder aan een langetermijn investeringsplan. Dit investeringsplan wordt afgestemd op de huisvestingsstrategie van Eandis, zodat we de juiste energiebesparende investering op het juiste moment uitvoeren. Kleinere investeringen werden al sneller uitgevoerd, zoals de relighting van het kantoorgebouw in Kortrijk en van de refter in Wilsele, de vervanging van 2 stooktoestellen door energiezuiniger exemplaren in het distributiecentrum in Lokeren, de herconfiguratie van een achttal pulsiegroepen die instaan voor de temperatuursconditionering van de serverruimtes in Melle ...
- We gingen door met de plaatsing van fotovoltaïsche panelen op het dak van onze gebouwen. Na de sites in Erembodegem en Sint-Niklaas (2016) kreeg ons distributiecentrum in Lokeren panelen op het dak. De plaatsing op de site in Wilsele werd uitgesteld tot 2018, wegens een vertraging in de aanbestedingsprocedure.

Bouwen voor de toekomst

Bij de ontwikkeling van nieuwe gebouwen besteden we grote aandacht aan duurzaam energiegebruik. We focussen op de opwekking van hernieuwbare energie en op energiezuinigheid:

- Het renovatieproject op de site te Mechelen is in volle bouwfase. We nemen het vernieuwde gebouw tijdens de tweede jaarhelft van 2018 in gebruik.
- Op de site in Wilsele trekken we in de loop van het jaar een nieuw magazijn op.

Een uurtje zonder

Eandis nam deel aan Earth Hour en aan Nacht van de Duisternis, twee initiatieven die het bewustzijn over ons energiegebruik vergroten. Op de vestiging in Melle draaiden we de knop om van alle verlichting op de parking en in het gebouw. Op vraag van de deelnemende gemeenten en steden schakelden we hun openbare verlichting en/of de monumentverlichting uit.

Duwtje in de rug voor de Eanbeez

Enkele enthousiaste medewerkers-imkers riepen het Eanbeez-project in het leven. Door de plaatsing en het onderhoud van bijenkasten op de daken van de sites in Sint-Niklaas en Turnhout, kreeg Eandis er 80 000 geel-zwart collega's bij. Meer en meer collega's zijn gecharmeerd, en de honing is zeer gegeerd.

Met dit duurzame project zetten we het belang van biodiversiteit op een speelse manier in de kijker.

Minder papier, méér bossen

Eandis zette in 2017 volop in op digitalisering en papierreductie. Dankzij een interne sensibiliseringscampagne wisten we het aantal kleurenprints met maar liefst 34% te verminderen. Dankzij elektronische facturatie en de bouw van een digitaal platform voor aansluitingen, ging ons papierverbruik bovendien met 70% naar beneden.

We linkten de resultaten van onze papierreductieprojecten aan 'Ecobossen'. Daarmee mikt Eandis de komende jaren op de aanplanting van 25 hectare bos, in verschillende gemeenten. 'Mikt', want de aan te planten oppervlakte ligt nog niet vast. Die wordt bepaald door de milieu-inspanningen van onze medewerkers: hoe meer CO₂-uitstoot ze vermijden, hoe meer bos Eandis zal aanplanten. Op basis van een wetenschappelijk onderbouwde methode worden de vermeden CO₂-emissies vertaald naar bebossing.

Dankzij onze succesvolle sensibiliseringscampagne zullen we een viertal hectare bos aanplanten. Intussen zorgden we al voor 7,15 hectare nieuw bos – in Bornem, Moortsele, Duffel en Zedelgem.

Duurzame mobiliteit

Voor onze klanten, partners en aandeelhouders

Eandis informeert particulieren en bedrijven en helpt hen bij de overgang naar milieubewust rijden.

Het team Prospectie organiseert infosessies over duurzame mobiliteit voor huishoudelijke klanten en ondernemingen, in samenwerking met het betrokken lokaal bestuur.

We laten de doelgroep kennismaken met de verschillende duurzame mobiliteitsalternatieven en de voordelen van elk type. Deze sessies vinden plaats op locaties waar een aardgasstation en/of elektrische laadpalen werden geplaatst.

Daarnaast sensibiliseren we over duurzame mobiliteit in lagere scholen. Hierbij geven we de kinderen informatie over duurzaam rijden, onder de vorm van een presentatie met didactische hulpmiddelen.

Professionele spelers mee in het bad

Ook de professionele sector wordt actief geïnformeerd. Het team Partners & Intermediaires doet dit zo veel mogelijk in samenwerking met de beroepsfederaties.

Om te bouwen aan de bewustwording van milieuvriendelijk rijden bij garagehouders, werkte Eandis in 2017 i.s.m. Volta aan een webpagina, film en folder. Het resultaat hiervan staat op www.milieuvriendelijkevoertuigen.be/laden.

In het najaar van 2017 sensibiliseerden we ook de elektriciens, de gasinstallateurs en de architecten over duurzaam rijden: 300 elektriciens waren van de partij op de gezamenlijke inforeeks met Volta, 250 professionals op onze eigen partneravonden, en 700 architecten op de gezamenlijke inforeeks met NAV. Zo helpt Eandis de professionele markt om de opportuniteiten van elektrische mobiliteit te ontdekken. We stimuleren deze bedrijven om zelf voor duurzame mobiliteit te gaan en hun aanbod af te stemmen op de mobiliteitstrends van de toekomst. Bovendien versterken ze onze boodschappen.

Een aanbod op maat van onze steden en gemeenten

Onder het motto 'Duurzame mobiliteit, da's zuivere winst' ontwikkelde Eandis ook een reeks concrete acties om steden en gemeenten bij te staan in duurzame mobiliteit.

- **MobiScan: gratis analyse van de voertuigen**

Welke alternatieven zijn er voor de vloot? Vergelijking van investeringskosten, onderhoudskosten, mogelijke subsidies, verbruik en uitstoot van fijn stof en CO₂.

- **Aanbod elektrische fietsen**

Keuze uit twee versies aan extra voordelige voorwaarden. Inbegrepen: levering, rijklaar maken en eerste check-up via lokale handelaar.

- **Aanbod duurzame voertuigen**

Samen staan we sterker en willen we de voordeligste prijs. Zowel elektrisch, plugin hybride als op aardgas, personenwagens en bestelwagens. Eandis verzorgt de aankoop en levering.

- **Aanbod oplaadpunten elektrische voertuigen en fietsen**

Een voordelig gamma, zowel privaat als voor openbaar domein. Eandis bepaalt de beste locatie, verzorgt de aankoop en voorziet in een partij voor exploitatie en onderhoud.

In 2017 voorzag Eandis 131 duurzame voertuigen en 38 elektrische fietsen voor gemeentebesturen, gecombineerd met 11 laadpalen voor elektrische fietsen en 343 voor elektrische voertuigen. We zorgden ook voor 21 aardgasvulstations (type slow fill).

Bij Eandis zelf

Het duurzame mobiliteitsbeleid van Eandis steunt op drie pijlers:

- **voorkomen** van verplaatsingen: open offices, thuiswerk, woon-werkverplaatsingen, videoconferenties, ...
- **verduurzamen** van verplaatsingen: openbaar vervoer, carpoolen, e-fietsen ...
- **vergroenen** van verplaatsingen: tóch de auto? Dan met zo min mogelijk schadelijke uitstoot.

Met een rist aan mobiliteitsmaatregelen stimuleren we onze medewerkers al jaren om na te denken over de manier waarop ze hun woon-werkverkeer en dienstverplaatsingen afleggen. We zorgen onder andere voor een fietsvergoeding, pendelfietsen aan het station, dienstfietsen op elke site en elektrische voertuigen en fietsen die beschikbaar zijn voor duurzame verplaatsingen. Daarnaast nemen we een aantal opvallende initiatieven.

- Van 19 april tot en met 29 september 2017 hielden we opnieuw een heuse Mobiliteitswedstrijd, die duurzame woon-werkverplaatsingen en dienstverplaatsingen promoot. We behaalden een aantal opmerkelijke mijlpalen:
  - Duurzame kilometers: 3 378 597 km
  - Aantal deelnemers: 1 541 deelnemers
  - Uitgespaarde CO₂ : 670 862 kg
- Op 9 juni organiseerden we een duurzame verplaatsingsdag: elke medewerker die op een duurzame manier naar het werk kwam, kreeg een vers ontbijt aangeboden. Ongeveer 500 collega's waren van de partij.
- Slim naar Antwerpen: ook Eandis ondertekende deze campagne van de Stad Antwerpen. Ze roept bedrijven op om het aantal vervoersbewegingen in de spitsperiodes te beperken, dankzij de keuze voor duurzame mobiliteit. Het voltallige personeel van onze vestiging in Deurne volgde enkele mobiliteitsworkshops en woonde fietstestdagen bij. Intussen zien we dat het fietsgebruik van deze collega's sterk stijgt.
- Op 21 september nam Eandis als hoofdsponsor deel aan Car Free Day. Met dit initiatief nodigt Taxistop werkgevers, bedrijven en gemeentebesturen uit om de auto één dag in te ruilen voor een duurzaam alternatief.
- Voor de huur, het onderhoud en herstel van onze bedrijfsfietsen kozen we eerder al bewust voor de sociale economie. In 2016 startten we een samenwerking met de jonge coöperatieve vennootschap Bike&Co. Een logische stap, aangezien Bike&Co alle sociale fietsondernemingen die al diensten verleenden aan Eandis, in zijn netwerk heeft opgenomen.

Kip of het ei: laadpalen voor duurzame mobiliteit

Via het plan Clean Power for Transport (CPT) lanceert de Vlaamse overheid de doorvertaling van een Europees initiatief dat gaat voor 'zero emission'. In 2020 moet al 7,5% van de nieuw ingeschreven voertuigen gebruik maken van een duurzame energiebron.

Om de 'kip of het ei'-discussie over laadpalen te doorbreken en de markt van elektrische auto's nog meer op gang te trekken, voorziet Clean Power for Transport in de plaatsing van minstens 2 500 bijkomende oplaadpalen (met telkens twee oplaadpunten) op openbaar domein. De publieke palen moeten een belangrijke derde pijler voor elektrische oplaadinfrastructuur worden, naast de laadpunten thuis en die op de terreinen van bedrijven.

De palen worden gefaseerd tussen 2016 en 2020 geplaatst. Daarnaast is het de bedoeling dat er tegen 2020 in België 20 waterstoftankstations en 300 CNG-vulstations zijn. Ter vergelijking: Vlaanderen telt nu iets meer dan 3 000 klassieke tankstations.

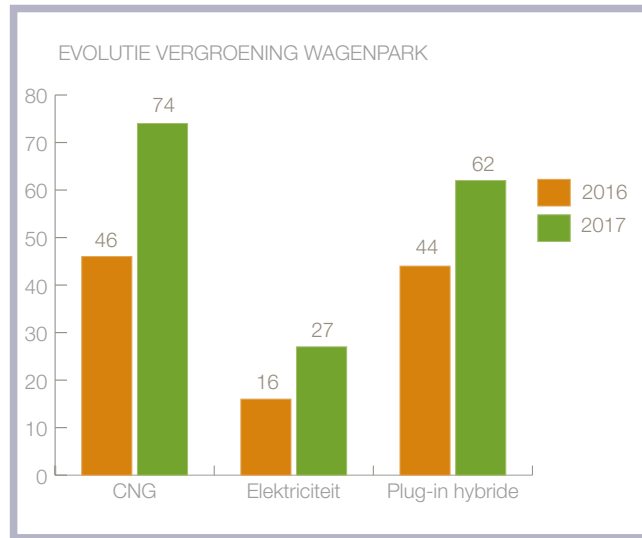
Naar een groene vloot

Ook voor onze eigen voertuigenvloot leggen we dankzij een vernieuwd beleid meer het accent op milieu en veiligheid.

- Sinds het begin van 2016 stimuleren we de keuze voor duurzame leasingwagens: elektriciteit, aardgas en plug-in hybride. We hanteren een maximumnorm van 130 gram CO₂/km, én een CO₂-referentienorm. Een malussysteem ontmoedigt auto's boven deze CO₂-norm en bevoordeelt wagens met een lagere CO₂-uitstoot.

De cijfers voor 2017 zijn overtuigend: 30% van de nieuwe leasingvoertuigen is een groen voertuig. De collega's kiezen vooral voor plug-in hybride modellen en stelselmatig ook meer CNG-modellen. Onze ambitie is dat tegen eind 2020 de helft van de leasingwagens met een alternatieve brandstof rijdt. Intussen rijden er 88 duurzame leasingwagens in onze vloot, wat overeenstemt met ongeveer 12% van de totale leasingvloot.

- Aansluitend op deze keuze worden de Eandis-sites met elektrische laadpalen uitgerust. Er kwamen bijkomende laadpalen op onder andere de sites in Melle, Mechelen en Sint-Niklaas.
- Binnen onze vloot dienstvoertuigen kozen we de afgelopen jaren al voor aardgas. Ondertussen beschikken we over 66 aardgaswagens (CNG). In 2016 waren dat er nog 4. In 2019 moeten we beschikken over 100 aardgaswagens. Tegelijkertijd introduceren we 100% elektrische voertuigen. We hebben er al 26. Een belangrijke uitdaging: onze meteropnemers moeten voldoende oplaadmogelijkheden ter beschikking hebben – hetzij via thuisladen, hetzij via laden op het openbaar laadpalennetwerk. Enkele proefpersonen startten met een pilotproject om op dit vlak ervaring op te doen.
- Een specifieke doelgroep binnen onze medewerkersgroep krijgt opleidings sessies over defensief en ecologisch rijden. Dit traject wordt jaarlijks hernomen.

30%
van nieuwe
leasingwagens
is groen!

Duurzame verlichting

Voor gemeenten en hun inwoners

Veilige, aantrekkelijke en duurzame openbare verlichting is de zorg van elk stads- of gemeentebestuur.

Voor meer dan 854 000 lichtpunten staat Eandis in voor:

- de studies en het ontwerp van verlichtingsnetten en -installaties
- de aanleg en het onderhoud van het verlichtingspark in 229 Vlaamse steden en gemeenten
- het sturen van openbare verlichting zoals aan- of uitzetten, doven en dimmen
- advies: van een quickscan tot een volledig uitgewerkt strategisch masterplan voor de openbare verlichting op middellange termijn
- tijdelijke feestverlichting
- monument- en terreinverlichting
- de opvolging van nieuwe technieken.

Speerpunt: het masterplan OV

Steden en gemeenten willen op een kostenefficiënte, milieuvriendelijke en energiezuinige manier verlichten. Eandis begeleidt hen daarbij via verschillende studietrajecten. De masterplannen voor openbare verlichting zijn de belangrijkste. Via zo'n meerjarenbeleidsplan kan een stad of gemeente juiste keuzes vastleggen voor het volledige verlichtingspark op haar grondgebied. Verschillende steden en gemeenten uit dezelfde streek kunnen ook samenwerken, via een regiomasterplan.

In 2017 kregen ongeveer 40 verschillende steden en gemeenten hun masterplan of regiomasterplan voor openbare verlichting overhandigd. Meer dan 120 steden en gemeenten beschikken vandaag al over een afgewerkt masterplan. Alle andere zijn momenteel bezig met de afwerking ervan.

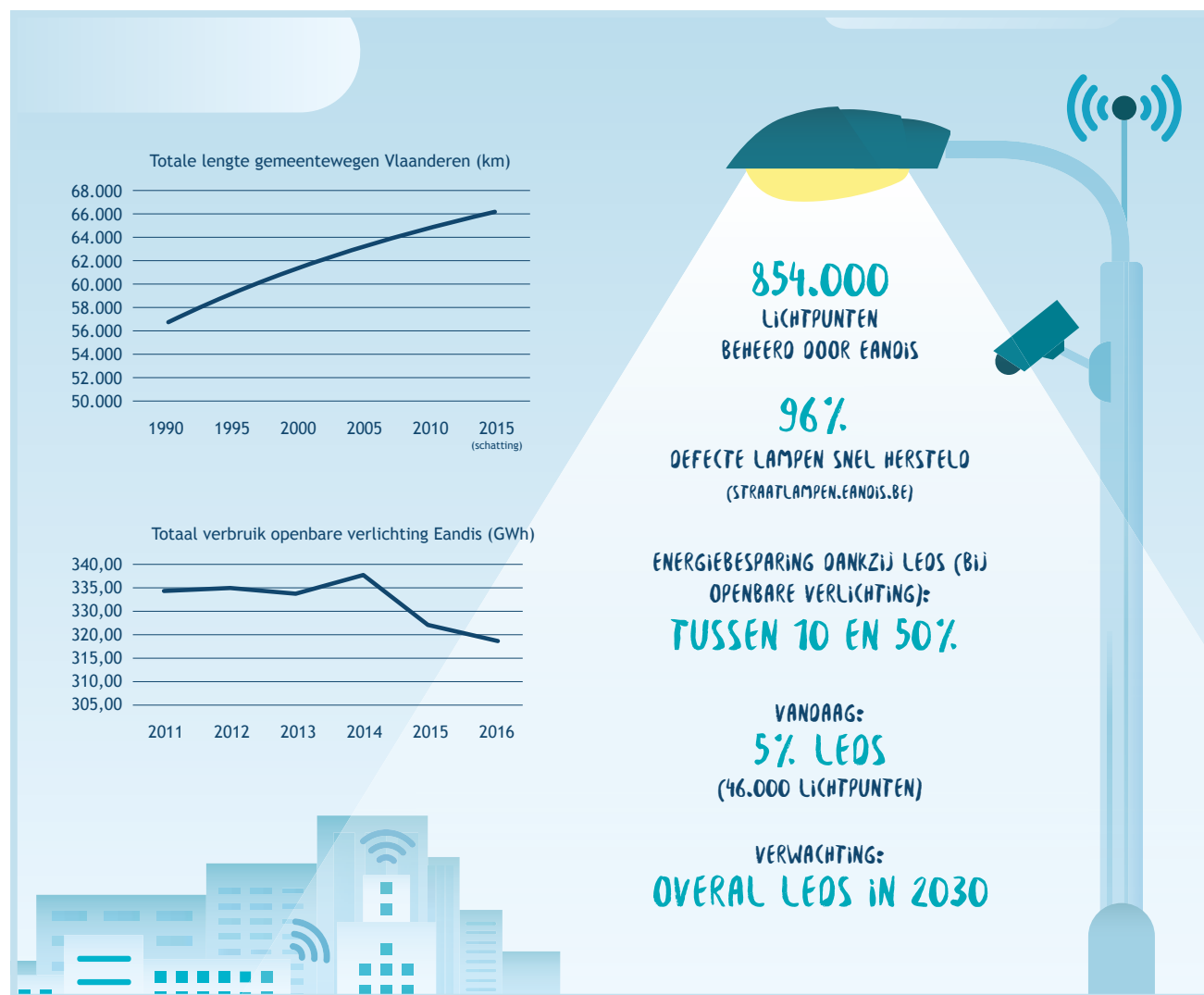
Meer wapens voor energie-efficiëntie: dimmen of doven

Op heel wat plaatsen in Vlaanderen brandt de openbare verlichting de hele nacht door. Maar dat is niet altijd nodig. Door een brandprogramma in te voeren, kunnen steden en gemeenten die verlichting ook automatisch doven of dimmen, bijvoorbeeld elke dag tussen 10 uur 's avonds en 5 uur 's ochtends. Zo is er licht tijdens de drukste momenten en blijft de verlichting niet nodeloos branden als er niemand op de weg is. Op die manier kan heel wat energie worden bespaard: tot 50% ten opzichte van een verlichtingspark waar de verlichting de hele nacht brandt.

In 2017 breidde Eandis zijn aanbod brandprogramma's fors uit, in nauw overleg met collega netbeheerder Infrac. De helft van de nieuwe programma's biedt de mogelijkheid om de nacht van zondag op maandag uit het weekendregime te halen. In tegenstelling tot vrijdag- en zaterdagnacht blijft de verlichting zondagnacht dan niet de hele nacht branden, maar volgt ze hetzelfde programma als in de werkweek. Op die manier is een flink stuk extra energiebesparing mogelijk, met minimale impact voor bewoners en weggebruikers.

Daarnaast voegde Eandis ook heel wat mogelijkheden toe om de verlichting nieuwe uren te laten doven, bijvoorbeeld om 23.30 uur, of herontsteken, bijvoorbeeld om 4 uur of 7 uur 's ochtends. Daarmee spelen de netbeheerders vooral in op gemeenten met deelruimtes met een zeer vroege ochtendspits, zoals kmo-parken met veel ploegenarbeid, of net een late, zoals in rustige woongebieden waar 's ochtends enkel verlichting nodig is in de wintermaanden.

In 2017 bleef dimmen en doven aan belang winnen. Negen steden en gemeenten startten vorig jaar met het dimmen van delen van hun verlichtingspark (in totaal 182 steden en gemeenten). Tien steden en gemeenten kozen voor doven (in totaal 205 steden en gemeenten).

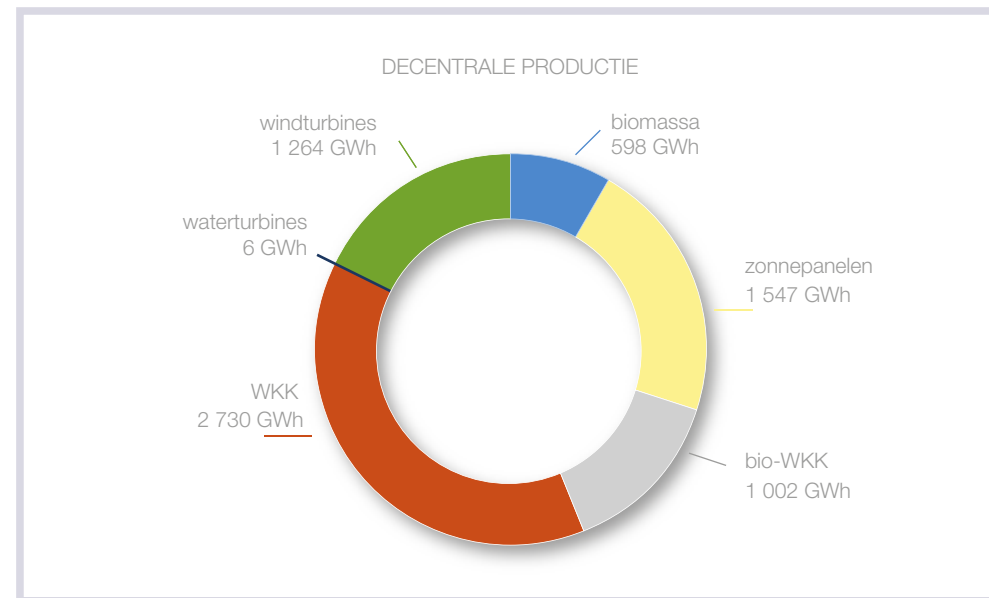
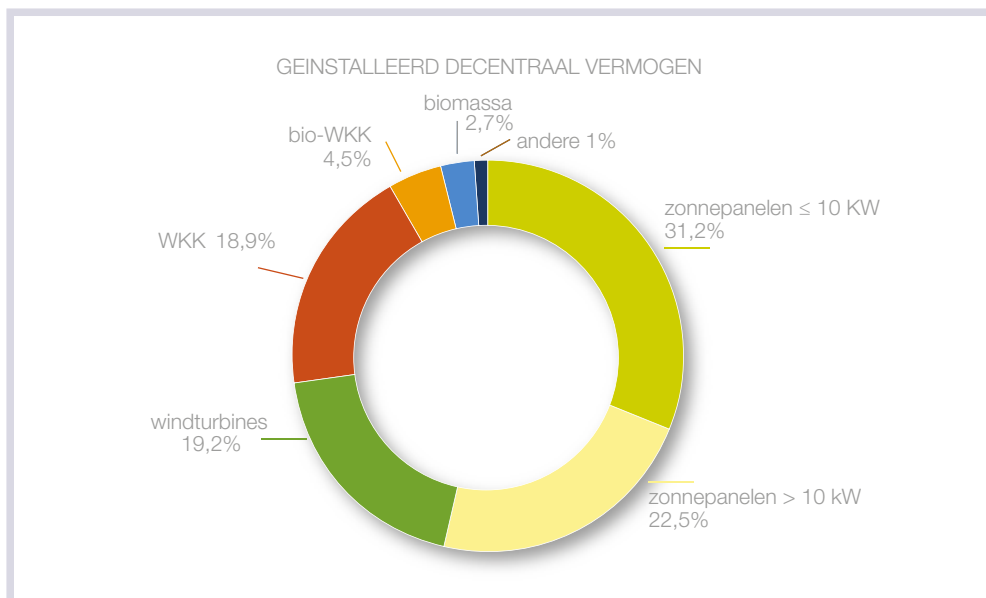
Onze andere milieu-inspanningen

Lokale productie en hernieuwbare energie

Eandis en de distributienetbeheerders zijn op geen enkele manier verantwoordelijk voor de productie van elektriciteit. Toch spelen we een cruciale rol in de omschakeling van het Vlaamse elektriciteitssysteem naar meer duurzame, koolstofarme energie. We zorgen namelijk voor de aansluiting van hernieuwbare, vaak ook decentrale (= lokale) energiebronnen. En we distribueren de opgewekte elektriciteit via onze netten.

Het decentrale geïnstalleerde vermogen op onze netten neemt stelselmatig toe. In het tweede semester van 2017 ging het om een stijging van 5% (152 MVA). Vooral zonnepanelen tot 10kW kenden een groei. Zonnepanelen zijn goed voor meer dan de helft van het opgestelde vermogen aan lokale productie.

Eind 2017 was decentraal geproduceerde elektriciteit goed voor 27% van alle gedistribueerde energie. Binnen dat pakket vertegenwoordigen hernieuwbare energiebronnen (zonnepanelen, windenergie, biomassa, waterturbines en bio-WKK) bijna 62% van het totaal.

Omgaan met milieu-incidenten

Onze milieudienst ontving in 2017 vier incidentmeldingen:

- 2 incidenten met lekkende transformatoren met een zeer beperkte milieu-impact
- 1 incident met bodemverontreiniging door een ontplofte paaltransformator. De bodemsanering wordt midden 2018 afgerond.
- Bodemverontreiniging door onzorgvuldige werkzaamheden met asbestscementstukken op privé-eigendom. De verontreiniging werd daags na de melding verwijderd.

Er werden geen milieuovertredingen vastgesteld.

Het aantal milieuklachten wordt pas sinds 2014 geregistreerd. Omwille van een groeiende bekendheid gaat het aantal klachten in stijgende lijn. We ontvingen:

- 11 geluidsklachten
- 9 klachten over openbare verlichting
- 2 klachten over elektromagnetische straling
- 2 klachten over afval

Alle klachten werden geëvalueerd en waar haalbaar opgelost. Telkens communiceerden we hierover met de persoon die de klacht had ingediend.

WAARDEPROPOSITIE 4: IN SAMENWERKING MET ALLE BETROKKEN PARTIJEN ENERGIEARMOEDE HELPEN TERUGDRINGEN

Als onderdeel van de 'sociale openbaardienstverplichtingen' die de overheid Eandis oplegt, vangen we klanten op die door hun commerciële leverancier opgezegd of 'gedropt' werden. We proberen die brede dienstverlening voortdurend te versterken, zodat klanten schuldenvrij blijven of worden. Ze kunnen dan opnieuw een contract sluiten bij een commerciële leverancier.

Maar we gaan ook verder. Eandis wil armoede in het algemeen, en energiearmoede in het bijzonder, actief terugdringen. Vanuit onze expertise kunnen we een grote bijdrage leveren. Die uitdaging gaan we aan in samenspel met een grote groep partners.

Eandis als sociale leverancier

Huishoudelijke klanten die hun verbruiksfacturen niet betalen, kunnen door de commerciële energieleverancier worden opgezegd of 'gedropt'. Als ze geen nieuwe leverancier vinden, levert de distributienetbeheerder elektriciteit of aardgas. We worden dan 'sociale leverancier'.

Het aantal toegangspunten bij de sociale leverancier bereikte eind 2017 een piek. We hebben nu 113 043 toegangspunten in portefeuille. Na de forste stijging in 2016 is dit opnieuw een groei, met 1,7%. Voor elektriciteit zien we een stijging met 2%, voor gas met 1,3%. Stijgende elektriciteitsprijzen – met een hogere factuur tot gevolg – kunnen een verhoogd dropgedrag bij de commerciële leveranciers verklaren.

Dit toont aan dat de strijd tegen energiearmoede nog niet gestreden is, integendeel.

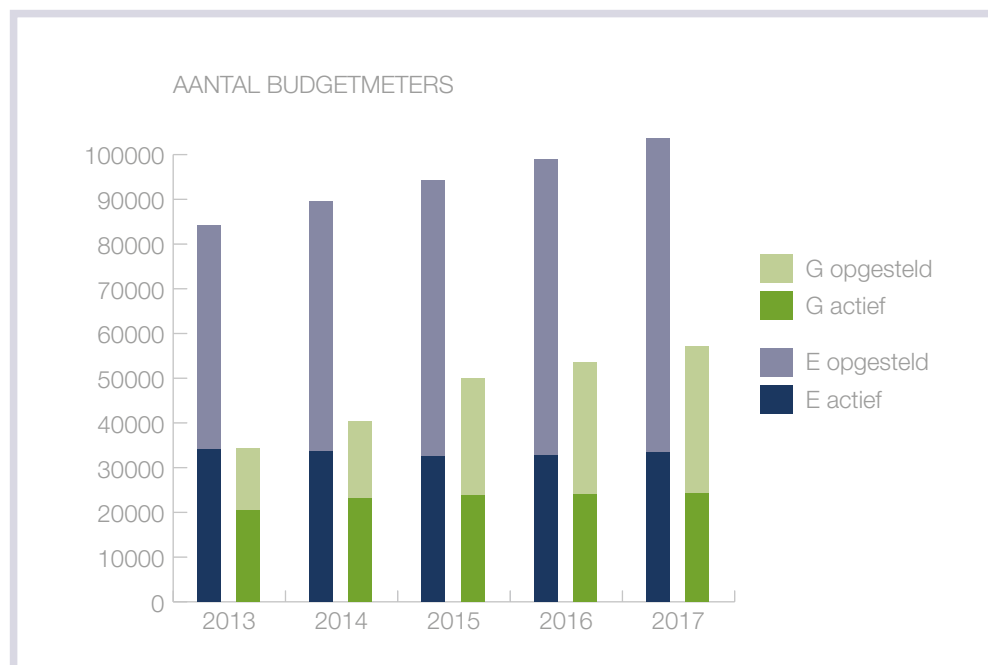

De budgetmeter: verbruik onder controle

Ook klanten van de 'sociale leverancier' betalen voor elektriciteit en aardgas. Wie de rekeningen bij Eandis niet heeft betaald, krijgt een budgetmeter. Een budgetmeter werkt met een betaalkaart of budgetmeterkaart die eerst voor een bepaald bedrag moet worden opgeladen, vooraleer er verbruik mogelijk is. Dit helpt de klant om de schulden niet verder te laten oplopen.

In elke gemeente zorgde Eandis voor minstens één oplaadpunt, ofwel in het eigen Eandis-kantorenkantoor, ofwel op een locatie die ter beschikking werd gesteld door de gemeente of het OCMW.

Voor zowel elektriciteit als gas merken we een lichte toename van het aantal actieve budgetmeters: +2,0% in elektriciteit en +1,1% in aardgas.

Naar het LAC: samen zoeken naar een oplossing

Bij wanbetaling van de energiefacturen kan Eandis een dossier indienen bij de Lokale Adviescommissie (LAC). De LAC geeft advies en zoekt oplossingen om te voorkomen dat Eandis elektriciteit of gas moet afsluiten. Het OCMW, Eandis en de klant zijn aanwezig op de vergaderingen. Eandis probeert een afsluiting altijd te vermijden. Dat kan door zo veel mogelijk dossiers op te lossen via onderhandeling en wederzijds engagement. We spelen ook kort op de bal om de schulden niet te hoog te laten oplopen.

In 2017 waren er 1 353 LAC-zittingen, in 2016 waren dat er 1 407. Er werden in totaal 2 549 schorsingen bevolen (2016: 2 516), op 49 778 dossiers (2016: 50 801 dossiers).

Budgetmeter heruitgevonden

De Vlaamse overheid gaf groen licht voor de komst van digitale meters, vanaf 2019. Daarbij zullen klanten met een actieve budgetmeter voor elektriciteit of gas prioritair worden betrokken.

Daarom startten netbeheerders Eandis en Infrac in juni 2017 een project dat de komst van de digitale budgetmeter voorbereidt. Ongeveer 200 budgetmeterklanten uit Zele en Turnhout kregen de kans hier, op vrijwillige basis, aan deel te nemen.

De overschakeling naar de digitale meter maakt een uitbreiding van het huidige betaalsysteem mogelijk. Naast de betaling via de betaalterminal, overschrijving en storting zullen nu ook online betalingen mogelijk zijn. We mikken hiervoor op een moderne webtoepassing die de digitale budgetmeters centraal kan aansturen, 24 op 7. Het gebruik van de huidige blauwe en gele oplaadkaarten valt volledig weg. Klanten hoeven dus geen verplaatsing naar een betaalterminal in een OCMW of klantenkantoor van Eandis of Infrac meer te maken. Daarnaast zal de klant zijn saldo en verbruik kunnen bekijken via het web.

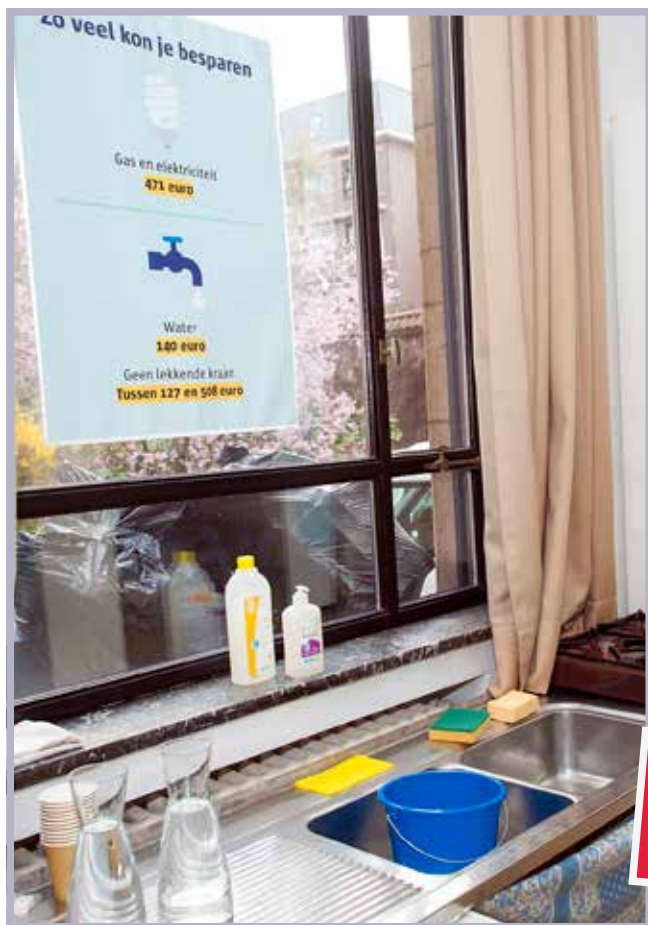
Dit onderzoek loopt in nauwe samenwerking met de OCMW's van Zele en Turnhout en lokale armoedebewegingen.

Bedoeling is de nieuwe digitale budgetmeter een belangrijke rol te laten spelen in de strijd tegen energiearmoede in Vlaanderen.

Constructieve samenwerking met OCMW's

Eandis System Operator werkt constructief samen met OCMW's in het belang van de sociaal zwakkeren. We stemmen de opdrachten van de distributienetbeheerders maximaal af op de taken van het OCMW. We voeren gerichte communicatie met de OCMW's en de sociale klanten (door middel van brochures over budgetmeters, overzicht van de energieschulden en schuldafbouw, en melding van geplande schorsingen).

Werkgroep Energie en Armoede: samen kun je meer

Ook in 2017 speelde Eandis de rol van trekker binnen de 'Werkgroep Energie & Armoede'.

Deze werkgroep brengt sinds 2010 een aantal partijen samen die de strijd tegen energiearmoede efficiënt willen aanpakken: de sociale leveranciers, het kabinet van de minister bevoegd voor energie, de Vlaamse energieregulator (VREG), het Vlaams Energie Agentschap (VEA), de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG), de OCMW's en CAW's, de federale Ombudsdienst Energie, Samenlevingsopbouw, het Steunpunt tot bestrijding van armoede bij Centrum Gelijke Kansen en het Onderzoeksproject Energiearmoede van de Universiteit Antwerpen (UA) en de Universit  Libre de Bruxelles (ULB).

De werkgroep komt ongeveer 3 keer per jaar samen.

In 2017 besteedden we vooral aandacht aan de opvolging van het Vlaamse Energie Armoede Programma, het activiteitenverslag van de Federale Ombudsdienst Energie, de sociale statistieken en het Consumentenakkoord. Ook de voorstellen voor onderzoeksbehoeften in het kader van energiearmoede vanuit het departement Sociologie van de Universiteit Antwerpen, de armoedetest digitale meter en het pilootproject digitale budgetmeter werden toegelicht en besproken. Er was ook een eerste kennismaking met het EU-project ASSIST (Support Network for Household Energy Saving).

Info op maat

Eandis organiseert infosessies voor OCMW's en armoedeverenigingen over energiebesparende maatregelen. De doelgroep bestaat uit maatschappelijk kwetsbare mensen en mensen met betalingsmoeilijkheden.

In Gent en Brugge startten we in 2017 een test in samenwerking met Eco-Life, een door de Vlaamse overheid erkende milieuorganisatie en het kenniscentrum voor footprinting tools en ecologische gedragsverandering. In deze sessies focusten we op gedragstips en bewustwording rond energieverbruik.

Samen met het OCMW van Gent, Aalst en Antwerpen startten we ook een actieplan waarbij we de oorzaak van hoog verbruik bij klanten van de sociale leverancier onder de loep nemen. Op basis hiervan wijzen OCMW's klanten door naar de reguliere Energiescan (zie blz. 73), maar ook naar ecologische gedragstips of tussenkomsten voor de aanschaf van energiezuinigere toestellen.

**TOEKOMSPERSPECTIEVEN:
WELKE RICHTING GAAN WE UIT?**

In dit verslag werpen we ook een blik op de toekomst. Want het energielandschap maakt grote omwentelingen door. Voor Eandis komt het er op aan om er gepast op in te spelen.

Het Managementcomité neemt elk jaar de bedrijfsstrategie onder de loep en legt haar conclusies voor aan de Raad van Bestuur. Zo verzekert Eandis alle belanghebbenden – in het bijzonder haar opdrachtgevers, de lokale besturen in Vlaanderen – dat beleidsbeslissingen afgestemd zijn en blijven op de bredere context van het distributienetbeheer in Vlaanderen: sociaal-maatschappelijk, economisch en technologisch.

Eandis ziet drie grote trends: **decarbonisatie, decentralisering** en **digitalisering**. Die spelen zich af tegen de achtergrond van **toenemende elektrificatie**. Reden hiervoor zijn de verwachte doorbraak van elektrische mobiliteit en verwarming op elektrische energie. En gas? Eandis verwacht dat deze energiebron nog tijdens een ruime overgangperiode algemeen zal worden gebruikt, vooral voor verwarming. Op specifieke locaties – waar de randvoorwaarden vervuld zijn – kunnen lokale warmtenetten wel een alternatief zijn voor een gasdistributienet.

De verwachte **integratie van Eandis System Operator** met sectorgenoot **Infrax**, tot **Fluvius System Operator**, biedt een mooie kans om onze keuze voor efficiëntie en doelgerichtheid te versterken. Alle belanghebbenden moeten zo mee kunnen profiteren van deze operatie. Eandis zal daarbij kunnen rekenen op de kennis en ervaring van de Infrax-medewerkers, ook op een aantal terreinen die nieuw zijn voor Eandis.

We blijven inzetten op **innovatie** daar waar ze ons mogelijkheden geeft om onze kernactiviteiten te versterken en

ontplooiingskansen te bieden aan onze medewerkers. Die innovatie mag evenwel op geen enkele manier leiden tot marktverstoringen. En ze mag geen negatieve gevolgen hebben voor de eindklant. Ook de financiële belangen van onze aandeelhouders moeten daarbij gevrijwaard blijven.

Eandis is zich bewust van het belang van **duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen**. Meer nog dan in het verleden zal onze bedrijfsleiding rekening houden met ethische, sociale en milieuoverwegingen wanneer ze het beleid uitstippelt en beleidsmaatregelen neemt. We baseren ons daarbij ook op die doelstellingen uit het geheel van de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties die verband houden met onze activiteitendomeinen.

Binnen onze **operationele werking** zullen de volgende dossiers onze aandacht vragen:

- de laatste voorbereidingen en de start van de uitrol van de digitale meter
- de voorbereiding van de ombouw van laag- naar hoogcalorisch aardgas in een groot deel van ons distributiegebied (provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant). De start van deze omschakeling is voorzien voor 2019 en zal doorlopen tot 2029
- ingrepen in de distributie-infrastructuur om het groeiende aandeel van lokale elektriciteitsproductie, elektrische mobiliteitstoepassingen, verdere automatisering, flexibiliteit en bidirectionaliteit van de energiestromen en allerlei nieuwe vormen van lokale energieopslag op te vangen
- de verdere uitbouw van intelligente netwerken voor de distributie van energie met de integratie van digitale toepassingen, databeheer, enz.

We hebben ook oog voor onze **medewerkers**. De bedrijfsleiding zal erover waken dat de integratie van Eandis en Infrax vlot verloopt, met respect voor alle aangegane engagementen. Initiatieven die het leiderschap binnen de onderneming versterken en een blijvende focus op opleiding, competentiegroei en persoonlijke ontwikkeling zullen speerpunten zijn in ons HR-beleid.

In ons **financieel beleid** waken we erover dat het evenwicht tussen maatschappelijk aanvaarde tarieven, een correcte aandeelhoudersvergoeding en een veilige, betrouwbare en toekomstgerichte exploitatie bewaard blijft.

Als een maatschappelijk betrokken onderneming zullen we ons ook in de toekomst openstellen voor **partnerschappen** met andere geëngageerde partijen. Vanuit een 'samen sterker'-filosofie wil Eandis System Operator met haar expertise en gedreven medewerkers de grote uitdagingen van morgen het hoofd bieden.

GRI-VERWIJZINGSTABEL

GRI-VERWIJZINGSTABEL

Universele standaarden

Indicator	Omschrijving	Verwijzing (blz)	2017	2016	2015	Opmerking
102-1	Naam van de organisatie		Eandis System Operator cvba	Eandis System Operator cvba	Eandis cvba	naam gewijzigd op 1/1/2016
102-2	Activiteiten, merken, producten en diensten		distributie van elektriciteit en aardgas			
102-3	Locatie van het hoofdkantoor		Brusselsesteenweg 199, B-9090 Melle (België)			
102-4	Locatie van operaties		229 Vlaamse en 4 Waalse gemeenten			
102-5	Eigendomsstructuur en rechtsvorm		cvba met 100% van het kapitaal in handen van lokale besturen			
102-6	Afzetmarkten	zie 102-4				
102-7	Omvang van de organisatie	15-16, 32	bedrijfsopbrengsten 1 027,2 m€ / balans-totaal 4 060,6 m€	bedrijfsopbrengsten 998,1 m€ / balans-totaal 4 352,1 m€	bedrijfsopbrengsten 1 044,1 m€ / balans-totaal 4 206,6 m€	IFRS-cijfers voor de geconsolideerde groep
102-8	Informatie over werknemers en andere werkrachten	48-52	3 863 medewerkers	3 967 medewerkers	4 041 medewerkers	zie ook sociale balans
102-9	Toeleveringsketen	43,47				
102-10	Significante veranderingen aan de organisatie en haar toeleveringsketen		nihil	nihil	nihil	
102-11	Voorzorgsprincipe of aanpak	24-26				
102-12	Externe initiatieven	23				
102-13	Lidmaatschap van verenigingen		Eandis is lid van het federaal sector-organisme Synergrid			
102-14	Verklaring van belangrijkste decision-maker	3				

102-15	Belangrijkste impacts, risico's en opportuniteiten	24-26, 89			
102-16	Waarden, principes, standaarden en gedragsnormen		<i>opgenomen in Ethisch Charter</i>	Zie bedrijfswebsite: https://www.eandis.be/sites/eandis/files/documents/9010061_ethisch_charter.pdf	
102-17	Mechanismen voor advies en bezorgdheden inzake ethiek	22-23			
102-18	Governance structuur	4-7, 15-21			
102-19	Bevoegdheidsdelegatie		<i>duurzaamheidsbeleid is een onderdeel van de exploitatie-opdracht van het management - MVO is een specifieke bevoegdheid van de CEO</i>		
102-20	Executive-niveau met verantwoordelijkheid voor economische, milieu- en sociale onderwerpen				zie 102-19
102-21	Stakeholderraadpleging over economische, milieu- en sociale onderwerpen				niet van toepassing
102-22	Samenstelling van het hoogste bestuurslichaam en diens comités	17-19			
102-23	Voorzitter van het hoogste bestuurslichaam		<i>voorzitterschap van de Raad van Bestuur en CEO zijn gescheiden functies</i>		
102-24	Nominatie- en selectieproces/criteria voor het hoogste bestuurslichaam		<i>de Algemene Aandeelhoudersvergadering benoemt de leden van de Raad van Bestuur op voordracht van de aandeelhouders.</i>		
102-25	Belangenconflicten		<i>Zie de bepalingen in het Corporate Governance Charter van Eandis System Operator en het externe toezicht door de energieregulator.</i>		
102-26	Rol van hoogste bestuursorgaan in de bepaling van doel, waarden en strategie		<i>De Raad van Bestuur legt de missie, visie, strategie en de bedrijfsindicatoren vast.</i>		
102-27	Collectieve kennis van het hoogste bestuursorgaan		<i>geen specifieke actie ondernomen</i>		
102-28	Evaluatie van het hoogste bestuursorgaan		<i>geen formele evaluatie</i>		
102-29	Identificatie en beheer van de economische, milieu- en sociale impact	zie 102-26			

102-30	Effectiviteit van processen van risicobeheer			<i>Het MVO-risicobeheer is een onderdeel van het integrale risicobeheer dat door de Raad van Bestuur en het Auditcomité wordt bewaakt.</i>	
102-31	Herziening van economische, milieu- en sociale onderwerpen			<i>Niet formeel vastgelegd; is geïntegreerd in de evaluatie van de algemene bedrijfsstrategie</i>	
102-32	Rol van hoogste bestuursorgaan in duurzaamheidsrapportering			<i>De Raad van Bestuur keurt het gecombineerd jaarlijks activiteitenverslag/MVO-rapport goed.</i>	
102-33	Communicatie over kritieke bezorgdheden			<i>Het Managementcomité rapporteert aan het Auditcomité en de Raad van Bestuur.</i>	
102-34	Aard en totaal aantal kritieke bezorgdheden			<i>geen kritieke bezorgdheden gemeld aan Raad van Bestuur</i>	
102-35	Remuneratiebeleid	18, 20, 49			
102-36	Proces voor bepalen van remuneratie			<i>het algemene remuneratiebeleid is gebaseerd op sectorale cao's - rapportering aan HR-Comité</i>	remuneratie voor leden van het Managementcomité: zie blz. 20
102-37	Betrokkenheid van stakeholders bij remuneratie			<i>Is niet formeel vastgelegd.</i>	
102-38	Jaarlijkse totale compensatieratio			<i>data niet beschikbaar</i>	
102-39	Percentage stijging van jaarlijkse totale compensatieratio			<i>data niet beschikbaar</i>	
102-40	Lijst van stakeholdergroepen	41			
102-41	Collectieve arbeidsovereenkomsten			100%	
102-42	Identificatie en selectie van stakeholders	41 e.v.			
102-43	Benadering van stakeholderbetrokkenheid	41 e.v.			
102-44	Voornaamste onderwerpen en geuite bezorgdheden	41 e.v.			
102-45	Entiteiten opgenomen in de geconsolideerde rekeningen	16			
102-46	Bepaling inhoud van het rapport en aflijning van onderwerpen			<i>de keuze en aflijning van de onderwerpen zijn hoofdzakelijk bepaald door de uitgestippelde bedrijfsstrategie</i>	
102-47	Oplijsting materiële aspecten	zie 102-46			

102-48	Herformuleringen van informatie			<i>niet van toepassing</i>		
102-49	Veranderingen in rapportering			<i>Sinds de rapportering over 2016 is het MVO-verslag gecombineerd met Activiteitenverslag</i>		
102-50	Verslagperiode			01.01.2017- 31.12.2017	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
102-51	Datum van het recentste verslag			28/03/18		
102-52	Verslaggevingscyclus			<i>jaarlijks</i>		
102-53	Contactpunt voor vragen over het verslag					per e-mail: investors@eandis.be
102-54	Claims ivm rapportering volgens GRI Standaarden			<i>GRI-standaarden, 'core'-optie. standaarden, 'core'-optie.</i>	<i>GRI-4, core-optie</i>	<i>GRI-4, core-optie</i>
102-55	GRI inhoudsopgave		<i>onderhavige tabel</i>			
102-56	Externe assurance		<i>auditrapport bij financieel verslag</i>	<i>controle door revisor op niet-financiële informatie (wet van 3/9/2017)</i>	<i>met uitzondering van de financiële rapportering is er geen externe assurance</i>	
103-1	Toelichting materiële aspecten en hun afbakening		39-40			
103-2	Managementbenadering en zijn bestanddelen					zie de toelichting bij elk behandeld onderwerp
103-3	Evaluatie van de managementbenadering		20			

Prestatie-indicatoren

Indicator	Omschrijving	Verwijzing (blz)	2017	2016	2015	Opmerking
201-1	Directe economische waarden gegenereerd en gedistribueerd					zie ook jaarrekeningen
201-2	Financiële implicaties en andere risico's en opportuniteiten ingevolge klimaatverandering					Eandis wil de lokale besturen bijstaan met concreet advies en projecten in hun streven naar het behalen van de klimaatdoelstellingen (Burgemeestersconvenant e.a.)
201-3	Te bereiken doel verplichtingen en andere pensioenplannen		LT-dekkingsgraad Pensiobel 138%; Elgabel 174%			
201-4	Financiële bijstand van de overheid			niet van toepassing		
202-1	Ratio's van standaard beginwedde per geslacht in vergelijking met lokale minimumwedde			niet van toepassing		
202-2	deel van senior management uit lokale gemeenschap		100%	100%	100%	
203-1	Infrastructuurinvesteringen en ondersteunde diensten		478,7 miljoen EUR	469,4 miljoen EUR	533,5 miljoen EUR	Eandis investeert - in opdracht van de distributienetbeheerders - in de instandhouding, ontwikkeling, veiligheid en betrouwbaarheid van de distributienetten voor elektriciteit en gas in haar werkingsgebied (bruto cijfers)
203-2	Significante indirecte economische impact	53-87	De 4 waardeproposities beschrijven hoe en op welke domeinen Eandis een positieve impact wil realiseren op de Vlaamse samenleving.			
204-1	Aandeel van uitgaven bij lokale leveranciers		97,60%	96,60%		lokale markt wordt hier gedefinieerd als België
205-1	Activiteiten beoordeeld op risico's m.b.t. corruptie		100%	100%	100%	
205-2	Communicatie en training inzake anti-corruptiebeleid en -procedures		zie Ethisch Charter			gepubliceerd op website (zie 102-16)
205-3	Bevestigde incidenten van corruptie en genomen maatregelen		geen gevallen bekend			

206-1	Rechtszaken vanwege concurrentiebelemmerend gedrag, antikartel, en monopolistische praktijken		<i>nihil</i>	<i>nihil</i>	<i>nihil</i>	
301-1	Gebruikte materialen naar gewicht of volume		<i>niet van toepassing</i>			
301-2	Gerecycleerde gebruikte inputmaterialen	74				
301-3	Teruggenomen producten en hun verpakkingsmateriaal		<i>niet van toepassing</i>			
302-1	Energieverbruik binnen de organisatie					
302-2	Energieverbruik buiten de organisatie	74				
302-3	Energie-intensiteit		<i>data niet beschikbaar</i>			
302-4	Reductie van energieverbruik		<i>data niet beschikbaar</i>			
302-5	Vermindering van de energiebehoeften van producten en diensten					zie ook waardeproposities 1 en 3
303-1	Wateronttrekking per bron		<i>niet van toepassing</i>			
303-2	Waterbronnen waarvoor wateronttrekking significante gevolgen heeft		<i>niet van toepassing</i>			
303-3	Gerecycleerd en hergebruikt water		<i>niet van toepassing</i>			
304-1	Operationele sites in eigendom, lease, exploitatie of gelegen naast beschermde gebieden en gebieden met hoge biodiversiteitswaarde buiten beschermde gebieden		<i>niet van toepassing</i>			
304-2	Significante gevolgen van activiteiten, producten en diensten op biodiversiteit		<i>niet van toepassing</i>			
304-3	Beschermde of herstelde habitats		<i>niet van toepassing</i>			
304-4	Op de rode lijst van IUCN vermelde soorten en soorten op nationale beschermingslijsten met habitats in habitat binnen de invloedssfeer van bedrijfsactiviteiten		<i>niet van toepassing</i>			
305-1	Directe emissie van broeikasgassen (GHG scope 1)	69				
305-2	Indirecte emissie van broeikasgassen (GHG scope 2)		<i>niet van toepassing</i>			
305-3	Andere indirecte emissies van broeikasgassen (GHG scope 3)		<i>niet van toepassing</i>			
305-4	Broeikasgasemissie intensiteit		<i>niet van toepassing</i>			
305-5	Reductie van broeikasgasemissies	69				
305-6	Emissie van ozonafbrekende stoffen		<i>niet van toepassing</i>			

305-7	NOx, SOx en andere significante luchtmissies					<i>niet van toepassing</i>
306-1	Waterafvoer naar kwaliteit en bestemming					<i>niet van toepassing</i>
306-2	Afval naar type en verwijderingsmethode					<i>niet van toepassing</i>
306-3	Significante lozingen					data niet beschikbaar
306-4	Transport van gevaarlijk afval					grondverzet wordt uitgevoerd conform de wettelijke voorschriften
306-5	Waterbekkens geïmpacteerd door waterlozingen en/of onttrekkingen					<i>niet van toepassing</i>
307-1	Niet-naleving van milieuwet- en regelgeving	83	<i>nihil</i>	<i>nihil</i>	<i>nihil</i>	
308-1	Nieuwe leveranciers die werden gescreend op milieucriteria		100%	100%	100%	
308-2	Negatieve milieu-impact in de toeleveringsketen en ondernomen acties	43, 70				
401-1	Aanwervingen en werknemersrotatie		127 aanwervingen	144 aanwervingen	107 aanwervingen	zie ook Sociale Balans in financiële verslaggeving.
401-2	Uitkeringen aan voltijdse medewerkers die niet beschikbaar zijn voor tijdelijke of deeltijdmedewerkers					alle uitkeringen en voordelen voor voltijdse medewerkers zijn (pro rata) ook beschikbaar voor deeltijdse medewerkers
401-3	Ouderschapsverlof		316 (M: 181 - V: 135)	325 (M: 189 - V: 136)	262 (M: 153 - V: 109)	alle werknemers in ouderschapsverlof blijven in dienst, dus 100% retentie
402-1	Minimale opzegtermijnen ivm operationele veranderingen		<i>volledig conform Belgische arbeidswetgeving</i>			
403-1	Werknemersvertegenwoordiging in formele gezamenlijke gezondheid & veiligheid commissies van werkgevers en werknemers		100%	100%	100%	dit behoort tot de opdracht van de Comit�es voor Preventie en Bescherming op het Werk (CPBW), conform de Belgische arbeidswetgeving
403-2	Aard en frequentie van verwondingen, arbeidsziekten, verloren dagen, absentieisme en aantal werkgerelateerde overlijdens	59, 60				opsplitsen per regio, geslacht / types van kwetsuren

403-3	Medewerkers met veel werkgerelateerde ziektes of hoog risico op dergelijke ziektes					<i>Eandis inventariseert medewerkers met risico's voor blootstelling aan lood of asbest, maar de onderneming is van oordeel dat het hierbij niet gaat om een hoog risico op een beroepsziekte. Eandis voert een actieve politiek van maximale risicobeperking.</i>	
403-4	Afspraken over gezondheid en arbeidsveiligheid in formele overeenkomsten met vakbonden					<i>conform de geldende cao's voor de sector van de gas- en elektriciteitsbedrijven in België.</i>	
404-1	Gemiddeld aantal uren opleiding per jaar per werknemer			23,0 uren per werknemer	23,2 uren per werknemer	25,7 uren per werknemer	Zie ook Sociale Balans in de financiële verslaggeving
404-2	Programma's ter bevordering van werknemersvaardigheden en assistentieprogramma's bij jobwijziging	49,52					
404-3	Percentage medewerkers dat regelmatig wordt ingelicht omtrent prestatie- en loopbaanontwikkeling			100%	100%	100%	Alle medewerkers (directie, kader, uitvoerend) zijn betrokken bij een systeem van performantiebeoordeling. Een breed aanbod aan loopbaanontwikkeling wordt aangeboden aan alle medewerkers.
405-1	Diversiteit van bestuursorganen en medewerkers	21					
405-2	Verhouding van basissalaris en bezoldigingen van vrouwen t.o.v. en mannen						<i>het salaris is volledig onafhankelijk van het geslacht van de medewerker</i>
406-1	Incidenten van discriminatie en correcte maatregelen			nihil	nihil	nihil	
407-1	Activiteiten en leveranciers recht op vrijheid van vereniging en collectieve overeenkomsten						<i>geen eigen activiteiten met dergelijk risico (zie 102-41)</i>
408-1	Activiteiten en leveranciers met belangrijk risico op incidenten met kindarbeid						<i>geen eigen activiteiten met dergelijk risico</i>
409-1	Activiteiten en leveranciers met belangrijk risico op incidenten van dwangarbeid						<i>geen activiteiten met dergelijk risico</i>
410-1	Veiligheidspersoneel opgeleid in beleid of procedures rond mensenrechten						<i>niet van toepassing</i>
411-1	Incidenten van inbreuken betreffende de rechten van inheemse bevolking						<i>niet van toepassing</i>

412-1	Activiteiten die beoordeeld werden op mensenrechten of impact				<i>niet van toepassing</i>		
412-2	Personeelstraining over beleid en procedures rond mensenrechten				<i>niet van toepassing</i>		
412-3	Belangrijke investeringsovereenkomsten en contracten met clausules over mensenrechten of waarvoor mensenrechten werden gescreend				<i>In administratieve lastenboeken worden voorwaarden opgelegd in overeenstemming met de normen van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). Kandidaat-leveranciers onderschrijven een Gedragscode, ook met betrekking tot hun (onder)aannemers, leveranciers en licentiehouders</i>		
413-1	Activiteiten met lokaal gemeenschapsengagement, impactbeoordeling en ontwikkelingsprogramma's				<i>Eandis werkt nauw samen met sociale huisvestingsmaatschappijen en partners uit de sociale economie in de strijd tegen energie-armoede</i>		
413-2	Activiteiten met een significante reële en potentiële negatieve impact op de lokale gemeenschap				<i>niet van toepassing</i>		
414-1	Nieuwe leveranciers die werden gescreend op sociale criteria				100%	100%	100%
414-2	Negatieve sociale impact in de toeleveringsketen en ondernomen acties				<i>zie 407-1, 408-1 en 409-1</i>		
415-1	Politieke bijdragen				<i>nihil</i>	<i>nihil</i>	<i>nihil</i>
416-1	Beoordeling van gezondheids- en veiligheidsimpact van producten- en dienstencategorieën				<i>niet van toepassing</i>		
416-2	Incidenten van niet-naleving inzake gevolgen voor gezondheid en veiligheid van producten en diensten				<i>nihil</i>	<i>nihil</i>	<i>nihil</i>
417-1	Vereisten inzake product- en dienstinformatie en labeling				<i>niet van toepassing</i>		
417-2	Incidenten van niet-naleving inzake product- en dienstinformatie en labeling				<i>niet van toepassing</i>		
417-3	Incidenten van niet-naleving inzake marketingcommunicatie				<i>nihil</i>	<i>nihil</i>	<i>nihil</i>
418-1	Gegronde klachten over inbreuken op de privacy van klanten en het kwijtraken van klantgegevens				<i>geen aparte registratie</i>		

419-1	Niet-naleving van wet- en regelgeving op sociaal en economisch gebied	26	veroorde- ling door de Rechtbank van Eerste Aanleg n.a.v. arbeids- geval	nihil	nihil	
-------	---	----	---	-------	-------	--

ACTIVITEITENVERSLAG 2017

Toekomstgericht denken en handelen

VERSIE 25 mei 2018

The Eandis logo is centered within a white rounded square, which is itself centered within a large, stylized eye graphic. The eye graphic has a circuit-like pattern inside its iris. The background of the entire page is light gray with decorative L-shaped corner brackets and a vertical line through the center.

eandis

Adres

Eandis System Operator

Brusselsesteenweg 199, 9090 Melle

Verantwoordelijke uitgever

Isabel Van Cutsem, Communicatie Eandis

Brusselsesteenweg 199, 9090 Melle

FINANCIEEL VERSLAG 2017
ENKELVOUDIGE JAARREKENING ESO

Verslag van de commissaris aan de algemene vergadering van Eandis System Operator CVBA over het boekjaar afgesloten op 31 december 2017

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons oordeel over de balans op 31 december 2017, over de resultatenrekening van het boekjaar afgesloten op 31 december 2017 en over de toelichting (alle stukken gezamenlijk de "Jaarrekening") en omvat tevens ons verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen. Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.

Wij werden als commissaris benoemd door de algemene vergadering op 19 mei 2017, overeenkomstig het voorstel van het bestuursorgaan uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordacht van de ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die zal beraadslagen over de Jaarrekening afgesloten op 31 december 2019. We hebben de wettelijke controle van de Jaarrekening van de Vennootschap uitgevoerd gedurende 7 opeenvolgende boekjaren.

Verslag over de controle van de Jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de Jaarrekening van Eandis System Operator CVBA (de "Vennootschap"), die de balans op 31 december 2017 omvat, alsook de resultatenrekening van het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting, met een balanstotaal van € 4.060.004.521 en waarvan de resultatenrekening afsluit met een met een resultaat van het boekjaar van € 0.

Naar ons oordeel geeft de Jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en van de financiële toestand van de Vennootschap per 31 december 2017, alsook van haar resultaten over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

Basis voor ons oordeel zonder voorbehoud

We hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met de International Standards on Auditing ("ISA's"). Onze verantwoordelijkheden uit hoofde van die standaarden zijn nader beschreven in het gedeelte "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de Jaarrekening" van ons verslag.

Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de Jaarrekening

in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Kernpunten van de controle

De kernpunten van onze controle zijn die aangelegenheden die volgens ons professioneel oordeel het meest significant waren bij onze controle van de Jaarrekening van de huidige verslagperiode.

Deze aangelegenheden werden behandeld in de context van onze controle van de Jaarrekening als een geheel en bij het vormen van ons oordeel hieromtrent en derhalve formuleren wij geen afzonderlijk oordeel over deze aangelegenheden.

Voorziening voor personeelsbeloningen

- Beschrijving van het punt en het auditrisico :

De voorzieningen voor de personeelsbeloningen bedragen € 210,9 miljoen per 31 december 2017. De Vennootschap erkent de voorzieningen voor deze lange termijn personeelsbeloningen op basis van de vereisten zoals aanvaard binnen de Belgische

boekhoudwetgeving. De plannen van de Vennootschap worden beschreven in VOL 6.20 van de Jaarrekening.

De waardering van deze voorzieningen is complex en vereist inschattingen van het management. Door de complexiteit wordt de Vennootschap voor de berekening van de voorziening bijgestaan door een externe actuaaris. De waardering van de voorzieningen is gebaseerd op de onderliggende personeelsdata van de verschillende pensioenplannen waarop vervolgens bepaalde actuariële assumpties worden toegepast zoals verwachte inflatie, verdisconteringsvoeten, verwachte gemiddelde salarisstijgingen en het personeelsverloop.

Een wijziging in deze assumpties of het gebruik van foutieve personeelsdata zouden een materiële impact hebben op de Jaarrekening.

Om deze redenen is de waardering van de voorzieningen voor de personeelsbeloningen een kernpunt van onze controle.

- ▶ Samenvatting van de uitgevoerde controleprocedures:

Onze auditwerkzaamheden omvatten onder andere:

- Een analyse van de bestaande plannen binnen de Vennootschap en bespreking van eventuele wijzigingen in deze plannen.
- Het testen van de onderliggende personeelsdata door middel van analytisch nazicht ten opzichte van vorig boekjaar en door middel van aansluiting (van o.a. ouderdom, geslacht, salaris, anciënniteit) van een steekproef personeelsleden met onderliggende documentatie.
- Het beoordelen van de bekwaamheid en de onafhankelijkheid van de externe actuaaris.
- Het betrekken van onze interne actuarissen om de gepastheid te beoordelen van de gebruikte actuariële modellen in overeenstemming met de Belgische boekhoudwetgeving en om de redelijkheid te beoordelen van de significante assumpties die worden gebruikt voor de waardering van de voorziening.
- Wij hebben adequaatheid en volledigheid van VOL6.20 van de Jaarrekening beoordeeld.

Financieringsactiviteiten

- ▶ Beschrijving van het punt en het auditrisico :

De balans van de Vennootschap wordt significant beïnvloed door de financieringsactiviteit die de Vennootschap vervult. Op 31 december 2017 bedraagt de lange termijn financiering € 3.449,3 miljoen en is er geen korte termijn financiering. Deze financiering wordt vervolgens gebruikt om leningen toe te staan aan de distributienetbeheerders, waardoor de Vennootschap voor € 3.470,9 miljoen lange termijn vorderingen heeft openstaan ten aanzien van de distributienetbeheerders. Gezien de grootteorde van deze bedragen ten aanzien van enerzijds de totale activa en anderzijds de totale passiva van de Vennootschap en de opvolging en inschatting van het management inzake de terugbetalingscapaciteiten van de distributienetbeheerders wordt dit als een kernpunt van onze controle beschouwd.

- ▶ Samenvatting van de uitgevoerde controleprocedures:

Wij hebben volgende procedures uitgevoerd:

- Het beoordelen van de boekhoudkundige verwerking van de leningen en de bijhorende transactiekosten.
- Het aansluiten van de interestkosten en interestbaten met van de verschillende leningen met de betreffende voorwaarden zoals omschreven in de onderliggende contracten.
- Het afstemmen van het hoofdbedrag van de leningen met contracten, confirmaties en betalingen.
- Wij hebben van de directie van de Vennootschap het lange termijn financieel plan verkregen van de Vennootschap alsook van de netbeheerders om de terugbetalingscapaciteit van deze laatste te beoordelen. Deze plannen werden beoordeeld op basis van de jaarrekeningen van de netbeheerders alsook door middel van gesprekken met de directie en met de met governance belaste personen.
- Wij hebben de adequaatheid van toelichting VOL 7 van de Jaarrekening beoordeeld.

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor het opstellen van de Jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de Jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel en evenals voor het systeem van interne beheersing dat het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de Jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of het maken van fouten.

In het kader van de opstelling van de Jaarrekening, is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de Vennootschap om haar continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de Vennootschap te vereffenen of om de bedrijfsactiviteiten stop te zetten of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle over de Jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de Jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van de Jaarrekening, beïnvloeden.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- ▶ Het identificeren en inschatten van de risico's dat de Jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van het systeem van interne beheersing;
- ▶ Het verkrijgen van inzicht in het systeem van interne beheersing dat relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van het systeem van interne beheersing van de Vennootschap;
- ▶ Het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen;
- ▶ Het concluderen van de aanvaardbaarheid van de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling, en op basis van de verkregen controle-informatie, concluderen of er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de Vennootschap om haar continuïteit te handhaven. Als we besluiten dat een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de Jaarrekening, of indien deze toelichtingen niet adequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die werd verkregen tot op de datum van ons commissarisverslag. Latere gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden

dat de continuïteit van de Vennootschap niet langer gehandhaafd kan worden;

- ▶ Het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de Jaarrekening, en of deze Jaarrekening, de onderliggende transacties en gebeurtenissen weergeeft op een wijze die leidt tot een getrouw beeld.

Wij communiceren met het auditcomité binnen het bestuursorgaan, onder meer over de geplande reikwijdte en de timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die we identificeren tijdens onze controle.

We verstrekken aan het auditcomité binnen het bestuursorgaan een verklaring dat we de relevante deontologische vereisten inzake onafhankelijkheid naleven en we melden hierin

alle relaties en andere aangelegenheden die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid zouden kunnen beïnvloeden, alsook, voor zover van toepassing, de bijbehorende maatregelen die we getroffen hebben om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Aan de hand van de aangelegenheden die met het auditcomité binnen het bestuursorgaan besproken worden, bepalen we de aangelegenheden die het meest significant waren bij de controle van de Jaarrekening over de huidige periode en die daarom de kernpunten van onze controle uitmaken. Wij beschrijven deze aangelegenheden in ons verslag, tenzij het openbaar maken van deze aangelegenheden is verboden door wet- of regelgeving.

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de Jaarrekening, voor het naleven van de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die van toepassing zijn op het voeren van de boekhouding, alsook voor het naleven van het Wetboek van vennootschappen en van de statuten van de Vennootschap.

Verantwoordelijkheden van de commissaris

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm (Herzien) bij de in België van toepassing zijnde ISA's, is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, het jaarverslag over de jaarrekening alsook de naleving van bepaalde verplichtingen uit het Wetboek van vennootschappen na te gaan en de statuten te verifiëren, alsook verslag over deze aangelegenheden uit te brengen.

Aspecten betreffende het jaarverslag over de Jaarrekening

Naar ons oordeel, na het uitvoeren van specifieke werkzaamheden op het jaarverslag, stemt dit jaarverslag overeen met de Jaarrekening voor hetzelfde boekjaar, enerzijds, en is dit jaarverslag

opgesteld overeenkomstig artikelen 95 en 96 van het Wetboek van vennootschappen, anderzijds.

In de context van onze controle van de Jaarrekening zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag een afwijking van materieel belang bevat, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, hebben wij geen afwijking van materieel belang te melden. Verder drukken wij geen redelijke mate van zekerheid uit over het jaarverslag.

Vermeldingen betreffende de sociale balans

De sociale balans, neer te leggen overeenkomstig artikel 100, § 1, 6°/2 van het Wetboek van vennootschappen, bevat, zowel qua vorm als qua inhoud, de door de wet vereiste inlichtingen, en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties op basis van de informatie waarover wij beschikken in ons controledossier.

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

Ons bedrijfsrevisorenkantoor en ons netwerk hebben geen opdrachten verricht die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de Jaarrekening en is in de loop van ons mandaat

onafhankelijk gebleven tegenover de Vennootschap.

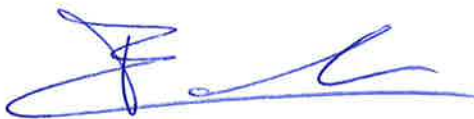
De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de Jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de Jaarrekening.

Andere vermeldingen

- ▶ Onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, werd de boekhouding gevoerd overeenkomstig de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.
- ▶ De resultaatverwerking, die aan de algemene vergadering wordt voorgesteld, stemt overeen met de wettelijke en statutaire bepalingen.
- ▶ Wij hebben geen kennis van verrichtingen of beslissingen die in overtreding met de statuten of het Wetboek van vennootschappen zijn gedaan of genomen en die in ons verslag zouden moeten vermeld worden.
- ▶ Huidig verslag is consistent met onze aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014.

Gent, 28 maart 2018

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren BCVBA
Commissaris
Vertegenwoordigd door

Paul Eelen
Vennoot*
* Handelend in naam van een BVBA

18PE0138

JAARREKENING

BALANS NA WINSTVERDELING

	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
ACTIVA				
OPRICHTINGSKOSTEN	6.1	20		
VASTE ACTIVA		21/28	<u>1.704.748,61</u>	<u>2.159.648,51</u>
Immateriële vaste activa	6.2	21		
Materiële vaste activa	6.3	22/27	316.461,98	742.380,33
Terreinen en gebouwen		22		
Installaties, machines en uitrusting		23		
Meubilair en rollend materieel		24	316.461,98	741.472,20
Leasing en soortgelijke rechten		25		
Overige materiële vaste activa		26		908,13
Activa in aanbouw en vooruitbetalingen		27		
Financiële vaste activa	6.4 / 6.5.1	28	1.388.286,63	1.417.268,18
Verbonden ondernemingen	6.15	280/1	165.000,00	165.000,00
Deelnemingen		280	165.000,00	165.000,00
Vorderingen		281		
Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	6.15	282/3	29.550,00	29.550,00
Deelnemingen		282	29.550,00	29.550,00
Vorderingen		283		
Andere financiële vaste activa		284/8	1.193.736,63	1.222.718,18
Aandelen		284	832.057,48	832.057,48
Vorderingen en borgtochten in contanten		285/8	361.679,15	390.660,70

	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
VLOTTENDE ACTIVA		29/58	<u>4.058.299.772,51</u>	<u>4.348.846.360,94</u>
Vorderingen op meer dan één jaar		29	3.470.500.000,00	3.270.500.000,00
Handelsvorderingen		290		
Overige vorderingen		291	3.470.500.000,00	3.270.500.000,00
Vorraden en bestellingen in uitvoering		3	33.645.915,65	35.294.521,15
Vorraden		30/36	33.645.915,65	35.294.521,15
Grond- en hulpstoffen		30/31	33.645.915,65	35.294.521,15
Goederen in bewerking		32		
Gereed product		33		
Handelsgoederen		34		
Onroerende goederen bestemd voor verkoop		35		
Vooruitbetalingen		36		
Bestellingen in uitvoering		37		
Vorderingen op ten hoogste één jaar		40/41	267.919.460,78	738.055.368,59
Handelsvorderingen		40	155.033.045,11	210.835.003,15
Overige vorderingen		41	112.886.415,67	527.220.365,44
Geldbeleggingen	6.5.1 / 6.6	50/53	742.197,16	6.743.134,71
Eigen aandelen		50		
Overige beleggingen		51/53	742.197,16	6.743.134,71
Liquide middelen		54/58	31.389.800,86	2.661.957,99
Overlopende rekeningen	6.6	490/1	254.102.398,06	295.591.378,50
TOTAAL DER ACTIVA		20/58	4.060.004.521,12	4.351.006.009,45

	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
PASSIVA				
EIGEN VERMOGEN		10/15	<u>1.006.637,36</u>	<u>1.006.637,36</u>
Kapitaal	6.7.1	10	915.124,84	915.124,84
Geplaatst kapitaal		100	915.124,84	915.124,84
Niet-opgevraagd kapitaal ⁴		101		
Uitgiftepremies		11	68.265,11	68.265,11
Herwaarderingsmeerwaarden		12		
Reserves		13	3.673,60	3.673,60
Wettelijke reserve		130	3.673,60	3.673,60
Onbeschikbare reserves		131		
Voor eigen aandelen		1310		
Andere		1311		
Belastingvrije reserves		132		
Beschikbare reserves		133		
Overgedragen winst (verlies) .....(+)/(-)		14	19.573,81	19.573,81
Kapitaalsubsidies		15		
Voorschot aan de vennoten op de verdeling van het netto-actief ⁵		19		
VOORZIENINGEN EN UITGESTELDE BELASTINGEN ..		16	<u>210.947.000,00</u>	<u>259.363.000,00</u>
Vorzieningen voor risico's en kosten		160/5	210.947.000,00	259.363.000,00
Pensioenen en soortgelijke verplichtingen		160	210.947.000,00	259.363.000,00
Fiscale lasten		161		
Grote herstellings- en onderhoudswerken		162		
Milieuverplichtingen		163		
Overige risico's en kosten	6.8	164/5		
Uitgestelde belastingen		168		

⁴ Bedrag in mindering te brengen van het geplaatst kapitaal.

⁵ Bedrag in mindering te brengen van de andere bestanddelen van het eigen vermogen.

	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
SCHULDEN		17/49	<u>3.848.050.883,76</u>	<u>4.090.636.372,09</u>
Schulden op meer dan één jaar	6.9	17	3.449.329.087,01	3.247.151.840,74
Financiële schulden		170/4	3.449.329.087,01	3.247.151.840,74
Achtergestelde leningen		170		
Niet-achtergestelde obligatieleningen		171	3.449.329.087,01	3.247.151.840,74
Leasingschulden en soortgelijke schulden		172		
Kredietinstellingen		173		
Overige leningen		174		
Handelsschulden		175		
Leveranciers		1750		
Te betalen wissels		1751		
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen		176		
Overige schulden		178/9		
Schulden op ten hoogste één jaar	6.9	42/48	343.585.162,74	798.373.087,22
Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen		42		150.012.178,33
Financiële schulden		43		411.308.555,59
Kredietinstellingen		430/8		411.308.555,59
Overige leningen		439		
Handelsschulden		44	122.449.176,78	119.808.715,38
Leveranciers		440/4	122.449.176,78	119.808.715,38
Te betalen wissels		441		
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen		46		
Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	6.9	45	121.088.337,97	114.431.496,02
Belastingen		450/3	51.301.850,15	39.308.410,08
Bezoldigingen en sociale lasten		454/9	69.786.487,82	75.123.085,94
Overige schulden		47/48	100.047.647,99	2.812.141,90
Overlopende rekeningen	6.9	492/3	55.136.634,01	45.111.444,13
TOTAAL VAN DE PASSIVA		10/49	4.060.004.521,12	4.351.006.009,45

COMMENTAAR BIJ DE ACTIVA

IMMATERIELE VASTE ACTIVA

Deze rubriek bevat de boekwaarde van de softwarelicenties en de bijkomende kosten met betrekking tot het configureren van de eigen IT-infrastructuur. De evolutie wordt verder gedetailleerd in de Toelichting.

MATERIELE VASTE ACTIVA

Deze rubriek bevat de boekwaarde van de investeringen. De evolutie per categorie van investeringen wordt gedetailleerd in de Toelichting.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Verbonden ondernemingen

Deelnemingen: betreft 1.650/1.650 aandelen De Stroomlijn (165.000,00/165.000,00)

Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat

Deelnemingen: betreft 93/93 aandelen Atrias (4.650,00/4.650,00), 621 aandelen Synductis (6.300,00/6.300,00), 930 aandelen Warmte @ Vlaanderen (9.300,00/9.300,00) en 930 aandelen Fluvius (9.300,00/9.300,00)

Andere financiële vaste activa: betreft participaties in de bedrijventra op het grondgebied van Gaselwest en Imewo (832.057,48/832.057,48), en betaalde borgtochten (361.679,15/390.660,70).

VORDERINGEN OP MEER DAN EEN JAAR

Overige vorderingen: vnl. doorlening aan de distributienetbeheerders van uitgegeven obligatie- en andere leningen.

VOORRADEN EN BESTELLINGEN IN UITVOERING

Voorraden: betreft voornamelijk materialen bestemd voor investeringen elektriciteit en gas voor rekening van de distributienetbeheerders.

VORDERINGEN OP TEN HOOGSTE EEN JAAR

Handelsvorderingen: betreft hoofdzakelijk factureringen (155.174.085,34/209.840.425,11) en nog op te maken facturen/creditnota's (-1.541.411,93/-968.845,80).

Deze rubriek bevat verder te ontvangen creditnota's van leveranciers (0,00/458.134,15), leveranciers met debetsaldo (1.150.115,99/1.292.346,99), klanten met creditsaldo (46.918,99/0,00) en dubieuze vorderingen na aftrek van de geboekte waardeverminderingen (203.336,72/225.809,40).

Overige vorderingen: deze rubriek bevat de vorderingen op de DNB's m.b.t. de doorlening van obligaties (0,00/150.000.000,00) en m.b.t. de btw eenheid (71.275.104,83/52.941.520,04), terug te vorderen btw buitenland (5.639,56/9.713,30), de rekening-courant van de distributienetbeheerders m.b.t. de cashpool (19.401.739,76/307.587.353,22), de rekening-courant van De Stroomlijn m.b.t. cashpool (2.140.761,24/1.212.063,46), de rekening-courant met Synductis (516.116,70/502.951,86), korte termijn lening aan Atrias (18.012.077,42/13.469.213,93), te innen subsidies (47.374,05/60.137,06), thesaurievoorschotten aan Fluvius (15.966,00/0,00) en Warmte@Vlaanderen (10.000,00/0,00) en diverse bij derden terug te vorderen bedragen (1.461.636,11/1.437.412,57)

GELDBELEGGINGEN

Betreft fund option plans (742.197,16/6.743.134,71).

LIQUIDE MIDDELEN

Betreft de R/C Sociaal Fonds en ontvangen bedragen op bankrekeningen buiten de cashpool.

OVERLOPENDE REKENINGEN

Over te dragen kosten: betreft Ethias Fonds (420.397,83/420.397,83), debetsaldi te ontvangen facturen (4.870.821,04/3.864.854,42), onkostennota's kaders (105.627,33/83.628,07) en diverse (49.402,83/327.838,69).

Verkregen opbrengsten: betreft nog aan de distributienetbeheerders door te rekenen bedragen m.b.t. verplichtingen aan het personeel inzake pensioenen, verzorgingsstelsels enz. (210.947.000,00/259.363.000,00), te ontvangen intresten m.b.t. de korte termijn leningen aan Atrias (18.505,56/13.838,23), te ontvangen intresten van de distributienetbeheerders m.b.t. de doorlening van de obligatie- en andere leningen (37.690.479,50/31.517.534,29) en te ontvangen intresten spaarrekening (163,97/286,97).

COMMENTAAR BIJ DE PASSIVA

KAPITAAL

Geplaatst kapitaal: het kapitaal is vertegenwoordigd door (17.189.104/17.189.104) aandelen op naam van de distributienetbeheerders.

UITGIFTEPREMIES

Overname balansgegevens m.b.t. fusie door overname van Indexis CVBA (68.265,11/68.265,11)

RESERVES

Wettelijke reserve: overname balansgegevens m.b.t. fusie door overname van Indexis CVBA (3.673,60/3.673,60)

OVERGERAGEN WINST/VERLIJES

Overname balansgegevens m.b.t. fusie door overname van Indexis CVBA (19.573,81/19.573,81)

VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN KOSTEN

Pensioenen en soortgelijke verplichtingen: betreft verplichtingen aan het personeel inzake pensioenen, verzorgingsstelsels enz.

SCHULDEN OP MEER DAN EEN JAAR

Financiële schulden: obligatie- en andere leningen na aftrek van het (dis)agio en belangrijke uitgiftekosten welke over de resterende looptijd van de leningen ten laste genomen worden.

SCHULDEN OP TEN HOOGSTE EEN JAAR

Financiële schulden: vast voorschot (0,00/355.000.000,00) en zichtrekening (0,00/56.308.555,59).

Handelsschulden: betreft openstaande schulden van facturen (87.560.011,13/81.679.253,85), nog te ontvangen facturen (34.842.246,66/38.001.361,61) en de handelsdebiteuren met een creditsaldo (46.918,99/128.099,92).

Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten:

Belastingen: bedrijfsvoorheffing (1.587.022,05/1.551.169,75), provisie vennootschapsbelasting (13.128.028,00/13.352.711,94), te betalen btw op voorschotfacturen (39.866,59/13.681,63) en btw rekening-courant (36.546.933,51/24.390.846,76).

Bezoldigingen en sociale lasten: betreft voorzieningen voor vakantiegeld (36.194.610,00/37.264.259,96), te betalen RSZ (13.869.921,95/15.247.651,46), bezoldigingen (1.195.043,40/1.041.204,75) en andere sociale schulden (18.526.912,47/21.569.969,77).

Overige schulden: betreft voornamelijk de rekening-courant m.b.t. de distributienetbeheerders (96.414.796,96/0,00) rekening-courant m.b.t. het Sociaal Fonds (1.875.563,29/2.194.99,49), toe te wijzen ontvangsten aan de distributienetbeheerders (368.918,57/220.747,24) en schulden mbt btw eenheid (744.865,30/32.942,51).

OVERLOPENDE REKENINGEN

Toe te rekenen kosten

Diensten en diverse goederen (16.918.126,96/12.721.840,69), vnl. m.b.t. ICT.

Financiële kosten: intresten en uitgiftekosten m.b.t. obligatieleningen (37.690.479,44/31.517.534,23) en financieringskosten korte termijn kredieten (199.359,60/195.485,99).

Over te dragen opbrengsten

Andere bedrijfsopbrengsten: nog toe te wijzen subsidies (328.668,01/0,00)

Diverse aanrekeningen (0,00/676.583,22)

RESULTATENREKENING

	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
Bedrijfsopbrengsten		70/76A	1.115.531.486,65	1.144.145.886,75
Omzet	6.10	70	1.046.023.890,31	1.050.033.373,75
Voorraad goederen in bewerking en gereed product en bestellingen in uitvoering: toename (afname) .....(+)/(-)		71		
Geproduceerde vaste activa		72		
Andere bedrijfsopbrengsten	6.10	74	21.091.596,34	22.225.513,00
Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten	6.12	76A	48.416.000,00	71.887.000,00
Bedrijfskosten		60/66A	1.101.914.235,41	1.130.645.778,28
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen		60	89.087.777,13	83.703.991,98
Aankopen		600/8	87.407.512,46	78.829.361,21
Voorraad: afname (toename) .....(+)/(-)		609	1.680.264,67	4.874.630,77
Diensten en diverse goederen		61	563.507.772,67	531.015.610,81
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen .....(+)/(-)	6.10	62	402.744.554,17	433.418.621,27
Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa		630	425.918,35	704.011,24
Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: toevoegingen (terugnemingen) .....(+)/(-)		631/4	-2.886.227,32	9.272.002,60
Vorzieningen voor risico's en kosten: toevoegingen (bestedingen en terugnemingen) .....(+)/(-)	6.10	635/8		
Andere bedrijfskosten	6.10	640/8	618.440,41	644.540,38
Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten		649		
Niet-recurrente bedrijfskosten	6.12	66A	48.416.000,00	71.887.000,00
Bedrijfswinst (Bedrijfsverlies) .....(+)/(-)		9901	13.617.251,24	13.500.108,47

	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
Financiële opbrengsten		75/76B	107.921.926,07	109.111.745,18
Recurrente financiële opbrengsten		75	107.921.926,07	109.111.745,18
Opbrengsten uit financiële vaste activa		750		80.662,76
Opbrengsten uit vlottende activa		751	107.541.628,76	108.693.278,44
Andere financiële opbrengsten	6.11	752/9	380.297,31	337.803,98
Niet-recurrente financiële opbrengsten	6.12	76B		
Financiële kosten	6.11	65/66B	112.284.715,69	113.573.047,88
Recurrente financiële kosten		65	112.284.715,69	113.573.047,88
Kosten van schulden		650	112.193.730,29	113.501.766,59
Waardeverminderingen op vlottende activa andere dan voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: toevoegingen (terugneming) .....(+)/(-)		651		
Andere financiële kosten		652/9	90.985,40	71.281,29
Niet-recurrente financiële kosten	6.12	66B		
Winst (Verlies) van het boekjaar voor belasting .....(+)/(-)		9903	9.254.461,62	9.038.805,77
Onttrekkingen aan de uitgestelde belastingen		780		
Overboeking naar de uitgestelde belastingen		680		
Belastingen op het resultaat .....(+)/(-)	6.13	67/77	9.254.461,62	9.038.805,77
Belastingen		670/3	9.892.850,04	9.038.805,77
Regularisering van belastingen en terugneming van voorzieningen voor belastingen		77	638.388,42	
Winst (Verlies) van het boekjaar .....(+)/(-)		9904		
Onttrekking aan de belastingvrije reserves		789		
Overboeking naar de belastingvrije reserves		689		
Te bestemmen winst (verlies) van het boekjaar .....(+)/(-)		9905		

COMMENTAAR BIJ DE RESULTATENREKENING

BEDRIJFSOPBRENGSTEN

Omzet: betreft beheersfacturen aangerekend aan de distributienetbeheerders (1.043.749.686,11/1.047.250.293,77) , De Stroomlijn (111.793,51/377.004,47) en Synductis (1.038.343,69/1.330.10,35), facturen aan derden (1.124.067,00/1.075.965,16).

Andere bedrijfsopbrengsten: diverse recuperaties bij derden en personeelsleden, exploitatiesubsidies evenals niet door te storten bedrijfsvoorheffing in het kader van onderzoek en ontwikkeling en van de crisismaatregelen.

Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten : aan de distributienetbeheerders nog door te rekenen verplichtingen aan het personeel inzake pensioenen, verzorgstelsels enz.

BEDRIJFSKOSTEN

Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen: betreft aankopen voor magazijn en wijziging in de voorraad.

Diensten en diverse goederen: de belangrijkste posten zijn werken voor vaste activa, onderhoud en herstellingen (234.052.952,30/207.289.261,02) evenals diverse aankopen (63.186.279,77/60.871.212,22) voornamelijk voor rekening van de distributienetbeheerders.

Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen: omvat de bezoldigingen, werkgeversbijdragen, bovenwettelijke verzekeringen, andere personeelskosten en pensioenen.

Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa: de evolutie per rubriek wordt gedetailleerd in de Toelichting.

Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: betreft toevoegingen en terugnemingen m.b.t. voorraden en handelsvorderingen.

Voorzieningen voor risico's en kosten: provisies voor verplichtingen aan het personeel.

Andere bedrijfskosten: vnl. diverse belastingen en heffingen.

Niet-recurrente bedrijfskosten : provisies voor verplichtingen aan het personeel inzake pensioenen, verzorgstelsels enz.

FINANCIËLE OPBRENGSTEN

Opbrengsten uit financiële vaste activa : verkoop IICK (0,00/15.073,00), Kempens Bedrijvencentrum (0,00/65.589,76)

Opbrengsten uit vlottende activa: intresten i.v.m. cashpool (87.026,62/118.774,81), intresten m.b.t. korte termijn leningen aan Atrias (76.027,30/64.060,28), intresten m.b.t. de doorlening aan de distributienetbeheerders van de obligatie- en andere leningen (107.371.445,21/108.509.613,46) en bankintresten (7.129,63/829,89).

Andere financiële opbrengsten: vnl. kortingen van leveranciers voor snelle betaling (365.458,43/291.028,59).

FINANCIËLE KOSTEN

Kosten van schulden: vnl. intresten m.b.t. korte termijn kredieten bij de banken (964.735,46/1.003.750,59), financiële kosten huur personenwagens (1.069.545,51/1.199.410,79) en intresten m.b.t. obligatie- en andere leningen inclusief ten laste name deel (dis)agio en uitgiftekosten (110.091.500,76/111.205.497,37).

Andere financiële kosten: vnl. bankkosten. en stock option plans

BELASTINGEN OP HET RESULTAAT

Belastingen, vnl. m.b.t. verworpen uitgaven 2017.

RESULTAATVERWERKING

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
Te bestemmen winst (verlies) .....(+)/(-)	9906	19.573,81	19.573,81
Te bestemmen winst (verlies) van het boekjaar .....(+)/(-)	(9905)		
Overgedragen winst (verlies) van het vorige boekjaar .....(+)/(-)	14P	19.573,81	19.573,81
Onttrekking aan het eigen vermogen	791/2		
aan het kapitaal en aan de uitgiftepremies	791		
aan de reserves	792		
Toevoeging aan het eigen vermogen	691/2		
aan het kapitaal en aan de uitgiftepremies	691		
aan de wettelijke reserve	6920		
aan de overige reserves	6921		
Over te dragen winst (verlies) .....(+)/(-)	(14)	19.573,81	19.573,81
Tussenkost van de vennoten in het verlies	794		
Uit te keren winst	694/7		
Vergoeding van het kapitaal	694		
Bestuurders of zaakvoerders	695		
Werknemers	696		
Andere rechthebbenden	697		

STAAT VAN DE IMMATERIËLE VASTE ACTIVA**KOSTEN VAN ONTWIKKELING**

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8051P	xxxxxxxxxxxxxxxx	3.101.995,88
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa	8021		
Overdrachten en buitengebruikstellingen	8031		
Overboeking van een post naar een andere .....(+)/(-)	8041		
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8051	3.101.995,88	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8121P	xxxxxxxxxxxxxxxx	3.101.995,88
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8071		
Teruggenomen.....	8081		
Verworven van derden	8091		
Afgeboekt na overdrachten en buitengebruikstellingen	8101		
Overgeboekt van een post naar een andere .....(+)/(-)	8111		
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8121	3.101.995,88	
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	81311	_____	

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
MEUBILAIR EN ROLLEND MATERIEEL			
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8193P	xxxxxxxxxxxxxxxx	67.042.115,69
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa	8163		
Overdrachten en buitengebruikstellingen	8173		
Overboeking van een post naar een andere .....(+)/(-)	8183		
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8193	67.042.115,69	
Meerwaarde per einde van het boekjaar	8253P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8213		
Verworven van derden	8223		
Afgeboekt	8233		
Overgeboekt van een post naar een andere .....(+)/(-)	8243		
Meerwaarde per einde van het boekjaar	8253		
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8323P	xxxxxxxxxxxxxxxx	66.300.643,49
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8273	425.010,22	
Teruggenomen	8283		
Verworven van derden	8293		
Afgeboekt na overdrachten en buitengebruikstellingen	8303		
Overgeboekt van een post naar een andere .....(+)/(-)	8313		
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8323	66.725.653,71	
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(24)	<u>316.461,98</u>	

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
OVERIGE MATERIËLE VASTE ACTIVA			
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8195P	xxxxxxxxxxxxxxxx	563.190,94
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa	8165		
Overdrachten en buitengebruikstellingen	8175	68.049,72	
Overboeking van een post naar een andere .....(+)/(-)	8185		
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8195	495.141,22	
Meerwaarde per einde van het boekjaar	8255P	xxxxxxxxxxxxxxxx	3.278,23
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8215		
Verworven van derden	8225		
Afgeboekt	8235		
Overgeboekt van een post naar een andere .....(+)/(-)	8245		
Meerwaarde per einde van het boekjaar	8255	3.278,23	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8325P	xxxxxxxxxxxxxxxx	565.561,04
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8275	908,13	
Teruggenomen	8285		
Verworven van derden	8295		
Afgeboekt na overdrachten en buitengebruikstellingen	8305	68.049,72	
Overgeboekt van een post naar een andere .....(+)/(-)	8315		
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8325	498.419,45	
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(26)	_____	

STAAT VAN DE FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
VERBONDEN ONDERNEMINGEN - DEELNEMINGEN EN AANDELEN			
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8391P	xxxxxxxxxxxxxxx	165.000,00
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen.....	8361		
Overdrachten en buitengebruikstellingen	8371		
Overboeking van een post naar een andere .....(+)/(-)	8381		
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8391	165.000,00	
Meerwaarde per einde van het boekjaar	8451P	xxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8411		
Verworven van derden	8421		
Afgeboekt	8431		
Overgeboekt van een post naar een andere .....(+)/(-)	8441		
Meerwaarde per einde van het boekjaar	8451		
Waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8521P	xxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8471		
Teruggenomen	8481		
Verworven van derden	8491		
Afgeboekt na overdrachten en buitengebruikstellingen	8501		
Overgeboekt van een post naar een andere .....(+)/(-)	8511		
Waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8521		
Niet-opgevraagde bedragen per einde van het boekjaar	8551P	xxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar .....(+)/(-)	8541		
Niet-opgevraagde bedragen per einde van het boekjaar	8551		
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(280)	<u>165.000,00</u>	
VERBONDEN ONDERNEMINGEN - VORDERINGEN			
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	281P	<u>xxxxxxxxxxxxxxx</u>	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Toevoegingen	8581		
Terugbetalingen.....	8591		
Geboekte waardeverminderingen	8601		
Teruggenomen waardeverminderingen	8611		
Wisselkoersverschillen .....(+)/(-)	8621		
Overige mutaties .....(+)/(-)	8631		
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(281)	<u> </u>	
GECUMULEERDE WAARDEVERMINDERINGEN OP VORDERINGEN PER EINDE BOEKJAAR	8651	<u> </u>	

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
ONDERNEMINGEN MET DEELNEMINGSVERHOUDING - DEELNEMINGEN EN AANDELEN			
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8392P	xxxxxxxxxxxxxxxx	29.550,00
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen.....	8362		
Overdrachten en buitengebruikstellingen	8372		
Overboeking van een post naar een andere .....(+)/(-)	8382		
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8392	29.550,00	
Meerwaarde per einde van het boekjaar	8452P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8412		
Verworven van derden	8422		
Afgeboekt	8432		
Overgeboekt van een post naar een andere .....(+)/(-)	8442		
Meerwaarde per einde van het boekjaar	8452		
Waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8522P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8472		
Teruggenomen	8482		
Verworven van derden	8492		
Afgeboekt na overdrachten en buitengebruikstellingen	8502		
Overgeboekt van een post naar een andere .....(+)/(-)	8512		
Waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8522		
Niet-opgevraagde bedragen per einde van het boekjaar.....	8552P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar .....(+)/(-)	8542		
Niet-opgevraagde bedragen per einde van het boekjaar	8552		
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(282)	29.550,00	
ONDERNEMINGEN WAARMEE EEN DEELNEMINGSVERHOUDING BESTAAT - VORDERINGEN			
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	283P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Toevoegingen	8582		
Terugbetalingen.....	8592		
Geboekte waardeverminderingen	8602		
Teruggenomen waardeverminderingen	8612		
Wisselkoersverschillen .....(+)/(-)	8622		
Overige mutaties .....(+)/(-)	8632		
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR.....	(283)		
GECUMULEERDE WAARDEVERMINDERINGEN OP VORDERINGEN PER EINDE BOEKJAAR	8652		

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
ANDERE ONDERNEMINGEN - DEELNEMINGEN EN AANDELEN			
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8393P	xxxxxxxxxxxxxxxx	832.057,48
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen.....	8363		
Overdrachten en buitengebruikstellingen	8373		
Overboeking van een post naar een andere	8383		
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8393	832.057,48	
Meerwaarde per einde van het boekjaar	8453P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8413		
Verworven van derden	8423		
Afgeboekt	8433		
Overgeboekt van een post naar een andere	8443		
Meerwaarde per einde van het boekjaar	8453		
Waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8523P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8473		
Teruggenomen	8483		
Verworven van derden	8493		
Afgeboekt na overdrachten en buitengebruikstellingen	8503		
Overgeboekt van een post naar een andere	8513		
Waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8523		
Niet-opgevraagde bedragen per einde van het boekjaar	8553P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar	8543		
Niet-opgevraagde bedragen per einde van het boekjaar	8553		
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(284)	832.057,48	
ANDERE ONDERNEMINGEN - VORDERINGEN			
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	285/8P	xxxxxxxxxxxxxxxx	390.660,70
Mutaties tijdens het boekjaar			
Toevoegingen	8583	71.509,51	
Terugbetalingen.....	8593	100.491,06	
Geboekte waardeverminderingen	8603		
Teruggenomen waardeverminderingen	8613		
Wisselkoersverschillen	8623		
Overige mutaties	8633		
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(285/8)	361.679,15	
GECUMULEERDE WAARDEVERMINDERINGEN OP VORDERINGEN PER EINDE BOEKJAAR	8653		

INLICHTINGEN OMTRENT DE DEELNEMINGEN

DEELNEMINGEN EN MAATSCHAPPELIJKE RECHTEN IN ANDERE ONDERNEMINGEN

Hieronder worden de ondernemingen vermeld waarin de onderneming een deelneming bezit (opgenomen in de posten 280 en 282 van de activa), alsmede de andere ondernemingen waarin de onderneming maatschappelijke rechten bezit (opgenomen in de posten 284 en 51/53 van de activa) ten belope van ten minste 10 % van het geplaatste kapitaal.

NAAM, volledig adres van de ZETEL en, zo het een onderneming naar Belgisch recht betreft, het ONDERNEMINGSNUMMER	Aangehouden maatschappelijke rechten			Gegevens geput uit de laatst beschikbare jaarrekening				
	Aard	rechtstreeks		dochters	Jaarrekening per	Muntcode	Eigen vermogen	Nettoresultaat
		Aantal	%	%			(+) of (-) (in eenheden)	
De Stroomlijn CVBA Brusselsesteenweg 199 9090 Melle België 0886.337.894	aandelen op naam	1.650	64,03	0,00	31/12/2016	EUR	257.700	0
Atrias CVBA Ravensteingalerij 4 , bus 2 1000 Brussel 1 België 0836.258.873	aandelen op naam	93	25,00	0,00	31/12/2016	EUR	18.600	0
Synductis CVBA Brusselsesteenweg 199 9090 Melle België 0502.445.845	aandelen op naam	621	33,24	0,00	31/12/2016	EUR	19.400	0
Warmte@Vlaanderen CVBA Boombekelaan 14 2660 Hoboken (Antwerpen) België 0654.826.115	aandelen op naam	930	50,00	0,00		EUR	18.600	0
Fluvius CVBA Koning Albert II laan 37 1030 Brussel 3 België 0668.589.227	aandelen op naam	930	50,00	0,00		EUR	18.600	0

GELDBELEGGINGEN EN OVERLOPENDE REKENINGEN (ACTIVA)

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
OVERIGE GELDBELEGGINGEN			
Aandelen en geldbeleggingen andere dan vastrentende beleggingen ...	51		
Aandelen - Boekwaarde verhoogd met het niet-opgevraagde bedrag	8681		
Aandelen - Niet-opgevraagd bedrag	8682		
Edele metalen en kunstwerken	8683		
Vastrentende effecten	52		
Vastrentende effecten uitgegeven door kredietinstellingen	8684		
Termijnrekeningen bij kredietinstellingen	53		
Met een resterende looptijd of opzegtermijn van			
hoogstens één maand	8686		
meer dan één maand en hoogstens één jaar	8687		
meer dan één jaar	8688		
Hierboven niet-opgenomen overige geldbeleggingen	8689	742.197,16	6.743.134,71

OVERLOPENDE REKENINGEN**Uitsplitsing van de post 490/1 van de activa indien daaronder een belangrijk bedrag voorkomt.**

	Boekjaar
Verplichtingen aan het personeel t.l.v. de distributienetbeheerders	210.947.000,00
Te ontvangen bruto intrest v/d distributienetbeheerders m.b.t. de doorlening aan de DNB's	37.690.479,50
Debetsaldi "te ontvangen facturen leveranciers"	4.870.821,04
Overige	594.097,52

STAAT VAN HET KAPITAAL EN DE AANDEELHOUDERSSTRUCTUUR**STAAT VAN HET KAPITAAL****Maatschappelijk kapitaal**

Geplaatst kapitaal per einde van het boekjaar.....
 Geplaatst kapitaal per einde van het boekjaar.....

Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
100P	XXXXXXXXXXXXXXX	915.124,84
(100)	915.124,84	

Wijzigingen tijdens het boekjaar

Samenstelling van het kapitaal
 Soorten aandelen

maatschap. aandelen zonder nominale waarde

Aandelen op naam.....
 Gedematerialiseerde aandelen.....

Codes	Bedragen	Aantal aandelen
	915.124,84	17.189.104
8702	XXXXXXXXXXXXXXX	
8703	XXXXXXXXXXXXXXX	

Niet-gestort kapitaal

Niet-opgevraagd kapitaal
 Opgevraagd, niet-gestort kapitaal
 Aandeelhouders die nog moeten volstorten

Codes	Niet-opgevraagd bedrag	Opgevraagd, niet-gestort bedrag
(101)		XXXXXXXXXXXXXXX
8712	XXXXXXXXXXXXXXX	

Eigen aandelen

Gehouden door de vennootschap zelf

Kapitaalbedrag 8721
 Aantal aandelen 8722

Gehouden door haar dochters

Kapitaalbedrag 8731
 Aantal aandelen 8732

Verplichtingen tot uitgifte van aandelen

Als gevolg van de uitoefening van conversierechten

Bedrag van de lopende converteerbare leningen 8740

Bedrag van het te plaatsen kapitaal 8741

Maximum aantal uit te geven aandelen 8742

Als gevolg van de uitoefening van inschrijvingsrechten

Aantal inschrijvingsrechten in omloop 8745

Bedrag van het te plaatsen kapitaal 8746

Maximum aantal uit te geven aandelen 8747

Toegestaan, niet-geplaatst kapitaal 8751

Codes	Boekjaar
8721	
8722	
8731	
8732	
8740	
8741	
8742	
8745	
8746	
8747	
8751	

Aandelen buiten kapitaal

Verdeling

Aantal aandelen .....

Daaraan verbonden stemrecht .....

Uitsplitsing van de aandeelhouders

Aantal aandelen gehouden door de vennootschap zelf .....

Aantal aandelen gehouden door haar dochters .....

Codes	Boekjaar
8761	
8762	
8771	
8781	

STAAT VAN DE SCHULDEN EN OVERLOPENDE REKENINGEN (PASSIVA)**UITSPLITSING VAN DE SCHULDEN MET EEN OORSPRONKELIJKE LOOPTIJD VAN MEER DAN ÉÉN JAAR, NAARGELANG HUN RESTERENDE LOOPTIJD****Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen**

	Codes	Boekjaar
Financiële schulden	8801	
Achtergestelde leningen	8811	
Niet-achtergestelde obligatieleningen	8821	
Leasingschulden en soortgelijke schulden	8831	
Kredietinstellingen	8841	
Overige leningen	8851	
Handelsschulden	8861	
Leveranciers	8871	
Te betalen wissels	8881	
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	8891	
Overige schulden	8901	

Totaal der schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen ..... (42)

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar doch hoogstens 5 jaar

Financiële schulden	8802	1.166.052.560,08
Achtergestelde leningen	8812	
Niet-achtergestelde obligatieleningen	8822	1.166.052.560,08
Leasingschulden en soortgelijke schulden	8832	
Kredietinstellingen	8842	
Overige leningen	8852	
Handelsschulden	8862	
Leveranciers	8872	
Te betalen wissels	8882	
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	8892	
Overige schulden	8902	

Totaal der schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar doch hoogstens 5 jaar 8912 1.166.052.560,08

Schulden met een resterende looptijd van meer dan 5 jaar

Financiële schulden	8803	2.283.276.526,93
Achtergestelde leningen	8813	
Niet-achtergestelde obligatieleningen	8823	2.283.276.526,93
Leasingschulden en soortgelijke schulden	8833	
Kredietinstellingen	8843	
Overige leningen	8853	
Handelsschulden	8863	
Leveranciers	8873	
Te betalen wissels	8883	
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	8893	
Overige schulden	8903	

Totaal der schulden met een resterende looptijd van meer dan 5 jaar 8913 2.283.276.526,93

GEWAARBORGDE SCHULDEN (begrepen in de posten 17 en 42/48 van de passiva)**Door Belgische overheidsinstellingen gewaarborgde schulden**

	Codes	Boekjaar
Financiële schulden	8921	
Achtergestelde leningen	8931	
Niet-achtergestelde obligatieleningen	8941	
Leasingschulden en soortgelijke schulden	8951	
Kredietinstellingen	8961	
Overige leningen	8971	
Handelsschulden	8981	
Leveranciers	8991	
Te betalen wissels	9001	
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	9011	
Schulden met betrekking tot bezoldigingen en sociale lasten	9021	
Overige schulden	9051	
Totaal door Belgische overheidsinstellingen gewaarborgde schulden	9061	

Schulden gewaarborgd door zakelijke zekerheden gesteld of onherroepelijk beloofd op activa van de onderneming

Financiële schulden	8922	
Achtergestelde leningen	8932	
Niet-achtergestelde obligatieleningen	8942	
Leasingschulden en soortgelijke schulden	8952	
Kredietinstellingen	8962	
Overige leningen	8972	
Handelsschulden	8982	
Leveranciers	8992	
Te betalen wissels	9002	
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	9012	
Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	9022	
Belastingen.....	9032	
Bezoldigingen en sociale lasten.....	9042	
Overige schulden	9052	
Totaal der schulden gewaarborgd door zakelijke zekerheden gesteld of onherroepelijk beloofd op activa van de onderneming	9062	

SCHULDEN MET BETREKKING TOT BELASTINGEN, BEZOLDIGINGEN EN SOCIALE LASTEN**Belastingen** (post 450/3 en 178/9 van de passiva)

	Codes	Boekjaar
Vervallen belastingschulden	9072	
Niet-ervallen belastingschulden	9073	38.173.822,15
Geraamde belastingschulden	450	13.128.028,00
Bezoldigingen en sociale lasten (post 454/9 en 178/9 van de passiva)		
Vervallen schulden ten aanzien van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid	9076	
Andere schulden met betrekking tot bezoldigingen en sociale lasten	9077	69.786.487,82

OVERLOPENDE REKENINGEN**Uitsplitsing van de post 492/3 van de passiva indien daaronder een belangrijk bedrag voorkomt.**

Provisie ITS-kosten

8.645.476,79

Te betalen intresten (coupon) m.b.t. obligatieleningen

37.690.479,44

Overige

8.800.677,78

Boekjaar

BEDRIJFSRESULTATEN**BEDRIJFSOPBRENGSTEN****Netto-omzet**

Uitsplitsing per bedrijfscategorie

Uitsplitsing per geografische markt

Andere bedrijfsopbrengsten

Exploitatiesubsidies en vanwege de overheid ontvangen compenserende bedragen .....

BEDRIJFSKOSTEN**Werknemers waarvoor de onderneming een DIMONA-verklaring heeft ingediend of die zijn ingeschreven in het algemeen personeelsregister**

Totaal aantal op de afsluitingsdatum .....

Gemiddeld personeelsbestand berekend in voltijdse equivalenten .....

Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren .....

Personeelskosten

Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen .....

Werkgeversbijdragen voor sociale verzekeringen .....

Werkgeverspremies voor bovenwettelijke verzekeringen .....

Andere personeelskosten .....

Ouderdoms- en overlevingspensioenen .....

Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
740		19.198,37
9086	4.053	4.132
9087	3.896,1	4.009,4
9088	5.786.842	5.953.849
620	254.712.104,91	250.847.717,34
621	65.669.257,19	68.917.976,70
622	28.681.182,79	54.475.700,68
623	19.301.821,35	16.324.022,14
624	34.380.187,93	42.853.204,41

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
Vorzieningen voor pensioenen en soortgelijke verplichtingen			
Toevoegingen (bestedingen en terugnemingen) ..... (+)/(-)	635		
Waardeverminderingen			
Op voorraden en bestellingen in uitvoering			
Geboekt	9110	5.879.907,82	5.911.955,01
Teruggenomen	9111	5.911.955,01	764.899,81
Op handelsvorderingen			
Geboekt	9112	3.714.996,62	6.260.037,24
Teruggenomen	9113	6.569.176,75	2.135.089,84
Vorzieningen voor risico's en kosten			
Toevoegingen	9115		
Bestedingen en terugnemingen	9116		
Andere bedrijfskosten			
Bedrijfsbelastingen en -taksen	640	391.442,33	500.804,96
Andere	641/8	226.998,08	143.735,42
Uitzendkrachten en ter beschikking van de onderneming gestelde personen			
Totaal aantal op de afsluitingsdatum	9096		
Gemiddeld aantal berekend in voltijdse equivalenten	9097	5,7	4,9
Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren	9098	11.208	9.816
Kosten voor de onderneming	617	284.648,71	156.355,59

FINANCIËLE RESULTATEN**RECURRENTE FINANCIËLE OPBRENGSTEN****Andere financiële opbrengsten**

Door de overheid toegekende subsidies, aangerekend op de resultatenrekening

Kapitaalsubsidies

9125

Interestsubsidies

9126

Uitsplitsing van de overige financiële opbrengsten

ontvangen kortingen leveranciers

365.458,43

291.028,59

diverse

14.838,88

46.775,39

RECURRENTE FINANCIËLE KOSTEN

Afschrijvingen van kosten bij uitgifte van leningen .....

6501

Geactiveerde interesten .....

6503

Waardeverminderingen op vlottende activa

Geboekt .....

6510

Teruggenomen .....

6511

Andere financiële kosten

Bedrag van het disconto ten laste van de onderneming bij de verhandeling van vorderingen .....

653

Voorzieningen met financieel karakter

Toevoegingen .....

6560

Bestedingen en terugnemingen .....

6561

Uitsplitsing van de overige financiële kosten

Wisselresultaten, bankkosten, nalatigheidsintresten en betalingsverschillen

90.985,40

71.281,29

**OPBRENGSTEN EN KOSTEN VAN UITZONDERLIJKE OMVANG OF UITZONDERLIJKE MATE VAN
VOORKOMEN**

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
NIET-RECURRENTE OPBRENGSTEN	76	48.416.000,00	71.887.000,00
Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten	(76A)	48.416.000,00	71.887.000,00
Terugneming van afschrijvingen en van waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa	760		
Terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke bedrijfsrisico's en -kosten	7620	48.416.000,00	71.887.000,00
Meerwaarden bij de realisatie van immateriële en materiële vaste activa	7630		
Andere niet-recurrente bedrijfsopbrengsten	764/8		
Niet-recurrente financiële opbrengsten	(76B)		
Terugneming van waardeverminderingen op financiële vaste activa	761		
Terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke financiële risico's en kosten	7621		
Meerwaarden bij de realisatie van financiële vaste activa	7631		
Andere niet-recurrente financiële opbrengsten	769		
NIET-RECURRENTE KOSTEN	66	48.416.000,00	71.887.000,00
Niet-recurrente bedrijfskosten	(66A)	48.416.000,00	71.887.000,00
Niet-recurrente afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	660		
Voorzieningen voor uitzonderlijke bedrijfsrisico's en -kosten: toevoegingen (bestedingen)	6620		
Minderwaarden bij de realisatie van immateriële en materiële vaste activa	6630		
Andere niet-recurrente bedrijfskosten	664/7	48.416.000,00	71.887.000,00
Als herstructureringskosten geactiveerde niet-recurrente bedrijfskosten (-)	6690		
Niet-recurrente financiële kosten	(66B)		
Waardeverminderingen op financiële vaste activa	661		
Voorzieningen voor uitzonderlijke financiële risico's en kosten: toevoegingen (bestedingen)	6621		
Minderwaarden bij de realisatie van financiële vaste activa	6631		
Andere niet-recurrente financiële kosten	668		
Als herstructureringskosten geactiveerde niet-recurrente financiële kosten	6691		

BELASTINGEN EN TAKSEN**BELASTINGEN OP HET RESULTAAT**

Belastingen op het resultaat van het boekjaar	9134	9.892.850,04
Verschuldigde of betaalde belastingen en voorheffingen	9135	9.892.850,04
Geactiveerde overschotten van betaalde belastingen en voorheffingen	9136	
Geraamde belastingsupplementen	9137	
Belastingen op het resultaat van vorige boekjaren	9138	
Verschuldigde of betaalde belastingsupplementen	9139	
Geraamde belastingsupplementen of belastingen waarvoor een voorziening werd gevormd	9140	

Belangrijkste oorzaken van de verschillen tussen de winst vóór belastingen, zoals die blijkt uit de jaarrekening, en de geraamde belastbare winst

raming verworpen uitgaven

Codes	Boekjaar
9134	9.892.850,04
9135	9.892.850,04
9136	
9137	
9138	
9139	
9140	
	19.850.716,46

Invloed van de niet-recurrente resultaten op de belastingen op het resultaat van het boekjaar

Boekjaar

Bronnen van belastinglatenties

Actieve latenties	9141
Gecumuleerde fiscale verliezen die aftrekbaar zijn van latere belastbare winsten	9142
Passieve latenties	9144
Uitsplitsing van de passieve latenties	

Codes	Boekjaar
9141	
9142	
9144	

BELASTINGEN OP DE TOEGEVOEGDE WAARDE EN BELASTINGEN TEN LASTE VAN DERDEN**In rekening gebrachte belasting op de toegevoegde waarde**

Aan de onderneming (aftrekbaar)	9145	207.317.050,10	193.737.499,18
Door de onderneming	9146	72.774.246,03	66.577.327,46

Ingehouden bedragen ten laste van derden als

Bedrijfsvoorheffing	9147	72.806.989,04	71.628.260,31
Roerende voorheffing	9148		

Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
9145	207.317.050,10	193.737.499,18
9146	72.774.246,03	66.577.327,46
9147	72.806.989,04	71.628.260,31
9148		

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN**DOOR DE ONDERNEMING GESTELDE OF ONHERROEPELIJK BELOOFDE PERSOONLIJKE ZEKERHEDEN ALS WAARBORG VOOR SCHULDEN OF VERPLICHTINGEN VAN DERDEN .....****Waarvan**

Codes	Boekjaar
9149	_____
9150	
9151	
9153	

Door de onderneming geëndosseerde handelseffecten in omloop .....

Door de onderneming getrokken of voor aval getekende handelseffecten .....

Maximumbedrag ten belopen waarvan andere verplichtingen van derden door de onderneming zijn gewaarborgd .....

ZAKELIJKE ZEKERHEDEN**Zakelijke zekerheden die door de onderneming op haar eigen activa werden gesteld of onherroepelijk beloofd als waarborg voor schulden en verplichtingen van de onderneming****Hypotheke**

Boekwaarde van de bezwaarde activa	9161
Bedrag van de inschrijving	9171
Pand op het handelsfonds - Bedrag van de inschrijving	9181
Pand op andere activa - Boekwaarde van de in pand gegeven activa	9191
Zekerheden op de nog door de onderneming te verwerven activa - Bedrag van de betrokken activa	9201

Zakelijke zekerheden die door de onderneming op haar eigen activa werden gesteld of onherroepelijk beloofd als waarborg voor schulden en verplichtingen van derden**Hypotheke**

Boekwaarde van de bezwaarde activa	9162
Bedrag van de inschrijving	9172
Pand op het handelsfonds - Bedrag van de inschrijving	9182
Pand op andere activa - Boekwaarde van de in pand gegeven activa	9192
Zekerheden op de nog door de onderneming te verwerven activa - Bedrag van de betrokken activa	9202

GOEDEREN EN WAARDEN GEHOUDEN DOOR DERDEN IN HUN NAAM MAAR TEN BATE EN OP RISICO VAN DE ONDERNEMING, VOOR ZOVER DEZE GOEDEREN EN WAARDEN NIET IN DE BALANS ZIJN OPGENOMEN**BELANGRIJKE VERPLICHTINGEN TOT AANKOOP VAN VASTE ACTIVA****BELANGRIJKE VERPLICHTINGEN TOT VERKOOP VAN VASTE ACTIVA****TERMIJNVERRICHTINGEN**

Codes	Boekjaar
9213	
9214	
9215	
9216	

Gekochte (te ontvangen) goederen .....

Verkochte (te leveren) goederen .....

Gekochte (te ontvangen) deviezen .....

Verkochte (te leveren) deviezen .....

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

VERPLICHTINGEN VOORTVLOEIEND UIT DE TECHNISCHE WAARBORGEN VERBONDEN AAN REEDS GEPRESTEERDE VERKOPEN OF DIENSTEN

Boekjaar

BEDRAG, AARD EN VORM VAN BELANGRIJKE HANGENDE GESCHILLEN EN ANDERE BELANGRIJKE VERPLICHTINGEN

Boekjaar

Vanaf januari 2015 maakt Eandis System Operator deel uit van de btw-eenheid "Economische groep Eandis met btw identificatienummer 0561.896.056

REGELING INZAKE HET AANVULLEND RUST- OF OVERLEVINGSPENSIOEN TEN BEHOEVE VAN DE PERSONEELS- OF DIRECTIELEDEN

Beknopte beschrijving

Voor de uiteenzetting wordt verwezen naar VOL 6.19

Genomen maatregelen om de daaruit voortvloeiende kosten te dekken

PENSIOENEN DIE DOOR DE ONDERNEMING ZELF WORDEN GEDRAGEN

Geschat bedrag van de verplichtingen die voortvloeien uit reeds gepresteerd werk .....

Basis en wijze waarop dit bedrag wordt berekend

Code	Boekjaar
9220	

AARD EN FINANCIËLE GEVOLGEN VAN MATERIËLE GEBEURTENISSEN DIE ZICH NA BALANSDATUM HEBBEN VOORGEDAAN en die niet in de resultatenrekening of balans worden weergegeven

Boekjaar

AAN- OF VERKOOPVERBINTENISSEN DIE DE VENNOOTSCHAP ALS OPTIESCHRIJVER VAN CALL- EN PUTOPTIES HEEFT

Boekjaar

AARD, ZAKELIJK DOEL EN FINANCIËLE GEVOLGEN VAN BUITENBALANS REGELINGEN

Mits de risico's of voordelen die uit dergelijke regelingen voortvloeien van enige betekenis zijn en voor zover de openbaarmaking van dergelijke risico's of voordelen noodzakelijk is voor de beoordeling van de financiële positie van de vennootschap

Overzicht toekomstige huur

huur wagens

12.536.553,87

huur gebouwen

6.950.755,28

huur cabines

1.138.571,75

Boekjaar

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN**AARD, ZAKELIJK DOEL EN FINANCIËLE GEVOLGEN VAN BUITENBALANS REGELINGEN**

Mits de risico's of voordelen die uit dergelijke regelingen voortvloeien van enige betekenis zijn en voor zover de openbaarmaking van dergelijke risico's of voordelen noodzakelijk is voor de beoordeling van de financiële positie van de vennootschap

huur andere materialen

Boekjaar

3.354.752,00

ANDERE NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN (met inbegrip van deze die niet kunnen worden becijferd)

Boekjaar

BETREKKINGEN MET VERBONDEN ONDERNEMINGEN, GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN DE ANDERE ONDERNEMINGEN WAARMEE EEN DEELNEMINGSVERHOUDING BESTAAT

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
VERBONDEN ONDERNEMINGEN			
Financiële vaste activa	(280/1)	165.000,00	165.000,00
Deelnemingen	(280)	165.000,00	165.000,00
Achtergestelde vorderingen	9271		
Andere vorderingen	9281		
Vorderingen	9291	2.149.135,14	1.244.668,64
Op meer dan één jaar	9301		
Op hoogstens één jaar	9311	2.149.135,14	1.244.668,64
Geldbeleggingen	9321		
Aandelen	9331		
Vorderingen	9341		
Schulden	9351	1.116.760,61	1.289.822,15
Op meer dan één jaar	9361		
Op hoogstens één jaar	9371	1.116.760,61	1.289.822,15
Persoonlijke en zakelijke zekerheden			
Door de onderneming gestelde of onherroepelijk beloofd als waarborg voor schulden of verplichtingen van verbonden ondernemingen	9381		
Door verbonden ondernemingen gestelde of onherroepelijk beloofd als waarborg voor schulden of verplichtingen van de onderneming	9391		
Andere betekenisvolle financiële verplichtingen	9401		
Financiële resultaten			
Opbrengsten uit financiële vaste activa	9421		
Opbrengsten uit vlottende activa	9431	3.977,85	4.867,09
Andere financiële opbrengsten	9441		
Kosten van schulden	9461		
Andere financiële kosten	9471		
Realisatie van vaste activa			
Verwezenlijkte meerwaarden	9481		
Verwezenlijkte minderwaarden	9491		

BETREKKINGEN MET VERBONDEN ONDERNEMINGEN, GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN EN DE ANDERE ONDERNEMINGEN WAARMEE EEN DEELNEMINGSVERHOUDING BESTAAT

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
GEASSOCIEERDE ONDERNEMINGEN			
Financiële vaste activa	9253		
Deelnemingen	9263		
Achtergestelde vorderingen	9273		
Andere vorderingen	9283		
Vorderingen	9293		
Op meer dan één jaar	9303		
Op hoogstens één jaar	9313		
Schulden	9353		
Op meer dan één jaar	9363		
Op hoogstens één jaar	9373		
Persoonlijke en zakelijke zekerheden			
Door de onderneming gestelde of onherroepelijk beloofd als waarborg voor schulden of verplichtingen van geassocieerde ondernemingen	9383		
Door geassocieerde ondernemingen gesteld of onherroepelijk beloofd als waarborg voor schulden of verplichtingen van de onderneming.....	9393		
Andere betekenisvolle financiële verplichtingen	9403		
ANDERE ONDERNEMINGEN WAARMEE EEN DEELNEMINGSVERHOUDING BESTAAT			
Financiële vaste activa	9252	29.550,00	29.550,00
Deelnemingen	9262	29.550,00	29.550,00
Achtergestelde vorderingen	9272		
Andere vorderingen	9282		
Vorderingen	9292	3.624.941.222,82	3.918.344.459,03
Op meer dan één jaar	9302	3.470.500.000,00	3.270.500.000,00
Op hoogstens één jaar	9312	154.441.222,82	647.844.459,03
Schulden	9352	118.296.554,59	20.719.398,67
Op meer dan één jaar	9362		
Op hoogstens één jaar	9372	118.296.554,59	20.719.398,67

Boekjaar

TRANSACTIES MET VERBONDEN PARTIJEN BUITEN NORMALE MARKTVOORWAARDEN

Vermelding van dergelijke transacties indien zij van enige betekenis zijn, met opgave van het bedrag van deze transacties, de aard van de betrekking met de verbonden partij, alsmede andere informatie over de transacties die nodig is voor het verkrijgen van inzicht in de financiële positie van de vennootschap

FINANCIËLE BETREKKINGEN MET

Codes	Boekjaar
BESTUURDERS EN ZAAKVOERDERS, NATUURLIJKE OF RECHTSPERSONEN DIE DE ONDERNEMING RECHTSTREEKS OF ONRECHTSTREEKS CONTROLEREN ZONDER VERBONDEN ONDERNEMINGEN TE ZIJN, OF ANDERE ONDERNEMINGEN DIE DOOR DEZE PERSONEN RECHTSTREEKS OF ONRECHTSTREEKS GECONTROLEERD WORDEN	
Uitstaande vorderingen op deze personen	9500
Voornaamste voorwaarden betreffende de vorderingen, interestvoet, looptijd, eventueel afgeloste of afgeschreven bedragen of bedragen waarvan werd afgezien	
Waarborgen toegestaan in hun voordeel	9501
Andere betekenisvolle verplichtingen aangegaan in hun voordeel	9502
Rechtstreekse en onrechtstreekse bezoldigingen en ten laste van de resultatenrekening toegekende pensioenen, voor zover deze vermelding niet uitsluitend of hoofdzakelijk betrekking heeft op de toestand van een enkel identificeerbaar persoon	
Aan bestuurders en zaakvoerders	9503 37.328,60
Aan oud-bestuurders en oud-zaakvoerders	9504

Codes	Boekjaar
DE COMMISSARIS(SEN) EN DE PERSONEN MET WIE HIJ (ZIJ) VERBONDEN IS (ZIJN)	
Bezoldiging van de commissaris(sen)	9505 46.744,00
Bezoldiging voor uitzonderlijke werkzaamheden of bijzondere opdrachten uitgevoerd binnen de vennootschap door de commissaris(sen)	
Andere controleopdrachten	95061 408.991,00
Belastingadviesopdrachten	95062
Andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten	95063
Bezoldiging voor uitzonderlijke werkzaamheden of bijzondere opdrachten uitgevoerd binnen de vennootschap door personen met wie de commissaris(sen) verbonden is (zijn)	
Andere controleopdrachten	95081
Belastingadviesopdrachten	95082
Andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten	95083

Vermeldingen in toepassing van het artikel 133, paragraaf 6 van het Wetboek van vennootschappen

In de toepassing van artikel 133, paragraaf 6, heeft het audit comité een voorafgaandelijke gunstige beslissing gegeven tot de uitvoering van de andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten.

VERKLARING BETREFFENDE DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING**INLICHTINGEN TE VERSTREKKEN DOOR ELKE ONDERNEMING DIE ONDERWORPEN IS AAN DE BEPALINGEN VAN HET WETBOEK VAN VENNOOTSCHAPPEN INZAKE DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING**

De onderneming heeft een geconsolideerde jaarrekening en een geconsolideerd jaarverslag opgesteld en openbaar gemaakt*

~~De onderneming heeft geen geconsolideerde jaarrekening en een geconsolideerd jaarverslag opgesteld, omdat zij daarvan vrijgesteld is om de volgende reden(en)*~~

~~-De onderneming en haar dochterondernemingen overschrijden op geconsolideerde basis niet meer dan één van de in artikel 16 van het Wetboek van vennootschappen vermelde criteria*~~

~~-De onderneming heeft alleen maar dochterondernemingen die, gelet op de beoordeling van het geconsolideerd vermogen, de geconsolideerde financiële positie of het geconsolideerd resultaat, individueel en tezamen, slechts van te verwaarlozen betekenis zijn* (artikel 110 van het Wetboek van vennootschappen)~~

~~-De onderneming is zelf dochteronderneming van een moederonderneming die een geconsolideerde jaarrekening, waarin haar jaarrekening door consolidatie opgenomen is, opstelt en openbaar maakt*~~

Naam, volledig adres van de zetel en, zo het een onderneming naar Belgisch recht betreft, het ondernemingsnummer van de moederonderneming(en) en de aanduiding of deze moederonderneming(en) een geconsolideerde jaarrekening, waarin haar jaarrekening door consolidatie opgenomen is, opstelt (opstellen) en openbaar maakt (maken)**:

Indien de moederonderneming(en) (een) onderneming(en) naar buitenlands recht is (zijn), de plaats waar de hiervoor bedoelde geconsolideerde jaarrekening verkrijgbaar is**

* Schrappen wat niet van toepassing is.

** Wordt de jaarrekening van de onderneming op verschillende niveaus geconsolideerd, dan worden deze gegevens verstrekt, enerzijds voor het grootste geheel en anderzijds voor het kleinste geheel van ondernemingen waarvan de onderneming als dochter deel uitmaakt en waarvoor een geconsolideerde jaarrekening wordt opgesteld en openbaar gemaakt.

WAARDERINGSREGELS

WAARDERINGSREGELS EANDIS

ACTIVA

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa worden geboekt aan aanschaffing- of kostprijs met inbegrip van alle toerekenbare kosten en verminderd met de gecumuleerde afschrijvingen.

Afschrijvingen worden maandelijks ten laste van de resultatenrekening gebracht volgens de lineaire methode vanaf de maand volgend op de ingebruikname. De afschrijvingen worden berekend over de verwachte economische gebruiksduur van ieder onderdeel van het materieel vast actief.

De jaarlijkse afschrijvingspercentages op basis van de initiële verwachte gebruiksduur zijn als volgt:

Proeftuin EVA (Elektrische Voertuigen in Actie): 50 %

Oplaadpalen voor elektrische voertuigen: 10 %

(Motor)fietsen: 20 %

Herstelling- en instandhoudingskosten die de toekomstige economische voordelen niet vergroten, worden in de resultatenrekening genomen.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De deelnemingen worden geboekt tegen aanschaffingsprijs. De bijkomende kosten worden onmiddellijk ten laste van het resultaat genomen.

Waardeverminderingen worden geboekt en ten laste van het resultaat genomen wanneer blijkt dat, rekeninghoudend met het eigen vermogen, de rentabiliteit en de toekomstverwachtingen van de betrokken vennootschap, er zich een duurzame waardevermindering voordoet.

Terugnemingen van waardeverminderingen worden geboekt en in het resultaat opgenomen wanneer de evolutie van de betrokken vennootschap dit rechtvaardigt.

Voor andere deelnemingen en vorderingen worden dezelfde regels toegepast.

VORDERINGEN OP MEER DAN EEN JAAR EN OP TEN HOOGSTE EEN JAAR

Deze vorderingen worden voor hun nominale waarde geboekt.

In het geval van faillissement of gerechtelijke reorganisatie wordt de vordering onmiddellijk afgeschreven en de belasting over de toegevoegde waarde teruggevorderd, op basis van een via de curator bekomen attest of bij publicatie van de afsluiting van het faillissement in de bijlage van het Belgische Staatsblad.

De vorderingen m.b.t. uitgevoerde werken en geleverde prestaties, met uitzondering van enerzijds de schadegevallen welke in behandeling zijn bij de juridische dienst en anderzijds de vorderingen op aangesloten gemeenten, welke meer dan 6 maanden vervallen zijn, worden als dubieus beschouwd en hiervoor wordt een provisie voor oninbaarheid ten belope van 100% (exclusief btw) aangelegd. Vorderingen worden definitief ten laste genomen (afgeboekt) met aanwending van de hiervoor reeds eerder aangelegde provisie voor oninbaarheid van zodra op basis van attesten, aangeleverd door deurwaarders, advocaten of incassokantoren kan aangetoond worden dat er geen recupereerbaarheid meer mogelijk is. Ook wanneer kan aangetoond worden dat de opbrengsten verbonden aan een mogelijke recuperatie niet opwegen (m.a.w. niet economisch verantwoord zijn) tegen de te maken kosten voor recuperatie wordt een vordering definitief afgeboekt met aanwending van eerder reeds mogelijk aangelegde provisie.

VOORRADEN

Voorraden worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde welke wordt bepaald aan de hand van de methode van het voortschrijdend gewogen gemiddelde.

Een waardevermindering wordt toegepast op voorraadartikelen die, gezien hun verouderde staat, niet meer voor exploitatie bruikbaar zijn of waarvan de geraamde verkoopwaarde lager ligt dan de boekwaarde. Indien voorraadartikelen meer dan één jaar niet gebruikt worden, wordt een waardevermindering van 100% toegepast.

Deze afschrijvingen worden opgenomen als kost in de resultatenrekening.

GELDBELEGGINGEN

De geldbeleggingen worden gewaardeerd aan marktwaarde.

LIQUIDE MIDDELEN

Liquide middelen omvatten geld en tegoeden bij kredietinstellingen. Ze worden gewaardeerd aan nominale waarde die overeenstemt met de reële waarde.

OVERLOPENDE REKENINGEN

De tijdens het boekjaar of vorige boekjaren gemaakte lasten die behoren tot één of meerdere latere boekjaren, worden prorata gewaardeerd tegen het bedrag dat betrekking heeft op latere boekjaren.

De gedeelten van opbrengsten waarvan de inning pas plaats zal vinden tijdens één of meer komende boekjaren, worden gewaardeerd tegen het bedrag dat betrekking heeft op het lopende boekjaar.

PASSIVA

VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN LASTEN

Pensioenregelingen en andere vergoedingen toegekend na uitdiensttreding

De bijdragen voor toegezegde-bijdrageregelingen worden als last opgenomen op het moment dat ze verschuldigd zijn alsook eventuele tekorten ten opzichte van het minimum gegarandeerd rendement. Deze pensioenplannen zijn onderworpen aan de Wet van 28 april 2003

WAARDERINGSREGELS

betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid (W.A.P.). Volgens het artikel 24 van de W.A.P. moet de Groep een gemiddeld minimum gegarandeerd rendement verzekeren van 3,75% op de bijdragen voor de werknemer en 3,25% op de bijdrage van de werkgever.

De waardering van deze fondsen gebeurt aan intrinsieke waarde. Elk individueel verschil tussen de wiskundige reserve en het gegarandeerd minimum wordt opgenomen als een schuld in de financiële staten.

De verplichtingen van de Groep betreffende de toegezegd-pensioenregelingen en de kosten die eruit voortvloeien, worden gewaardeerd op basis van de "Projected Unit Credit"-methode. Het in de balans opgenomen bedrag vertegenwoordigt het verschil van de contante waarde van de omschreven pensioenverplichtingen (Defined Benefit Obligation) en de reële waarde van fondsbeleggingen.

Herwaardering omvat actuariële winst en verlies en het rendement op fondsbeleggingen (exclusief interest) welke direct worden opgenomen in de balans en als winst of last in de periode waarin ze zich voordoen. Ze worden opgenomen in het overzicht van niet-gerealiseerde resultaten, die niet kunnen verplaatst worden naar de winst- en verliesrekening.

De pensioenkosten van verstreken diensttijd worden opgenomen in de winst- en verliesrekening gedurende de periode waarin de wijziging van het pensioenplan plaatsvond.

Netto rentekosten worden berekend op de netto personeelsverplichtingen door toepassing van de disconteringsvoet bij het begin van de periode.

Het bedrag in de winst- en verliesrekening bestaat uit de pensioenkosten (de aan het boekjaar toegerekende pensioenkosten, pensioenkosten van verstreken diensttijd, actuariële winst of verlies op andere langetermijnpersoneelsbeloningen alsook eventuele inperkingen en afwikkelingen), de netto rentekosten en de herwaardering.

Andere langetermijnpersoneelsbeloningen bevatten de afscheids- en jubileumpremies.

Deze voordelen worden op dezelfde wijze behandeld als pensioenregelingen doch de actuariële winsten en verliezen worden onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening.

De aandeelhouders hebben hun akkoord gegeven om de werkelijke bedragen, waarvan sprake in deze rubriek, ten laste te nemen. In de overlopende rekeningen van het actief worden deze geraamde door te rekenen verplichtingen geactiveerd.

SCHULDEN OP MEER DAN ÉÉN JAAR EN TEN HOOGSTE ÉÉN JAAR

Schulden op meer dan één jaar en ten hoogste één jaar worden gewaardeerd aan nominale waarde. (Dis)agio en belangrijke kosten m.b.t. de uitgifte van leningen worden verrekend met die waarde en lineair gespreid over de levensduur van de lening.

De fiscale en sociale voorzieningen worden vastgesteld door evaluatie van de meest waarschijnlijke schuld.

OVERLOPENDE REKENINGEN

De toe te rekenen kosten worden prorata gewaardeerd tegen de bedragen die betrekking hebben op het lopende boekjaar.

De over te dragen opbrengsten worden prorata gewaardeerd tegen de bedragen die betrekking hebben op komende boekjaren.

SOCIALE BALANS

Nummers van de paritaire comités die voor de onderneming bevoegd zijn:

STAAT VAN DE TEWERKGESTELDE PERSONEN**WERKNEMERS WAARVOOR DE ONDERNEMING EEN DIMONA-VERKLARING HEEFT INGEDIEND OF DIE ZIJN
INGESCHREVEN IN HET ALGEMEEN PERSONEELSREGISTER**

Tijdens het boekjaar	Codes	Totaal	1. Mannen	2. Vrouwen
Gemiddeld aantal werknemers				
Voltijds	1001	3.256,1	2.648,9	607,2
Deeltijds	1002	827,3	325,6	501,7
Totaal in voltijds equivalenten (VTE)	1003	3.896,1	2.903,1	993,0
Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren				
Voltijds	1011	4.859.753	3.997.243	862.510
Deeltijds	1012	927.089	370.849	556.240
Totaal	1013	5.786.842	4.368.092	1.418.750
Personeelskosten				
Voltijds	1021	293.735.253,07	238.961.649,96	54.773.603,11
Deeltijds	1022	74.629.113,17	29.368.293,05	45.260.820,12
Totaal	1023	368.364.366,24	268.329.943,01	100.034.423,23
Bedrag van de voordelen bovenop het loon	1033			

Tijdens het vorige boekjaar	Codes	P. Totaal	1P. Mannen	2P. Vrouwen
Gemiddeld aantal werknemers in VTE	1003	4.009,4	2.991,1	1.018,3
Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren.....	1013	5.953.849	4.493.899	1.459.950
Personeelskosten	1023	390.565.416,86	285.219.686,69	105.345.730,17
Bedrag van de voordelen bovenop het loon	1033			

	Codes	1. Voltijds	2. Deeltijds	3. Totaal in voltijdse equivalenten
Op de afsluitingsdatum van het boekjaar				
Aantal werknemers	105	3.239	814	3.868,9
Volgens de aard van de arbeidsovereenkomst				
Overeenkomst voor een onbepaalde tijd	110	3.125	811	3.752,4
Overeenkomst voor een bepaalde tijd	111	114	3	116,5
Overeenkomst voor een duidelijk omschreven werk	112			
Vervangingsovereenkomst	113			
Volgens het geslacht en het studieniveau				
Mannen	120	2.640	307	2.879,4
lager onderwijs	1200	197	46	232,1
secundair onderwijs	1201	1.540	179	1.679,9
hoger niet-universitair onderwijs	1202	741	77	801,4
universitair onderwijs	1203	162	5	166,0
Vrouwen	121	599	507	989,5
lager onderwijs	1210	6	4	8,6
secundair onderwijs	1211	277	239	462,4
hoger niet-universitair onderwijs	1212	246	238	428,1
universitair onderwijs	1213	70	26	90,4
Volgens de beroepscategorie				
Directiepersoneel	130	767	85	835,0
Bedienden	134	2.472	729	3.033,9
Arbeiders	132			
Andere	133			

UITZENDKRACHTEN EN TER BESCHIKKING VAN DE ONDERNEMING GESTELDE PERSONEN
Tijdens het boekjaar

Gemiddeld aantal tewerkgestelde personen .....

Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren .....

Kosten voor de onderneming .....

Codes	1. Uitzendkrachten	2. Ter beschikking van de onderneming gestelde personen
150	5,7	
151	11.208	
152	251.961,83	

TABEL VAN HET PERSONEELSVOLTOEGANG TIJDENS HET BOEKJAAR
INGETREDEN

Aantal werknemers waarvoor de onderneming tijdens het boekjaar een DIMONA-verklaring heeft ingediend of tijdens het boekjaar werden ingeschreven in het algemeen personeelsregister .....

Volgens de aard van de arbeidsovereenkomst

Overeenkomst voor een onbepaalde tijd .....

Overeenkomst voor een bepaalde tijd .....

Overeenkomst voor een duidelijk omschreven werk .....

Vervangingsovereenkomst .....

Codes	1. Voltijds	2. Deeltijds	3. Totaal in voltijdse equivalenten
205	125	2	126,7
210	29		29,0
211	96	2	97,7
212			
213			

UITGETREDEN

Aantal werknemers met een DIMONA-verklaring aangegeven of een in het algemeen personeelsregister opgetekende datum waarop hun overeenkomst tijdens het boekjaar een einde nam .....

Volgens de aard van de arbeidsovereenkomst

Overeenkomst voor een onbepaalde tijd .....

Overeenkomst voor een bepaalde tijd .....

Overeenkomst voor een duidelijk omschreven werk .....

Vervangingsovereenkomst .....

Volgens de reden van beëindiging van de overeenkomst

Pensioen .....

Werkloosheid met bedrijfstoelage .....

Afdanking .....

Andere reden .....

Waarvan: het aantal werknemers dat als zelfstandige ten minste op halftijdse basis diensten blijft verlenen aan de onderneming .....

Codes	1. Voltijds	2. Deeltijds	3. Totaal in voltijdse equivalenten
305	189	17	202,0
310	114	13	123,8
311	75	4	78,2
312			
313			
340	74	8	80,4
341			
342	10		10,0
343	105	9	111,6
350			

INLICHTINGEN OVER DE OPLEIDING VOOR DE WERKNEMERS TIJDENS HET BOEKJAAR

	Codes	Mannen	Codes	Vrouwen
Totaal van de formele voortgezette beroepsopleidingsinitiatieven ten laste van de werkgever				
Aantal betrokken werknemers	5801	2.745	5811	1.035
Aantal gevolgde opleidingsuren	5802	69.241	5812	21.744
Nettokosten voor de onderneming	5803	8.564.831,00	5813	2.713.587,00
waarvan brutokosten rechtstreeks verbonden met de opleiding	58031	8.564.831,00	58131	2.713.587,00
waarvan betaalde bijdragen en stortingen aan collectieve fondsen	58032		58132	
waarvan ontvangen tegemoetkomingen (in mindering)..	58033		58133	
Totaal van de minder formele en informele voortgezette beroepsopleidingsinitiatieven ten laste van de werkgever				
Aantal betrokken werknemers	5821	2.849	5831	1.082
Aantal gevolgde opleidingsuren	5822	62.606	5832	26.063
Nettokosten voor de onderneming	5823	4.509.943,00	5833	1.764.944,00
Totaal van de initiële beroepsopleidingsinitiatieven ten laste van de werkgever				
Aantal betrokken werknemers	5841		5851	
Aantal gevolgde opleidingsuren	5842		5852	
Nettokosten voor de onderneming	5843		5853	

Voorziening voor personeelsbeloningen

Toegezegde-bijdragenregelingen

Het uitvoerend personeel aangeworven vanaf 1 januari 2002 en het kaderpersoneel aangeworven vanaf 1 mei 1999 genieten van toegezegde-bijdragenregelingen: deze regelingen voorzien in een kapitaal bij pensionering voortvloeiend uit de betaalde bijdragen en de rendementen toegekend door de pensioeninstellingen, alsook een kapitaal en wezenrente bij overlijden voor pensionering.

De financiering gebeurt door werknemersbijdragen en werkgeversbijdragen, die gestort worden aan pensioenfondsen (O.F.P. Enerbel en O.F.P. Powerbel) en groepsverzekeringen.

De activa van de pensioenfondsen worden beheerd door fondsen Esperides, uitgegeven in Luxemburg met 4 verschillende risicoprofielen (laag risico, medium risico, hoog risico en dynamische allocatie (dynamic asset allocation)). Het risiconiveau moet ook rekening houden met de leeftijd van de leden. Dit is de reden waarom de trustees van Powerbel aan haar leden een nieuwe optie hebben voorgesteld (2015) om hun activa te beheren. Deze optie 'Life-Cycle' houdt rekening met een evolutie van het risico van 'Groei' naar meer 'Defensief' gedurende de carrière van de personeelsleden.

Beleggingsrisico

Door de dalende trend van de intrestvoeten op de obligaties werd het niveau van de rendementsgarantie een uitdaging voor de pensioeninstellingen, die de toegezegde bijdragenregelingen beheren, om deze te blijven dekken.

Een hervorming drong zich op en werd aangekondigd met de publicatie op 24 december 2015 van de wet van 18 december 2015 "tot waarborg van de duurzaamheid en het sociale karakter van de aanvullende pensioenen en tot versterking van het aanvullende karakter ten opzichte van de rustpensioenen". Deze wet trad in werking op 1 januari 2016.

De impact van deze aanpassing betekent dat de toegezegde-bijdragenpensioenplannen gewaardeerd worden volgens de Projected Unit Cost (PUC) methode zonder projectie van de toekomstige premies. Tot 2015 werd de intrinsieke waarderingsmethode toegepast.

De rendementswaarborg wordt nu variabel en jaarlijks te aligneren op basis van het gemiddeld rendement over de laatste 24 maanden van de lineaire obligaties van de Belgische Staat (OLO's) met een duurtijd van 10 jaar (minstens 1,75 % en maximaal 3,75 %).

De gebruikte rendementswaarborg voor 2016 bedraagt 1,75 % en wordt toegepast volgens de verticale methode voor alle betaalde premies aan de pensioenfondsen en in de verzekeringsonderneming (producten Tak 21 met rendementsgarantie).

De pensioenfondsen zijn niet onderworpen aan de Solvency II reglementering van de verzekeringsmaatschappijen en kunnen betere verwachte rendementen behalen bij diversificatie van de beleggingen. Hierdoor werd in 2016 de reserves en een compensatie van de groepsverzekering overgedragen naar een pensioenfonds OFP Powerbel/OFP Enerbel in een vorm van een cash-balance plan met een minimum garantie waarborg van 3,25 % (zie tabel Indeling van de fondsbeleggingen op de balansdatum).

Toegezegd-pensioenregelingen

De collectieve overeenkomst van 2 mei 1952 voorzag een bijkomend pensioen gelijk aan 75 % van het laatste jaarinkomen na aftrek van het paritair wettelijk pensioen na een volledige loopbaan, alsook een overlevingspensioen en wezenrente. Deze toegezegd-pensioenregeling werd volledig gefinancierd door de werkgever en de pensioenen werden rechtstreeks door de werkgever aan de begunstigen uitgekeerd. De eruit voortvloeiende resterende verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op lopende pensioenen.

De meerderheid van het uitvoerend personeel aangeworven vóór 1 januari 2002 en het kaderpersoneel aangeworven vóór 1 mei 1999 genieten van toegezegd-pensioenregelingen die voorzien in de uitkering van een kapitaal bij pensionering, en een kapitaal en wezenrente bij overlijden voor pensionering. Die

voordelen worden berekend rekening houdend met het laatste jaarinkomen en de diensttijd. De financiering gebeurt door werknemersbijdragen en werkgeversbijdragen, die gestort worden aan pensioenfondsen (O.F.P. Elgabel en O.F.P. Pensiobel) en groepsverzekeringen.

Als gevolg van veranderingen aan de pensioenregelingen in België werd aan leden van het pensioenplan Pensiobel, de mogelijkheid geboden om vanaf 1 januari 2015 over te stappen naar het plan toegezegd-bijdragenregeling Powerbel. De in het verleden opgebouwde en verbeterde verworven rechten (in Pensiobel) worden gekapitaliseerd aan marktconforme rendementen maar met een minimaal rendement gelijk aan 3,25 % (cash-balance plan).

De Groep verstrekt eveneens **vergoedingen** toegekend **na uitdiensttreding**, zijnde een tussenkomst in de gezondheidszorgen en tarifaire voordelen.

De **andere langetermijn personeelsbeloningen** bevatten de afscheid- en jubileumpremies.

Financieringswijze pensioenfonds Elgabel

Definities :

ABO: (Accrued Benefit Obligation)

Huidige en waarschijnlijke waarde van de verbintenissen met betrekking tot het verleden loopbanen en berekend op basis van de niet-geprojecteerde elementen (salaris, wettelijk pensioen...), t.t.z. met de waarde op de berekeningsdatum.

PBO: (Projected Benefit Obligation)

Huidige en waarschijnlijke waarde van de verbintenissen met betrekking tot de verleden loopbanen en berekend op basis van de geprojecteerde elementen (salaris, wettelijk pensioen...), t.t.z. met hun geschatte waarde op de uitkeringsdatum (vertrek met pensioen...)

TPB: (Total Projected Benefit)

Huidige en waarschijnlijke waarde van de verbintenissen met betrekking tot de volledige loopbanen en berekend op basis van de geprojecteerde elementen (salaris, wettelijk pensioen...), t.t.z. met hun geschatte waarde op de uitkeringsdatum (vertrek met pensioen...).

Er worden twee grenzen gedefinieerd vertrekkend van de 3 voormelde indicatoren:

a) een ondergrens, waaronder het financieringsniveau niet mag dalen. Deze grens ligt tussen de ABO en de PBO en wordt berekend als volgt:

$$\text{Ondergrens} = \text{PBO} - (\text{PBO} - \text{ABO}) * 65\%$$

b) een bovengrens, waarboven het financieringsniveau niet mag stijgen. Deze grens ligt tussen de PBO en de TPB en wordt berekend als volgt:

$$\text{Bovengrens} = \text{PBO} + (\text{TPB} - \text{PBO}) * 65\%$$

Derhalve kunnen zich drie verschillende situaties voordoen ten opzichte van de twee grenzen:

1. Het financieringsniveau ligt hoger dan de bovengrens:

De patronale dotaties van de aggregate cost worden stopgezet tot aan de volgende herberekening en kunnen slechts hervat worden indien het financieringsniveau zich weer onder de bovengrens bevindt.

2. Het financieringsniveau ligt tussen de twee grenzen:

De patronale dotaties van de aggregate cost worden normaal toegepast.

3. Het financieringsniveau ligt onder de ondergrens:

Een eenmalige premie gelijk aan het verschil (Ondergrens – Vermogen) wordt opgevraagd om de financiering terug te brengen tot een niveau dat dichterbij de PBO ligt.

Verplichtingen van Eandis

De voornaamste actuariële veronderstellingen die werden gebruikt op de balansdatum bij de bepaling van de voorzieningen voor pensioenregelingen en andere vergoedingen:

	2017	2016
Disconteringsvoet - pensioenen DB	1,01%	1,28%
Disconteringsvoet - pensioenen DC	1,66%	1,28%
Disconteringsvoet - andere	1,55%	1,77%
Verwachte gemiddelde salarisstijging (zonder inflatie)	0,85%	0,85%
Verwachte inflatie	1,75%	1,65%
Verwachte stijging van de ziektekosten (inclusief inflatie)	2,75%	2,65%
Verwachte stijging van de tariefvoordelen	1,75%	0,25%
Gemiddeld verwachte pensioenleeftijd	63	63
	IA BE	IA BE
	Prospective	Prospective
Sterftetafels	Tables	Tables
Personeelsverloop	0% tot 3,18%	0,00%
Levensverwachting uitgedrukt in jaren van een gepensioneerde op 65 jaar:		
Voor een 65 jarige op datum van afsluiting		
- Man	20	20
- Vrouw	24	24
Voor een 65 jarige binnen 20 jaar:		
- Man	22	22
- Vrouw	26	26

Bedragen opgenomen in de balans

(In duizenden EUR)	Contante waarde van de brutoverplichting	Reële waarde van de fondsbeleggingen	Totaal
Pensioenen - gefinancierd	622.763	-645.527	-22.764
Pensioenen - niet gefinancierd	25.547	0	25.547
Gezondheidszorgen en tarifaire voordelen - niet gefinancierd	160.828	0	160.828
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen - gefinancierd	62.525	-15.189	47.336
Totaal toegezegd-pensioenregeling en andere langetermijnpersoneelsbeloningen op 31 december 2017	871.663	-660.716	210.947
Pensioenen - gefinancierd	670.981	-657.662	13.319
Pensioenen - niet gefinancierd	25.134	0	25.134
Gezondheidszorgen en tarifaire voordelen - niet gefinancierd	165.464	0	165.464
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen - gefinancierd	69.304	-13.858	55.446
Totaal toegezegd-pensioenregeling en andere langetermijnpersoneelsbeloningen op 31 december 2016	930.883	-671.520	259.363

Wijziging in de contante waarde van de brutoverplichting

(In duizenden EUR)	2017	2016
Totaal op 1 januari	930.883	842.791
Aan het dienstjaar toegerekende kosten	24.396	30.960
Rentekosten	12.120	16.851
Bijdragen van de deelnemers	2.394	3.781
Kosten van vervroegde pensionering	133	26
Herwaardering - (winst)/verlies in niet-gerealiseerde resultaten ontstaan door		
i) veranderingen in demografische veronderstellingen	-18.009	-23.827
ii) veranderingen in financiële veronderstellingen	-3.155	87.769
iii) ervaringsaanpassingen	-25.266	39.391
Belastingen op betaalde bijdragen	-1.321	-2.087
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	0	0
Betaalde vergoedingen	-50.512	-64.772
Totaal op 31 december	871.663	930.883

Wijziging van de reële waarde van de fondsbeleggingen

(In duizenden EUR)	2017	2016
Totaal op 1 januari	-671.520	-511.541
Rentebaten	-8.623	-11.229
Herwaardering - (winst)/verlies in niet-gerealiseerde resultaten ontstaan door rendement op de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	-7.300	-89.953
Effect van minimum financieringsvereisten/actiefplafond	44.178	0
Bijdragen van de werkgever	-65.569	-119.787
Bijdragen van de werknemer	-2.394	-3.781
Betaalde vergoedingen	50.512	64.771
Totaal op 31 december	-660.716	-671.520
Totaal rendement op de fondsbeleggingen	-15.923	-101.182

Indeling van de fondsbeleggingen op de balansdatum

De indeling van de fondsbeleggingen met betrekking tot pensioenregelingen in functie van de belangrijkste categorie van activa op eind 2017

Categorie	Munt	Elgabel %	Pensiobel %	Verzeke- ringson- dernemin- gen %	Powerbel en Enerbel %	Totaal %
Beurgenoteerde beleggingen		79,70	80,16	77,28	86,55	80,42
Aandelen	Eurozone	15,88	17,45	6,62	13,16	15,79
	Buiten					
Aandelen	eurozone	21,55	21,14	0	25,16	21,11
Staatsobligaties	Eurozone	4,16	4,08	20,47	5,34	4,75
Andere obligaties	Eurozone	29,80	29,32	50,19	33,04	30,61
	Buiten					
Andere obligaties	eurozone	8,31	8,17	0	9,85	8,17
Niet-beurgenoteerde beleggingen		20,30	19,84	22,72	13,45	19,58
Onroerende goederen		3,72	3,65	7,08	3,25	3,76
Liquide middelen		1,08	0,99	2,22	0,17	1,00
Andere		15,49	15,20	13,42	10,03	14,82
Totaal (in %)		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Totaal (in duizenden EUR)		411.153	205.790	21.451	66.500	704.894

FINANCIEEL VERSLAG 2017
GECONSOLIDEERDE JAARREKENING ESO

Verslag van de commissaris aan de algemene vergadering van Eandis System Operator CVBA over het boekjaar afgesloten op 31 december 2017

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris van Eandis System Operator CVBA (de "Vennootschap") en van de dochterondernemingen (samen de "Groep"). Dit verslag omvat ons oordeel over het geconsolideerde overzicht van de financiële positie op 31 december 2017, het geconsolideerde overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerde overzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerde overzicht van de kasstromen van het boekjaar dat afgesloten werd op 31 december 2017 en de toelichting (alle stukken gezamenlijk "de Geconsolideerde Jaarrekening") en omvat tevens ons verslag betreffende de overige door de wet en regelgeving gestelde eisen. Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.

Wij werden als commissaris benoemd door de algemene vergadering op 19 mei 2017, overeenkomstig het voorstel van het bestuursorgaan uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordacht van de ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die zal beraadslagen over de Geconsolideerde Jaarrekening afgesloten op 31 december 2019. We hebben de wettelijke controle van de Geconsolideerde Jaarrekening van de Groep uitgevoerd gedurende 7 opeenvolgende boekjaren.

Verslag over de controle van de Geconsolideerde Jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de Geconsolideerde Jaarrekening van Eandis System Operator CVBA, die het geconsolideerd overzicht van de financiële positie op 31 december 2017 omvat, alsook het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht voor het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting, met een geconsolideerd balanstotaal van € 4.060.640.097 en waarvan de geconsolideerde resultatenrekening afsluit met een resultaat van het boekjaar van € 0.

Naar ons oordeel geeft de Geconsolideerde Jaarrekening een getrouw beeld van het geconsolideerde eigen vermogen en van de geconsolideerde financiële positie van de Groep op 31 december 2017 alsook van de geconsolideerde resultaten en de geconsolideerde kasstromen voor het boekjaar afgesloten op die datum, in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

Basis voor ons oordeel zonder voorbehoud

We hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met de International Standards on Auditing ("ISA's"). Onze verantwoordelijkheden uit hoofde van die standaarden zijn nader beschreven in het gedeelte "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de Geconsolideerde Jaarrekening" van ons verslag.

Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de Geconsolideerde Jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Kernpunten van de controle

De kernpunten van onze controle zijn die aangelegenheden die volgens ons professioneel oordeel het meest significant waren bij onze

controle van de Geconsolideerde Jaarrekening van de huidige verslagperiode.

Deze aangelegenheden werden behandeld in de context van onze controle van de Geconsolideerde Jaarrekening als een geheel en bij het vormen van ons oordeel hieromtrent en derhalve formuleren wij geen afzonderlijk oordeel over deze aangelegenheden.

Voorziening voor personeelsbeloningen

- ▶ Beschrijving van het punt en het auditrisico :

De voorzieningen voor de personeelsbeloningen bedragen € 210,9 miljoen per 31 december 2017. De groep erkent de voorzieningen voor deze lange termijn personeelsbeloningen op basis van de vereisten zoals aanvaard binnen de Belgische boekhoudwetgeving. De plannen van de groep worden beschreven in de CONSO 9 van de Geconsolideerde Jaarrekening.

De waardering van deze voorzieningen is complex en vereist inschattingen van het management. Door de complexiteit wordt de Vennootschap voor de berekening van de voorzieningen bijgestaan door een externe actuaaris. De waardering van de voorzieningen is gebaseerd op de onderliggende personeelsdata van de verschillende pensioenplannen waarop vervolgens bepaalde actuariële assumpties worden toegepast zoals verwachte inflatie, verdisconteringsvoeten, verwachte gemiddelde salarisstijgingen en het personeelsverloop.

Een wijziging in deze assumpties of het gebruik van foutieve personeelsdata zouden een materiële impact hebben op de Geconsolideerde Jaarrekening.

Om deze redenen is de waardering van de voorzieningen voor de personeelsbeloningen een kernpunt van onze controle.

- ▶ Samenvatting van de uitgevoerde controleprocedures:

Onze auditwerkzaamheden omvatten onder andere:

- Een analyse van de bestaande plannen binnen de groep en bespreking van eventuele wijzigingen in deze plannen.
- Het testen van de onderliggende personeelsdata door middel van analytisch nazicht ten opzichte van vorig boekjaar en door middel van aansluiting (van o.a. ouderdom, geslacht, salaris, anciënniteit) van

een steekproef personeelsleden met onderliggende documentatie.

- Het beoordelen van de bekwaamheid en de onafhankelijkheid van de externe actuaaris.
- Het betrekken van onze interne actuarissen om de gepastheid te beoordelen van de gebruikte actuariële modellen in overeenstemming met de Belgische boekhoudwetgeving en om de redelijkheid te beoordelen van de significante assumpties die worden gebruikt voor de waardering van de voorziening.
- Wij hebben adequaatheid en volledigheid van CONSO 9 van de Geconsolideerde Jaarrekening beoordeeld.

Financieringsactiviteiten

- ▶ Beschrijving van het punt en het auditrisico :

De balans van de Groep wordt significant beïnvloed door de financieringsactiviteit die de Groep vervult. Op 31 december 2017 bedraagt de lange termijn financiering € 3.449,3 miljoen en is er geen korte termijn financiering. Deze financiering wordt vervolgens gebruikt om leningen toe te staan aan de distributienetbeheerders waardoor de Groep voor € 3.470,9 miljoen lange termijn vorderingen heeft openstaan ten aanzien van de distributienetbeheerders. Gezien de grootteorde van deze bedragen ten aanzien van enerzijds de totale activa en anderzijds de totale passiva van de Groep en de opvolging en inschatting van het management inzake de terugbetalingscapaciteiten van de distributienetbeheerders wordt dit als een kernpunt van onze controle beschouwd.

- ▶ Samenvatting van de uitgevoerde controleprocedures:

Wij hebben volgende procedures uitgevoerd:

- Het beoordelen van de boekhoudkundige verwerking van de leningen en de bijhorende transactiekosten.
- Het aansluiten van de interestkosten en interestbaten met van de verschillende leningen met de betreffende voorwaarden zoals omschreven in de onderliggende contracten.

- Het afstemmen van het hoofdbedrag van de leningen met contracten, confirmaties en betalingen.
- Wij hebben van de directie van de Vennootschap het lange termijn financieel plan verkregen van de Vennootschap alsook van de netbeheerders om de terugbetalingscapaciteit van deze laatste te beoordelen. Deze plannen werden beoordeeld op basis van de jaarrekeningen van de netbeheerders alsook door middel van gesprekken met de directie en met de met governance belaste personen.

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel en evenals voor het systeem van interne beheersing dat het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of het maken van fouten.

In het kader van de opstelling van de Geconsolideerde Jaarrekening, is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de Vennootschap om haar continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de Vennootschap te vereffenen of om de bedrijfsactiviteiten stop te zetten of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle over de Geconsolideerde Jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de Geconsolideerde Jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin

ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van de Geconsolideerde Jaarrekening, beïnvloeden.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- ▶ Het identificeren en inschatten van de risico's dat de Geconsolideerde Jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van het systeem van interne beheersing;
- ▶ Het verkrijgen van inzicht in het systeem van interne beheersing dat relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van het systeem van interne beheersing van de Vennootschap en van de Groep;
- ▶ Het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen;
- ▶ Het concluderen van de aanvaardbaarheid van de door het bestuursorgaan gehanteerde

continuïteitsveronderstelling, en op basis van de verkregen controle-informatie, concluderen of er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de Vennootschap en de Groep om haar continuïteit te handhaven. Als we besluiten dat een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de Geconsolideerde Jaarrekening, of, indien deze toelichtingen niet adequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die werd verkregen tot op de datum van ons commissarisverslag. Latere gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de continuïteit van de Vennootschap of de Groep niet langer gehandhaafd kan worden;

- ▶ Het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de Geconsolideerde Jaarrekening, en of deze Geconsolideerde Jaarrekening, de onderliggende transacties en gebeurtenissen weergeeft op een wijze die leidt tot een getrouw beeld.

Wij communiceren met het auditcomité binnen het bestuursorgaan, onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder

eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die we identificeren tijdens onze controle.

Omdat we de eindverantwoordelijkheid voor ons oordeel dragen, zijn we ook verantwoordelijk voor het organiseren, het toezicht en het uitvoeren van de controle van de dochterondernemingen van de Groep. In die zin hebben wij de aard en omvang van de controleprocedures voor deze entiteiten van de Groep bepaald.

We verstrekken aan het auditcomité binnen het bestuursorgaan een verklaring dat we de relevante deontologische vereisten inzake onafhankelijkheid naleven en we melden hierin alle relaties en andere aangelegenheden die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid zouden kunnen beïnvloeden, alsook, voor zover van toepassing, de bijbehorende maatregelen die we getroffen hebben om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Aan de hand van de aangelegenheden die met het auditcomité binnen het bestuursorgaan besproken worden, bepalen we de aangelegenheden die het meest significant waren bij de controle van de Geconsolideerde Jaarrekening over de huidige periode en die daarom de kernpunten van onze controle uitmaken. Wij beschrijven deze aangelegenheden in ons verslag, tenzij het openbaar maken van deze aangelegenheden is verboden door wet- of regelgeving.

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening, voor het naleven van de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die van toepassing zijn op het voeren van de boekhouding, alsook voor het naleven van het Wetboek van vennootschappen en van de statuten van de Vennootschap.

Verantwoordelijkheden van de commissaris

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm (Herzien) bij de in België van toepassing zijnde ISA's, is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, het jaarverslag over de

Geconsolideerde Jaarrekening, alsook de naleving van bepaalde verplichtingen uit het Wetboek van vennootschappen na te gaan en de statuten te verifiëren, alsook verslag over deze aangelegenheden uit te brengen.

Aspecten betreffende het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening

Naar ons oordeel, na het uitvoeren van specifieke werkzaamheden op het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening, stemt dit jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening overeen met de Geconsolideerde Jaarrekening voor hetzelfde boekjaar, enerzijds, en is dit jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening opgesteld overeenkomstig artikel 119 van het Wetboek van vennootschappen, anderzijds.

In de context van onze controle van de Geconsolideerde Jaarrekening zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening een afwijking van materieel belang bevatten, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, hebben wij geen afwijking van materieel belang te melden. Verder drukken wij geen redelijke mate van zekerheid uit over het jaarverslag opgenomen in het jaarrapport.

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening, dat deel uitmaakt van sectie B van het jaarrapport. De Groep heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op de Global Reporting Initiative standaarden (hierna "GRI"). Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met GRI. Verder drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

Ons bedrijfsrevisorenkantoor en ons netwerk heeft geen opdrachten verricht die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de Geconsolideerde Jaarrekening en is in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de Vennootschap en de Groep.

De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de Geconsolideerde Jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de Geconsolideerde Jaarrekening.

Andere vermeldingen

- ▶ Onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, werd de boekhouding gevoerd overeenkomstig de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.
- ▶ De resultaatverwerking, die aan de algemene vergadering wordt voorgesteld, stemt

overeen met de wettelijke en statutaire bepalingen.

- ▶ Wij hebben geen kennis van verrichtingen of beslissingen die in overtreding met de statuten of het Wetboek van vennootschappen zijn gedaan of genomen en die in ons verslag zouden moeten vermeld worden.
- ▶ Huidig verslag is consistent met onze aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014.

Gent, 28 maart 2018

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren BCVBA
Commissaris
Vertegenwoordigd door

Paul Eelen
Venoot*
* Handelend in naam van een BVBA

18PE0136

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

GECONSOLIDEERDE BALANS NA WINSTVERDELING¹

	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
ACTIVA				
OPRICHTINGSKOSTEN	5.7	20		
VASTE ACTIVA		21/28	<u>4.084.402,57</u>	<u>4.335.524,12</u>
Immateriële vaste activa	5.8	21	468.584,48	780.108,78
Positieve consolidatieverschillen	5.12	9920		
Materiële vaste activa	5.9	22/27	2.392.531,46	2.303.147,16
Terreinen en gebouwen		22		
Installaties, machines en uitrusting		23	145.289,56	45.391,28
Meubilair en rollend materieel		24	1.355.782,06	1.398.814,67
Leasing en soortgelijke rechten		25		
Overige materiële vaste activa		26	891.459,84	858.941,21
Activa in aanbouw en vooruitbetalingen		27		
Financiële vaste activa	5.1 - 5.4/5.10	28	1.223.286,63	1.252.268,18
Vennootschappen waarop vermogensmutatie is toegepast	5.10	9921	29.550,00	29.550,00
Deelnemingen		99211	29.550,00	29.550,00
Vorderingen		99212		
Andere financiële vaste activa	5.10	284/8	1.193.736,63	1.222.718,18
Aandelen		284	832.057,48	832.057,48
Vorderingen en borgtochten in contanten		285/8	361.679,15	390.660,70

(1) Artikel 124 van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen.

Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	<u>4.056.555.694,24</u>	<u>4.348.053.122,23</u>
Vorderingen op meer dan één jaar	29	3.470.500.000,00	3.270.500.000,00
Handelsvorderingen	290		
Overige vorderingen	291	3.470.500.000,00	3.270.500.000,00
Actieve belastingslatenties	292		
Vorraden en bestellingen in uitvoering	3	33.645.915,65	35.294.521,15
Vorraden	30/36	33.645.915,65	35.294.521,15
Grond- en hulpstoffen	30/31	33.645.915,65	35.294.521,15
Goederen in bewerking	32		
Gereed product	33		
Handelsgoederen	34		
Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35		
Vooruitbetalingen	36		
Bestellingen in uitvoering	37		
Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	266.166.023,51	737.261.129,88
Handelsvorderingen	40	155.420.369,08	211.252.779,31
Overige vorderingen	41	110.745.654,43	526.008.350,57
Geldbeleggingen	50/53	742.197,16	6.743.134,71
Eigen aandelen	50		
Overige beleggingen	51/53	742.197,16	6.743.134,71
Liquide middelen	54/58	31.389.800,86	2.661.957,99
Overlopende rekeningen	490/1	254.111.757,06	295.592.378,50
TOTAAL VAN DE ACTIVA	20/58	4.060.640.096,81	4.352.388.646,35

	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
PASSIVA				
EIGEN VERMOGEN		10/15	<u>1.006.637,36</u>	<u>1.006.637,36</u>
Kapitaal		10	915.124,84	915.124,84
Geplaatst kapitaal		100	915.124,84	915.124,84
Niet-opgevraagd kapitaal		101		
Uitgiftepremies		11	68.265,11	68.265,11
Herwaarderingsmeerwaarden		12		
Geconsolideerde reserves	(+)/(-) 5.11	9910	3.673,60	3.673,60
Negatieve consolidatieverschillen	5.12	9911		
Toerekening positieve consolidatieverschillen		99201		
Omrekeningsverschillen	(+)/(-)	9912	19.573,81	19.573,81
Kapitaalsubsidies		15		
BELANGEN VAN DERDEN				
Belangen van derden		9913	92.700,00	92.700,00
VOORZIENINGEN EN UITGESTELDE BELASTINGEN ..				
Voorzieningen voor risico's en kosten		160/5	<u>210.947.000,00</u>	<u>259.363.000,00</u>
Pensioenen en soortgelijke verplichtingen		160	210.947.000,00	259.363.000,00
Fiscale lasten		161		
Grote herstellings- en onderhoudswerken		162		
Milieuverplichtingen		163		
Overige risico's en kosten		164/5		
Uitgestelde belastingen en belastinglatenties	5.6	168		

	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
SCHULDEN		17/49	<u>3.848.593.759,45</u>	<u>4.091.926.308,99</u>
Schulden op meer dan één jaar	5.13	17	3.449.329.087,01	3.247.151.840,74
Financiële schulden		170/4	3.449.329.087,01	3.247.151.840,74
Achtergestelde leningen		170		
Niet-achtergestelde obligatieleningen		171	3.449.329.087,01	3.247.151.840,74
Leasingschulden en soortgelijke schulden		172		
Kredietinstellingen		173		
Overige leningen		174		
Handelsschulden		175		
Leveranciers		1750		
Te betalen wissels		1751		
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen		176		
Overige schulden		178/9		
Schulden op ten hoogste één jaar	5.13	42/48	343.951.918,32	799.472.893,62
Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen		42		150.012.178,33
Financiële schulden		43		411.308.555,59
Kredietinstellingen		430/8		411.308.555,59
Overige leningen		439		
Handelsschulden		44	121.650.734,55	119.133.129,37
Leveranciers		440/4	121.650.734,55	119.133.129,37
Te betalen wissels		441		
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen		46		
Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten		45	122.279.078,51	116.239.830,94
Belastingen		450/3	51.488.532,16	39.757.180,75
Bezoldigingen en sociale lasten		454/9	70.790.546,35	76.482.650,19
Overige schulden		47/48	100.022.105,26	2.779.199,39
Overlopende rekeningen		492/3	55.312.754,12	45.301.574,63
TOTAAL VAN DE PASSIVA		10/49	4.060.640.096,81	4.352.388.646,35

COMMENTAAR BIJ DE ACTIVA

IMMATERIELE VASTE ACTIVA

Deze rubriek bevat de boekwaarde van de softwarelicenties en de bijkomende kosten met betrekking tot het configureren van de eigen IT-infrastructuur. De evolutie wordt verder gedetailleerd in de Toelichting.

MATERIELE VASTE ACTIVA

Deze rubriek bevat de boekwaarde van de investeringen. De evolutie per categorie wordt gedetailleerd in de Toelichting.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Vennootschappen waarop vermogensmutatie is toegepast: betreft 93/93 aandelen Atrias (4.650,00/4.650,00) , 621/621 aandelen Synductis (6.300,00/6.300,00), 930/930 aandelen Warmte@Vlaanderen (9.300,00/9.300,00) en 930/930 aandelen Fluvius (9.300/9.300)
Andere ondernemingen: betreft vnl. participaties in de bedrijventra op het grondgebied van Gaselwest en Imewo (832.057,48/832.057,48) en diverse betaalde borgtochten (361.679,15/390.660,70).

VORDERINGEN OP MEER DAN EEN JAAR

Overige vorderingen: vnl. doorlening aan de distributienetbeheerders van obligatie- en andere leningen.

VOORRADEN EN BESTELLINGEN IN UITVOERING

Voorraden: betreft voornamelijk materialen bestemd voor investeringen elektriciteit en gas voor rekening van de distributienetbeheerders.

VORDERINGEN OP TEN HOOGSTE EEN JAAR

Handelsvorderingen: betreft hoofdzakelijk factureringen (155.550.819,40/210.099.100,30) en nog op te maken facturen/creditnota's (-1.488.223,76/-854.265,61) vnl. aan de distributienetbeheerders. Deze rubriek bevat verder leveranciers met debetsaldo (1.154.426,72/1.795.001,92) en dubieuze vorderingen na aftrek van de geboekte waardeverminderingen (203.336,72/225.809,40).

Overige vorderingen: deze rubriek bevat de vorderingen op de DNB's m.b.t. de doorlening van obligaties (0,00/150.000.000,00) ,terug te vorderen btw (5.639,56/9.713,30), de rekening-courant met de distributienetbeheerders m.b.t. de cashpool (19.401.739,76/307.587.353,22),rekening-courant Synductis m.b.t. cashpool (516.116,70/502.951,86), korte termijn leningen aan Atrias (18.012.077,42/13.469.213,93) en te innen subsidies (47.374,05/60.137,06), btw vorderingen m.b.t. leden van de btw eenheid (71.275.104,83/52.941.520,04) en diverse bij derden terug te vorderen bedragen (1.487.602.11/1.114.009,83).

GELDBELEGGINGEN

Betreft fund option plans (742.197,16/6.743.134,71) en een korte termijn belegging (/0,00).

LIQUIDE MIDDELEN

Betreft de saldi op de bankrekeningen evenals de R/C Sociaal Fonds.

OVERLOPENDE REKENINGEN

Over te dragen kosten: betreft vnl. Ethias Fonds (420.397,83/420.397,83), debetsaldi te ontvangen facturen (4.870.821,04/3.864.854,42), onkostennota's kaders (105.627,33/83.628,07).

Verkrege opbrengsten: betreft voornamelijk nog aan de distributienetbeheerders door te rekenen bedragen m.b.t. verplichtingen aan het personeel inzake pensioenen, verzorgingsstelsels enz. (210.947.000,00/259.363.000,00) te ontvangen intresten m.b.t. de korte termijn leningen aan Atrias (18.505,56/13.838,23) en te ontvangen intresten van de distributienetbeheerders m.b.t. de doorlening van de obligatieleningen (37.690.479,50/31.517.534,29).

COMMENTAAR BIJ DE PASSIVA

KAPITAAL

Geplaatst kapitaal: het kapitaal is vertegenwoordigd door 17.189.104 aandelen op naam van de distributienetbeheerders.

UITGIFTEPREMIES

Overname balansgegevens m.b.t. fusie door overname van Indexis CVBA (68.265,11/68.265,11)

GECONSOLIDEERDE RESERVES

Wettelijke reserve: overname balansgegevens m.b.t. fusie door overname van Indexis CVBA (3.673,60/3.673,60)

OVERGERAGEN RESULTAAT

Overname balansgegevens m.b.t. fusie door overname van Indexis CVBA

BELANGEN VAN DERDEN

Aandeel van de minderheidsaandeelhouders, T.M.V.W en Synductis .

VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN KOSTEN

Pensioenen en soortgelijke verplichtingen: betreft verplichtingen aan het personeel inzake pensioenen, verzorgingsstelsels enz.

SCHULDEN OP MEER DAN EEN JAAR

Financiële schulden: obligatie- en andere leningen na aftrek van het (dis)agio en belangrijke uitgiftekosten welke over de resterende looptijd van de leningen ten laste genomen worden.

SCHULDEN OP TEN HOOGSTE EEN JAAR

Financiële schulden: vast voorschot (0,00/355.000.000,00) en zichtrekening (0,00/56.308.555,59).

Handelsschulden: betreft voornamelijk openstaande schulden van facturen (85.819.894,85/80.107.203,27) evenals nog te ontvangen facturen en creditnota's (34.629.493,99/37.560.958,41).

Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten:

Belastingen: betreft provisie vennootschapsbelasting (13.314.710,01/13.586.056,06), te betalen btw (36.546.933,51/24.390.846,76), verschuldigde btw op voorschotfacturen (39.866,59/13.681,63) , te storten bedrijfsvoorheffing (14.737,92/13.681,63) en te storten roerende voorheffing m.b.t. cashpool DNB's (1.572.254,13/1.766.596,30).

Bezoldigingen en sociale lasten: betreft voorzieningen voor vakantiegeld (37.174.610,00/38.227.259,96), te betalen RSZ (13.869.921,95/15.618.634,26), bezoldigingen (1.195.043,40/1.041.204,75) en andere sociale schulden (18.550.971,00/21.595.551,22).

Overige schulden: betreft voornamelijk de rekening-courant m.b.t.

distributienetbeheerders (96.422.633,99/0,00), rekening-courant m.b.t. sociaal Fonds (1.875.563,29/2.194.991,49) ,m.b.t. leden van de btw eenheid (719.322,57/0,00) en toe te wijzen ontvangsten aan de distributienetbeheerders (355.012,81/301.985,95).

OVERLOPENDE REKENINGEN

Toe te rekenen kosten

Diensten en diverse goederen: (16.918.126,96/12.911.918,68) vnl. m.b.t. ITS.

Financiële kosten: intresten en uitgiftekosten m.b.t. obligatieleningen (37.690.479,44/31.517.534,23) en korte termijn kredieten (199.359,60/195.485,99).

Over te dragen opbrengsten:

Andere bedrijfsopbrengsten: nog toe te wijzen subsidies (328.668,01/0,00)

Diverse aanrekeningen (0,00/676.583,22)

GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING (Uitsplitsing van de bedrijfsresultaten naar hun aard) ¹

	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
Bedrijfsopbrengsten		70/76A	1.118.862.805,77	1.147.205.111,69
Omzet	5.14	70	1.049.331.007,39	1.053.040.258,50
Voorraad goederen in bewerking en gereed product en bestellingen in uitvoering: toename (afname) .....(+)/(-)		71		
Geproduceerde vaste activa		72		
Andere bedrijfsopbrengsten		74	21.115.798,38	22.277.853,19
Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten	5.14	76A	48.416.000,00	71.887.000,00
Bedrijfskosten		60/66A	1.105.067.563,67	1.133.535.301,53
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen		60	89.087.777,13	83.703.991,98
Aankopen		600/8	87.407.512,46	78.829.361,21
Voorraad: afname (toename) .....(+)/(-)		609	1.680.264,67	4.874.630,77
Diensten en diverse goederen		61	556.617.288,74	524.076.935,97
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen .....(+)/(-)	5.14	62	411.993.790,47	442.590.292,93
Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa		630	1.182.474,77	1.347.901,00
Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: toevoegingen (terugnemingen) .....(+)/(-)		631/4	-2.886.227,32	9.272.002,60
Voorzieningen voor risico's en kosten: toevoegingen (bestedingen en terugnemingen) .....(+)/(-)		635/8		
Andere bedrijfskosten		640/8	656.459,88	657.177,05
Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten		649		
Afschrijvingen op positieve consolidatieverschillen		9960		
Niet-recurrente bedrijfskosten	5.14	66A	48.416.000,00	71.887.000,00
Bedrijfswinst (Bedrijfsverlies) .....(+)/(-)		9901	13.795.242,10	13.669.810,16

(1) De bedrijfsresultaten kunnen ook worden gerangschikt naar hun bestemming (in toepassing van artikel 158, §2 van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen).

	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
Financiële opbrengsten		75/76B	107.917.956,72	109.106.879,36
Recurrente financiële opbrengsten		75	107.917.956,72	109.106.879,36
Opbrengsten uit financiële vaste activa		750		80.662,76
Opbrengsten uit vlottende activa		751	107.537.650,91	108.688.411,35
Andere financiële opbrengsten		752/9	380.305,81	337.805,25
Niet-recurrente financiële opbrengsten	5.14	76B		
Financiële kosten		65/66B	112.293.337,31	113.583.722,67
Recurrente financiële kosten		65	112.293.337,31	113.583.722,67
Kosten van schulden		650	112.201.572,35	113.512.037,90
Afschrijvingen op positieve consolidatieverschillen		9961		
Waardeverminderingen op vlottende activa andere dan voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: toevoegingen (terugneming) .....(+)/(-)		651		
Andere financiële kosten		652/9	91.764,96	71.684,77
Niet-recurrente financiële kosten	5.14	66B		
Winst (Verlies) van het boekjaar voor belasting .....(+)/(-)		9903	9.419.861,51	9.192.966,85
Onttrekkingen aan de uitgestelde belastingen en de belastinglatenties		780		
Overboeking naar de uitgestelde belastingen en de belastinglatenties		680		
Belastingen op het resultaat		67/77	9.419.861,51	9.192.966,85
Belastingen	5.14	670/3	10.061.427,71	9.200.087,89
Regularisering van belastingen en terugneming van voorzieningen voor belastingen		77	641.566,20	7.121,04
Winst (Verlies) van het boekjaar		9904		
Aandeel in het resultaat van de vennootschappen waarop vermogensmutatie is toegepast ..... (+)/(-)		9975		
Winstresultaten..... (+)		99751		
Verliesresultaten..... (-)		99752		
Geconsolideerde winst (verlies) ..... (+)/(-)		9976		
Aandeel van derden..... (+)/(-)		99761		
Aandeel van de groep..... (+)/(-)		99762		

COMMENTAAR BIJ DE RESULTATENREKENING

BEDRIJFSOPBRENGSTEN

Omzet: betreft vnl. beheersfacturen aangerekend aan de distributienetbeheerders (1.043.749.686,11/1.047.250.293,77), beheersfacturen Synductis (1.038.343,69/1.330.110,35) en facturen aan derden (1.124.067,00/4.459.854,38).

Andere bedrijfsopbrengsten: diverse recuperaties bij derden en personeelsleden, exploitatiesubsidies, evenals niet door te storten bedrijfsvoorheffing in het kader van onderzoek en ontwikkeling en van de crisismaatregelen.

BEDRIJFSKOSTEN

Handelsgoederen, grond - en hulpstoffen: betreft aankopen voor magazijn en wijziging in de voorraad.

Diensten en diverse goederen: de belangrijkste posten zijn werken voor vaste activa, onderhoud en herstellingen (234.879.272,00/208.037.443,33) evenals diverse aankopen (64.211.901,30/61.656.532,75) voornamelijk voor rekening van de distributienetbeheerders.

Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen: omvat de bezoldigingen, werkgeversbijdragen, bovenwettelijke verzekeringen, andere personeelskosten en pensioenen.

Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa: de evolutie per rubriek wordt gedetailleerd in de Toelichting.

Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: betreft toevoegingen en terugnemingen m.b.t. voorraden en handelsvorderingen.

Voorzieningen voor risico's en kosten: provisies voor verplichtingen aan het personeel.

Andere bedrijfskosten: vnl. diverse belastingen en heffingen.

FINANCIËLE OPBRENGSTEN

Opbrengsten uit financiële vaste activa: verkoop IICK (0,00/15.073,00) en Bedrijvencentrum Westhoek/Kempen (0,00/65.589,76)

Opbrengsten uit vlottende activa: voornamelijk intresten i.v.m. cashpool (83.048,77/113.907,72), intresten m.b.t. korte termijn leningen aan Atrias (76.027,30/64.060,28) intresten m.b.t. de doorlening aan de distributienetbeheerders van de obligatie- en andere leningen (107.371.445,21/108.509.613,46) en bankintresten (7.129,63/802,89).

Andere financiële opbrengsten: vnl. kortingen van leveranciers voor snelle betaling (365.458,43/291.028,59).

FINANCIËLE KOSTEN

Kosten van schulden: vnl. intresten m.b.t. korte termijn kredieten bij de banken (964.735,46/1.003.750,59) en intresten m.b.t. obligatieleningen inclusief ten laste name deel (dis)agio en uitgiftekosten (110.091.650,25/111.209.292,21)

Andere financiële kosten: vnl. bankkosten.

UITZONDERLIJKE OPBRENGSTEN

Andere uitzonderlijke opbrengsten: aan de distributienetbeheerders nog door te rekenen verplichtingen aan het personeel inzake pensioenen, verzorgingsstelsels enz.

UITZONDERLIJKE KOSTEN

Voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten: provisies voor verplichtingen aan het personeel inzake pensioenen, verzorgingsstelsels enz.

BELASTINGEN OP HET RESULTAAT

Belastingen, vnl. m.b.t. verworpen uitgaven 2017.

TOELICHTING BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

LIJST VAN DE GECONSOLIDEERDE DOCHTERONDERNEMINGEN EN VAN DE VENNOOTSCHAPPEN
WAAROP DE VERMOGENSMUTATIEMETHODE WORDT TOEGEPAST

NAAM, volledig adres van de ZETEL en, zo het een onderneming naar Belgisch recht betreft, het ONDERNEMINGSNUMMER	Toegepaste methode (I/E/V1/V2/V3/V4) (1)(2)	Gehouden deel van het kapitaal (3) (in %)	Wijziging in het percentage van het gehouden kapitaal (t.o.v. het vorige boekjaar)(4)
De Stroomlijn CVBA Brusselsesteenweg 199 9090 Melle België 0886.337.894	I	64,03	0,00
ATRIAS CVBA Ravensteingalerij 4, bus 2 1000 Brussel 1 België 0836.258.873	V1	25,00	0,00
SYNDUCTIS CVBA Brusselsesteenweg 199 9090 Melle België 0502.445.845	V1	32,98	0,00
Warmte@Vlaanderen Boombekelaan 14 2660 Hoboken (Antwerpen) België 0654.826.115	V1	50,00	0,00
Fluvius CVBA Koning Albert II laan 37 1030 Sint-Joost-ten-Node België 0668.589.227	V1	50,00	0,00

(1) I. Integrale consolidatie

E. Evenredige consolidatie met opgave, in de eerste kolom, van de gegevens waaruit het gezamenlijke bestuur blijkt)

- V1** Vermogensmutatiemethode toegepast op een geassocieerde vennootschap (*artikel 134, eerste lid, 3° van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen*)
- V2** Vermogensmutatiemethode toegepast op een dochteronderneming waarover de consoliderende vennootschap een controle in feite bezit indien de consolidatie zou indruisen tegen het beginsel van het getrouwe beeld (*artikel 108 jo. 110 van voormeld koninklijk besluit*)
- V3** Vermogensmutatiemethode toegepast op een dochteronderneming in vereffening of die heeft besloten haar bedrijf stop te zetten of waardoor er niet meer kan van worden uitgegaan dat zij haar bedrijf zal voortzetten (*artikel 109 jo. 110 van voormeld koninklijk besluit*)
- V4** Vermogensmutatiemethode toegepast op een gemeenschappelijke dochteronderneming waarvan het bedrijf niet nauw geïntegreerd is in het bedrijf van de vennootschap die over de gezamenlijke controle beschikt (*artikel 134, tweede lid van voormeld koninklijk besluit*)
- (2) Indien een wijziging in het percentage van het gehouden deel van het kapitaal een wijziging met zich meebrengt van de toegepaste methode, wordt de aanduiding van de nieuwe methode gevolgd door een **sterretje**.
- (3) Deel van het kapitaal van deze ondernemingen dat wordt gehouden door de in de consolidatie opgenomen ondernemingen en door de personen die in eigen naam optreden maar voor rekening van deze ondernemingen.
- (4) Indien de samenstelling van het geconsolideerde geheel in de loop van het boekjaar een aanmerkelijke wijziging heeft ondergaan door wijzigingen in dit percentage, worden bijkomende inlichtingen verstrekt in de sectie CONSO 5.5. (*artikel 112 van voormeld koninklijk besluit*).

CONSOLIDATIECRITERIA EN WIJZIGINGEN IN DE CONSOLIDATIEKRING

Indien van materieel belang, aanduiding van de criteria die worden gehanteerd voor de toepassing van de integrale consolidatie, de evenredige consolidatie en de vermogensmutatiemethode en van de gevallen, met motivering ervan, waarin van deze criteria wordt afgeweken *(in toepassing van artikel 165, l. van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen)*.

    Criterium gehanteerd voor toepassing van de integrale consolidatie : aandeel in het kapitaal van de dochtermaatschappijen.

Inlichtingen die een zinvolle vergelijking mogelijk maken met de geconsolideerde jaarrekening over het vorige boekjaar, indien de samenstelling van het geconsolideerde geheel in de loop van het boekjaar een aanmerkelijke wijziging heeft ondergaan *(in toepassing van artikel 112 van voormeld koninklijk besluit)*.

WAARDERINGSREGELS

Opgave van de gehanteerde criteria voor de waardering van de verschillende posten van de geconsolideerde jaarrekening, inzonderheid:

- voor de vorming en aanpassing van afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten, alsmede voor de herwaarderingen (in toepassing van artikel 165, VI.a van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen).
- voor de omrekeningsgrondslagen van de bedragen die in een andere munt zijn of oorspronkelijk waren uitgedrukt dan de munt waarin de geconsolideerde jaarrekening is opgesteld en van de boekhoudstaten van dochterondernemingen en van geassocieerde vennootschappen naar buitenlands recht (in toepassing van artikel 165, VI.b. van voormeld koninklijk besluit).

ACTIVA

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Deze rubriek bevat de geactiveerde bedragen in verband met de aankoop van softwarelicenties en de bijkomende kosten met betrekking tot het configureren van de eigen IT-infrastructuur.

Dit is aan kostprijs gewaardeerd en wordt afgeschreven over een periode van 5 jaar volgens de lineaire methode.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa worden geboekt aan aanschaffing- of kostprijs met inbegrip van alle toerekenbare kosten en verminderd met de gecumuleerde afschrijvingen.

Afschrijvingen worden maandelijks ten laste van de resultatenrekening gebracht volgens de lineaire methode vanaf de maand volgend op de ingebruikname. De afschrijvingen worden berekend over de verwachte economische gebruiksduur van ieder onderdeel van het materieel vast actief.

De jaarlijkse afschrijvingspercentages op basis van de initiële verwachte gebruiksduur zijn als volgt:

Proeftuin EVA (Elektrische Voertuigen in Actie): 50 %

Oplaadpalen voor elektrische voertuigen: 10 %

(Motor)fietsen: 20 %

Herstelling- en instandhoudingskosten die de toekomstige economische voordelen niet vergroten, worden in de resultatenrekening genomen.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De deelnemingen worden geboekt tegen aanschaffingsprijs. De bijkomende kosten worden onmiddellijk ten laste van het resultaat genomen.

Waardeverminderingen worden geboekt en ten laste van het resultaat genomen wanneer blijkt dat, rekeninghoudend met het eigen vermogen, de rentabiliteit en de toekomstverwachtingen van de betrokken vennootschap, er zich een duurzame waardevermindering voordoet.

Terugnemingen van waardeverminderingen worden geboekt en in het resultaat opgenomen wanneer de evolutie van de betrokken vennootschap dit rechtvaardigt.

Voor andere deelnemingen en vorderingen worden dezelfde regels toegepast.

VORDERINGEN OP MEER DAN EEN JAAR EN OP TEN HOOGSTE EEN JAAR

Deze vorderingen worden voor hun nominale waarde geboekt.

In het geval van faillissement of gerechtelijke reorganisatie wordt de vordering onmiddellijk afgeschreven en de belasting over de toegevoegde waarde teruggevorderd, op basis van een via de curator bekomen attest of bij publicatie van de afsluiting van het faillissement in de bijlage van het Belgische Staatsblad.

De vorderingen m.b.t. uitgevoerde werken en geleverde prestaties, met uitzondering van enerzijds de schadegevallen welke in behandeling zijn bij de juridische dienst en anderzijds de vorderingen op aangesloten gemeenten, welke meer dan 6 maanden vervallen zijn, worden als dubieus beschouwd en hiervoor wordt een provisie voor oninbaarheid ten belope van 100% (exclusief btw) aangelegd.

Vorderingen worden definitief ten laste genomen (afgeboekt) met aanwending van de hiervoor reeds eerder aangelegde provisie voor oninbaarheid van zodra op basis van attesten, aangeleverd door deurwaarders, advocaten of incassokantoren kan aangetoond worden dat er geen recupereerbaarheid meer mogelijk is. Ook wanneer kan aangetoond worden dat de opbrengsten verbonden aan een mogelijke recuperatie niet opwegen (m.a.w. niet economisch verantwoord zijn) tegen de te maken kosten voor recuperatie wordt een vordering definitief afgeboekt met aanwending van eerder reeds mogelijks aangelegde provisie.

VOORRADEN

Vorraden worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde welke wordt bepaald aan de hand van de methode van het voortschrijdend gewogen gemiddelde.

Een waardevermindering wordt toegepast op voorraadartikelen die, gezien hun verouderde staat, niet meer voor exploitatie bruikbaar zijn of waarvan de geraamde verkoopwaarde lager ligt dan de boekwaarde. Indien voorraadartikelen meer dan één jaar niet gebruikt worden, wordt een waardevermindering van 100% toegepast.

Deze afschrijvingen worden opgenomen als kost in de resultatenrekening.

GELDBELEGGINGEN

De geldbeleggingen worden gewaardeerd aan marktwaarde.

LIQUIDE MIDDELEN

Liquide middelen omvatten geld en tegoeden bij kredietinstellingen. Ze worden gewaardeerd aan nominale waarde die overeenstemt met de reële waarde.

OVERLOPENDE REKENINGEN

De tijdens het boekjaar of vorige boekjaren gemaakte lasten die behoren tot één of meerdere latere boekjaren, worden prorata gewaardeerd tegen het bedrag dat betrekking heeft op latere boekjaren.

De gedeelten van opbrengsten waarvan de inning pas plaats zal vinden tijdens één of meer komende boekjaren, worden gewaardeerd tegen het bedrag dat betrekking heeft op het lopende boekjaar.

PASSIVA**VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN LASTEN**

Pensioenregelingen en andere vergoedingen toegekend na uitdiensttreding

De bijdragen voor toegezegde-bijdrageregelingen worden als last opgenomen op het moment dat ze verschuldigd zijn alsook eventuele tekorten ten opzichte van het minimum gegarandeerd rendement. Deze pensioenplannen zijn onderworpen aan de Wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid (W.A.P.). Volgens het artikel 24 van de W.A.P. moet de Groep een gemiddeld minimum gegarandeerd rendement verzekeren van 3,75% op de bijdragen voor de werknemer en 3,25% op de bijdrage van de werkgever. De waardering van deze fondsen gebeurt aan intrinsieke waarde. Elk individueel verschil tussen de wiskundige reserve en het gegarandeerd minimum wordt opgenomen als een schuld in de financiële staten.

De verplichtingen van de Groep betreffende de toegezegd-pensioenregelingen en de kosten die eruit voortvloeien, worden gewaardeerd op basis van de "Projected Unit Credit"-methode. Het in de balans opgenomen bedrag vertegenwoordigt het verschil van de contante waarde van de omschreven pensioenverplichtingen (Defined Benefit Obligation) en de reële waarde van fondsbeleggingen.

Herwaardering omvat actuariële winst en verlies en het rendement op fondsbeleggingen (exclusief interest) welke direct worden opgenomen in de balans en als winst of last in de periode waarin ze zich voordoen. Ze worden opgenomen in het overzicht van niet-gerealiseerde resultaten, die niet kunnen verplaatst worden naar de winst- en verliesrekening.

De pensioenkosten van verstreken diensttijd worden opgenomen in de winst- en verliesrekening gedurende de periode waarin de wijziging van het pensioenplan plaatsvond.

Netto rentekosten worden berekend op de netto personeelsverplichtingen door toepassing van de disconteringsvoet bij het begin van de periode.

Het bedrag in de winst- en verliesrekening bestaat uit de pensioenkosten (de aan het boekjaar toegerekende pensioenkosten, pensioenkosten van verstreken diensttijd, actuariële winst of verlies op andere langetermijnpersoneelsbeloningen alsook eventuele inperkingen en afwikkelingen), de netto rentekosten en de herwaardering.

Andere langetermijnpersoneelsbeloningen bevatten de afscheids- en jubileumpremies.

Deze voordelen worden op dezelfde wijze behandeld als pensioenregelingen doch de actuariële winsten en verliezen worden onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening.

De aandeelhouders hebben hun akkoord gegeven om de werkelijke bedragen, waarvan sprake in deze rubriek, ten laste te nemen. In de overlopende rekeningen van het actief worden deze geraamde door te rekenen verplichtingen geactiveerd.

SCHULDEN OP MEER DAN ÉÉN JAAR EN TEN HOOGSTE ÉÉN JAAR

Schulden op meer dan één jaar en ten hoogste één jaar worden gewaardeerd aan nominale waarde. (Dis)agio en belangrijke kosten m.b.t. de uitgifte van leningen worden verrekend met die waarde en lineair gespreid over de levensduur van de lening.

De fiscale en sociale voorzieningen worden vastgesteld door evaluatie van de meest waarschijnlijke schuld.

OVERLOPENDE REKENINGEN

De toe te rekenen kosten worden prorata gewaardeerd tegen de bedragen die betrekking hebben op het lopende boekjaar.

De over te dragen opbrengsten worden prorata gewaardeerd tegen de bedragen die betrekking hebben op komende boekjaren.

METHODES VOOR DE BEREKENING VAN DE FISCALE LATENTIES**Gedetailleerde beschrijving van de toegepaste methodes ter bepaling van de belastinglatenties**

Niet van toepassing

Uitgestelde belastingen en belastinglatenties

Uitsplitsing van post 168 van het passief .....

Uitgestelde belastingen (in toepassing van artikel 76 van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen) .....

Belastinglatenties (in toepassing van artikel 129 van voormeld koninklijk besluit) .....

Codes	Boekjaar
168	
1681	
1682	

STAAT VAN DE IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
KOSTEN VAN ONTWIKKELING			
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8051P	xxxxxxxxxxxxxxx	3.101.995,88
Mutaties tijdens het boekjaar:			
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa.....	8021		
Overdrachten en buitengebruikstellingen.....	8031		
Overboekingen van een post naar een andere..... (+)/(-)	8041		
Omrekeningsverschillen..... (+)/(-)	99811		
Andere wijzigingen..... (+)/(-)	99821		
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8051	3.101.995,88	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar ...	8121P	xxxxxxxxxxxxxxx	3.101.995,88
Mutaties tijdens het boekjaar:			
Geboekt.....	8071		
Teruggenomen.....	8081		
Verworven van derden.....	8091		
Afgeboekt.....	8101		
Overgeboekt van een post naar een andere..... (+)/(-)	8111		
Omrekeningsverschillen..... (+)/(-)	99831		
Andere wijzigingen..... (+)/(-)	99841		
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar ...	8121	3.101.995,88	
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	81311	_____	

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
CONCESSIES, OCTROOIEN, LICENTIES, KNOWHOW, MERKEN EN SOORTGELIJKE RECHTEN			
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar.....	8052P	xxxxxxxxxxxxxxxx	1.647.287,63
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa	8022	18.237,15	
Overdrachten en buitengebruikstellingen	8032		
Overboekingen van een post naar een andere	8042	(+)/(-)	
Omrekeningsverschillen.....	99812	(+)/(-)	
Andere wijzigingen.....	99822	(+)/(-)	
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar.....	8052	1.665.524,78	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar...	8122P	xxxxxxxxxxxxxxxx	867.178,85
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8072	329.761,45	
Teruggenomen	8082		
Verworven van derden.....	8092		
Afgeboekt	8102		
Overgeboekt van een post naar een andere	8112	(+)/(-)	
Omrekeningsverschillen.....	99832	(+)/(-)	
Andere wijzigingen.....	99842	(+)/(-)	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar...	8122	1.196.940,30	
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	211	<u>468.584,48</u>	

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
INSTALLATIES, MACHINES EN UITRUSTING			
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8192P	xxxxxxxxxxxxxxx	70.094,46
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa	8162	114.549,65	
Overdrachten en buitengebruikstellingen	8172		
Overboekingen van een post naar een andere..... (-)/(+)	8182		
Omrekeningsverschillen	99852		
Andere wijzigingen	99862		
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8192	184.644,11	
Meerwaarden per einde van het boekjaar	8252P	xxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8212		
Verworven van derden	8222		
Afgeboekt	8232		
Overgeboekt van een post naar een andere	8242		
Omrekeningsverschillen.....	99872		
Andere wijzigingen.....	99882		
Meerwaarden per einde van het boekjaar	8252		
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar ...	8322P	xxxxxxxxxxxxxxx	24.703,18
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8272	14.651,37	
Teruggenomen	8282		
Verworven van derden.....	8292		
Afgeboekt	8302		
Overgeboekt van een post naar een andere	8312		
Omrekeningsverschillen.....	99892		
Andere wijzigingen.....	99902		
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar ...	8322	39.354,55	
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(23)	145.289,56	

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
MEUBILAIR EN ROLLEND MATERIEEL			
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8193P	xxxxxxxxxxxxxxxx	68.798.846,32
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa.....	8163	709.232,95	
Overdrachten en buitengebruikstellingen	8173	140.712,23	
Overboekingen van een post naar een andere	8183		
Omrekeningsverschillen.....	99853		
Andere wijzigingen.....	99863		
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8193	69.367.367,04	
Meerwaarden per einde van het boekjaar	8253P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt.....	8213		
Verworven van derden.....	8223		
Afgeboekt.....	8233		
Overgeboekt van een post naar een andere	8243		
Omrekeningsverschillen.....	99873		
Andere wijzigingen.....	99883		
Meerwaarden per einde van het boekjaar	8253		
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar ...	8323P	xxxxxxxxxxxxxxxx	67.400.031,65
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt.....	8273	728.720,74	
Teruggenomen	8283		
Verworven van derden.....	8293		
Afgeboekt	8303	117.167,41	
Overgeboekt van een post naar een andere	8313		
Omrekeningsverschillen.....	99893		
Andere wijzigingen.....	99903		
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar ...	8323	68.011.584,98	
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(24)	1.355.782,06	

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
OVERIGE MATERIELE VASTE ACTIVA			
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8195P	xxxxxxxxxxxxxxxx	1.489.559,29
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen, met inbegrip van de geproduceerde vaste activa.....	8165	141.859,84	
Overdrachten en buitengebruikstellingen.....	8175	68.049,72	
Overboekingen van een post naar een andere..... (+)/(-)	8185		
Omrekeningsverschillen..... (+)/(-)	99855		
Andere wijzigingen..... (+)/(-)	99865		
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8195	1.563.369,41	
Meerwaarden per einde van het boekjaar	8255P	xxxxxxxxxxxxxxxx	3.278,23
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt.....	8215		
Verworven van derden.....	8225		
Afgeboekt.....	8235		
Overgeboekt van een post naar een andere..... (+)/(-)	8245		
Omrekeningsverschillen..... (+)/(-)	99875		
Andere wijzigingen..... (+)/(-)	99885		
Meerwaarden per einde van het boekjaar	8255	3.278,23	
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8325P	xxxxxxxxxxxxxxxx	633.896,31
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt.....	8275	109.341,21	
Teruggenomen.....	8285		
Verworven van derden.....	8295		
Afgeboekt	8305	68.049,72	
Overgeboekt van een post naar een andere..... (+)/(-)	8315		
Omrekeningsverschillen..... (+)/(-)	99895		
Andere wijzigingen..... (+)/(-)	99905		
Afschrijvingen en waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8325	675.187,80	
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(26)	891.459,84	

STAAT VAN DE FINANCIËLE VASTE ACTIVA**VENNOOTSCHAPPEN WAAROP VERMOGENSMUTATIEMETHODE IS TOEGEPAST - DEELNEMINGEN**

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8391P	xxxxxxxxxxxxxxxx	29.550,00
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen.....	8361		
Overdrachten en buitengebruikstellingen.....	8371		
Overboekingen van een post naar een andere..... (+)/(-)	8381		
Omrekeningsverschillen..... (+)/(-)	99911		
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8391	29.550,00	
Meerwaarden per einde van het boekjaar	8451P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt.....	8411		
Verworven van derden.....	8421		
Afgeboekt.....	8431		
Omrekeningsverschillen..... (+)/(-)	99921		
Overgeboekt van een post naar een andere..... (+)/(-)	8441		
Meerwaarden per einde van het boekjaar	8451		
Waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8521P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt.....	8471		
Teruggenomen.....	8481		
Verworven van derden.....	8491		
Afgeboekt.....	8501		
Omrekeningsverschillen..... (+)/(-)	99931		
Overgeboekt van een post naar een andere..... (+)/(-)	8511		
Waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8521		
Niet-opgevraagde bedragen per einde van het boekjaar	8551P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar ..... (+)/(-)	8541		
Niet-opgevraagde bedragen per einde van het boekjaar	8551		
Wijzigingen in het eigen vermogen per einde boekjaar ..... (+)/(-)	9994P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Wijzigingen in het eigen vermogen van de vennootschappen waarop de vermogensmutatie is toegepast ..... (+)/(-)	99941		
Aandeel in het resultaat van het boekjaar.....	999411		
Eliminatie van de dividenden m.b.t. deze deelnemingen.....	999421		
Andere wijzigingen in het eigen vermogen.....	999431		
Wijzigingen in het eigen vermogen per einde boekjaar	9994		
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(99211)	29.550,00	
VENNOOTSCHAPPEN WAAROP VERMOGENSMUTATIEMETHODE IS TOEGEPAST - VORDERINGEN			
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	99212P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Toevoegingen.....	8581		
Terugbetalingen.....	8591		
Geboekte waardeverminderingen.....	8601		
Teruggenomen waardeverminderingen.....	8611		
Omrekeningsverschillen..... (+)/(-)	99951		
Overige..... (+)/(-)	8631		
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(99212)		
GECUMULEERDE WAARDEVERMINDERINGEN OP VORDERINGEN PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	8651		

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
ANDERE ONDERNEMINGEN - DEELNEMINGEN			
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8392P	xxxxxxxxxxxxxxxx	832.057,48
Mutaties tijdens het boekjaar			
Aanschaffingen	8362		
Overdrachten en buitengebruikstellingen	8372		
Overboekingen van een post naar een andere	8382	(+)/(-)	
Omrekeningsverschillen	99912	(+)/(-)	
Aanschaffingswaarde per einde van het boekjaar	8392	832.057,48	
Meerwaarden per einde van het boekjaar	8452P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8412		
Verworven van derden	8422		
Afgeboekt	8432		
Omrekeningsverschillen	99922	(+)/(-)	
Overgeboekt van een post naar een andere	8442	(+)/(-)	
Meerwaarden per einde van het boekjaar	8452		
Waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8522P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar			
Geboekt	8472		
Teruggenomen	8482		
Verworven van derden	8492		
Afgeboekt	8502		
Omrekeningsverschillen	99932	(+)/(-)	
Overgeboekt van een post naar een andere	8512	(+)/(-)	
Waardeverminderingen per einde van het boekjaar	8522		
Niet-opgevraagde bedragen per einde boekjaar	8552P	xxxxxxxxxxxxxxxx	
Mutaties tijdens het boekjaar	8542	(+)/(-)	
Niet-opgevraagde bedragen per einde boekjaar	8552		
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(284)	<u>832.057,48</u>	
ANDERE ONDERNEMINGEN - VORDERINGEN			
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	285/8P	xxxxxxxxxxxxxxxx	390.660,70
Mutaties tijdens het boekjaar			
Toevoegingen	8582	71.509,51	
Terugbetalingen	8592	100.491,06	
Geboekte waardeverminderingen	8602		
Teruggenomen waardeverminderingen	8612		
Omrekeningsverschillen	99952	(+)/(-)	
Overige	8632	(+)/(-)	
NETTOBOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	(285/8)	<u>361.679,15</u>	
GECUMULEERDE WAARDEVERMINDERINGEN OP VORDERINGEN PER EINDE VAN HET BOEKJAAR	8652		

STAAT VAN DE GECONSOLIDEERDE RESERVES

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
Geconsolideerde reserves per einde van het boekjaar ..... (+)/(-)	9910P	xxxxxxxxxxxxxxxx	3.673,60
Wijzigingen tijdens het boekjaar:			
Aandeel van de groep in het geconsolideerde resultaat..... (+)/(-)	99002		
Andere wijzigingen..... (+)/(-)	99003		
Andere wijzigingen <i>(uit te splitsen voor de betekenisvolle bedragen die niet zijn toegewezen aan het aandeel van de groep in het geconsolideerde resultaat)</i>			
Geconsolideerde reserves per einde van het boekjaar ..... (+)/(-)	(9910)	3.673,60	

STAAT VAN DE SCHULDEN**UITSPLITSING VAN DE SCHULDEN MET EEN OORSPRONKELIJKE LOOPTIJD VAN MEER DAN ÉÉN JAAR, NAARGELANG HUN RESTERENDE LOOPTIJD****Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen**

Financiële schulden	8801
Achtergestelde leningen	8811
Niet-achtergestelde obligatieleningen	8821
Leasingschulden en soortgelijke schulden	8831
Kredietinstellingen	8841
Overige leningen	8851
Handelsschulden	8861
Leveranciers	8871
Te betalen wissels	8881
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	8891
Overige schulden	8901

Totaal der schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen ..... (42)

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar doch hoogstens 5 jaar

Financiële schulden	8802	1.166.052.560,08
Achtergestelde leningen	8812	
Niet-achtergestelde obligatieleningen	8822	1.166.052.560,08
Leasingschulden en soortgelijke schulden	8832	
Kredietinstellingen	8842	
Overige leningen	8852	
Handelsschulden	8862	
Leveranciers	8872	
Te betalen wissels	8882	
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	8892	
Overige schulden	8902	

Totaal der schulden met een resterende looptijd van meer dan 1 jaar doch hoogstens 5 jaar 8912 1.166.052.560,08

Schulden met een resterende looptijd van meer dan 5 jaar

Financiële schulden	8803	2.283.276.526,93
Achtergestelde leningen	8813	
Niet-achtergestelde obligatieleningen	8823	2.283.276.526,93
Leasingschulden en soortgelijke schulden	8833	
Kredietinstellingen	8843	
Overige leningen	8853	
Handelsschulden	8863	
Leveranciers	8873	
Te betalen wissels	8883	
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	8893	
Overige schulden	8903	

Totaal der schulden met een resterende looptijd van meer dan 5 jaar 8913 2.283.276.526,93

SCHULDEN (OF GEDEELTE VAN DE SCHULDEN) GEWAARBORGD DOOR ZAKELIJKE ZEKERHEDEN GESTELD OF ONHERROEPELIJK BELOEFD OP ACTIVA VAN DE IN DE CONSOLIDATIE OPGENOMEN ONDERNEMINGEN

	Codes	Boekjaar
Financiële schulden	8922	
Achtergestelde leningen	8932	
Niet-achtergestelde obligatieleningen	8942	
Leasingschulden en soortgelijke schulden	8952	
Kredietinstellingen	8962	
Overige leningen	8972	
Handelsschulden	8982	
Leveranciers	8992	
Te betalen wissels	9002	
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	9012	
Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	9022	
Belastingen.....	9032	
Bezoldigingen en sociale lasten.....	9042	
Overige schulden	9052	
Totaal der schulden gewaarborgd door zakelijke zekerheden, gesteld of onherroepelijk beloofd op de activa van de in de consolidatie opgenomen onderneming	9062	

RESULTATEN**NETTO-OMZET****Uitsplitsing per bedrijfscategorie****Uitsplitsing per geografische markt**

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
Totale omzet van de groep in België	99083	1.049.331.007,39	1.053.040.258,50

GEMIDDELD PERSONEELSBESTAND (IN EENHEDEN) EN PERSONEELSKOSTEN**Consoliderende onderneming en integraal geconsolideerde dochterondernemingen**

Gemiddeld personeelsbestand	90901	4.262	4.210
Arbeiders.....	90911		
Bedienden.....	90921	3.402	3.341
Directiepersoneel.....	90931	860	869
Anderen.....	90941		
Personeelskosten			
Bezoldigingen en sociale lasten.....	99621	377.613.602,54	399.737.088,52
Pensioenen.....	99622	34.380.187,93	42.853.204,41
Gemiddeld aantal personeelsleden tewerkgesteld in België door de betrokken ondernemingen.....	99081	4.262	4.210

Evenredig geconsolideerde dochterondernemingen

Gemiddeld personeelsbestand	90902		
Arbeiders.....	90912		
Bedienden.....	90922		
Directiepersoneel.....	90932		
Anderen.....	90942		
Personeelskosten			
Bezoldigingen en sociale lasten.....	99623		
Pensioenen.....	99624		
Gemiddeld aantal personeelsleden tewerkgesteld in België door de betrokken ondernemingen.....	99082		

NIET-RECURRENTE OPBRENGSTEN**Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten**

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
Terugneming van afschrijvingen en van waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa	76	48.416.000,00	71.887.000,00
Terugneming van afschrijvingen op consolidatieverschillen	76A	48.416.000,00	71.887.000,00
Terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke bedrijfsrisico's en -kosten	760		
Meerwaarden bij de realisatie van immateriële en materiële vaste activa.....	9970		
Anderen niet-recurrente bedrijfsopbrengsten	7620		
Waaronder	7630		
	764/8	48.416.000,00	71.887.000,00

RESULTATEN

Toekomstige personeelverplichtingen		48.416.000,00	71.887.000,00
Niet-recurrente financiële opbrengsten	76B		
Terugneming van waardeverminderingen op financiële vaste activa	761		
Terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke financiële risico's en kosten	7621		
Meerwaarden bij de realisatie van financiële vaste activa	7631		
Andere niet-recurrente financiële opbrengsten	769		
Waaronder			

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
NIET-RECURRENTE KOSTEN	66	48.416.000,00	71.887.000,00
Niet-recurrente bedrijfskosten	66A	48.416.000,00	71.887.000,00
Niet-recurrente afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	660		
Afschrijvingen op positieve consolidatieverschillen	9962		
Voorzieningen voor uitzonderlijke bedrijfsrisico's en -kosten: toevoegingen (bestedingen)	6620		
Minderwaarden bij de realisatie van immateriële en materiële vaste activa	6630		
Andere niet-recurrente bedrijfskosten	664/7	48.416.000,00	71.887.000,00
Waaronder			
Terugname provisie toekomstige personeelsverplichtingen		48.416.000,00	71.887.000,00
Als herstructureringskosten geactiveerde niet-recurrente bedrijfskosten (-)	6690		
Niet-recurrente financiële kosten	66B		
Waardeverminderingen op financiële vaste activa	661		
Voorzieningen voor uitzonderlijke financiële risico's en kosten: toevoegingen (bestedingen)	6621		
Minderwaarden bij de realisatie van financiële vaste activa	6631		
Andere niet-recurrente financiële kosten	668		
Waaronder			
Als herstructureringskosten geactiveerde niet-recurrente financiële kosten	6691		
In het resultaat opgenomen negatieve consolidatieverschillen	9963		

BELASTINGEN OP HET RESULTAAT

Verskil tussen de aan de geconsolideerde resultatenrekening van het boekjaar en de vorige boekjaren toegerekende belastingen en de voor die boekjaren reeds betaalde of nog te betalen belastingen, voor zover dit verschil van belang is met het oog op de in de toekomst te betalen belastingen .....

Invloed van de niet-recurrente resultaten op de belastingen op het resultaat van het boekjaar .....

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
	99084		
	99085		

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Codes	Boekjaar
9149	
99086	
99087	
9217	
9218	
9219	
99088	
99089	
99090	
99091	
99092	
99093	
99094	
99095	

PERSOONLIJKE ZEKERHEDEN die door de in de consolidatie opgenomen ondernemingen werden gesteld of onherroepelijk beloofd als waarborg voor schulden of verplichtingen van derden.....

ZAKELIJKE ZEKERHEID die door de in de consolidatie opgenomen ondernemingen werden gesteld of onherroepelijk beloofd op de eigen activa, als waarborg voor schulden en verplichtingen:

van de in de consolidatie opgenomen ondernemingen .....

van derden.....

GOEDEREN EN WAARDEN GEHOUDEN DOOR DERDEN IN HUN NAAM MAAR TEN BATE EN OP RISICO VAN DE IN CONSOLIDATIE OPGENOMEN ONDERNEMINGEN, VOOR ZOVER DEZE GOEDEREN EN WAARDEN NIET IN DE BALANS ZIJN OPGENOMEN.....

BELANGRIJKE VERPLICHTINGEN TOT AANKOOP VAN VASTE ACTIVA.....

BELANGRIJKE VERPLICHTINGEN TOT VERKOOP VAN VASTE ACTIVA.....

RECHTEN UIT VERRICHTINGEN

op rentestanden.....

op wisselkoersen .....

op prijzen van grondstoffen of handelsgoederen.....

op andere gelijkaardige verrichtingen.....

VERPLICHTINGEN UIT VERRICHTINGEN

op rentestanden.....

op wisselkoersen .....

op prijzen van grondstoffen of handelsgoederen.....

op andere gelijkaardige verrichtingen.....

VERPLICHTINGEN VOORTVLOEIEND UIT DE TECHNISCHE WAARBORGEN VERBONDEN AAN REEDS GEPRESTEERDE VERKOPEN OF DIENSTEN

Boekjaar

BEDRAG, AARD EN VORM VAN BELANGRIJKE HANGENDE GESCHILLEN EN ANDERE BELANGRIJKE VERPLICHTINGEN

Boekjaar

RUST- OF OVERLEVINGSPENSIOEN TEN GUNSTE VAN PERSONEELSLEDEN OF ONDERNEMINGSLEIDERS, TEN LASTE VAN DE IN DE CONSOLIDATIE OPGENOMEN ONDERNEMINGEN

De groep heeft zowel DB als DC plannen. Voor de uiteenzetting wordt verwezen naar VOL 6.19

Boekjaar

AARD EN FINANCIËLE GEVOLGEN VAN MATERIËLE GEBEURTENISSEN DIE ZICH NA BALANSDATUM HEBBEN VOORGEDAAN en die niet in de resultatenrekening of balans worden weergegeven

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN**AARD, ZAKELIJK DOEL EN FINANCIËLE GEVOLGEN VAN BUITENBALANS REGELINGEN**

Mits de risico's of voordelen die uit dergelijke regelingen voortvloeien van enige betekenis zijn en voor zover de openbaarmaking van dergelijke risico's of voordelen noodzakelijk zijn voor de beoordeling van de financiële positie van de ondernemingen die in de consolidatie zijn opgenomen

Huur wagens

12.654.506,73

Huur gebouwen, parkings en andere

7.608.445,95

Huur cabines

1.138.571,75

Huur andere materialen

3.354.752,00

Boekjaar

BETREKKINGEN MET VERBONDEN ONDERNEMINGEN EN MET ONDERNEMINGEN WAARMEE EEN DEELNEMINGSVERHOUDING BESTAAT EN DIE NIET IN DE CONSOLIDATIE ZIJN OPGENOMEN

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
VERBONDEN ONDERNEMINGEN			
Financiële vaste activa			
Deelnemingen en aandelen.....	9261		
Vorderingen	9291	512.204,36	600.405,64
Op meer dan één jaar.....	9301		
Op hoogstens één jaar.....	9311	512.204,36	600.405,64
Geldbeleggingen	9321		
Aandelen.....	9331		
Vorderingen.....	9341		
Schulden	9351	7.688,33	3.193,00
Op meer dan één jaar.....	9361		
Op hoogstens één jaar.....	9371	7.688,33	3.193,00
Persoonlijke zekerheden die werden gesteld of onherroepelijk beloofd als waarborg voor schulden of verplichtingen van verbonden ondernemingen.....	9381		
Andere betekenisvolle financiële verplichtingen	9401		
Financiële resultaten			
Opbrengsten uit financiële vaste activa.....	9421		
Opbrengsten uit vlottende activa.....	9431		
Andere financiële opbrengsten.....	9441		
Kosten van schulden.....	9461		
Andere financiële kosten.....	9471		
ONDERNEMINGEN WAARMEE EEN DEELNEMINGSVERHOUDING BESTAAT			
Financiële vaste activa			
Deelnemingen en aandelen.....	9262		
Vorderingen	9292	3.624.941.222,82	3.918.344.459,03
Op meer dan één jaar.....	9302	3.470.500.000,00	3.270.500.000,00
Op hoogstens één jaar.....	9312	154.441.222,82	647.844.459,03
Schulden	9352	118.296.554,59	20.719.398,67
Op meer dan één jaar.....	9362		
Op hoogstens één jaar.....	9372	118.296.554,59	20.719.398,67

TRANSACTIES MET VERBONDEN PARTIJEN BUITEN NORMALE MARKTVOORWAARDEN

Vermelding van dergelijke transacties, met uitzondering van transacties binnen de groep, indien zij van enige betekenis zijn, met opgave van het bedrag van deze transacties, de aard van de betrekking met de verbonden partij, alsmede andere informatie over de transacties die nodig is voor het verkrijgen van inzicht in de financiële positie van de ondernemingen die in de consolidatie als één geheel zijn opgenomen:

Nihil

Boekjaar

FINANCIËLE BETREKKINGEN MET**DE BESTUURDERS OF ZAAKVOERDERS VAN DE GECONSOLIDEERDE ONDERNEMING**

Totaal bedrag van de toegekende bezoldigingen uit hoofde van hun werkzaamheden in de consoliderende onderneming, haar dochterondernemingen en geassocieerde vennootschappen, inclusief het bedrag van de aan de gewezen bestuurders of zaakvoerders uit dien hoofde toegekende rustpensioenen.....

Totaal bedrag van de voorschotten en kredieten toegekend door de consoliderende onderneming, door een dochteronderneming of een geassocieerde vennootschap.....

Codes	Boekjaar
99097	37.328,60
99098	

DE COMMISSARIS(SEN) EN DE PERSONEN MET WIE HIJ (ZIJ) VERBONDEN IS (ZIJN)

Bezoldiging van de commissaris(sen) voor de uitoefening van een mandaat van commissaris op het niveau van de groep waarvan de vennootschap die de informatie publiceert aan het hoofd staat .....

Bezoldiging voor uitzonderlijke werkzaamheden of bijzondere opdrachten uitgevoerd bij de betrokken vennootschap en haar filialen door de commissaris(sen)

Andere controleopdrachten .....

Belastingadviesopdrachten .....

Andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten .....

Bezoldiging van de personen met wie de commissaris(sen) verbonden is (zijn) voor de uitoefening van een mandaat van commissaris op het niveau van de groep waarvan de vennootschap die de informatie publiceert aan het hoofd staat .....

Bezoldiging voor uitzonderlijke werkzaamheden of bijzondere opdrachten uitgevoerd bij de vennootschap en haar filialen door personen met wie de commissaris(sen) verbonden is (zijn)

Andere controleopdrachten .....

Belastingadviesopdrachten .....

Andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten .....

Codes	Boekjaar
9507	46.744,00
95071	408.991,00
95072	
95073	
9509	
95091	
95092	
95093	

Vermeldingen in toepassing van het artikel 133, paragraaf 6 van het Wetboek van vennootschappen

"In toepassing van artikel 133, paragraaf 6, heeft het audit comité een voorafgaandelijke gunstige beslissing gegeven tot de uitvoering van de andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten

Voorziening voor personeelsbeloningen

Toegezegde-bijdragenregelingen

Het uitvoerend personeel aangeworven vanaf 1 januari 2002 en het kaderpersoneel aangeworven vanaf 1 mei 1999 genieten van toegezegde-bijdragenregelingen: deze regelingen voorzien in een kapitaal bij pensionering voortvloeiend uit de betaalde bijdragen en de rendementen toegekend door de pensioeninstellingen, alsook een kapitaal en wezenrente bij overlijden voor pensionering.

De financiering gebeurt door werknemersbijdragen en werkgeversbijdragen, die gestort worden aan pensioenfondsen (O.F.P. Enerbel en O.F.P. Powerbel) en groepsverzekeringen.

De activa van de pensioenfondsen worden beheerd door fondsen Esperides, uitgegeven in Luxemburg met 4 verschillende risicoprofielen (laag risico, medium risico, hoog risico en dynamische allocatie (dynamic asset allocation)). Het risiconiveau moet ook rekening houden met de leeftijd van de leden. Dit is de reden waarom de trustees van Powerbel aan haar leden een nieuwe optie hebben voorgesteld (2015) om hun activa te beheren. Deze optie 'Life-Cycle' houdt rekening met een evolutie van het risico van 'Groei' naar meer 'Defensief' gedurende de carrière van de personeelsleden.

Beleggingsrisico

Door de dalende trend van de intrestvoeten op de obligaties werd het niveau van de rendementsgarantie een uitdaging voor de pensioeninstellingen, die de toegezegde bijdragenregelingen beheren, om deze te blijven dekken.

Een hervorming drong zich op en werd aangekondigd met de publicatie op 24 december 2015 van de wet van 18 december 2015 "tot waarborg van de duurzaamheid en het sociale karakter van de aanvullende pensioenen en tot versterking van het aanvullende karakter ten opzichte van de rustpensioenen". Deze wet trad in werking op 1 januari 2016.

De impact van deze aanpassing betekent dat de toegezegde-bijdragenpensioenplannen gewaardeerd worden volgens de Projected Unit Cost (PUC) methode zonder projectie van de toekomstige premies. Tot 2015 werd de intrinsieke waarderingsmethode toegepast.

De rendementswaarborg wordt nu variabel en jaarlijks te aligneren op basis van het gemiddeld rendement over de laatste 24 maanden van de lineaire obligaties van de Belgische Staat (OLO's) met een duurtijd van 10 jaar (minstens 1,75 % en maximaal 3,75 %).

De gebruikte rendementswaarborg voor 2016 bedraagt 1,75 % en wordt toegepast volgens de verticale methode voor alle betaalde premies aan de pensioenfondsen en in de verzekeringsonderneming (producten Tak 21 met rendementsgarantie).

De pensioenfondsen zijn niet onderworpen aan de Solvency II reglementering van de verzekeringsmaatschappijen en kunnen betere verwachte rendementen behalen bij diversificatie van de beleggingen. Hierdoor werd in 2016 de reserves en een compensatie van de groepsverzekering overgedragen naar een pensioenfonds OFP Powerbel/OFP Enerbel in een vorm van een cash-balance plan met een minimum garantie waarborg van 3,25 % (zie tabel Indeling van de fondsbeleggingen op de balansdatum).

Toegezegd-pensioenregelingen

De collectieve overeenkomst van 2 mei 1952 voorzag een bijkomend pensioen gelijk aan 75 % van het laatste jaarinkomen na aftrek van het paritair wettelijk pensioen na een volledige loopbaan, alsook een overlevingspensioen en wezenrente. Deze toegezegd-pensioenregeling werd volledig gefinancierd door de werkgever en de pensioenen werden rechtstreeks door de werkgever aan de begunstigen uitgekeerd. De eruit voortvloeiende resterende verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op lopende pensioenen.

De meerderheid van het uitvoerend personeel aangeworven vóór 1 januari 2002 en het kaderpersoneel aangeworven vóór 1 mei 1999 genieten van toegezegd-pensioenregelingen die voorzien in de uitkering van een kapitaal bij pensionering, en een kapitaal en wezenrente bij overlijden voor pensionering. Die

voordelen worden berekend rekening houdend met het laatste jaarinkomen en de diensttijd. De financiering gebeurt door werknemersbijdragen en werkgeversbijdragen, die gestort worden aan pensioenfondsen (O.F.P. Elgabel en O.F.P. Pensiobel) en groepsverzekeringen.

Als gevolg van veranderingen aan de pensioenregelingen in België werd aan leden van het pensioenplan Pensiobel, de mogelijkheid geboden om vanaf 1 januari 2015 over te stappen naar het plan toegezegd-bijdragenregeling Powerbel. De in het verleden opgebouwde en verbeterde verworven rechten (in Pensiobel) worden gekapitaliseerd aan marktconforme rendementen maar met een minimaal rendement gelijk aan 3,25 % (cash-balance plan).

De Groep verstrekt eveneens **vergoedingen** toegekend **na uitdiensttreding**, zijnde een tussenkomst in de gezondheidszorgen en tarifaire voordelen.

De **andere langetermijnpersoneelsbeloningen** bevatten de afscheid- en jubileumpremies.

Financieringswijze pensioenfonds Elgabel

Definities :

ABO: (Accrued Benefit Obligation)

Huidige en waarschijnlijke waarde van de verbintenissen met betrekking tot het verleden loopbanen en berekend op basis van de niet-geprojecteerde elementen (salaris, wettelijk pensioen...), t.t.z. met de waarde op de berekeningsdatum.

PBO: (Projected Benefit Obligation)

Huidige en waarschijnlijke waarde van de verbintenissen met betrekking tot de verleden loopbanen en berekend op basis van de geprojecteerde elementen (salaris, wettelijk pensioen...), t.t.z. met hun geschatte waarde op de uitkeringsdatum (vertrek met pensioen...)

TPB: (Total Projected Benefit)

Huidige en waarschijnlijke waarde van de verbintenissen met betrekking tot de volledige loopbanen en berekend op basis van de geprojecteerde elementen (salaris, wettelijk pensioen...), t.t.z. met hun geschatte waarde op de uitkeringsdatum (vertrek met pensioen...).

Er worden twee grenzen gedefinieerd vertrekkend van de 3 voormelde indicatoren:

a) een ondergrens, waaronder het financieringsniveau niet mag dalen. Deze grens ligt tussen de ABO en de PBO en wordt berekend als volgt:

$$\text{Ondergrens} = \text{PBO} - (\text{PBO} - \text{ABO}) * 65\%$$

b) een bovengrens, waarboven het financieringsniveau niet mag stijgen. Deze grens ligt tussen de PBO en de TPB en wordt berekend als volgt:

$$\text{Bovengrens} = \text{PBO} + (\text{TPB} - \text{PBO}) * 65\%$$

Derhalve kunnen zich drie verschillende situaties voordoen ten opzichte van de twee grenzen:

1. Het financieringsniveau ligt hoger dan de bovengrens:

De patronale dotaties van de aggregate cost worden stopgezet tot aan de volgende herberekening en kunnen slechts hervat worden indien het financieringsniveau zich weer onder de bovengrens bevindt.

2. Het financieringsniveau ligt tussen de twee grenzen:

De patronale dotaties van de aggregate cost worden normaal toegepast.

3. Het financieringsniveau ligt onder de ondergrens:

Een eenmalige premie gelijk aan het verschil (Ondergrens – Vermogen) wordt opgevraagd om de financiering terug te brengen tot een niveau dat dichterbij de PBO ligt.

Verplichtingen van Eandis

De voornaamste actuariële veronderstellingen die werden gebruikt op de balansdatum bij de bepaling van de voorzieningen voor pensioenregelingen en andere vergoedingen:

	2017	2016
Disconteringsvoet - pensioenen DB	1,01%	1,28%
Disconteringsvoet - pensioenen DC	1,66%	1,28%
Disconteringsvoet - andere	1,55%	1,77%
Verwachte gemiddelde salarisstijging (zonder inflatie)	0,85%	0,85%
Verwachte inflatie	1,75%	1,65%
Verwachte stijging van de ziektekosten (inclusief inflatie)	2,75%	2,65%
Verwachte stijging van de tariefvoordelen	1,75%	0,25%
Gemiddeld verwachte pensioenleeftijd	63	63
	IA BE	IA BE
	Prospective	Prospective
Sterftetafels	Tables	Tables
Personeelsverloop	0% tot 3,18%	0,00%
Levensverwachting uitgedrukt in jaren van een gepensioneerde op 65 jaar:		
Voor een 65 jarige op datum van afsluiting		
- Man	20	20
- Vrouw	24	24
Voor een 65 jarige binnen 20 jaar:		
- Man	22	22
- Vrouw	26	26

Bedragen opgenomen in de balans

(In duizenden EUR)	Contante waarde van de brutoverplichting	Reële waarde van de fondsbeleggingen	Totaal
Pensioenen - gefinancierd	622.763	-645.527	-22.764
Pensioenen - niet gefinancierd	25.547	0	25.547
Gezondheidszorgen en tarifaire voordelen - niet gefinancierd	160.828	0	160.828
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen - gefinancierd	62.525	-15.189	47.336
Totaal toegezegd-pensioenregeling en andere langetermijnpersoneelsbeloningen op 31 december 2017	871.663	-660.716	210.947
Pensioenen - gefinancierd	670.981	-657.662	13.319
Pensioenen - niet gefinancierd	25.134	0	25.134
Gezondheidszorgen en tarifaire voordelen - niet gefinancierd	165.464	0	165.464
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen - gefinancierd	69.304	-13.858	55.446
Totaal toegezegd-pensioenregeling en andere langetermijnpersoneelsbeloningen op 31 december 2016	930.883	-671.520	259.363

Wijziging in de contante waarde van de brutoverplichting

(In duizenden EUR)	2017	2016
Totaal op 1 januari	930.883	842.791
Aan het dienstjaar toegerekende kosten	24.396	30.960
Rentekosten	12.120	16.851
Bijdragen van de deelnemers	2.394	3.781
Kosten van vervroegde pensionering	133	26
Herwaardering - (winst)/verlies in niet-gerealiseerde resultaten ontstaan door		
i) veranderingen in demografische veronderstellingen	-18.009	-23.827
ii) veranderingen in financiële veronderstellingen	-3.155	87.769
iii) ervaringsaanpassingen	-25.266	39.391
Belastingen op betaalde bijdragen	-1.321	-2.087
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	0	0
Betaalde vergoedingen	-50.512	-64.772
Totaal op 31 december	871.663	930.883

Wijziging van de reële waarde van de fondsbeleggingen

(In duizenden EUR)	2017	2016
Totaal op 1 januari	-671.520	-511.541
Rentebaten	-8.623	-11.229
Herwaardering - (winst)/verlies in niet-gerealiseerde resultaten ontstaan door rendement op de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	-7.300	-89.953
Effect van minimum financieringsvereisten/actiefplafond	44.178	0
Bijdragen van de werkgever	-65.569	-119.787
Bijdragen van de werknemer	-2.394	-3.781
Betaalde vergoedingen	50.512	64.771
Totaal op 31 december	-660.716	-671.520
Totaal rendement op de fondsbeleggingen	-15.923	-101.182

Indeling van de fondsbeleggingen op de balansdatum

De indeling van de fondsbeleggingen met betrekking tot pensioenregelingen in functie van de belangrijkste categorie van activa op eind 2017

Categorie	Munt	Elgabel %	Pensiobel %	Verzeke- ringson- dernemin- gen %	Powerbel en Enerbel %	Totaal %
Beurgenoteerde beleggingen		79,70	80,16	77,28	86,55	80,42
Aandelen	Eurozone	15,88	17,45	6,62	13,16	15,79
	Buiten					
Aandelen	eurozone	21,55	21,14	0	25,16	21,11
Staatsobligaties	Eurozone	4,16	4,08	20,47	5,34	4,75
Andere obligaties	Eurozone	29,80	29,32	50,19	33,04	30,61
	Buiten					
Andere obligaties	eurozone	8,31	8,17	0	9,85	8,17
Niet-beurgenoteerde beleggingen		20,30	19,84	22,72	13,45	19,58
Onroerende goederen		3,72	3,65	7,08	3,25	3,76
Liquide middelen		1,08	0,99	2,22	0,17	1,00
Andere		15,49	15,20	13,42	10,03	14,82
Totaal (in %)		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Totaal (in duizenden EUR)		411.153	205.790	21.451	66.500	704.894

EANDIS SYSTEM OPERATOR GROEP

Geconsolideerde jaarrekening IFRS

Jaareinde 31 december 2017

Verslag van de commissaris aan de algemene vergadering van Eandis System Operator CVBA over het boekjaar afgesloten op 31 december 2017

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris van Eandis System Operator CVBA (de "Vennootschap") en van de dochterondernemingen (samen de "Groep"). Dit verslag omvat ons oordeel over de geconsolideerde balans op 31 december 2017, de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerde overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerde mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht van het boekjaar dat afgesloten werd op 31 december 2017 en de toelichting (alle stukken gezamenlijk "de Geconsolideerde Jaarrekening") en omvat tevens ons verslag betreffende de overige door de wet en regelgeving gestelde eisen. Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.

Wij werden als commissaris benoemd door de algemene vergadering op 19 mei 2017, overeenkomstig het voorstel van het bestuursorgaan uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordacht van de ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die zal beraadslagen over de Geconsolideerde Jaarrekening afgesloten op 31 december 2019. We hebben de wettelijke controle van de Geconsolideerde Jaarrekening van de Groep uitgevoerd gedurende 7 opeenvolgende boekjaren.

Verslag over de controle van de Geconsolideerde Jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de Geconsolideerde Jaarrekening van Eandis System Operator CVBA, die de geconsolideerde balans op 31 december 2017 omvat, alsook de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht voor het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting, met een geconsolideerd balanstotaal van € 4.060.640 duizend en waarvan de geconsolideerde resultatenrekening afsluit met een resultaat van het boekjaar van € 0 duizend.

Naar ons oordeel geeft de Geconsolideerde Jaarrekening een getrouw beeld van het geconsolideerde eigen vermogen en van de geconsolideerde financiële positie van de Groep op 31 december 2017 alsook van de geconsolideerde resultaten en de geconsolideerde kasstromen voor het boekjaar afgesloten op die datum, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie ("IFRS") en met de in

België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Basis voor ons oordeel zonder voorbehoud

We hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met de International Standards on Auditing ("ISA's"). Onze verantwoordelijkheden uit hoofde van die standaarden zijn nader beschreven in het gedeelte "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de Geconsolideerde Jaarrekening" van ons verslag.

Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de Geconsolideerde Jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Kernpunten van de controle

De kernpunten van onze controle zijn die aangelegenheden die volgens ons professioneel oordeel het meest significant waren bij onze controle van de Geconsolideerde Jaarrekening van de huidige verslagperiode.

Deze aangelegenheden werden behandeld in de context van onze controle van de Geconsolideerde Jaarrekening als een geheel en bij het vormen van ons oordeel hieromtrent en derhalve formuleren wij geen afzonderlijk oordeel over deze aangelegenheden.

Voorziening voor personeelsbeloningen

- ▶ Beschrijving van het punt en het auditrisico :

De voorzieningen voor de personeelsbeloningen bedragen € 210,9 miljoen per 31 december 2017. De groep erkent de voorzieningen voor deze lange termijn personeelsbeloningen op basis van de vereisten van IAS19

Personeelsbeloningen. De plannen van de Groep worden beschreven in toelichting 19 van de Geconsolideerde Jaarrekening.

De waardering van deze voorzieningen is complex en vereist inschattingen van het management. Door de complexiteit wordt de Vennootschap voor de berekening van de voorziening bijgestaan door een externe actuaaris. De waardering van de voorzieningen is gebaseerd op de onderliggende personeelsdata van de verschillende pensioenplannen waarop vervolgens bepaalde actuariële assumpties worden toegepast zoals verwachte inflatie, verdisconteringsvoeten, verwachte gemiddelde salarisstijgingen en het personeelsverloop.

Een wijziging in deze assumpties of het gebruik van foutieve personeelsdata zouden een materiële impact hebben op de Geconsolideerde Jaarrekening.

Om deze redenen is de waardering van de voorzieningen voor de personeelsbeloningen een kernpunt van onze controle.

- ▶ Samenvatting van de uitgevoerde controleprocedures:

Onze auditwerkzaamheden omvatten onder andere:

- Een analyse van de bestaande plannen binnen de groep en bespreking van eventuele wijzigingen in deze plannen.

- Het testen van de onderliggende personeelsdata door middel van analytisch nazicht ten opzichte van vorig boekjaar en door middel van aansluiting (van o.a. ouderdom, geslacht, salaris, anciënniteit) van een steekproef personeelsleden met onderliggende documentatie.
- Het beoordelen van de bekwaamheid en de onafhankelijkheid van de externe actuaaris.
- Het betrekken van onze interne actuarissen om de gepastheid te beoordelen van de gebruikte actuariële modellen in overeenstemming met IAS19R en om de redelijkheid te beoordelen van de significante assumpties (zijnde met name verwachte inflatie, verdisconteringsvoeten, verwachte gemiddelde salarisstijgingen, sterftetabellen en het personeelsverloop) die worden gebruikt voor de waardering van de voorziening.
- Wij hebben adequaatheid en volledigheid van toelichting 19 van de Geconsolideerde Jaarrekening beoordeeld.

Financieringsactiviteiten

- ▶ Beschrijving van het punt en het auditrisico :

De balans van de Groep wordt significant beïnvloed door de financieringsactiviteit die de Groep vervult. Op 31 december 2017 bedraagt de lange termijn financiering € 3.449,3 miljoen en is er geen korte termijn financiering, zoals beschreven in toelichting 18 van de Geconsolideerde Jaarrekening. Deze financiering wordt vervolgens gebruikt om leningen toe te staan aan de distributienetbeheerders, waardoor de Groep voor € 3.470,9 miljoen lange termijn vorderingen heeft openstaan ten aanzien van de distributienetbeheerders, beschreven in toelichting 13 van de Geconsolideerde Jaarrekening. Gezien de grootteorde van deze bedragen ten aanzien van enerzijds de totale activa en anderzijds de totale passiva van de Groep en de opvolging en inschatting van het management inzake de terugbetalingscapaciteiten van de aandeelhouders wordt dit als een kernpunt van onze controle beschouwd.

- ▶ Samenvatting van de uitgevoerde controleprocedures:

Wij hebben volgende procedures uitgevoerd:

- Het beoordelen van de boekhoudkundige verwerking van de leningen en de bijhorende transactiekosten.
- Het aansluiten van de interestkosten en interestbaten met van de verschillende leningen met de betreffende voorwaarden zoals omschreven in de onderliggen contracten.
- Het afstemmen van het hoofdbedrag van de leningen met contracten, confirmaties en betalingen.
- Wij hebben van de directie van de Vennootschap het lange termijn financieel plan verkregen van de Vennootschap alsook van de netbeheerders om de terugbetalingscapaciteit van deze laatste te beoordelen. Deze plannen werden beoordeeld op basis van de jaarrekeningen van de netbeheerders alsook door middel van gesprekken met de directie en met de met governance belaste personen.
- Wij hebben adequaatheid en volledigheid van toelichtingen 13 en 18 van de Geconsolideerde Jaarrekening beoordeeld.

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met IFRS en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften alsook een systeem van interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten.

In het kader van de opstelling van de Geconsolideerde Jaarrekening, is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de Vennootschap om haar continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de

Vennootschap te vereffenen of om de bedrijfsactiviteiten stop te zetten of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle over de Geconsolideerde Jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de Geconsolideerde Jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van de Geconsolideerde Jaarrekening, beïnvloeden.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- ▶ Het identificeren en inschatten van de risico's dat de Geconsolideerde Jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van het systeem van interne beheersing;
- ▶ Het verkrijgen van inzicht in het systeem van interne beheersing dat relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar

die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van het systeem van interne beheersing van de Vennootschap en van de Groep;

- ▶ Het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen;
- ▶ Het concluderen van de aanvaardbaarheid van de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling, en op basis van de verkregen controle-informatie, concluderen of er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de Vennootschap en de Groep om de continuïteit te handhaven. Als we besluiten dat er sprake is van een onzekerheid van materieel belang, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de Geconsolideerde Jaarrekening, of, indien deze toelichtingen inadequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot op de datum van ons commissarisverslag. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de continuïteit van de Vennootschap of van de Groep niet langer gehandhaafd kan worden;
- ▶ Het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de Geconsolideerde Jaarrekening, en of deze jaarrekening, de onderliggende transacties en gebeurtenissen

weergeeft op een wijze die leidt tot een getrouw beeld.

Wij communiceren met het auditcomité binnen het bestuursorgaan, onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die we identificeren gedurende onze controle.

Omdat we de eindverantwoordelijkheid voor ons oordeel dragen, zijn we ook verantwoordelijk voor het organiseren, het toezicht en het uitvoeren van de controle van de dochterondernemingen van de Groep. In die zin hebben wij de aard en omvang van de controleprocedures voor deze entiteiten van de Groep bepaald.

We verstrekken aan het auditcomité binnen het bestuursorgaan een verklaring dat we de relevante deontologische vereisten inzake onafhankelijkheid naleven en we melden hierin alle relaties en andere aangelegenheden die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid zouden kunnen beïnvloeden, alsook, voor zover van toepassing, de bijbehorende maatregelen die we getroffen hebben om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Aan de hand van de aangelegenheden die met het auditcomité binnen het bestuursorgaan besproken worden, bepalen we de aangelegenheden die het meest significant waren bij de controle van de Geconsolideerde Jaarrekening over de huidige periode en die daarom de kernpunten van onze controle uitmaken. We beschrijven deze aangelegenheden in ons verslag, tenzij het openbaar maken van deze aangelegenheden is verboden door wet- of regelgeving.

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport.

Verantwoordelijkheden van de commissaris

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm (Herzien) bij de in

België van toepassing zijnde ISA's, is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport, alsook verslag over deze aangelegenheden uit te brengen.

Aspecten betreffende het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening

Naar ons oordeel, na het uitvoeren van specifieke werkzaamheden op het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening, stemt dit jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening overeen met de Geconsolideerde Jaarrekening voor hetzelfde boekjaar, enerzijds, en is dit jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening opgesteld overeenkomstig artikel 119 van het Wetboek van vennootschappen, anderzijds.

In de context van onze controle van de Geconsolideerde Jaarrekening zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening opgenomen in het jaarrapport een afwijking van materieel belang bevat, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, hebben wij geen afwijking van materieel belang te melden. Verder drukken wij geen redelijke mate van zekerheid uit over het jaarverslag opgenomen in het jaarrapport.

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening, dat deel uitmaakt van sectie B van het jaarrapport. De Groep heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op de Global Reporting Initiative standaarden (hierna "GRI"). Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met GRI. Verder drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

Ons bedrijfsrevisorenkantoor [en ons netwerk] heeft geen opdrachten verricht die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de Jaarrekening en is in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de Vennootschap.

De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de Geconsolideerde Jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de Geconsolideerde Jaarrekening.

Andere vermeldingen

- ▶ Huidig verslag is consistent met onze aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014.

Gent, 28 maart 2018

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren BCBVA
Commissaris
Vertegenwoordigd door

Paul Eelen
Vennoot*
* Handelend in naam van een BVBA

18PE0137

Inhoud

Financiële overzichten

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

Geconsolideerde balans

Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Toelichtingen bij de geconsolideerde jaarrekening

1. Informatie over de onderneming
2. Samenvatting van de belangrijkste opname- en waarderingsregels
  - 2.1. Conformiteitsverklaring en presentatiebasis
  - 2.2. Consolidatiecriteria
  - 2.3. Gesegmenteerde informatie
  - 2.4. Belangrijkste waarderingsregels
  - 2.5. Samenvatting van de nieuwe standaarden die van toepassing zijn vanaf 2017
  - 2.6. Gebruik van ramingen en veronderstellingen
  - 2.7. Standaarden die werden gepubliceerd, maar die nog niet van kracht zijn

Resultaten van het jaar

3. Bedrijfsopbrengsten
4. Diensten en diverse goederen
5. Personeelsbeloningen
6. Financiële resultaten
7. Belastingen op het resultaat

Activa

8. Immateriële activa
9. Materiële vaste activa
10. Investerings in joint ventures en geassocieerde deelnemingen
11. Overige beleggingen
12. Restitutierecht op voorzieningen voor personeelsbeloningen
13. Korte- en langetermijnvorderingen, andere
14. Voorraden
15. Handels- en overige vorderingen, vorderingen cashpoolactiviteiten
16. Geldmiddelen en kasequivalenten

Passiva

17. Eigen Vermogen
18. Leningen op lange en korte termijn
19. Voorzieningen voor personeelsbeloningen
20. Handelsschulden en overige schulden, schulden cashpoolactiviteiten en actuele belastingverplichtingen

Financiële instrumenten

21. Financiële instrumenten: risico's en reële waarde

Andere informatie

22. Verbonden partijen
23. Verplichtingen en onzekerheden
24. Gebeurtenissen na balansdatum
25. Lijst van de ondernemingen opgenomen in de consolidatie

Informatie met betrekking tot de moederverenootschap

Financiële Overzichten

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

(In duizenden EUR)	Toelichting	2017	2016
Bedrijfsopbrengsten		1.027.178	998.121
Opbrengsten	3	1.006.062	975.843
Overige operationele bedrijfsopbrengsten	3	21.116	22.278
Bedrijfskosten		-1.009.886	-978.829
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen		-89.056	-88.851
Diensten en diverse goederen	4	-554.667	-522.885
Personeelsbeloningen	5	-367.179	-360.963
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen		1.672	-5.473
Overige operationele bedrijfskosten		-656	-657
Bedrijfswinst		17.292	19.292
Financiële baten	6	107.918	109.107
Financiële lasten	6	-115.790	-119.206
Winst vóór belastingen		9.420	9.193
Belastingen op het resultaat	7	-9.420	-9.193
Winst over de verslagperiode		0	0

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

(In duizenden EUR)	Toelichting	2017	2016
Winst over de verslagperiode		0	0
Baten en lasten rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen			
Elementen die niet kunnen verplaatst worden naar de winst- en verliesrekening			
Actuariële winsten (verliezen) op voorzieningen voor personeelsbeloningen	19	5.147	-5.311
Actuariële winsten (verliezen) restitutierecht op voorzieningen voor personeelsbeloningen	12	-5.147	5.311
Netto elementen die niet kunnen verplaatst worden naar de winst- en verliesrekening		0	0
Totaalresultaat over de verslagperiode		0	0

Geconsolideerde balans

(In duizenden EUR)	Toelichting	2017	2016
Vaste activa		3.685.531	3.534.199
Immateriële activa	8	469	780
Materiële vaste activa	9	2.392	2.303
Deelnemingen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen	10	30	30
Overige beleggingen	11, 21	832	832
Restitutierecht op voorzieningen voor personeelsbeloningen	12	210.947	259.363
Langetermijnvorderingen, andere	13	3.470.861	3.270.891
Vlottende activa		375.109	818.190
Voorraden	14	33.646	35.295
Kortetermijnvorderingen, andere	13	0	150.000
Handels- en overige vorderingen	15, 21	290.671	322.646
Vorderingen cashpoolactiviteiten	15, 21	19.402	307.587
Geldmiddelen en kasequivalenten	16, 21	31.390	2.662
TOTAAL ACTIVA		4.060.640	4.352.389
EIGEN VERMOGEN	17	1.099	1.099
Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouders van de vennootschap		1.006	1.006
Aandelenkapitaal, reserves en ingehouden winsten		1.006	1.006
Minderheidsbelangen		93	93
VERPLICHTINGEN		4.059.541	4.351.290
Langlopende verplichtingen		3.660.276	3.506.515
Leningen en overige financieringsverplichtingen	18, 21	3.449.329	3.247.152
Voorzieningen voor personeelsbeloningen	19	210.947	259.363
Kortlopende verplichtingen		399.265	844.775
Leningen en overige financieringsverplichtingen	18, 21	0	561.321
Handels- en overige schulden	20, 21	289.535	269.868
Schulden cashpoolactiviteiten	20, 21	96.415	0
Actuele belastingverplichtingen	20	13.315	13.586
TOTAAL PASSIVA		4.060.640	4.352.389

Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen

(In duizenden EUR)	Aandelen- kapitaal	Reserves	Overge- dragen winst	Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeel- houders van de vennootschap	Minder- heidsbe- langens	Totaal
Totaal op 1 januari 2016	18	2	0	20	1.079	1.099
Wijzigingen in de consolidatiekring	897	70	19	986	-986	0
Resultaat over de verslagperiode	0	0	0	0	0	0
Niet-gerealiseerde resultaten	0	0	0	0	0	0
Totaalresultaat over de verslagperiode	897	70	19	986	-986	0
Totaal op 31 december 2016	915	72	19	1.006	93	1.099
Totaal op 1 januari 2017	915	72	19	1.006	93	1.099
Resultaat over de verslagperiode	0	0	0	0	0	0
Niet-gerealiseerde resultaten	0	0	0	0	0	0
Totaalresultaat over de verslagperiode	0	0	0	0	0	0
Totaal op 31 december 2017	915	72	19	1.006	93	1.099

Verdere informatie werd opgenomen in de toelichting 'Eigen vermogen'.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(In duizenden EUR)	Toelichting	2017	2016
Resultaat over de verslagperiode		0	0
Afschrijvingen immateriële activa	8	330	428
Afschrijvingen materiële vaste activa	9	853	920
Waardevermindering op vlottende activa (terugname -; toevoeging +)	21	-2.855	4.125
Min-/meerwaarde op realisatie handelsvorderingen		223	106
Netto financieringslasten	6	7.872	10.099
Winst en verlies op vaste activa		22	23
Belastingkosten	7	9.420	9.193
Bedrijfskasstroom vóór wijziging in bedrijfskapitaal en in voorzieningen voor personeelsbeloningen		15.865	24.894
Mutatie voorraden	14	1.649	10.022
Mutatie handels- en overige vorderingen	15	40.784	-71.289
Mutatie handels- en overige schulden	20	13.490	32.999
Netto bedrijfskasstroom		55.923	-28.268
Betaalde financiële lasten		-107.186	-116.792
Ontvangen financiële baten		101.376	108.652
Financiële korting op inkomende facturen	6	365	291
Betaalde (ontvangen) winstbelastingen	7	-9.691	-1.596
Netto kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		56.652	-12.819
Ontvangsten uit de verkoop van materiële vaste activa	9	2	10
Verwerving van immateriële activa	8	-19	-4
Verwerving van materiële vaste activa	9	-966	-744
Verwerving van overige beleggingen, investeringen in ondernemingen	10	0	-19
Ontvangsten uit verkoop van overige beleggingen	11	0	168
Ontvangsten (verwerving) langetermijnvorderingen	13	30	-141
Netto kasstroom uit investeringsactiviteiten		-953	-730
Aflossing van leningen	18	-150.000	0
Uitgifte obligatieleningen/leningen	18	199.737	0
Mutatie financiële kortetermijnschulden	18	-411.308	186.071
Mutatie cashpool	15, 20	384.600	-173.495
Verstrekking van langetermijnleningen	13	-200.000	0
Terugbetaling verstrekte langetermijnleningen	13	150.000	0
Netto kasstroom uit financieringsactiviteiten		-26.971	12.576
Netto beweging geldmiddelen	16	28.728	-973
Geldmiddelen en kasequivalenten - begin van de verslagperiode		2.662	3.635
Geldmiddelen en kasequivalenten - einde van de verslagperiode		31.390	2.662

Toelichtingen bij de geconsolideerde jaarrekening

1 Informatie over de onderneming

Eandis System Operator, voorheen Eandis, is een coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (cvba), gevestigd in België, Brusselsesteenweg 199, 9090 Melle en ingeschreven in het ondernemingsregister van Gent (afdeling Gent) onder het nummer 0477.445.084. De geconsolideerde jaarrekening van Eandis System Operator voor de periode die werd afgesloten op 31 december 2017 bevat de informatie van de onderneming en haar dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen (Zie toelichting 'Lijst van de ondernemingen opgenomen in de consolidatie'), samen vormen ze de 'Groep'.

De aandeelhouders van Eandis System Operator zijn zeven distributienetbeheerders (DNB's) in het Vlaamse Gewest (Gaselwest, IMEA, Imewo, Intergem, Iveka, Iverlek en Sibelgas) die instaan voor de verdeling van elektriciteit en gas aan de eindklant.

De hoofdopdracht van Eandis System Operator is beperkt tot het ontwikkelen, beheeren en onderhouden van de distributienetten voor elektriciteit op midden- en laagspanning en de distributienetten voor gas op midden- en lagedruk voor rekening van de DNB's. De netinfrastructuur zelf blijft eigendom van de DNB's die de houders zijn van de erkenning als netbeheerder voor elektriciteits- en gasdistributie uitgereikt door de Vlaamse energieregulator VREG.

Eandis System Operator cvba is actief in 229 steden en gemeenten in het Vlaamse Gewest (België) en bedient eveneens 4 Waalse gemeenten. De Groep stelde gedurende 2017 gemiddeld 4.262 personen tewerk. De onderneming voert haar exploitatietaken uit aan kostprijs zonder enige commerciële marge aan te rekenen aan voornamelijk de DNB's. Dat betekent dat alle kosten worden doorgerekend volgens afgesproken toewijzingsregels. Elke maand factureert Eandis System Operator elk van de DNB's voor de geleverde operationele diensten. Het resultaat van de Groep is hierdoor zonder winst of verlies.

De DNB's hebben Eandis System Operator aangewezen als hun werkmaatschappij. De Vlaamse energieregulator VREG besliste, gedurende 2015, om toestemming te verlenen aan de distributienetbeheerders Gaselwest, IMEA, Imewo, Intergem, Iveka, Iverlek en Sibelgas om een beroep te doen op de diensten van Eandis System Operator als werkmaatschappij voor elektriciteit en gas. Deze toestemming geldt vanaf 5 september 2014 voor elektriciteit en vanaf 14 oktober 2015 voor gas voor een periode van twaalf jaar. Voor meer informatie bezoek onze website www.eandis.be

Eandis System Operator heeft in oktober 2011 een A1 rating (negatieve vooruitzichten - 'outlook') bekomen van 'Moody's Investors Service Ltd.' (Moody's). Op 14 december 2016 werd deze rating verlaagd naar A3 met stabiele vooruitzichten als gevolg van de niet-realisatie van de fusie van de zeven DNB's in Eandis Assets waardoor eveneens het aantrekken van een private partner voor deze fusie-onderneming werd stopgezet. Ondanks de ratingverlaging blijft Eandis System Operator een solide emittent met een rating die in lijn ligt met vele van haar Europese sectorgenoten. Zie de persberichten van Eandis System Operator van 14 december 2016 en 3 oktober 2016 op www.eandis.be

Op 18 januari 2017 heeft Eandis System Operator ook een tweede rating bekomen. Het Duitse ratingbureau Creditreform Rating AG heeft aan Eandis System Operator een A+ rating met stabiele vooruitzichten toegekend. Op 19 januari 2018 werd deze rating nog bevestigd.

Op 27 maart 2017 berichtte de pers over enkele beleidsinitiatieven van Vlaams Energieminister Tommelein met betrekking tot de toekomstige structuur van de Vlaamse energiedistributie en van Eandis System Operator, en meer in het bijzonder over een integratie van de werkmaatschappijen van de Vlaamse distributienetbeheerders Eandis System Operator en Infrac. De Raad van Bestuur van Eandis System Operator heeft hier kennis van genomen en heeft vastgesteld dat de ideeën die de minister naar voren heeft gebracht, passen in de visie van Eandis System Operator en de stappen die ze zelf al had gezet met de oprichting van Fluvius als gemeenschappelijk filiaal van Eandis System Operator en Infrac.

De Raden van Bestuur van beide betrokken maatschappijen hebben respectievelijk op 4 (Eandis System Operator) en 5 (Infrac) oktober 2017 de voorgestelde fusie per 1 juli 2018 goedgekeurd. Er werd opdracht gegeven aan de Managementcomités van beide bedrijven om de nodige voorbereiding voor de realisatie te nemen, inclusief de procedure richting de Belgische Mededingingsautoriteit. Voor de juridische totstandkoming van het geïntegreerde Fluvius werd geopteerd voor een fusie door overneming van Infrac door Eandis System Operator, waarbij Eandis System Operator cvba haar naam zal wijzigen in Fluvius System Operator cvba. De bestaande gezamenlijke onderneming van Eandis System Operator en Infrac, de cvba Fluvius die fungeerde als louter ondersteunend en niet-operationeel vehikel, zal ontbonden worden met invereffeningstelling. De gekozen rechtsfiguur (fusie door overneming) biedt de meeste voordelen bij de realisatie van de integratie van de twee werkmaatschappijen op het vlak van personeelszaken, lopende financiële verplichtingen en juridische aspecten.

Dit financieel verslag voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2017 werd op 28 maart 2018 goedgekeurd door de Raad van Bestuur.

2 Samenvatting van de belangrijkste opname- en waarderingsregels

2.1 Conformiteitsverklaring en presentatiebasis

De geconsolideerde jaarrekening werd opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals gepubliceerd door de International Accounting Standard Board (IASB) en goedgekeurd door de Europese Unie. De Groep heeft geen enkele nieuwe IFRS Standaard, die pas na 2017 moet worden toegepast, vroegtijdig geïmplementeerd.

De geconsolideerde jaarrekening werd uitgedrukt in duizenden euro, zijnde de functionele valuta en de presentatievaluta van de Groep. Ze werd opgesteld in de veronderstelling dat de bedrijfsvoering werd verdergezet en volgens de historische kostprijsmethode behoudens anders vermeld.

2.2 Consolidatiecriteria

De geconsolideerde jaarrekening omvat alle dochterondernemingen waarover de Groep zeggenschap heeft. Zeggenschap bestaat wanneer de Groep de macht heeft om het financiële en operationele beleid van de entiteit te sturen teneinde voordelen te verkrijgen uit haar activiteiten. Dergelijke zeggenschap wordt verondersteld te bestaan wanneer Eandis System Operator, direct of indirect, houder is van meer dan de helft van de stemrechten van de entiteit. Het bestaan en effect van potentiële stemrechten die op dat moment uitoefenbaar of converteerbaar zijn, worden in overweging genomen bij de beoordeling of de Groep de macht heeft om het financiële en operationele beleid van een andere entiteit te sturen.

Dochterondernemingen worden volledig geconsolideerd vanaf de datum waarop de Groep feitelijk zeggenschap verkrijgt tot de datum waarop de zeggenschap eindigt.

Investerings in geassocieerde deelnemingen zijn ondernemingen waarin een invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het financieel en operationeel beleid, maar waarover geen controle is. Dit wordt meestal aangetoond door het bezit van 20 % tot 50 % van de stemgerechtigde aandelen.

Joint ventures zijn ondernemingen waarover een gezamenlijke controle wordt uitgeoefend.

Deze investeringen worden verwerkt in de consolidatie volgens de vermogensmutatiemethode vanaf de datum waarop de invloed van betekenis of de gezamenlijke controle begint tot de datum waarop dit eindigt.

De financiële verslaggeving van de dochterondernemingen, investeringen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures wordt opgesteld voor hetzelfde boekjaar als dat van de moederonderneming, gebruikmakend van dezelfde boekhoudprincipes.

De transacties tussen de dochterondernemingen van de Groep, balansposten en niet-gerealiseerde winsten en verliezen op transacties binnen de Groep worden geëlimineerd.

Minderheidsbelangen in de netto activa van de geconsolideerde dochterondernemingen worden in het eigen vermogen afzonderlijk van het eigen vermogen van de moedermaatschappij opgenomen. Minderheidsbelangen bestaan uit het bedrag van die belangen op de overnamedatum van de bedrijfscombinatie en het aandeel van de minderheid in de wijzigingen in het eigen vermogen sinds de datum van de bedrijfscombinatie. Verliezen die van toepassing waren op de minderheid die hoger liggen dan de minderheidsbelangen in het eigen vermogen van de dochteronderneming, worden toegerekend aan de groepsbelangen met uitzondering van het geval waarin de minderheid een bindende verplichting heeft om aanvullende investeringen te doen om de verliezen te compenseren en hiertoe in staat is.

Een lijst van de ondernemingen van de Groep is opgenomen in de toelichting 'Lijst van de ondernemingen opgenomen in de consolidatie'.

2.3 Gesegmenteerde informatie

De Groep onderscheidt geen verschillende segmenten, noch op het vlak van de activiteiten, noch op geografisch vlak aangezien de Groep opbrengsten genereert als werkmaatschappij voor haar Vlaamse DNB's.

2.4 Belangrijkste waarderingsregels

De toegepaste waarderingsregels zijn consistent met de principes van vorige boekjaren.

a) Opbrengsten

Opbrengsten worden geboekt wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen verbonden aan de transactie naar de onderneming zullen vloeien, op voorwaarde dat de opbrengsten op een betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat en de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is.

Verkoop van goederen en geleverde diensten

De opbrengsten uit de verkoop van goederen en de levering van diensten worden opgenomen in de winst- en verliesrekening wanneer de belangrijkste risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen.

De opbrengsten worden opgenomen als gevolg van doorrekening op maandbasis van de gemaakte kosten. Het overgrote deel van deze kosten wordt doorerekend aan de aandeelhouders, distributienetbeheerders.

De *financiële baten* omvatten intresten voornamelijk gerealiseerd uit het doorlenen van gelden afkomstig van de obligatieleningen en uit de cashpoolactiviteiten. Die intresten worden geboekt wanneer ze verworven zijn en worden opgenomen over de periode waarop ze betrekking hebben (rekening houdend met de effectieve rentevoet van het actief) tenzij er twijfel bestaat over de invorderbaarheid.

Ontvangen dividenden worden opgenomen in de winst- en verliesrekening op het moment waarop ze worden toegekend.

b) Kosten

Kosten worden opgenomen in de winst- en verliesrekening in het jaar waarin ze zich voordoen.

De *premies voor Rationeel EnergieGebruik (REG)* uitbetaald aan particulieren en ondernemingen worden als een kost opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Deze premies worden toegekend wanneer de particulieren en ondernemingen investeren in energiezuinige toepassingen zoals het plaatsen van isolatie, hoogrendementsbeglazing, zonne-boiler, en andere. Deze premies worden ieder jaar geëvalueerd in overleg met de Vlaamse overheid en kunnen variëren in grootte en toepassing. Per kalenderjaar wordt een REG-actieplan afgesproken.

De *financiële lasten* omvatten intresten van leningen, berekend volgens de effectieve rentevoetmethode, en bankkosten. Alle intresten en andere gemaakte kosten in verband met leningen of andere financiële transacties zoals indekkingsopties worden als financiële kosten geboekt wanneer ze zich voordoen.

De *belastingen op het resultaat* van het boekjaar omvatten de verschuldigde belastinglast. De belasting op het resultaat wordt geboekt in de winst- en verliesrekening. De courante belastinglasten zijn de verwachte belastingsschulden op het belastbaar inkomen van het jaar, gebaseerd op belastingtarieven die gelden op de balansdatum, en elke aanpassing aan belastingsschulden aangaande voorgaande jaren.

c) Immateriële activa

Immateriële activa worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met eventuele gecumuleerde afschrijvingen en eventuele gecumuleerde bijzondere waardeverminderingen.

Immateriële activa met een bepaalde gebruiksduur worden afgeschreven volgens de lineaire afschrijvingsmethode over hun verwachte gebruiksduur.

Het jaarlijks afschrijvingspercentage op basis van de geschatte gebruiksduur is als volgt:

Software	20,00 %
----------	---------

d) Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd aan historische kostprijs verminderd met de gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingverliezen. De historische kostprijs omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met rechtstreeks toerekenbare kosten om het actief operationeel te maken zoals beoogd door het management.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden maandelijks ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht volgens de lineaire methode vanaf de maand volgend op de ingebruikname. De afschrijvingen worden berekend over de verwachte economische gebruiksduur van ieder onderdeel van het materieel vast actief.

De jaarlijkse afschrijvingspercentages op basis van de initiële verwachte gebruiksduur zijn als volgt:	
Meubilair en gereedschap	10,00 %
Inrichtingskosten gehuurde gebouwen	11,12 %
Computerapparatuur en hardware	20,00 % en 33,33 %
Proeftuin EVA (Elektrische Voertuigen in Actie)	50,00 %
Oplaadpalen voor elektrische voertuigen	10,00 %
(Motor)fietsen	20,00 %

Kosten voor herstelling en instandhouding die de toekomstige economische voordelen niet vergroten, worden als lasten in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Meer- en minderwaarde op verkopen

Netto winsten en verliezen gerealiseerd op de verkoop van materiële vaste activa worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Ze worden opgenomen, wanneer de wezenlijke risico's en voordelen van eigendom worden overgedragen aan de koper, het waarschijnlijk is dat de economische voordelen met betrekking tot de transactie naar de onderneming zullen vloeien, de reeds gemaakte of nog te maken kosten met betrekking tot de transactie op betrouwbare wijze kunnen worden gewaardeerd en er geen feitelijke zeggenschap meer is over de materiële vaste activa.

Leasing

Leasing van activa waarbij de voordelen en de risico's substantieel bij de leasinggever blijven, wordt beschouwd als operationele leasing.

Betalingen van operationele leasing worden op tijdevenredige basis ten laste van de winst- en verliesrekening opgenomen gedurende de leaseperiode, tenzij een andere systematische wijze van toerekening meer representatief is voor het tijdspatroon van de voordelen die de gebruiker geniet.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor de materiële vaste activa wordt op elke balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig zou kunnen zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, moet de realiseerbare waarde van het actief worden geschat.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen indien de boekwaarde hoger is dan de verwachte realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingen worden direct opgenomen in de winst- en verliesrekening.

e) Deelnemingen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen

De deelnemingen worden geboekt op de transactiedatum.

Deze investeringen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij deze niet op een betrouwbare wijze kan worden bepaald. In dat geval worden ze geboekt aan aanschaffingswaarde.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen indien de boekwaarde hoger is dan de verwachte realiseerbare waarde.

f) Overige beleggingen

Elk type belegging wordt geboekt op de transactiedatum.

Beleggingen in eigen-vermogensinstrumenten omvatten deelnemingen in ondernemingen waarin de Groep noch zeggenschap noch een belangrijke invloed heeft. Dit is het geval bij ondernemingen waarin de Groep minder dan 20 % van de stemrechten bezit. Die beleggingen worden geklasseerd als voor verkoop beschikbare financiële activa, en worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij deze niet op een betrouwbare wijze kan worden bepaald. In dat geval worden ze geboekt aan aanschaffingswaarde.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen indien de boekwaarde hoger is dan de verwachte realiseerbare waarde.

g) Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde die wordt bepaald aan de hand van de methode van het voortschrijdend gewogen gemiddelde.

Een waardevermindering wordt toegepast op voorraadartikelen die, gezien hun verouderde staat, niet meer voor exploitatie bruikbaar zijn of waarvan de geraamde verkoopwaarde lager ligt dan de boekwaarde. Indien voorraadartikelen meer dan één jaar niet gebruikt worden, wordt een waardevermindering van 100,00 % toegepast.

Die afschrijvingen worden opgenomen als last in de winst- en verliesrekening.

h) Handels- en overige vorderingen

De vorderingen worden geboekt voor hun geamortiseerde kostprijs.

In het geval van een faillissement of gerechtelijke reorganisatie wordt de vordering onmiddellijk afgeschreven en de belasting over de toegevoegde waarde teruggevorderd, op basis van een via de curator bekomen attest of bij publicatie van de afsluiting van het faillissement in de Bijlage van het Belgisch Staatsblad.

De vorderingen m.b.t. uitgevoerde werken en geleverde prestaties, met uitzondering van enerzijds de schadegevallen die in behandeling zijn bij de juridische dienst en anderzijds de vorderingen op aangesloten gemeenten, die meer dan 6 maanden vervallen zijn worden als dubieus beschouwd en hiervoor wordt een waardevermindering ten belope van 100,00% (exclusief btw) aangelegd.

Vorderingen worden definitief ten laste genomen (afgeboekt) met aanwending van de hiervoor reeds eerder aangelegde provisie voor oninbaarheid van zodra op basis van attesten aangeleverd door deurwaarders, advocaten of incassokantoren kan worden aangetoond dat er geen recupereerbaarheid meer mogelijk is. Ook wanneer kan worden aangetoond dat de opbrengsten verbonden aan een mogelijke recuperatie niet opwegen (m.a.w. niet economisch verantwoord zijn) tegen de te maken kosten voor recuperatie wordt een vordering definitief afgeboekt met aanwending van eerder reeds mogelijks aangelegde provisie.

De waardeverminderingen worden opgenomen als last in de winst- en verliesrekening.

i) Geldmiddelen en kasequivalenten

Geldmiddelen en kasequivalenten omvatten contanten, direct opvraagbare tegoeden bij kredietinstellingen en andere kortlopende, uiterst liquide beleggingen (maximale looptijd van drie maanden) die onmiddellijk kunnen worden omgezet in geldmiddelen. Ze worden gewaardeerd aan nominale waarde die overeenstemt met de reële waarde. In het kasstroomoverzicht worden deze middelen gepresenteerd als geldmiddelen en kasequivalenten.

j) Leningen

Opgenomen rentedragende leningen worden initieel opgenomen tegen reële waarde verminderd met toerekenbare transactiekosten. Na de eerste opname worden rentedragende leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, waarbij het verschil tussen de kostprijs en het aflossingsbedrag op basis van de effectieve-rentemethode in de winst- en verliesrekening wordt opgenomen over de looptijd van de lening.

k) Personeelsbeloningen

Pensioenregelingen en andere vergoedingen toegekend na uitdiensttreding

De bijdragen voor toegezegde-bijdragenregelingen worden ten laste van het resultaat opgenomen op het moment dat ze verschuldigd zijn. Tot en met 2015 gebeurde de waardering van deze fondsen aan intrinsieke waarde en werd elk individueel verschil tussen de wiskundige reserve en het gegarandeerd minimum opgenomen als een schuld in de financiële staten.

N.a.v. een wetwijziging op 18 december 2015 werd vanaf 1 januari 2016 de rendementsgarantie aangepast en deze is nu variabel (zie toelichting 'Voorziening voor personeelsbeloningen'). De voorziening voor toegezegde-bijdragenpensioenplannen wordt vanaf 2016 gewaardeerd volgens de Projected Unit Credit (PUC) methode zonder projectie van de toekomstige premies. Het in de balans opgenomen bedrag is het verschil tussen deze voorziening en de reële waarde van de fondsbeleggingen.

De verplichtingen van de Groep betreffende de toegezegd-pensioenregelingen en de kosten die eruit voortvloeien, worden gewaardeerd op basis van de PUC-methode. Het in de balans opgenomen bedrag vertegenwoordigt het verschil van de contante waarde van de omschreven pensioenverplichtingen (Defined Benefit Obligation) en de reële waarde van fondsbeleggingen.

Herwaardering omvat actuariële winst en verlies en het rendement op fondsbeleggingen (exclusief intrest) die direct worden opgenomen in de balans en als winst of last in de periode waarin ze zich voordoen. Ze worden opgenomen in het overzicht van niet-gerealiseerde resultaten, die niet kunnen worden verplaatst naar de winst- en verliesrekening.

Pensioenkosten van verstreken diensttijd worden opgenomen in de winst- en verliesrekening gedurende de periode waarin de wijziging van het pensioenplan plaatsvond.

Netto rentekosten worden berekend op de netto personeelsverplichtingen door toepassing van de disconteringsvoet bij het begin van de periode.

Het bedrag in de winst- en verliesrekening bestaat uit de pensioenkosten (de aan het boekjaar toegerekende pensioenkosten, pensioenkosten van verstreken diensttijd, actuariële winst of verlies op andere langetermijnpersoneelsbeloningen alsook eventuele inperkingen en afwikkelingen), de netto rentekosten en de herwaardering.

De Groep rapporteert de eerste twee kosten in de winst- en verliesrekening op de lijn Personeelsbeloningen en Andere financiële resultaten.

Andere langetermijnpersoneelsbeloningen bevatten de afscheid- en jubileumpremies.

Deze voordelen worden op dezelfde wijze behandeld als pensioenregelingen doch de actuariële winsten en verliezen worden onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Restitutierecht op voorzieningen voor personeelsbeloningen

Een restitutierecht op voorzieningen voor personeelsbeloningen werd opgenomen als een actief aangezien het absoluut zeker is dat een andere partij (de aandeelhouders, distributienetbeheerders) alle verplichtingen overneemt die betrekking hebben op de personeelsrechten van het in dienst zijnde of gepensioneerd personeel van de onderneming.

De restitutierechten worden bijgevolg opgenomen aan dezelfde waarde als de opgenomen voorzieningen voor personeelsbeloningen (i.e. reële waarde). De aanpassingen in de periode als gevolg van veranderingen in de veronderstellingen of ervaringsaanpassingen worden allen opgenomen als niet-gerealiseerde resultaten alsook deze aanpassingen voor de restitutierechten.

l) Handels- en overige schulden

Handels- en overige schulden worden gewaardeerd aan nominale waarde.

m) Belastingen

Belastingen op het resultaat van het boekjaar omvatten de verschuldigde belastingen. Die belasting bevat de verwachte belastingverplichting op het belastbaar inkomen van het jaar en aanpassingen aan de belastingsschulden van vorige jaren. Voor de berekening van de belastingen op het belastbaar inkomen van het jaar worden de op het ogenblik van afsluiting van kracht zijnde belastingtarieven (of belastingtarieven waarvan het wetgevingsproces materieel werd afgesloten) gebruikt.

2.5 Samenvatting van de nieuwe standaarden die van toepassing zijn vanaf 2017

De nieuwe en gewijzigde standaarden en interpretaties die van kracht zijn vanaf 1 januari 2017 hebben geen belangrijke invloed op de geconsolideerde jaarrekening van de Groep. Deze nieuwe en gewijzigde standaarden en interpretaties die toepasbaar zijn voor het boekjaar beginnend op 1 januari 2017 waren de volgende:

- Wijzigingen in IAS 7 *Kasstroomoverzicht* – Initiatief op het gebied van de informatieverschaffing, van toepassing per 1 januari 2017
De wijzigingen maken deel uit van het 'Initiatief op het gebied van de informatieverschaffing' van de IASB en vereisen dat een entiteit informatie verschaft waarmee gebruikers van jaarrekeningen de wijzigingen in verplichtingen voortvloeiend uit financieringsactiviteiten kunnen beoordelen, inclusief wijzigingen die uit veranderingen in de kasstromen en niet-kasstromen voortvloeien. Bij eerste toepassing van de wijziging hoeven entiteiten geen vergelijkende informatie voor voorafgaande periodes te verstrekken.
- Wijzigingen in IAS 12 *Winstbelastingen* – Opname van uitgestelde belastingvorderingen voor niet-gerealiseerde verliezen, van toepassing per 1 januari 2017
De wijzigingen verduidelijken dat een entiteit moet beoordelen of belastingwetgeving de bronnen van belastbare winst beperkt waartegen tijdelijke verschillen in verband met ongerealiseerde verliezen kunnen worden verrekend. Verder bieden de wijzigingen richtlijnen voor de wijze waarop een entiteit toekomstige belastbare winsten moet vaststellen, en verschaffen zij uitleg over de omstandigheden waaronder belastbare winst de realisatie van bepaalde activa voor meer dan hun boekwaarde kan omvatten.
- Jaarlijkse verbeteringen van IFRS - cyclus 2014–2016 (gepubliceerd december 2016), van toepassing per 1 januari 2017.
De verbeteringen betreffen het toepassingsgebied van de toelichtingsvereisten in IFRS 12 en verduidelijken dat de toelichtingsvereisten (behalve in paragrafen B10-B16) van toepassing zijn op belangen in dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen die zijn geclassificeerd als aangehouden voor verkoop.

2.6 Gebruik van ramingen en veronderstellingen

Het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening in overeenstemming met IFRS vereist dat het management beoordelingen, inschattingen en veronderstellingen maakt die een invloed kunnen hebben op de gerapporteerde cijfers, zowel in de balans als de winst- en verliesrekening. De inschattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De hieruit voortvloeiende resultaten dienen als basis voor het nemen van beslissingen over boekwaarden van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze blijken uit andere bronnen. De uiteindelijke resultaten kunnen afwijken van de gemaakte inschattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend herzien. Herzieningen van boekhoudkundige inschattingen worden opgenomen in de periode waarin de herziening plaatsvindt in zover de herziening enkel die periode betreft, of in de periode van de herziening en toekomstige periodes indien de herziening zowel huidige als toekomstige periodes betreft.

Voorzieningen voor personeelsbeloningen

De kosten van de personeelsbeloningen en de contante waarde van de pensioenverplichtingen worden bepaald door actuariële berekeningen. Hiervoor worden verschillende veronderstellingen gebruikt die van de werkelijke ontwikkelingen in de toekomst kunnen afwijken. Als gevolg van de complexiteit van de actuariële berekeningen en het langetermijnkarakter van de verplichtingen zijn deze personeelsverplichtingen zeer onderhevig aan veranderingen in de veronderstellingen. De belangrijkste actuariële veronderstellingen en een sensitiviteitsanalyse worden opgenomen in de toelichting 'Voorziening voor personeelsbeloningen'.

2.7 Standaarden die werden gepubliceerd, maar die nog niet van kracht zijn

De standaarden, wijzigingen aan standaarden en interpretaties die op de datum van publicatie van de jaarrekening van de Groep wel waren uitgegeven maar nog niet van kracht waren, worden in het onderstaande toegelicht. De Groep is van plan deze nieuwe en gewijzigde standaarden en interpretaties toe te passen zodra deze van toepassing worden.

De Groep heeft een project opgestart om de impact van de nieuwe standaarden IFRS 9, IFRS 15 en IFRS 16 te evalueren en eventuele systeemaanpassingen door te voeren.

- Wijzigingen in IFRS 2 *Op aandelen gebaseerde betalingen* – Classificatie en waardering van op aandelen gebaseerde betalingstransacties, van toepassing per 1 januari 2018
- Wijzigingen in IFRS 4 *Verzekeringscontracten* – Toepassing van IFRS 9 *Financiële instrumenten* met IFRS 4, van toepassing per 1 januari 2018

- IFRS 9 *Financiële Instrumenten*, van toepassing per 1 januari 2018
Deze standaard werd uitgevaardigd in het kader van een breder project ter vervanging van IAS 39 *Financiële instrumenten: Opname en waardering*. IFRS 9 brengt alle drie aspecten van het project met betrekking tot de verantwoording van financiële instrumenten samen: classificatie en waardering, bijzondere waardeverminderingen en hedge accounting. IFRS 9 is van toepassing op boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2018. De Groep is voornemens de nieuwe standaard op de vereiste ingangsdatum in te voeren en zal geen vergelijkbare informatie aanpassen.

De Groep heeft een impactanalyse uitgevoerd voor alle drie aspecten van IFRS 9:

- Classificatie en waardering: de voornaamste financiële activa van de Groep betreffen leningen die verstrekt worden aan de DNB's die momenteel verwerkt worden aan geamortiseerde kostprijs. Deze leningen worden aangehouden om contractuele kasstromen te ontvangen en leiden naar verwachting tot kasstromen die enkel bestaan uit ontvangsten van hoofdsom en rente. De Groep heeft de kenmerken van de contractuele kasstromen van ieder van deze leningen in detail geanalyseerd en heeft geconcludeerd dat deze instrumenten voldoen aan de criteria van IFRS 9 voor waardering tegen geamortiseerde kostprijs. Bijgevolg is herclassificatie voor deze instrumenten niet vereist.
  - Bijzondere waardeverminderingen: alle handelsvorderingen van de Groep zijn kortetermijnvorderingen. De huidige gebruikte waardevermindering waarderingsregels kunnen behouden blijven onder de nieuwe standaard. Voor de waardevermindering van de sociale klanten zullen aangepaste berekeningen moeten uitgevoerd worden. De bijkomende kosten voor waardevermindering die dienen opgenomen te worden, zullen eveneens kunnen doorgerekend worden aan de aandeelhouders, DNB's zodat deze aanpassing geen invloed zal hebben op het resultaat van de Groep.
  - Hedge accounting: de Groep houdt geen derivaten aan, waardoor hedge accounting niet van toepassing is.
- Wijzigingen in IFRS 9 *Financiële Instrumenten* – *Kenmerken van vervroegde terugbetaling met negatieve compensatie*, van toepassing per 1 januari 2019
  - IFRS 15 *Opbrengsten uit contracten met klanten*, inclusief wijzigingen in IFRS 15: Ingangsdatum van IFRS 15 en Verduidelijking van IFRS 15, van toepassing per 1 januari 2018
In IFRS 15 wordt een vijfstappenmodel voor de verantwoording van omzet uit contracten met klanten geïntroduceerd. Onder IFRS 15 worden opbrengsten uit hoofde van levering van goederen of diensten verwerkt tegen de vergoeding waarop de onderneming verwacht recht te hebben. IFRS 15 vervangt alle bestaande vereisten voor opbrengsterkenning. IFRS 15 is van toepassing op boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2018. De Groep is voornemens de nieuwe standaard op de vereiste ingangsdatum aangepast retrospectief toe te passen en heeft de standaard niet vervroegd toegepast.

De Groep heeft een impactanalyse uitgevoerd die resulteerde in volgende bevindingen:

De voornaamste opbrengstenstroom van de Groep resulteert uit de doorrekening van de kosten uit het ontwikkelen, beheren en onderhouden van de distributienetten aan haar aandeelhouders, de zeven DNB's. Deze doorrekening is op basis van afgesproken toewijzingsregels. IFRS 15 heeft geen invloed op de verwerking van deze opbrengsten. Bijgevolg kan de huidige boekhoudkundige verwerking behouden blijven onder de nieuwe standaard.

- IFRS 16 *Leases*, van toepassing per 1 januari 2019
In IFRS 16 worden de beginselen uiteengezet voor de opname, waardering, presentatie en toelichting van leases en worden lessees verplicht alle leases onder één model, in de balans te verantwoorden, op soortgelijke wijze als de verantwoording van financiële leases onder IAS 17 *Leases*. De standaard omvat twee vrijstellingen van opname voor lessees - leases van activa met een geringe waarde (bijv. personal computers) en leases met een korte looptijd (d.w.z. leases met een leasetermijn van ten hoogste 12 maanden). Op de aanvangsdatum van een lease neemt een lessee een verplichting op voor de te verrichten leasebetalingen te verrichten (d.w.z. de leaseverplichting) en een actief dat het recht op gebruik vertegenwoordigt van het onderliggende actief te gebruiken gedurende de leasetermijn (d.w.z. het gebruiksrecht). Lessees nemen de rente op de leaseverplichting en de afschrijving op het gebruiksrecht afzonderlijk op in de winst- en verliesrekening. Lessees herwaarderen de leaseverplichting wanneer zich bepaalde gebeurtenissen voordoen (bijv. een wijziging in de leasetermijn, een wijziging in toekomstige leasebetalingen als gevolg van een verandering in een index of cijfer aan de hand waarvan deze betalingen worden vastgesteld). Doorgaans verwerkt de lessee het bedrag van de herwaardering van de leaseverplichting als een aanpassing van het gebruiksrecht.
In 2018 zal de Groep haar beoordeling van het mogelijke effect van IFRS 16 op de geconsolideerde jaarrekening verder uitvoeren.
- IFRS 17 *Verzekeringscontracten*, van toepassing per 1 januari 2021
- Wijzigingen in IAS 28 *Investerings in geassocieerde deelnemingen en joint ventures – Langetermijnbelangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures*, van toepassing per 1 januari 2019
- Wijzigingen in IAS 40 *Vastgoedbeleggingen – Herclassificatie van vastgoedbeleggingen*, van toepassing per 1 januari 2018
- IFRIC 22 *Transacties in vreemde valuta en vooruitbetalingen*, van toepassing per 1 januari 2018
- IFRIC 23 *Onzekerheid over behandeling van winstbelastingen*, van toepassing per 1 januari 2019
- Jaarlijkse verbeteringen van IFRS - cyclus 2014–2016, van toepassing per 1 januari 2018
- Jaarlijkse verbeteringen van IFRS - cyclus 2015–2017, van toepassing per 1 januari 2019
- Wijzigingen in IAS 19 *Wijziging van de planregeling, Inperkingen of Afwikkeling*, van toepassing per 1 januari 2019

Resultaten van het jaar

3 Bedrijfsopbrengsten

(In duizenden EUR)	2017	2016
Doorrekening van kosten aan distributienetbeheerders	1.000.481	970.053
Facturatie werken derden	5.581	5.790
Opbrengsten	1.006.062	975.843
Overige operationele bedrijfsopbrengsten	21.116	22.278
Totaal	1.027.178	998.121

De totale bedrijfsopbrengsten bedragen 1.027.178 k euro in 2017 en 998.121 k euro in 2016, een stijging van 29.057 k euro.

De Groep behaalde het gros van haar opbrengsten uit beheersfacturen aan voornamelijk de distributienetbeheerders. De doorrekening via beheersfacturen is een weerspiegeling van alle kosten die noodzakelijk zijn om haar opdrachten uit te voeren als onafhankelijk dienstverlenend bedrijf voor de exploitatie van de netten voor elektriciteit en gas.

De 'Facturatie werken derden' omvat diverse uitgevoerde werken voor derden i.h.k.v. EDLB en de openbare verlichting.

Hierbij het detail van de doorrekening aan de klanten:

Onderneming	2017		2016	
	Opbrengsten in k EUR	% t.o.v. opbrengsten	Opbrengsten in k EUR	% t.o.v. opbrengsten
Gaselwest	194.037	19,3%	194.954	20,0%
IMEA	109.799	10,9%	98.409	10,1%
Imewo	233.164	23,2%	216.260	22,2%
Iveka	137.880	13,7%	141.924	14,5%
Iverlek	203.820	20,3%	200.081	20,5%
Andere	127.362	12,7%	124.215	12,7%
Totaal	1.006.062	100,0%	975.843	100,0%

De 'Overige operationele opbrengsten' omvatten voornamelijk het grondverzet bij synergiewerken, waarbij aan de andere nutsbedrijven hun respectievelijk aandeel wordt doorgerekend alsook terugbetalingen van algemene onkosten van aannemers, verzekeringen en andere instanties.

4 Diensten en diverse goederen

(In duizenden EUR)	2017	2016
Aannemerskosten voor aanleg en onderhoud netten	234.880	208.037
Directe aankopen voor exploitatie	68.115	65.471
Vergoedingen waaronder gebruik installaties en retributie	63.283	64.269
Advertentie, informatie, documentatie, receptie e.d.	6.672	7.576
Premies voor rationeel energiegebruik (REG)	62.804	72.595
Contracten en beheerskosten	12.584	8.581
Consultancy en andere prestaties	58.222	51.220
Andere	48.107	45.136
Totaal	554.667	522.885

De diensten en diverse goederen stijgen tegenover 2016 met 31.782 k euro van 522.885 k euro tot 554.667 k euro.

De kosten voor rationeel energiegebruik (REG) bedragen 62.804 k euro in 2017 en 72.595 k euro in 2016. Deze kosten weerspiegelen de betaling van de premies voor REG aangevraagd door particulieren en ondernemingen. Voor 2017 voorzag de Vlaamse overheid in de uitbetaling van dezelfde REG-premies als voor 2016. De subsidiebedragen zijn voor bepaalde toepassingen wel lager in 2017 en er gelden ook strengere technische voorwaarden op energievlak.

De rubriek 'Andere' bevat kosten voor huur, communicatie, vervoer, verzekering, kosten voor studies en dergelijke.

Al deze kosten werden voornamelijk doorgerekend aan de Distributienetbeheerders.

5 Personeelsbeloningen

(In duizenden EUR)	2017	2016
Bezoldigingen	261.585	257.575
Sociale zekerheidsbijdragen	67.326	70.644
Lasten voor pensioenregelingen en bovenwettelijke verzekeringen	16.610	14.850
Andere personeelskosten	21.658	17.894
Totaal	367.179	360.963

De personeelskosten bedragen 367.179 k euro in 2017, een daling van 6.216 k euro ten opzichte van 360.963 k euro in 2016.

Het gemiddeld aantal personeelsleden bedroeg 4.262 personen in 2017.

6 Financiële resultaten

(In duizenden EUR)	2017	2016
Rentebaten distributienetbeheerders	107.454	108.623
Rentebaten banken	5	1
Andere financiële baten	459	483
Financiële baten	107.918	109.107
Rentelasten distributienetbeheerders	68	89
Rentelasten banken	965	1.004
Rentelasten obligatieleningen	107.371	108.510
Andere financiële lasten	7.386	9.603
Financiële lasten	115.790	119.206

De rentebaten werden hoofdzakelijk gerealiseerd via intresten op leningen toegestaan aan de distributienetbeheerders en de cashpoolactiviteiten met de distributienetbeheerders.

De andere financiële baten bevatten voornamelijk ontvangen financiële kortingen (365 k euro in 2017; 291 k euro in 2016) en ontvangsten uit de verkoop van 'Overige beleggingen' (0 k euro in 2017; 81 k euro in 2016).

De rentelasten waren het gevolg van de rente op de obligatieleningen, de leningen aangegaan met de banken en gedeeltelijk uit de cashpoolactiviteiten met de distributienetbeheerders.

De andere financiële lasten bevatten de kosten van schulden, financiële kosten voor huur, rentekosten op toegezegd-pensioenverplichtingen en de diverse bankkosten.

7 Belastingen op het resultaat

(In duizenden EUR)	2017	2016
Belastingen op het resultaat van het boekjaar	-10.062	-9.200
Belastingen op vorige boekjaren	642	7
Belastingen op het resultaat	-9.420	-9.193

(In duizenden EUR)	2017	2016
Winst (verlies) vóór belastingen	9.420	9.193
Effect van niet-aftrekbare kosten	20.182	17.877
Effect van aftrekbare kosten	-1	-3
Belastbare grondslag	29.601	27.067
Belastingen op het resultaat van het boekjaar *	-10.062	-9.200

* aan het wettelijk Belgisch belastingtarief van 33,99 %

De belastingen op het resultaat bedragen 9.420 k euro op eind 2017 en 9.193 k euro op eind 2016. Deze stijging is het gevolg van de hogere verworpen kosten die de basis vormen van de belastbare grondslag.

De belastingen op het resultaat bestaan uit vooruitbetaalde belastingen voor boekjaar 2017 (4.337 k euro; 2016:1.569 k euro), de geraamde belastingen voor 2017 (5.725 k euro; 2016: 7.631 k euro) en een regularisatie van boekjaar 2015 (-642 k euro).

Eveneens in 2017 werd het bedrag van 5.354 k euro betaald dat betrekking heeft op 2015. Hierdoor bedraagt het totaal aan betaalde belastingen 9.691 k euro (2016:1.569 k euro).

Op 22 december 2017 heeft het Parlement de hervorming van de vennootschapsbelasting goedgekeurd die vanaf 2018 zal leiden tot een stapsgewijze verlaging van het huidig tarief van 33,99 %. Het belastingtarief zal 29,58 % bedragen vanaf aanslagjaar 2019 (boekjaar 2018) en 25,00 % vanaf aanslagjaar 2021 (boekjaar 2020). Er werden ook compenserende maatregelen opgenomen aangezien deze hervorming budgettair neutraal diende te zijn.

Activa

8 Immateriële activa

(In duizenden EUR)	Licenties en soortgelijke rechten	Totaal
Aanschaffingswaarde op 1 januari 2017	4.749	4.749
Aanschaffingen	19	19
Aanschaffingswaarde op 31 december 2017	4.768	4.768
Gecumuleerde afschrijvingen op 1 januari 2017	3.969	3.969
Afschrijvingen	330	330
Gecumuleerde afschrijvingen op 31 december 2017	4.299	4.299
Netto boekwaarde op 31 december 2017	469	469

(In duizenden EUR)	Licenties en soortgelijke rechten	Totaal
Aanschaffingswaarde op 1 januari 2016	4.745	4.745
Aanschaffingen	4	4
Aanschaffingswaarde op 31 december 2016	4.749	4.749
Gecumuleerde afschrijvingen op 1 januari 2016	3.541	3.541
Afschrijvingen	428	428
Gecumuleerde afschrijvingen op 31 december 2016	3.969	3.969
Netto boekwaarde op 31 december 2016	780	780

9 Materiële vaste activa

(In duizenden EUR)	Installaties, machines en uitrustingen	Meubilair en rollend materieel	Overige	Totaal
Aanschaffingswaarde op 1 januari 2017	70	68.799	1.490	70.359
Aanschaffingen	115	709	142	966
Overdrachten en buitengebruikstellingen	0	-144	-68	-212
Aanschaffingswaarde op 31 december 2017	185	69.364	1.564	71.113
Gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op 1 januari 2017	25	67.401	630	68.056
Afschrijvingen	15	729	109	853
Overdrachten en buitengebruikstellingen	0	-120	-68	-188
Gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op 31 december 2017	40	68.010	671	68.721
Netto boekwaarde op 31 december 2017	145	1.354	893	2.392

(In duizenden EUR)	Installaties, machines en uitrustingen	Meubilair en rollend materieel	Overige	Totaal
Aanschaffingswaarde op 1 januari 2016	70	68.749	1.913	70.732
Aanschaffingen	0	50	694	744
Overdrachten en buitengebruikstellingen	0	0	-1.117	-1.117
Aanschaffingswaarde op 31 december 2016	70	68.799	1.490	70.359
Gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op 1 januari 2016	18	66.528	1.674	68.220
Afschrijvingen	7	873	40	920
Overdrachten en buitengebruikstellingen	0	0	-1.084	-1.084
Gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op 31 december 2016	25	67.401	630	68.056
Netto boekwaarde op 31 december 2016	45	1.398	860	2.303

Op 31 december 2017 en 2016 bestonden er geen beperkingen op eigendom en op materiële vaste activa die als zekerheid dienen voor verplichtingen.

Er waren geen verbintenissen voor de verwerving van materiële vaste activa op eind 2017 en 2016.

10 Investerings in joint ventures en geassocieerde deelnemingen

De investeringen in ondernemingen bedragen 30 k euro op eind 2017 en 30 k euro op eind 2016. Deze investeringen worden aangehouden in Atrias cvba, Synductis cvba, Warmte@Vlaanderen cvba en Fluvius cvba.

Op 9 mei 2011 werd Atrias cvba opgericht als een gezamenlijk initiatief van de vijf grootste distributienetbeheerders van België: Eandis System Operator, Infrax, Ores, Sibelga en RESA. Atrias is een centraal clearing house (kruispuntbank) ten behoeve van de DNB's en belast met het ontwikkelen van een Message Implementation Guide (MIG), de ontwikkeling van een clearing house toepassing en het beheer en onderhoud van deze toepassing. MIG beschrijft hoe de communicatiestroom tussen de verschillende spelers op de energiemarkt dient te gebeuren. De Groep heeft 25 % van de aandelen genomen voor het bedrag van 5 k euro. Atrias is een niet-beursgenoteerde onderneming en heeft geen officiële prijsnotering.

Op 21 december 2012 werd Synductis cvba opgericht met als doel de infrastructuurwerken van verschillende nutsbedrijven in de Vlaamse steden en gemeenten op elkaar af te stemmen en het minderhinderbeleid te stimuleren. Eandis System Operator participeert in de sector 'uitvoeringscoördinatie' en 'planningscoördinatie'. Er werd een participatie onderschreven t.w.v. 7 k euro of 33,23 % voor 2017 (2016: 33,24 %). Synductis is een niet-beursgenoteerde onderneming en heeft geen officiële prijsnotering.

De Groep ontvangt haar aandeel van de werkingskosten van Atrias en Synductis en verleent eveneens diensten en financiering (zie toelichting 'Verbonden partijen').

De Groep heeft gedurende 2016 een deelneming genomen van 50,00 % in de nieuw opgerichte onderneming Warmte@Vlaanderen cvba (9 k euro) en ook 50,00 % in de onderneming Fluvius cvba (9 k euro). Deze ondernemingen zijn gemeenschappelijke bedrijven van Eandis System Operator en Infrax (netbedrijf voor aardgas, elektriciteit, kabeltelevisie en riolering in het Vlaamse Gewest) maar zijn nog niet operationeel.

11 Overige beleggingen

De overige beleggingen bevatten de participaties die door de Groep worden aangehouden in bedrijventra op het grondgebied van Gaselwest (bedrijventra Kortrijk, Roeselare, Vlaamse Ardennen, Waregem) en Imewo (bedrijventra Brugge, Gent, Meetjesland en Oostende). Op eind 2017 bedragen de overige beleggingen 832 k euro (2016: 832 k euro).

12 Restitutierecht op voorzieningen voor personeelsbeloningen

De kosten met betrekking tot de voorzieningen voor personeelsbeloningen zijn terugvorderbaar van de distributienetbeheerders. Eind 2017 bedroeg het restitutierecht betreffende deze personeelsbeloningen 210.947 k euro en 259.363 k euro op eind 2016 (zie toelichting 'Voorzieningen voor personeelsbeloningen').

13 Korte- en langetermijnvorderingen, andere

(In duizenden EUR)	2017	2016
Vordering t.o.v. DNB's n.a.v. doorlenen van obligatielening aan particuliere beleggers (retail)	0	150.000
Totaal kortetermijnvorderingen	0	150.000
Vordering t.o.v. DNB's n.a.v. doorlenen van obligatielening aan particuliere beleggers (retail)	370.000	170.000
Vordering t.o.v. DNB's n.a.v. doorlenen van obligatielening aan institutionele beleggers (stand alone)	440.000	440.000
Vordering t.o.v. DNB's n.a.v. doorlenen van obligatielening aan Europese institutionele beleggers (EMTN programma*)	2.660.500	2.660.500
Andere	361	391
Totaal langetermijnvorderingen	3.470.861	3.270.891

*Euro Medium Term Note (EMTN) programme – zie toelichting 'Financiële instrumenten'

De langetermijnvorderingen dalen van 3.270.891 k euro op eind 2016 naar 3.470.861 k euro op eind 2017 omwille van de uitgifte van een retail obligatielening van 200.000 k euro in juni 2017 die werd doorgeleend aan de DNB's.

De kortetermijnvordering daarentegen daalt met 150.000 k euro van 150.000 k euro naar 0 k euro door de terugbetaling van de retailobligatielening door de DNB's aan Eandis System Operator, die deze op haar beurt diende terug te betalen aan haar obligatiehouders.

De voorwaarden van de leningen op lange termijn aan de distributienetbeheerders waren dezelfde als die van de respectievelijke obligatieleningen (zie toelichting 'Leningen op korte en lange termijn').

14 Voorraden

(In duizenden EUR)	2017	2016
Grond- en hulpstoffen	39.526	41.207
Gecumuleerde waardeverminderingen op voorraden	-5.880	-5.912
Totaal	33.646	35.295

De netto terugname van de waardeverminderingen bedroegen 32 k euro in 2017 (2016: 5.147 k euro netto toevoeging). Deze bedragen werden opgenomen in de winst- en verliesrekening.

15 Handels- en overige vorderingen, vorderingen cashpoolactiviteiten

(In duizenden EUR)	2017	2016
Handelsvorderingen - bruto	159.006	217.693
Gecumuleerde waardeverminderingen op vorderingen	-3.586	-6.440
Handelsvorderingen - netto	155.420	211.253
Overige vorderingen	135.251	111.393
Totaal handels- en overige vorderingen	290.671	322.646
Vorderingen cashpoolactiviteiten	19.402	307.587

De handelsvorderingen bestonden voornamelijk uit vorderingen op de distributienetbeheerders en bedroegen 117.309 k euro in 2017 en 176.564 k euro in 2016. De daling van de vorderingen t.o.v. de DNB's is het gevolg van het groter bedrag aan door te rekenen kosten op het einde 2016 die ook niet contant werden betaald.

Eveneens worden vorderingen opgenomen voor 37.413 k euro (2016: 33.836 k euro) voor een externe klantengroep. Op basis van de waardering was het noodzakelijk om hiervoor een waardevermindering op te nemen van 3.586 k euro (2016: 6.440 k euro).

De stijging van de 'Overige vorderingen' is voornamelijk toe te schrijven aan de stijging van een terug te vorderen bedrag van 71.275 k euro (2016: 52.941 k euro) aan btw van de leden van de btw-entiteit van de Groep. De overige vorderingen bevatten eveneens de te ontvangen intresten van de distributienetbeheerders m.b.t. het doorlenen van de opgenomen leningen.

De rubriek 'Vorderingen cashpoolactiviteiten' bevat de positieve saldi op de rekeningen met de distributienetbeheerders m.b.t. de cashpool en moet samen met de post 'Schulden cashpoolactiviteiten' geëvalueerd worden waar de negatieve saldi worden opgenomen.

Het aandeel van de deelnemingen werd opgenomen in de toelichting 'Verbonden partijen'.

16 Geldmiddelen en kasequivalenten

De liquide middelen ter waarde van 31.390 k euro in 2017 (2016: 2.662 k euro) bevatten banktegoeden, kasgelden en beleggingen in fondsen die omzetbaar zijn in gelden.

Alle middelen zijn uitgedrukt in euro.

Als gevolg van de lage (en zelfs negatieve) intresten op spaartegoeden werd het overschot aan geldmiddelen, ontvangen uit de verkoop van warmte-kraachtcertificaten, groenestroomcertificaten en de tussenkomst door het Vlaams Energieagentschap i.h.k.v. de verkoop van voormelde groenestroomcertificaten voor de DNB's, als liquide middelen aangehouden.

Passiva

17 Eigen Vermogen

De diverse componenten van het eigen vermogen en de bewegingen van 1 januari 2016 tot 31 december 2017 worden weergegeven in het 'Mutatieoverzicht van het Eigen Vermogen'.

Het totaal aandelenkapitaal bedraagt € 915.124,84 (onveranderd sinds 2016) en was volledig geplaatst en volgestort. Het was vertegenwoordigd door 17.189.104 maatschappelijke aandelen zonder vermelding van nominale waarde. Ieder aandeel vertegenwoordigt 1/17.189.104ste van het kapitaal. De maatschappelijke aandelen zijn op naam van de distributienetbeheerders en zijn verdeeld volgens de percentages opgenomen in onderstaande tabel:

Distributienetbeheerder	Bedrag in euro	Aantal aandelen	Procentueel aandeel
Gaselwest	151.886	2.852.920	16,60
IMEA	125.921	2.365.216	13,76
Imewo	205.136	3.853.144	22,42
Intergem	100.169	1.881.507	10,95
Iveka	131.258	2.465.460	14,34
Ivverlek	177.811	3.339.885	19,43
Sibelgas	22.944	430.972	2,51
Totaal	915.125	17.189.104	100,00

Het totaal aandelenkapitaal bestaat uit het vast gedeelte dat € 18.550,00 bedraagt en het variabel gedeelte van € 896.574,84. Het variabel gedeelte van het kapitaal is ontstaan als gevolg van de overname op 1 januari 2016 van de activiteiten en de medewerkers van de dochteronderneming Indexis cvba. Het minderheidsbelang van 30 %, aangehouden door ORES, werd overgedragen aan de DNB's.

Deze fusie kaderde in een reorganisatie van de energiemarkt, waar alle netoperatoren aangesloten bij Atrias een federaal clearing house tot stand wensen te brengen samen met de energieleveranciers. Daarom werd de onderneming Atrias cvba opgericht door de distributienetbeheerders.

De activiteiten van Indexis overlappen met deze van Atrias. Mede door de invoering van een belangrijke applicatie bij ORES, zal de applicatie van Indexis nog uitsluitend door en voor Eandis System Operator gebruikt worden. Daarom werd beslist om Eandis System Operator als overnemende onderneming van Indexis aan te duiden. Bijgevolg werden alle activa en passiva op 1 januari 2016 opgenomen door Eandis System Operator met uitsluiting van het Franstalig personeel dat zal worden overgenomen door ORES, met detachering naar Eandis System Operator.

De reserves bedragen 72 k euro op eind 2017 (2016: 72 k euro).

De wettelijke reserve werd aangelegd bij een te bestemmen winst, ten belope van 5,00 % tot een maximum van 10,00 % van het geplaatst kapitaal.

De resultaten van de Groep zijn steeds zonder winst of verlies aangezien alle werkingskosten kunnen doorgerekend worden aan voornamelijk de distributienetbeheerders.

Het minderheidsbelang op eind 2017 bevat 93 k euro (2016: 93 k euro) voor de participatie aangehouden door Farys/TMVW in De Stroomlijn.

18 Leningen op lange en korte termijn

(In duizenden EUR)	2017	2016
Leningen op lange termijn	3.449.329	3.247.152
Kortlopend deel van leningen op lange termijn	0	150.012
Leningen op korte termijn	0	411.309
Leningen op korte termijn	0	561.321
Totaal	3.449.329	3.808.473

Op eind 2017 dalen de schulden van leningen op korte en lange termijn met 359.144 k euro van 3.808.473 k euro in 2016 naar 3.449.329 k euro in 2017.

De in 2017 terugbetaalde retail obligatielening van 150.000 k euro werd geherfinancierd met een nieuwe uitgifte van een retail obligatielening van 200.000 k euro. De succesvolle verkoop door de distributienetbeheerders van voornamelijk groenestroomcertificaten en bijkomend de afkoop van groenestroomcertificaten en warmte-krachtcertificaten door het Vlaams Energieagentschap leidde ertoe dat Eandis System Operator de financiering voor de distributienetbeheerders door middel van korte termijn leningen volledig kon afbouwen.

De **bewegingen van de leningen op lange en korte termijn** kunnen als volgt geanalyseerd worden:

(In duizenden EUR)	2017		2016	
	Cash	Non-cash	Cash	Non-cash
Totaal op 1 januari	3.808.473		3.619.998	
Bewegingen leningen op lange termijn (LT)				
Opname leningen op lange termijn	199.737	0	0	0
Mutatie leningen op lange termijn (non-cash)	0	2.440	0	2.404
Mutatie korte termijn gedeelte van LT lening naar KT	0	0	0	-150.012
Bewegingen leningen op korte termijn (KT)				
Opname leningen op korte termijn	0	0	411.309	0
Mutatie korte termijn gedeelte van LT lening naar KT	0	0	0	150.012
Mutatie leningen op korte termijn	0	-12	0	0
Aflossing korte termijn gedeelte van LT lening	-150.000	0	0	0
Terugbetaling leningen op korte termijn	-411.309	0	-225.238	0
Totaal bewegingen	-361.572	2.428	186.071	2.404
Totaal op einde van de verslagperiode	3.449.329		3.808.473	

Leningen op lange termijn

Alle uitstaande leningen zijn uitgedrukt in euro en hebben een vaste intrestvoet.

Voor alle leningen stellen de DNB's zich elk garant op een niet-hoofdelijke en niet-solidaire basis maar beperkt tot het proportioneel aandeel in het kapitaal van Eandis System Operator.

Op eind 2017

(in duizenden EUR)	2017	Uitgifte	Huidige intrestvoet %	Vervaldatum
Obligatieleningen - retail	369.714	370.000	2,00 - 4,25	2020 - 2025
Obligatieleningen - EMTN*	2.644.335	2.660.500	1,75 - 4,50	2021 - 2033
Obligatieleningen - privaas**	435.280	440.000	2,60 - 3,55	2027 - 2044
Totaal	3.449.329	3.470.500		
Kortlopend deel van leningen op lange termijn	0			
Totaal leningen op lange termijn	3.449.329	3.470.500		

Op eind 2016

(in duizenden EUR)	2016	Uitgifte	Huidige intrestvoet %	Vervaldatum
Obligatieleningen - retail	319.958	320.000	4,00 - 4,25	2017-2020
Obligatieleningen - EMTN*	2.642.164	2.660.500	1,75 - 4,50	2021-2033
Obligatieleningen - privaas**	435.042	440.000	2,60 - 3,55	2027-2044
Totaal	3.397.164	3.420.500		
Kortlopend deel van leningen op lange termijn	-150.012	-150.000		
Totaal leningen op lange termijn	3.247.152	3.270.500		

* EMTN: Euro Medium Term Note (is een programma dat de Groep de flexibiliteit geeft om obligatieleningen uit te geven met variërende looptijden).

** Privaas: betreft uitgifte van obligatieleningen volgens Duits recht: Schuldschein en Namensschuldverschreibung en eveneens private uitgiftes aan institutionele beleggers (stand alone).

Het rendement bij uitgifte geeft het bruto actuariael rendement weer.

Het kapitaal van de leningen is terugbetaalbaar op vervaldatum.

Gedurende de eerste helft van 2017 werd één bijkomende obligatielening voor het brede publiek (retail uitgifte) uitgegeven met een nominale waarde van 200.000 k euro, een jaarlijkse coupon van 2,00 % met een netto rendement van 1,153 % en voor een periode van 8 jaar tot 23 juni 2025 ter vervanging van de retail obligatielening van 2010 die terugbetaalbaar was op 23 juni 2017 en een coupon had van 4,00 %.

Leningen op korte termijn

De leningen op korte termijn bevatten het gedeelte van de leningen op lange termijn die binnen het jaar terugbetaalbaar zijn (0 k euro op einde 2017, 411.309 k euro op einde 2016) en de leningen opgenomen bij financiële instellingen zoals hieronder opgenomen:

(In duizenden EUR)	Vervaldag opnames	Beschikbaar bedrag	Opgenomen bedrag	Niet gebruikt bedrag	Gemiddelde intrestvoet *
Commercial paper	Nvt	522.000	0	522.000	Nvt
Vaste voorschotten	Nvt	200.000	0	200.000	Nvt
Fixed loans / Bankschulden	Nvt	200.000	0	200.000	Nvt
Fixed loans	Nvt	100.000	0	100.000	Nvt
Totaal op 31 december 2017		1.022.000	0	1.022.000	
Commercial paper	(1)	522.000	355.000	167.000	0,06%
Vaste voorschotten	Nvt	200.000	0	200.000	Nvt
Fixed loans / Bankschulden	Dagelijks	200.000	56.309	143.691	0,50%
Fixed loans	Nvt	100.000	0	100.000	Nvt
Totaal op 31 december 2016		1.022.000	411.309	610.691	

*De gemiddelde intrestvoet van de opgenomen bedragen op het einde van de periode

(1) 50.000 k€ op 13/1/2017, 50.000 k€ op 31/1/2017, 155.000 k€ op 7/2/2017 en 100.000 k€ op 13/2/2017

De leningen op korte termijn werden opgenomen door Eandis System Operator in naam van de distributienetbeheerders die zich garant stellen voor hun aandeel en solidair als mededebiteur optreden met uitzondering van de bankschulden.

19 Voorzieningen voor personeelsbeloningen

Toegezegde-bijdragenregelingen

Het uitvoerend personeel aangeworven vanaf 1 januari 2002 en het kaderpersoneel aangeworven vanaf 1 mei 1999 genieten van toegezegde-bijdragenregelingen: deze regelingen voorzien in een kapitaal bij pensionering voortvloeiend uit de betaalde bijdragen en de rendementen toegekend door de pensioeninstellingen, alsook een kapitaal en wezenrente bij overlijden voor pensionering. De financiering gebeurt door werknemersbijdragen en werkgeversbijdragen, die gestort worden aan pensioenfondsen (O.F.P. Enerbel en O.F.P. Powerbel) en groepsverzekeringen.

De activa van de pensioenfondsen worden beheerd door fondsen Esperides, uitgegeven in Luxemburg met 4 verschillende risicoprofielen (laag risico, medium risico, hoog risico en dynamische allocatie (dynamic asset allocation)). Het risiconiveau moet ook rekening houden met de leeftijd van de leden. Dit is de reden waarom de trustees van Powerbel aan haar leden een nieuwe optie voor het beheer van hun activa hebben voorgesteld (2015). Deze optie 'Life-Cycle' houdt rekening met een evolutie van het risico van 'Groei' naar meer 'Defensief' gedurende de carrière van de personeelsleden. Elk jaar heeft de deelnemer de mogelijkheid om zijn beleggingsstrategie te wijzigen, voor de toekomstige toelagen van de werkgever of voor het geheel van de opgebouwde sommen op zijn rekening.

Door de dalende trend van de intrestvoeten op de obligaties werd het niveau van de rendementsgarantie een uitdaging voor de pensioeninstellingen, die de toegezegde bijdragenregelingen beheren, om deze te blijven dekken. Een hervorming drong zich op en werd aangekondigd met de publicatie op 24 december 2015 van de wet van 18 december 2015 “tot waarborg van de duurzaamheid en het sociale karakter van de aanvullende pensioenen en tot versterking van het aanvullende karakter ten opzichte van de rustpensioenen”. Deze wet trad in werking op 1 januari 2016.

De impact van deze aanpassing betekent dat de toegezegde-bijdragenpensioenplannen gewaardeerd worden volgens de Projected Unit Cost (PUC) methode zonder projectie van de toekomstige premies. Tot 2015 werd de intrinsieke waarderingsmethode toegepast.

De rendementswaarborg wordt nu variabel en jaarlijks te aligneren op basis van 65 % van het gemiddeld rendement over de laatste 24 maanden van de lineaire obligaties van de Belgische Staat (OLO's) met een duurtijd van 10 jaar (minstens 1,75 % en maximaal 3,75 %).

De gebruikte rendementswaarborg voor 2017 en 2016 bedraagt 1,75 % en wordt toegepast volgens de verticale methode voor alle betaalde premies aan de pensioenfondsen en in de verzekeringsonderneming (producten Tak 21 met rendementsgarantie).

De pensioenfondsen zijn niet onderworpen aan de Solvency II reglementering van de verzekeringsmaatschappijen en kunnen betere verwachte rendementen behalen bij diversificatie van de beleggingen. Hierdoor werden in 2016 de reserves en een compensatie van de groepsverzekering overgedragen naar een pensioenfonds O.F.P. Powerbel/O.F.P. Enerbel in een vorm van een cash-balance plan met een minimum waarborg van 3,25 % (zie tabel Indeling van de fondsbeleggingen op de balansdatum).

Toegezegd-pensioenregelingen

De collectieve overeenkomst van 2 mei 1952 voorzag een bijkomend pensioen gelijk aan 75 % van het laatste jaarinkomen na aftrek van het paritair wettelijk pensioen na een volledige loopbaan, alsook een overlevingspensioen en wezenrente. Deze toegezegd-pensioenregeling werd volledig gefinancierd door de werkgever en de pensioenen werden rechtstreeks door de werkgever aan de begunstigden uitgekeerd. De eruit voortvloeiende resterende verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op lopende pensioenen.

De meerderheid van het uitvoerend personeel aangeworven vóór 1 januari 2002 en het kaderpersoneel aangeworven vóór 1 mei 1999 genieten van toegezegd-pensioenregelingen die voorzien in de uitkering van een kapitaal bij pensionering, en een kapitaal en wezenrente bij overlijden voor pensionering. Die voordelen worden berekend rekening houdend met het laatste jaarinkomen en de diensttijd. De financiering gebeurt door werknemersbijdragen en werkgeversbijdragen, die gestort worden aan pensioenfondsen (O.F.P. Elgabel en O.F.P. Pensiobel) en groepsverzekeringen.

Als gevolg van veranderingen aan de pensioenregelingen in België werd aan leden van het pensioenplan Pensiobel, de mogelijkheid geboden om vanaf 1 januari 2015 over te stappen naar het plan toegezegd-bijdragenregeling Powerbel. De in het verleden opgebouwde en verbeterde verworven rechten (in Pensiobel) worden gekapitaliseerd aan marktconforme rendementen maar met een minimaal rendement gelijk aan 3,25 % (cash-balance Best-off plan).

De Groep verstrekt eveneens **vergoedingen** toegekend **na uitdiensttreding**, zijnde een tussenkomst in de gezondheidszorgen en tarifaire voordelen.

De **andere langetermijnpersoneelsbeloningen** bevatten de afscheids- en jubileumpremies.

De huidige toegezegd-pensioenregelingen worden gefinancierd via pensioenfondsen waar de aan specifieke plannen toegewezen activa worden geïdentificeerd. De Belgische wetgeving en de pensioenregulering stipuleren dat de toegewezen activa uitsluitend dienen tot financiering van de relevante voordelen. Dit resulteerde in het huidige jaar in een bepaling van een **actiefplafond** voor twee plannen. De bepaling van dit plafond houdt rekening met de totale geprojecteerde betaalbare voordelen in lijn met de regels van de pensioenplannen en gebruik makend van de veronderstellingen gelinkt aan het plan.

Restitutierecht

Aangezien de kosten met betrekking tot de personeelsbeloningen terugvorderbaar zijn van de distributienetbeheerders werd een restitutierecht, gelijk aan de in de balans opgenomen personeelsverplichtingen, erkend op het actief van de balans.

Actuariële risico's

De verscheidene personeelsverplichtingen stellen de Groep onderhevig aan verschillende actuariële risico's:

Beleggingsrisico

De contante waarde van de toegezegd-pensioenregelingen is berekend aan de hand van een disconteringsvoet waarvan de opbrengst is afgestemd met deze van hoogwaardige bedrijfsobligaties. Indien het rendement op de fondsbelegging lager ligt dan deze disconteringsvoet, dan zal er een tekort ontstaan. De pensioenplannen beleggen momenteel in relatief evenwichtige investeringen. Het detail werd opgenomen in de onderstaande tabel 'Indeling van de fondsbeleggingen op de balansdatum'.

Door het langetermijnkarakter van de verplichtingen acht de Raad van Bestuur van de pensioenfondsen het passend dat een redelijk deel van de fondsbeleggingen wordt geïnvesteerd in aandelen om het verwacht rendement op de fondsen te behalen.

Renterisico

Een daling van de rente op obligaties zal een stijging van de verplichting tot gevolg hebben. Dit zal echter gedeeltelijk gecompenseerd worden door een stijging van het rendement op de fondsbeleggingen van het plan.

Levensverwachting

De contante waarde van de toegezegd-pensioenregelingen wordt berekend rekening houdend met de beste schatting van de levensverwachting van deelnemers aan het plan zowel tijdens als na hun tewerkstelling. Een toename van de levensverwachting van de deelnemers aan het plan zal een toename van de verplichting tot gevolg hebben.

De prospectieve sterftetafels werden gebruikt, zoals voorgesteld door het Instituut van Actuarissen in België (IA|BE).

Loonsverhogingen

De contante waarde van de toegezegd-pensioenregelingen wordt berekend op basis van de toekomstige lonen van de deelnemers aan het plan. Een verhoging van het loon van de deelnemers zal een toename van de verplichting tot gevolg hebben.

De voornaamste actuariële veronderstellingen die werden gebruikt op de balansdatum bij de bepaling van de voorzieningen voor pensioenregelingen en andere vergoedingen:

	2017	2016
Disconteringsvoet - pensioenen DB	1,01%	1,28%
Disconteringsvoet - pensioenen DC	1,66%	1,28%
Disconteringsvoet - andere	1,55%	1,77%
Verwachte gemiddelde salarisstijging (zonder inflatie)	0,85%	0,85%
Verwachte inflatie	1,75%	1,65%
Verwachte stijging van de ziektekosten (inclusief inflatie)	2,75%	2,65%
Verwachte stijging van de tariefvoordelen	1,75%	0,25%
Gemiddeld verwachte pensioenleeftijd	63	63
	IA BE	IA BE
Sterftetafels	Prospective	Prospective
	Tables	Tables
Personeelsverloop	0% tot 3,18%	0,00%
Levensverwachting uitgedrukt in jaren van een gepensioneerde op 65 jaar:		
Voor een 65-jarige op datum van afsluiting		
- Man	20	20
- Vrouw	24	24
Voor een 65-jarige binnen 20 jaar:		
- Man	22	22
- Vrouw	26	26

Bedragen opgenomen in het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

(In duizenden EUR)	2017	2016
Pensioenkost		
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	-26.790	-34.741
Kosten van vervroegde pensionering	-133	-26
Actuariële winst/(verlies) op andere langetermijnpersoneelsbeloningen	4.404	-8.069
Netto rentekosten op de netto voorziening voor personeelsverplichting		
Rentekosten	-12.120	-16.851
Rentebaten op de fondsbeleggingen	8.623	11.229
Kosten van toegezegd-pensioenregelingen opgenomen in winst of verlies	-26.016	-48.457
Actuariële (winsten)/verliezen van toegezegd-pensioenregelingen ontstaan door		
i) veranderingen in demografische veronderstellingen	7.342	26.827
ii) veranderingen in financiële veronderstellingen	7.484	-81.571
iii) ervaringsaanpassingen	26.279	-40.669
Rendement van de fondsbeleggingen (exclusief intrest)	8.220	90.102
Veranderingen in minimum financieringsvereisten/actiefplafond	-44.178	0
Herwaardering - Personeelsbeloningen opgenomen via niet-gerealiseerde resultaten	5.147	-5.311
Totaal	-20.869	-53.769

Bedragen opgenomen in de balans

(In duizenden EUR)	Contante waarde van de brutoverplichting	Reële waarde van de fondsbeleggingen	Totaal
Pensioenen - gefinancierd	622.763	-645.527	-22.764
Pensioenen - niet gefinancierd	25.547	0	25.547
Gezondheidszorgen en tarifaire voordelen - niet gefinancierd	160.828	0	160.828
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen - gefinancierd	62.525	-15.189	47.336
Totaal toegezegd-pensioenregeling en andere langetermijnpersoneelsbeloningen op 31 december 2017	871.663	-660.716	210.947
Pensioenen - gefinancierd	670.981	-657.662	13.319
Pensioenen - niet gefinancierd	25.134	0	25.134
Gezondheidszorgen en tarifaire voordelen - niet gefinancierd	165.464	0	165.464
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen - gefinancierd	69.304	-13.858	55.446
Totaal toegezegd-pensioenregeling en andere langetermijnpersoneelsbeloningen op 31 december 2016	930.883	-671.520	259.363

Wijziging in de contante waarde van de brutoverplichting

(In duizenden EUR)	2017	2016
Totaal op 1 januari	930.883	842.791
Aan het dienstjaar toegerekende kosten	24.396	30.960
Rentekosten	12.120	16.851
Bijdragen van de deelnemers	2.394	3.781
Kosten van vervroegde pensionering	133	26
Herwaardering - (winst)/verlies in niet-gerealiseerde resultaten ontstaan door		
i) veranderingen in demografische veronderstellingen	-18.009	-23.827
ii) veranderingen in financiële veronderstellingen	-3.155	87.769
iii) ervaringsaanpassingen	-25.266	39.391
Belastingen op betaalde bijdragen	-1.321	-2.087
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	0	0
Betaalde vergoedingen	-50.512	-64.772
Totaal op 31 december	871.663	930.883

Wijziging van de reële waarde van de fondsbeleggingen

(In duizenden EUR)	2017	2016
Totaal op 1 januari	-671.520	-511.541
Rentebaten	-8.623	-11.229
Herwaardering - (winst)/verlies in niet-gerealiseerde resultaten ontstaan door		
rendement op de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	-7.300	-89.953
Effect van minimum financieringsvereisten/actiefplafond	44.178	0
Bijdragen van de werkgever	-65.569	-119.787
Bijdragen van de werknemer	-2.394	-3.781
Betaalde vergoedingen	50.512	64.771
Totaal op 31 december	-660.716	-671.520
Totaal rendement op de fondsbeleggingen	-15.923	-101.182

Indeling van de fondsbeleggingen op de balansdatum

De indeling van de fondsbeleggingen met betrekking tot pensioenregelingen in functie van de belangrijkste categorie van activa op eind 2017

Categorie	Munt	Elgabel %	Pensiobel %	Verze- ringson- dernemin- gen %	Powerbel en Enerbel %	Totaal %
Beursgenoteerde beleggingen		79,70	80,16	77,28	86,55	80,42
Aandelen	Eurozone	15,88	17,45	6,62	13,16	15,79
	Buiten					
Aandelen	eurozone	21,55	21,14	0	25,16	21,11
Staatsobligaties	Eurozone	4,16	4,08	20,47	5,34	4,75
Andere obligaties	Eurozone	29,80	29,32	50,19	33,04	30,61
	Buiten					
Andere obligaties	eurozone	8,31	8,17	0	9,85	8,17
Niet-beursgenoteerde beleggingen		20,30	19,84	22,72	13,45	19,58
Onroerende goederen		3,72	3,65	7,08	3,25	3,76
Liquide middelen		1,08	0,99	2,22	0,17	1,00
Andere		15,49	15,20	13,42	10,03	14,82
Totaal (in %)		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Totaal (in duizenden EUR)		411.153	205.790	21.451	66.500	704.894

De indeling van de fondsbeleggingen met betrekking tot pensioenregelingen in functie van de belangrijkste categorie van activa op eind 2016.

Categorie	Munt	Elgabel %	Pensiobel %	Verze- ringson- dernemin- gen %	Powerbel en Enerbel %	Totaal %
Beursgenoteerde beleggingen		88,80	88,80	74,88	88,80	87,99
Aandelen	Eurozone	21,52	21,52	4,34	21,52	20,52
	Buiten					
Aandelen	eurozone	26,68	26,68	2,71	26,68	25,29
Staatsobligaties	Eurozone	0	0	23,74	0	1,38
Andere obligaties	Eurozone	20,30	20,30	44,09	20,30	21,68
	Buiten					
Andere obligaties	eurozone	20,30	20,30	0	20,30	19,12
Niet-beursgenoteerde beleggingen		11,20	11,20	25,12	11,20	12,01
Onroerende goederen		4,70	4,70	4,57	4,70	4,69
In aanmerking komende verzekeringscontracten		0	0	3,11	0	0,18
Liquide middelen		0	0	1,94	0	0,11
Andere		6,50	6,50	15,50	6,50	7,03
Totaal (in %)		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Totaal (in duizenden EUR)		380.111	177.779	38.988	74.642	671.520

Detail van de toegezegd-pensioenregeling per type deelnemer en per soort voordeel

(In duizenden EUR)	2017	2016
Detail van de toegezegd-pensioenregeling per type deelnemer	871.663	930.883
Actieve deelnemers	619.633	640.459
Niet-actieve deelnemers met uitgestelde voordelen	29.000	53.219
Gepensioneerden en begunstigten	223.030	237.205
Detail van de toegezegd-pensioenregeling per voordeel	871.663	930.883
Pensioenen	648.310	696.115
Andere vergoedingen (gezondheidszorg en tarifaire voordelen)	160.828	165.464
Afscheids- en jubileumpremies	62.525	69.304

Om de schattingonzekerheden toe te lichten is hieronder het effect op de voorziening voor personeelsbeloningen van de **gevoeligheidsanalyse** opgenomen.

(In duizenden EUR)	Effect: stijging (+) / daling (-)
Stijging van de disconteringsvoet (0,5%)	-39.786
Verwachte gemiddelde salarisstijging - zonder inflatie (0,5%)	30.791
Stijging van de inflatie (0,25%)	13.741
Verwachte stijging van de ziektekosten (1,0%)	16.918
Verwachte stijging van de tariefvoordelen (0,5%)	4.980
Toename van de levensverwachting - man (1 jaar)	4.794
Toename van de levensverwachting - vrouw (1 jaar)	9.675

De jaarlijkse balans van de toegezegd-pensioenregelingen wordt door de Groep gefinancierd door een bijdrage, uitgedrukt als een percentage van het totale salaris. Dit percentage wordt gedefinieerd door de geaggregeerde kost methode en wordt jaarlijks herzien. Deze methode van financiering bestaat erin dat toekomstige kosten worden opgenomen over de resterende looptijd van het plan. De kosten worden geraamd op verwachte basis (salarisgroei en de inflatie in aanmerking genomen).

De veronderstellingen met betrekking tot salarisverhoging, inflatie, personeelsverloop en sterfte worden gedefinieerd op basis van historische statistieken van de Groep. De gebruikte sterftetafels zijn degene die overeenkomen met de waargenomen ervaring binnen de pensioenfondsen. De disconteringsvoet werd afgestemd op de investeringsstrategie van de ondernemingen.

Deze veronderstellingen worden herzien op een regelmatige basis.

Specifieke gebeurtenissen (zoals wijziging van het plan, verandering van veronderstellingen, een te korte indekkingsperiode...) kunnen uiteindelijk leiden tot bijkomende stortingen door de Groep.

De **gemiddelde duur** van de toegezegd-pensioenregelingen op 31 december 2017 bedraagt 9 jaar (2016: 9 jaar).

De Groep schat dat in 2018 een bedrag van 39.836 k euro zal worden bijgedragen aan toegezegd-pensioenregelingen en 11.113 k euro aan toegezegde-bijdragenregelingen.

20 Handelsschulden en overige schulden, schulden cashpoolactiviteiten en actuele belastingverplichtingen

(In duizenden EUR)	2017	2016
Gewone handelsschulden	87.021	81.572
Te ontvangen facturen	34.630	37.561
Subtotaal	121.651	119.133
Btw	36.587	24.405
Belastingen op personeelskosten	1.587	1.767
Schulden m.b.t. personeelsbeloningen	70.791	76.483
Andere kortlopende schulden	58.919	48.080
Totaal	289.535	269.868
Schulden cashpoolactiviteiten	96.415	0
Actuele belastingverplichtingen	13.315	13.586

De posten met betrekking tot handelsschulden en overige schulden stijgen met 19.667 k euro van 269.868 k euro op eind 2016 naar 289.535 k euro op eind 2017, voornamelijk door de toename van de nog openstaande schuld van btw en andere kortlopende schulden.

Deze andere kortlopende schulden bevatten hoofdzakelijk de nog toe te rekenen kosten voornamelijk met betrekking tot de financiële kosten voor de obligatieleningen, het wagenpark en projecten i.v.m. informatie- en communicatietechnologie.

De schulden m.b.t. de cashpoolactiviteiten bedragen 96.415 k euro op einde 2017 (2016: 0 k euro) (zie ook toelichting 'Handels- en overige vorderingen').

De termijn en de voorwaarden voor de schulden waren als volgt:

Voor de handelsschulden bedroeg het leverancierskrediet gemiddeld 39 dagen en de aannemers werden betaald 30 dagen na factuurdatum.

De schulden aan de belasting over de toegevoegde waarde en van de bedrijfsvoorheffing werden respectievelijk betaald 20 en 15 dagen na het einde van de maand. Alle schulden werden betaald op hun vervaldag.

Financiële instrumenten

21 Financiële instrumenten: risico's en reële waarde

Risico's

Het is de bedoeling van de Groep om alle risico's afzonderlijk te begrijpen alsook hun onderlinge verbanden, en om strategieën te definiëren teneinde de economische impact op de resultaten van de Groep te beheersen. Het auditcomité heeft de verantwoordelijkheid voor het nazicht van de risicoanalyse, het goedkeuren van de aanbevolen risicobeheersingsstrategieën, het doen naleven van de richtlijnen inzake risicobeheer en voor het rapporteren.

Het functioneren van de Groep als werkmaatschappij voor de distributienetbeheerders beperkt in sterke mate de risico's en eventuele negatieve gevolgen.

Vermogensstructuur

De vermogensstructuur van de Groep bestaat uit het eigen vermogen en de financiële verplichtingen.

Naast de wettelijk vereiste minima voor eigen vermogen die van toepassing zijn op Eandis System Operator en haar dochterondernemingen, is de Groep niet onderworpen aan enige extern opgelegde vereisten voor haar vermogensstructuur.

De Groep doet een beroep op kortetermijnfinanciering ter ondersteuning van het bedrijfskapitaal. De langetermijnleningen worden opgenomen door Eandis ter financiering van de DNB's en worden doorgerekend aan dezelfde voorwaarden als de opgenomen leningen.

Kredietrisico

Het kredietrisico omvat het risico dat de ene partij bij een financieel instrument haar verplichtingen niet zal nakomen, waardoor bij de andere partij een financieel verlies kan ontstaan.

Het maximale kredietrisico is de balanswaarde van elk financieel actief.

De Groep rekent de kosten door aan voornamelijk haar aandeelhouders, haar minderheidsaandeelhouders en deelnemingen en beperkt hierdoor het kredietrisico.

Ouderdomsanalyse van handelsvorderingen waarvoor geen bijzondere waardevermindering werd opgenomen:

(In duizenden EUR)	2017	2016
0 - 30 dagen	6.915	2.625
31 - 60 dagen	1.919	2.115
61 - 90 dagen	1.084	1.093
91 - 120 dagen	1.213	1.024
>120 dagen	6.624	2.436
Totaal vervallen	17.755	9.293

Beweging gecumuleerde waardeverminderingen op handelsvorderingen:

(In duizenden EUR)	2017	2016
Saldo per 1 januari	-6.440	-2.315
Toevoeging waardeverminderingen op vorderingen	-3.688	-6.089
Terugname waardeverminderingen op vorderingen	6.542	1.964
Saldo per einde verslagperiode	-3.586	-6.440

Valutarisico

De Groep is niet wezenlijk blootgesteld aan valutarisico's, aangezien zij bijna geen transacties heeft in andere valuta dan de euro.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico houdt het risico in dat de Groep haar financiële verplichtingen niet zou kunnen nakomen. De Groep beperkt dit risico door de kasstromen op een continue basis te bewaken en ervoor te zorgen dat er voldoende kredietfaciliteiten aanwezig zijn.

De Groep doet een beroep op verscheidene banken om op korte termijn gelden aan te trekken. In het kader van een opgezet thesauriebewijzenprogramma werden commercial papers (thesauriebewijzen) uitgegeven. Vaste voorschotten en thesauriebewijzen kunnen opgevraagd worden met een looptijd van 1 week tot 12 maanden en fixed loans (straight loans) voor een looptijd tussen 1 dag tot 1 jaar. Alle leningen hebben een vaste intrestvoet gedurende de looptijd behalve de opname van het kassierscontract dat een variabele rentevoet heeft.

De Groep neemt langetermijnleningen op ter financiering van de DNB's. Deze langetermijnleningen worden doorgerekend aan dezelfde voorwaarden als de opgenomen leningen.

De DNB's wenden deze middelen aan voor de financiering van de investeringen in de distributienetten, om leningen te herfinancieren en intresten te betalen.

Op eind 2014 maakte Eandis echter ook gebruik van een deel van de netto opbrengsten van deze uitgiftes om de vergoeding te betalen in naam en voor rekening van de openbare besturen aan Electrabel in het kader van diens uittrede uit het aandelenkapitaal van de DNB's.

In 2010 heeft de Groep voor het eerst obligatieleningen uitgegeven voor de particuliere belegger in België en het Groot-Hertogdom Luxemburg.

Om de financieringsbronnen te diversifiëren en te verbreden zodat een veilige, betrouwbare, efficiënte en innovatieve distributie van energie aan de afnemers kan verzekerd worden, werd een rating gevraagd bij 'Moody's Investors Service Ltd.' (Moody's).

Eandis System Operator heeft in oktober 2011 een A1 rating (negatieve vooruitzichten - 'outlook') bekomen van Moody's. Deze rating werd nog bevestigd op 5 juli 2016 maar op 14 december 2016 verlaagde Moody's de rating naar A3 (stabiele vooruitzichten) als gevolg van het niet uitvoeren van de fusie van de zeven DNB's in Eandis Assets. Hierdoor werd eveneens het aantrekken van een private partner voor deze fusie-onderneming stopgezet.

Op 18 januari 2017 heeft Eandis System Operator ook een tweede rating bekomen. Het Duitse ratingbureau Creditreform Rating AG heeft aan Eandis System Operator een A+ rating met stabiele vooruitzichten toegekend. Op 19 januari 2018 werd deze rating nog bevestigd.

Eandis System Operator geeft met succes obligaties uit in het kader van haar € 5 miljard EMTN-programma. Dit programma is gestart in 2011 en loopt tot 2021. De interesse bij Europese investeerders voor de uitgiftes was steeds zeer groot. Van het € 5 miljard EMTN programma was op eind 2017 voor een bedrag van € 2.660,5 miljoen of 53,21 % aan obligatieleningen uitgegeven. Sinds eind 2014 vonden geen uitgiftes meer plaats onder dit programma.

Alle gelden van die obligatieleningen werden volledig doorgeleend aan de DNB's aan dezelfde voorwaarden als de uitgegeven obligatieleningen. De hieruit ontstane vorderingen voor de Groep worden opgenomen in de rubrieken Kortetermijnvorderingen, andere' en 'Langetermijnvorderingen, andere'.

Een overzicht van de leningen wordt opgenomen in de toelichting 'Leningen op lange en korte termijn'.

Informatie betreffende het aflossingsschema van de verschillende leningen op lange termijn.
Op eind 2017

(in duizenden EUR)	2017	1 jaar of minder	2-3 jaar	4-5 jaar	Meer dan 5 jaar
Obligatieleningen - retail	369.714	0	169.960	0	199.754
Obligatieleningen - EMTN	2.644.335	0	0	996.093	1.648.242
Obligatieleningen - privaat	435.280	0	0	0	435.280
Totaal	3.449.329	0	169.960	996.093	2.283.276

Op eind 2016

(in duizenden EUR)	2016	1 jaar of minder	2-3 jaar	4-5 jaar	Meer dan 5 jaar
Obligatieleningen - retail	319.958	150.012	0	169.946	0
Obligatieleningen - EMTN	2.642.164	0	0	498.821	2.143.343
Obligatieleningen - privaat	435.042	0	0	0	435.042
Totaal	3.397.164	150.012	0	668.767	2.578.385

Renterisico

De Groep heeft leningen op lange termijn opgenomen met een vaste rentevoet.

De ontstane financiële lasten voor Eandis System Operator worden alle doorgerekend aan de DNB's en worden gerapporteerd als een financiële opbrengst.

De intrestaflossingen voor de volgende jaren, berekend op basis van de coupon intrestvoet, is als volgt:

(In duizenden EUR)	2017	2016
In 2017	0	108.424
In 2018	106.424	102.424
In 2019	106.424	102.424
In 2020	106.424	102.424
In 2021	99.199	95.199
In 2022	76.699	72.698
In 2023 en volgende	477.869	465.870
Totaal	973.039	1.049.463

Andere

Meer informatie omtrent de risico's van de Groep en haar aandeelhouders is opgenomen in het prospectus van 2 juni 2017 m.b.t. de uitgifte van een obligatielening (retail) en de investor presentation van 1 september 2017 die kunnen geraadpleegd worden op de website www.eandis.be.

Reële waarde

De reële waarde van de financiële activa en passiva wordt gedefinieerd als het bedrag waartegen het instrument zou kunnen geruild worden in een lopende transactie tussen bereidwillige partijen, en niet in een gedwongen verkoop of liquidatieverkoop.

De reële waarde hiërarchie

De Groep gebruikt de volgende hiërarchische classificatie voor het bepalen en toelichten van de reële waarde van financiële instrumenten door middel van een waarderingstechniek:

Niveau 1: genoteerde (niet-aangepaste) prijzen op liquide markten voor identieke activa of passiva

Niveau 2: andere technieken waarvoor alle input met een significante weerslag op de opgenomen reële waarde hetzij direct, hetzij indirect kan worden waargenomen

Niveau 3: technieken die gebruik maken van input met een significante weerslag op de opgenomen reële waarde die niet gebaseerd is op waarneembare marktgegevens

De volgende methodes en veronderstellingen worden gebruikt voor het schatten van de reële waarde:

Geldmiddelen en kortetermijnleningen, handelsvorderingen, handelsschulden en overige schulden benaderen hun nettoboekwaarde grotendeels wegens de korte looptijd van deze instrumenten.

De reële waarde van de beleggingen uit een niet-genoteerde markt is gebaseerd op de laatste beschikbare jaarinformatie.

De reële waarde van genoteerde obligatieleningen is gebaseerd op de indicatieve noteringen op Bloomberg (Bloomberg is een vooraanstaande nieuwssite voor zakelijke en financiële markten, het levert wereldwijd economisch nieuws, koersen van futures, aandelenkoersen e.a.) op datum van rapportering.

De reële waarde van de genoteerde obligatieleningen, uitgegeven voor een totaal bedrag van € 3.030,5 miljoen evolueert in functie van de marktrente. De reële waarde op 31 december 2017 bedraagt € 3.407,6 miljoen en verschilt van de terugbetalingswaarde en de boekwaarde.

(In duizenden EUR)	2017		2016	
	Reële waarde	Boekwaarde	Reële waarde	Boekwaarde
Overige beleggingen	984	832	987	832
Geldmiddelen en kasequivalenten	31.390	31.390	2.662	2.662
Andere financiële instrumenten	310.073	310.073	630.233	630.233
Totaal	342.447	342.295	633.882	633.727
Leningen op lange termijn	3.847.603	3.449.329	3.728.065	3.247.152
Leningen op korte termijn	0	0	564.219	561.321
Andere financiële instrumenten	399.265	399.265	283.454	283.454
Totaal	4.246.868	3.848.594	4.575.738	4.091.927

Andere informatie

22 Verbonden partijen

Transacties tussen Eandis System Operator en haar dochterondernemingen werden in de consolidatie geëlimineerd en werden dus niet opgenomen in deze toelichting.

De vergoedingen aan het managementcomité en de bestuurders bedroegen €3.698.619 voor 2017 en €3.318.972 voor 2016. Hiervan bedroeg de pensioenkost €697.823 voor 2017 en €624.971 voor 2016. Er werden geen andere voordelen in natura, opties op aandelen, kredieten of voorschotten gegeven ten gunste van de bestuurders.

Transacties van de Groep met de ondernemingen die een minderheidsbelang (Farys/TMVW) aanhouden, waren als volgt:

(In duizenden EUR)	2017	2016
Bedrag van de transacties		
Doorrekening van kosten aan de minderheidsbelangen	4.471	4.804
Doorrekening van kosten van de minderheidsbelangen	454	116
Bedrag van uitstaande saldi		
Handelsvorderingen	569	605
Handelsschulden	10	3

Transacties van de Groep met de geassocieerde deelnemingen (Atrias en Synductis) waren als volgt:

(In duizenden EUR)	2017	2016
Bedrag van de transacties		
Doorrekening van kosten aan de geassocieerde deelnemingen	2.026	2.330
Doorrekening van kosten van de geassocieerde deelnemingen	11.475	7.654
Bedrag van uitstaande saldi		
Handelsvorderingen	18.830	16.478
Handelsschulden	1.847	2.745

Transacties van de Groep met de aandeelhouders (distributienetbeheerders) waren als volgt:

(In duizenden EUR)	2017	2016
Bedrag van de transacties		
Doorrekening van kosten aan de distributienetbeheerders	1.000.481	970.053
Doorrekening van kosten van de distributienetbeheerders	20.340	20.671
Rentebaten distributienetbeheerders	107.454	108.623
Rentelasten distributienetbeheerders	68	89
Bedrag van uitstaande saldi		
Restitutierecht op langetermijnpensioenverplichtingen	210.947	259.363
Langetermijnvorderingen, andere	3.470.500	3.270.500
Kortetermijnvorderingen, andere	0	150.000
Handelsvorderingen, op te maken facturen	117.309	176.564
Vorderingen/(schulden) cashpoolactiviteiten	-77.013	307.587
Overige vorderingen, verkregen financiële opbrengsten obligatieleningen	37.690	31.518
Handelsschulden	19.703	20.370
Vorderingen/(schulden) btw-eenheid	70.591	52.902
Ontvangen garanties of zekerheden		
M.b.t. financiële verplichtingen	822.000	822.000

Alle facturen aan of van de distributienetbeheerders zijn betaalbaar binnen de 30 dagen na factuurdatum.

Lidmaatschap van professionele organisaties

Eandis System Operator is lid van Synergrid vzw, een gemeenschappelijke belangenvereniging van de beheerders van netten in België van transmissie van elektriciteit, van vervoer van aardgas en van de distributie van elektriciteit en aardgas.

Eandis System Operator is lid van de Europese vereniging van Europese distributienetbeheerders voor Slimme Netten (EDSO for Smart Grids).

Gedurende 2017 werd voor de uitoefening van het mandaat van de commissaris voor de moederonderneming Eandis System Operator een bedrag van 47 k euro betaald en voor andere opdrachten een bedrag van 409 k euro. De additionele diensten werden goedgekeurd door het auditcomité.

23 Verplichtingen en onzekerheden

(In duizenden EUR)	2017	2016
Huurwaarborgen gebouwen	1.463	1.463
Andere bankwaarborgen	125	125
Totaal gegeven waarborgen	1.588	1.588
Ontvangen waarborgen van aannemers en leveranciers	25.485	26.553

Uitstaande bestellingen in 2017 bedroegen 16.311 k euro (2016: 21.132 k euro).

De Groep huurde verschillende gebouwen en bijhorende parkings voor een waarde van 6.063 k euro in 2017 en 6.259 k euro in 2016 alsook wagens voor een waarde van 4.681 k euro in 2017 en 4.796 k euro in 2016.

De huurverplichtingen (opgenomen als operationele huurverplichtingen) hebben betrekking op gebouwen, wagens en andere materialen.

De contracten met betrekking tot gebouwen bevatten verlengingsclausules en hebben een gemiddelde looptijd van twee jaar.

De toekomstige huurverplichtingen kunnen als volgt worden uitgesplitst:

(in duizenden EUR)	2017
In 2018	9.795
In 2019 en 2020	11.610
In 2021 en 2022	3.170
In 2023 en volgende	180
Totaal	24.755

De Groep heeft geschillen en juridische procedures hangende waarvoor het risico op verlies mogelijk doch niet waarschijnlijk is. Op dit ogenblik kan de waarschijnlijke timing van de afwikkeling niet worden ingeschat.

24 Gebeurtenissen na balansdatum

Integratie Eandis System Operator en Infrax in Fluvius System Operator

Eind 2017 was er nog voorbehoud ten aanzien van de voorgenomen fusie van Eandis System Operator cvba en Infrax cvba tot de geïntegreerde entiteit Fluvius System Operator cvba. Reden hiervoor was een mogelijke beslissing van de Belgische Mededingingsautoriteit (BMA). Begin 2018 werd evenwel duidelijk dat dit voorbehoud wegviel. Hiermee is een belangrijke stap gezet naar de daadwerkelijke realisatie van één geïntegreerde werkmaatschappij voor gans Vlaanderen, vanaf 1 juli 2018.

Ingevolge de toepassing van het controlebegrip onder de IFRS standaarden, zal de geconsolideerde jaarrekening IFRS pas worden opgemaakt als geïntegreerde werkmaatschappij per 31 december 2018. De halfjaarcijfers per 30 juni 2018 zullen bijgevolg nog worden opgemaakt op het niveau van de werkmaatschappij Eandis System Operator cvba (niet-geïntegreerd).

25 Lijst van de ondernemingen opgenomen in de consolidatie

Onderneming	Maatschappelijke zetel	Aandelen in bezit %	Stemrecht %
Moederonderneming			
Eandis System Operator cvba	Brusselsesteenweg 199, B-9090 Melle		
Dochteronderneming			
De Stroomlijn cvba	Brusselsesteenweg 199, B-9090 Melle	64,03	64,03
Deelnemingen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen			
Atrias cvba	Ravensteingalerij 4, B-1000 Brussel	25,00	25,00
Synductis cvba	Brusselsesteenweg 199, B-9090 Melle	33,23	32,31
Warmte@Vlaanderen cvba	Boombekelaan 14, B-2660 Hoboken	50,00	50,00
Fluvius cvba	Koning Albert II laan 37, B-1030 Brussel	50,00	50,00

De ondernemingen Warmte@Vlaanderen cvba en Fluvius cvba werden opgericht in 2016 maar bevatten geen activiteiten.

Op 7 februari 2018 besliste de Raad van Bestuur van Warmte@Vlaanderen cvba de vennootschap zo spoedig mogelijk te ontbinden met invereffeningstelling. Dit betekent dat de vennootschap Warmte@Vlaanderen cvba zich thans in een toestand van discontinuïteit bevindt.

Aangezien de onderneming geen activiteiten bevat, is IFRS 5 *Vaste activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten* niet van toepassing.

Op 17 maart 2018 besliste de Raad van Bestuur van Fluvius cvba de vennootschap zo spoedig mogelijk te ontbinden met invereffeningstelling. Dit betekent dat deze vennootschap zich thans in een toestand van discontinuïteit bevindt.

Informatie met betrekking tot de moeder vennootschap

De statutaire niet-geconsolideerde jaarrekening van de moeder vennootschap Eandis System Operator cvba wordt hierna in verkorte vorm weergegeven.

In overeenstemming met de Belgische vennootschapswetgeving zullen het jaarverslag en de jaarrekening van Eandis System Operator cvba samen met het verslag van de Commissaris worden neergelegd bij de Nationale Bank van België. Deze verslagen zijn beschikbaar vanaf 30 maart 2018 op de website www.eandis.be of op het adres: Brusselsesteenweg 199, 9090 Melle.

De Commissaris heeft een verklaring zonder voorbehoud gegeven met betrekking tot de statutaire jaarrekening van Eandis System Operator cvba.

Verkorte balans		
In duizenden EUR, op 31 december	2017	2016
Vaste activa	1.705	2.160
Materiële vaste activa	317	743
Financiële vaste activa	1.388	1.417
Vlottende activa	4.058.300	4.348.846
Vorderingen op meer dan één jaar	3.470.500	3.270.500
Voorraden	33.646	35.295
Vorderingen op ten hoogste één jaar	267.920	738.055
Geldbeleggingen en liquide middelen	32.132	9.405
Overlopende rekeningen	254.102	340.702
Totaal der activa	4.060.005	4.351.006
Eigen vermogen	1.007	1.007
Kapitaal	915	915
Andere vermogens-elementen: reserves, uitgiftepremie, overgedragen resultaat	92	92
Voorzieningen voor risico's en kosten	210.947	259.363
Schulden	3.848.051	4.090.636
Schulden op meer dan één jaar	3.449.329	3.247.152
Schulden op ten hoogste één jaar	343.585	798.373
Overlopende rekeningen	55.137	340.702
Totaal der passiva	4.060.005	4.351.006
Verkorte resultatenrekening		
In duizenden EUR, op 31 december	2017	2016
Omzet	1.046.024	1.050.033
Bedrijfs winst (verlies)	13.617	13.500
Financiële resultaten	-4.363	-4.461
Belasting op het resultaat	-9.254	-9.039
Winst (verlies) van het boekjaar	0	0